

RAPORT KOŃCOWY

*Analiza ex ante instrumentów finansowych
w perspektywie finansowej 2014-2020
w województwie warmińsko-mazurskim*

Warszawa, 2013 r.

PROGRAM REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA
WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt sfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

Spis treści

Streszczenie.....	6
Summary.....	10
1. Koncepcja badania oraz zastosowana metodologia badania.....	15
1.1. Cel badania.....	16
1.2. Zakres badania.....	16
2. Metodologia.....	18
2.1. Logika podejścia badawczego.....	18
Obszary badawcze.....	18
Bloki i moduły badawcze.....	20
Perspektywy badawcze.....	23
Źródła informacji oraz metody i techniki badawcze.....	23
Koncepcja pomiaru luki finansowej w sektorze przedsiębiorstw.....	25
Koncepcja pomiar luki finansowej dotyczącej jednostek samorządu terytorialnego.....	27
Koncepcja pomiaru efektywności instrumentów finansowych stosowanych w RPO WiM 2007-2013.....	28
Aktualizacja oceny.....	29
3. Diagnoza.....	32
3.1. Ogólna charakterystyka instrumentów finansowych stosowanych w politykach rozwoju.....	32
3.1.1. Przedsiębiorczość.....	32
Narzędzia zwrotne (instrumenty finansowe).....	32
Narzędzia bezzwrotne - uzupełniające.....	36
3.2. Charakterystyka potrzeb inwestycyjnych w województwie warmińsko-mazurskim.....	37
3.2.1. Przedsiębiorczość.....	37
3.2.2. Samorządy miast.....	43
Średni wskaźnik obsługi zadłużenia do dochodów ogółem za okres 2010-2013 w wybranych JST województwa warmińsko-mazurskiego.....	47
Średni wskaźnik długu do dochodów w wybranych JST województwa warmińsko-mazurskiego za okres 2010-2013.....	48
Zmiana wskaźników relacji obsługi zadłużenia do dochodów w wybranych JST województwa warmińsko-mazurskiego w kolejnych latach 2010-2013.....	49
Zmiana wskaźników charakteryzujących sytuację finansową w wybranych JST województwa warmińsko-mazurskiego w kolejnych latach 2010-2013.....	50
Skala zapotrzebowania samorządów miast z województwa warmińsko-mazurskiego na finansowanie zewnętrzne.....	51
3.2.3. Podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorczość akademicka.....	52
Podmioty ekonomii społecznej.....	52
Osoby zamierzające założyć działalność gospodarczą (zwłaszcza studenci i absolwenci).....	53
3.3. Charakterystyka luki finansowej i kapitałowej w województwie warmińsko-mazurskim.....	54

3.3.1.	Przedsiębiorstwa	54
	Skala, przyczyny oraz skutki występowania zjawiska luki finansowej	54
	Rodzaje przedsiębiorstw pozostających w obszarze luki finansowej	66
	Perspektywy zmian w luce w finansowaniu	75
3.3.2.	Samorządy miast.....	77
	Przyczyny występowania zjawiska luki finansowej i kapitałowej w dostępie JST z województwa warmińsko-mazurskiego do finansowania zewnętrznego.....	77
	Skala i skutki występowania zjawiska luki finansowej i kapitałowej w dostępie JST z województwa warmińsko-mazurskiego do finansowania zewnętrznego.....	77
	Podsumowanie poniesionych wydatków na rewitalizację w latach 2010-2013.....	79
	Ryzyko pogłębienia zjawiska luki finansowej w dostępie JST z województwa warmińsko-mazurskiego do finansowania zewnętrznego, jego przyczyny i środki zaradcze.....	83
3.3.3.	Podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorczość akademicka	85
	Podmioty ekonomii społecznej	85
	Osoby zamierzające rozpocząć działalność gospodarczą (zwłaszcza studenci i absolwenci)	86
4.	Doświadczenia perspektywy 2007-2013 w zakresie stosowania instrumentów finansowych	87
4.1.	Instrumenty finansowe zastosowane w obecnej perspektywie w Polsce. Instrumenty dostępne w województwie warmińsko mazurskim	87
4.1.1.	Przedsiębiorczość	87
	Instrumenty wsparcia przedsiębiorczości, z wykorzystaniem instrumentów finansowych, realizowane w Polsce w perspektywie finansowej 2007-2013	87
	Instrumenty wsparcia przedsiębiorczości z wykorzystaniem instrumentów finansowych zastosowane w województwie w województwie warmińsko-mazurskim	89
4.1.2.	Samorządy miast.....	91
	Inicjatywa JESSICA.....	91
4.1.3.	Podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorczość akademicka	93
	Podmioty ekonomii społecznej	95
4.2.	Trafność instrumentów finansowych 2007-2013 z perspektywy strony popytowej.....	100
4.2.1.	Przedsiębiorczość	100
	Bariery wykorzystania instrumentów finansowych po stronie przedsiębiorców	100
	Wiedza i świadomość w zakresie dostępnych narzędzi wsparcia zwrotnego	105
	Działania mogące zwiększyć atrakcyjność narzędzi wsparcia zwrotnego	107
4.2.2.	Samorządy miast.....	108
	Adekwatność instrumentów finansowych do potrzeb samorządów miast.....	108
	Czynniki determinujące zainteresowanie instrumentami finansowymi	109
	Problemy i bariery w wykorzystywaniu instrumentów finansowych.....	110
	Wiedza oraz źródła pozyskiwania informacji na temat instrumentów finansowych.....	111
	Działania wspomagające lub zmiany regulacyjne.....	111
4.2.3.	Podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorczość akademicka	112

4.3. Trafność instrumentów finansowych 2007-2013 z perspektywy strony podaźowej	113
4.3.1. Przedsiębiorczość	113
Efektywność wsparcia oraz potencjał pośredników finansowych	113
Problemy i bariery wdrażania instrumentów finansowych po stronie operatorów wsparcia	116
4.3.2. Samorządy miast.....	116
4.3.3. Podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorczość akademicka	118
4.4. Efekty instrumentów finansowych 2007-2013.....	119
4.4.1. Przedsiębiorczość	119
Rezultaty zastosowania instrumentów finansowych	119
Efektywność wsparcia.....	121
Wpływ instrumentów finansowych na konkurencyjność przedsiębiorstw	123
Wartość dodana zastosowanych instrumentów	128
Konkurencja pomiędzy instrumentami zwrotnymi a bezzwrotnymi	130
Konkurencja z ofertą bankową	131
Dopasowanie instrumentów inżynierii finansowej w województwie do luki w finansowaniu	133
4.4.2. Samorządy miast.....	134
4.4.3. Podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorczość akademicka	138
4.5. Doświadczenia wynikające z przyjętych systemów instytucjonalnych wdrażania instrumentów finansowych	139
4.5.1. Przedsiębiorczość	139
4.5.2. Samorządy miast.....	140
4.5.3. Podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorczość akademicka	144
5. Strategia inwestycyjna w zakresie instrumentów finansowych w perspektywie 2014-2020.....	145
5.1. Uwarunkowania wdrożenia instrumentów finansowych z zaangażowaniem środków strukturalnych w perspektywie 2014-2020	145
5.2. Forma, zakres i skala zastosowania instrumentów finansowych dofinansowanych ze środków publicznych w województwie warmińsko-mazurskim na lata 2014-2020.....	153
5.2.1. Przedsiębiorczość	153
Propozycja narzędzi wsparcia zwrotnego i pośredniego, jako odpowiedź na lukę w finansowaniu	153
Szczegółowe propozycje działań	154
5.2.2. Samorządy miast.....	176
5.2.3. Podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorczość akademicka	182
5.3. Ocena jakości proponowanych instrumentów finansowych, wartości dodanej spójności/komplementarności, ryzyka zniekształceń rynku	193

5.3.1.	Przedsiębiorczość	193
5.3.2.	Samorządy miast.....	196
5.3.3.	Podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorczość akademicka	197
5.4.	Ocena potencjalnych efektów zastosowania instrumentów finansowych w RPO WiM 2014-2020	197
5.4.1.	Przedsiębiorczość	198
5.4.2.	Samorządy miast.....	201
5.4.3.	Podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorczość akademicka	202
5.4.4.	Efekt dźwigni finansowej.....	204
5.5.	Model wdrażania instrumentów finansowych w ramach RPO WiM 2014-2020	209
5.5.1.	Przedsiębiorczość	209
	Metody wdrażania i wspierania instrumentów finansowych	209
	Skala zainteresowania instrumentami finansowymi podmiotów pełniących/mogących pełnić rolę operatora wsparcia udzielanego w formie instrumentów finansowych	210
	Potencjał pośredników finansowych w kontekście potrzeb związanych z wdrażaniem instrumentów finansowych w RPO WiM 2014-2020	210
5.5.2.	Samorządy miast.....	212
5.5.3.	Podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorczość akademicka	213
6.	Tabela wdrażania rekomendacji	214
	Przedsiębiorczość	215
	Samorządy miast	229
	Podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorczość akademicka	229
7.	Rezultaty realizacji III etapu umowy w zakresie działań doradczo-eksperymentalnych.....	249

Streszczenie

Celem głównym badania była ocena zasadności, możliwości i zakresu zastosowania instrumentów finansowych w okresie programowania 2014-2020 w województwie warmińsko-mazurskim.

Dokonano agregacji tematyki badawczej wynikającej z celów tematycznych interwencji 2014-2020 w kilka głównych obszarów:

- Przedsiębiorczość - instrumenty finansowe, które znajdują główne zastosowanie w odniesieniu do wsparcia przedsiębiorczości,
- Obszary miejskie - instrumenty finansowe, które znajdują główne zastosowanie w odniesieniu do rewitalizacji obszarów miejskich,
- Inne - analizą objęte były też dwa inne obszary, w których mogą mieć zastosowanie instrumenty finansowe: podmioty ekonomii społecznej i studenci, absolwenci oraz pracownicy naukowcy zamierzający rozpocząć działalność gospodarczą.

Przyjęto cztery następujące perspektywy badawcze:

- Perspektywa strony popytowej: przedsiębiorców, samorządów miast, podmiotów ekonomii społecznej, studentów i pracowników naukowych;
- Perspektywa strony podażowej – perspektywa instytucji finansowych, kapitałowych oraz partnerów społeczno-gospodarczych, prywatnych inwestorów;
- Perspektywa systemowa instytucji zaangażowanych we wdrażanie interwencji publicznej w ramach polityki spójności;
- Perspektywa ekspercka.

Informacje ze strony popytowej (potencjalnych beneficjentów wsparcia) pozyskano w badaniach jakościowych i ilościowych. Badania ilościowe (wywiady bezpośrednie „face to face” i telefoniczne oraz przy wykorzystaniu internetu) zostały przeprowadzone z przedsiębiorcami oraz samorządami miast (obszary „Przedsiębiorczość” i „Obszary miejskie”). Pozostałe mniej liczne grupy potencjalnych beneficjentów należących do obszaru „Inne” były badane metodami jakościowymi (przy użyciu częściowo ustrukturyzowanych scenariuszy).

Informacje ze strony podażowej pozyskano głównie metodami jakościowymi. Badania te odnosiły się do pośredników finansowych i banków działających na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, innych instytucji finansowych, kapitałowych oraz partnerów społeczno-gospodarczych. Przeprowadzono także wywiady z przedstawicielami pośredników finansowych działających w województwach wdrażających inicjatywy JESSICA i/lub JEREMIE. W przypadku sondowania możliwości zaangażowania kapitału prywatnego w inwestycje publiczne („Obszary miejskie”) pozyskano opinie inwestorów prywatnych mających doświadczenia w takich projektach.

W przypadku perspektywy eksperckiej i systemowej główną metodą eksploracji były metody jakościowe (wywiady indywidualne) ze specjalistami zajmującymi się problematyką finansowania działalności gospodarczej, oraz przedstawicielami instytucji zaangażowanych we wdrażanie interwencji publicznej w ramach polityki spójności.

Uzyskane w ten sposób informacje były konfrontowane z szeroko prowadzoną analizą literaturową (desk research).

Wyniki badania przedstawiono w trzech częściach: wyniki dotyczące diagnozy zapotrzebowania na finansowanie zewnętrzne i luki w tym finansowaniu, doświadczenia z wdrażania

instrumentów zwrotnych w obecnej perspektywie finansowej, rekomendacje w zakresie wykorzystania instrumentów inżynierii finansowej w ramach RPO WiM 2014-2020.

Diagnoza zapotrzebowania na finansowanie zewnętrzne i luki w tym finansowaniu

Luka w finansowaniu może dotyczyć 17,8% przedsiębiorstw MSP z województwa warmińsko-mazurskiego.

Wielkość luki finansowej wyliczonej jako część wartości finansowania zewnętrznego, o które przedsiębiorcy starali się, a nie otrzymali – wynosi 125 mln zł rocznie.

Wyniki badania potwierdziły gorszy dostęp do finansowania zewnętrznego firm mniejszych (samozatrudnieni i mikroprzedsiębiorstwa - 20%), na wczesnym etapie rozwoju, realizujących niskie obroty (do 100 tys. zł/rok – 9-15%). Utrudniony dostęp do finansowania zewnętrznego mają firmy z sekcji PKD turystyka – 36%, rolnictwo – 21%, budownictwo oraz usługi wiedzochłonne – 10-12%.

Nie stwierdzono utrudnień w dostępie do finansowania firm, których właścicielami są osoby należące do grup wykluczonych.

W opinii przedsiębiorców istnieją luki kwotowe w finansowaniu dotyczące regionalnych MSP. Około 20% przedsiębiorców planuje wziąć kredyt w wysokości 25.000-50.000 zł, a jedynie 6% ocenia, że ma szansę na takie finansowanie; nie mniej istotna jest luka w finansowaniu w kwotach 50.000-100.000 zł. Tutaj finansowania oczekuje około 18,8% przedsiębiorstw, a uzyskania kredytu spodziewa się zaledwie 3%. Na pożyczki o wartości od 100.000 do 300.000 zł zgłasza zapotrzebowanie ponad 25% respondentów, natomiast jedynie 1% ocenia pozytywnie swoje szanse. Jeśli chodzi o pożyczki powyżej 300.000 zł to łącznie około 15% przedsiębiorców zgłasza takie zapotrzebowania na finansowanie dłużne, podczas gdy praktycznie żaden z nich nie liczy na możliwość otrzymania kredytu w takiej kwocie.

Struktura przedmiotowa zapotrzebowania na kwoty finansowania jest następująca: na wszystkie te elementy, które mają charakter wydatków bieżących (nie są amortyzowane), to znaczy środki obrotowe, zakup wyposażenia, oprogramowania, usług itd. koncentrują się wokół niewielkich kwot – do 50.000 zł, co najwyżej 100.000 zł. Natomiast w przypadku zakupów środków trwałych, nieruchomości, środków transportu, udział kwot rzędu 100.000 -500.000 zł jest wyraźnie większy. W tych grupach inwestycji pojawiają się także kwoty powyżej 500.000 zł, jednakże kwoty powyżej 1 mln zł dotyczą niemal jedynie zakupu nieruchomości.

Analizy wskazują na bardzo duże zapotrzebowanie na zewnętrzne finansowanie (w tym także zewnętrzne finansowanie zwrotne) zgłaszane przez samorządy dużych miast województwa warmińsko-mazurskiego, które będą beneficjentami działania. W kolejnym okresie programowania JST będą posiadać w większości nie więcej niż 25% nakładów inwestycyjnych na projekty w obszarze rewitalizacji w ramach środków własnych. Zapotrzebowanie na kapitał oscyluje wokół poziomu 75% nakładów inwestycyjnych.

Przewidywana wysokość nakładów inwestycyjnych przeznaczonych na rewitalizację oscyluje w granicach 520 mln zł. Tym samym samorządom brakuje około 390 mln zł na ich realizację.

W przypadku studentów i absolwentów deklarowane zapotrzebowanie na finansowanie zewnętrzne dotyczyło kwot z przedziału od 5.000 do 30.000 zł. Badane podmioty ekonomii społecznej (PES) wskazywały zapotrzebowanie na finansowanie zewnętrzne w wysokości od 20.000 zł do 500.000 zł rocznie (mediana 60.000 zł na podmiot). Łączne zapotrzebowanie na finansowanie zwrotne dla PES w województwie warmińsko-mazurskim oszacowano na ok 30 mln zł.

Doświadczenia z wdrażania instrumentów zwrotnych w obecnej perspektywie finansowej

Badanie efektywności wsparcia w ramach narzędzi zwrotnych oparto o porównanie zmian w firmach objętych tym wsparciem ze zmianami, jakie zaszły w podmiotach grupy odniesienia, którą stanowią firmy aplikujące o finansowanie kredytowe z banków. W ten sposób starano się uchwycić rzeczywisty wpływ (netto) narzędzi inżynierii finansowej na regionalne firmy.

Efektywność wsparcia jest duża (w porównaniu do efektów uzyskanych w grupie kontrolnej):

- Firmy objęte wsparciem dwukrotnie częściej niż przedsiębiorcy z grupy odniesienia wprowadziły nowy produkt do oferty lub dokonali ulepszenia istniejącego produktu lub usługi (60,6% vs 34,3%);
- osiągały zdecydowanie większy przychód z ich tytułu od przedsiębiorców aplikujących o finansowanie bankowe (istotnie wyższy przychód – 31,2% vs 22,7%);
- niemal połowa klientów funduszy deklaruje, że zwiększyła zatrudnienie, podczas gdy w grupie odniesienia odsetek ten wynosi jedynie 35%. Jednocześnie odsetek firm deklarujących spadek zatrudnienia jest wśród klientów funduszy dziesięciokrotnie mniejszy niż wśród ogółu kredytobiorców.

Najmniejszy wpływ miało wsparcie w zakresie ekspansji przedsiębiorstwa na nowe rynki regionalne, krajowe i zagraniczne.

W wyniku przeprowadzonej analizy relacji nakładów finansowych na poszczególne instrumenty finansowe do skali środków wspierających poszczególne obszary, stwierdzono występowanie silnego efektu dźwigni w finansowaniu. Jest ona najbardziej widoczna w odniesieniu do narzędzi wsparcia przedsiębiorczości, gdzie każda złotówka owocuje niemal 2 złotymi rzeczywistego wsparcia. W odniesieniu do rozwoju podmiotów ekonomii społecznej oraz rewitalizacji miast efekt jest nieco mniejszy, ale nadal widać dźwignię finansową na poziomie około 135%. Efekt dźwigni finansowej jest charakterystyczny dla narzędzi inżynierii finansowej i dodatkowo wzmacnia efektywność ich stosowania.

Rekomendacje w zakresie wykorzystania instrumentów zwrotnych w RPO WiM 2014-2020

Rekomenduje się w latach 2014-2020 uruchomić za pośrednictwem RPO WiM następujące narzędzia wsparcia w postaci instrumentów finansowych:

1. Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne szerokiej grupy mikro, małych i średnich przedsiębiorców z terenu województwa (Działania 1.3, 1.5, 3.1 w projekcie RPO WiM 2014-2020; Cele tematyczne: 2, 3; alokacja: 160 mln zł);
2. Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe mikro, małych i średnich przedsiębiorstw z terenu województwa (Działania 1.3, 1.5, 3.1 w projekcie RPO WiM 2014-2020; Cele tematyczne: 2, 3; alokacja: 40 mln zł);

3. Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym dla województwa (Działania 1.5, 3.1 w projekcie RPO WiM 2014-2020; Cele tematyczne: 2, 3; alokacja: 40 mln zł);
4. Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych (Działania 1.5, 3.1 w projekcie RPO WiM 2014-2020; Cele tematyczne: 2, 3; alokacja: 40 mln zł);
5. Pilotażowy fundusz inwestycyjny podwyższonego ryzyka nastawiony na finansowanie projektów o charakterze innowacyjnym (Działania 1.2, 1.3, 3.1 w projekcie RPO WiM 2014-2020; Cele tematyczne: 1, 2, 3; alokacja: 20 mln zł);
6. Fundusz wsparcia rewitalizacji obszarów miejskich (Oś Priorytetowa 7. Obszary wymagające rewitalizacji w projekcie RPO WiM 2014-2020, Cel tematyczny 9; alokacja: 195,30 mln zł);
7. Regionalny fundusz pożyczkowy wspierający urynkwienie warmińsko-mazurskich podmiotów ekonomii społecznej (Działanie 10.3 projektu RPO WiM 2014-2020, Cel tematyczny 9, alokacja: 20 mln zł);
8. Regionalny fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych planujących rozpocząć działalność gospodarczą na terenie województwa warmińsko-mazurskiego (Działanie 9.2 projektu RPO WiM 2014-2020, Cel tematyczny 8; alokacja: 40 mln zł);
9. Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej z województwa warmińsko-mazurskiego (Działanie 10.3 projektu RPO WiM 2014-2020, Cel Tematyczny 9; alokacja: 20 mln zł).

Summary

The main objective of the study was to evaluate the merits, possibilities and scope of use of the financial instruments in the programming period 2014-2020 in the Warmia and Mazury voivodship.

The research topic have been aggregated in several main areas, the topics resulted from the thematic objectives of the 2014-2020 intervention. The main areas are as follows:

- Entrepreneurship - financial instruments that will be used mainly for the support of entrepreneurship,
- Urban areas - financial instruments that will be used mainly for the regeneration of urban areas,
- Others - two other areas where the financial instruments may be applied were also analysed: entities of social economy as well as students, graduates and academics wishing to start a business.

There were four research perspectives adopted, i.e.:

- The perspective of the demand side - the perspective of entrepreneurs, municipalities, social economy entities, students and academics,
- The perspective of the supply side - the perspective of financial institutions, equity and socio-economic partners, private investors,
- The systemic perspective - the perspective of the institutions involved in the implementation of public intervention in the framework of the cohesion policy,
- The expert perspective.

Information from the demand side (the potential beneficiaries of the support) was obtained in quantitative and qualitative research. Quantitative research (direct interviews "face to face" and interviews via telephone and internet) has been carried out with entrepreneurs and local governments of the cities and towns (areas of "Entrepreneurship" and "Urban areas"). Other smaller groups of potential beneficiaries belonging to the area "Others" were examined with the use of qualitative methods (using semi-structured scenarios).

Information from the supply side was obtained mainly with the use of the qualitative methods. These studies related to financial intermediaries and banks operating in the voivodship of Warmia and Mazury, and other financial institutions, equity institutions and socio-economic partners. There were also conducted interviews with representatives of financial intermediaries operating in those voivodships that implement the JESSICA and/or JEREMIE initiatives. In the case of probing the possibility of involving private capital in public investments ("Urban areas") there were acquired opinions of private investors with experience in such projects.

In the case of expert perspective and systemic perspective the main method of exploration were qualitative methods (individual interviews) with specialists dealing with the issues of financing economic operations, and the representatives of the institutions involved in the implementation of public intervention under the cohesion policy.

The information obtained in this way was confronted with the widely conducted analysis of the literature (desk research).

The results of the study are presented in three parts: the results concerning the diagnosis of needs relating to external financing and gaps in that financing, experience feedback on the implementation of the repayable instruments in the current financial perspective and

recommendations on the use of financial engineering instruments in the framework of ROP WiM 2014-2020.

Diagnosis of needs relating to external financing and gaps in that financing

The financing gap may be the case for 17.8% of SME enterprises from the Warmia and Mazury voivodship.

The size of the financing gap calculated as part of the value of the external financing for which entrepreneurs applied, and did not receive - is 125 million PLN per year.

The results of the study confirmed the poorer access of smaller enterprises to external financing (self-employed and micro-businesses - 20%), those that are at an early stage of development, with low turnover (up to 100 thousand PLN/year - 9-15%). Limited access to external financing is experienced by enterprises from the following sections of the Polish Classification of Activities (PKD): tourism - 36%, agriculture - 21%, construction and knowledge-intensive services - 10-12%.

No difficulties in access to finance were acknowledged for businesses owned by persons belonging to the excluded groups.

The entrepreneurs believe that there are certain quota gaps in financing affecting regional SMEs. About 20% of entrepreneurs plan to apply for a loan in the amount of 25,000-50,000 PLN, and only 6% believe they have a chance to get such funding; not less important is the financing gap in terms of the amounts of 50,000-100,000 PLN. For those amounts the funding is wanted by approximately 18.8% of enterprises, and only 3% expect to get such a loan. More than 25% of respondents express their need for loans between 100,000 and 300,000 PLN, while only 1% assess their chances positively. When it comes to loans of above 300,000 PLN, a total of approximately 15% of entrepreneurs report such demand for debt financing, while virtually none of them counts for real obtaining credit in such an amount.

The structure of demand for funding is as follows: the demand for all those items that are of current expenditure nature (are not amortised), that is, working capital, purchase of equipment, software, services, etc. revolves around small amounts - up to 50,000 at most 100,000 PLN. However, in the case of purchases of fixed assets, real estate, transport assets, the share of amounts of 100,000-500,000 PLN is clearly larger. In these groups of investments, there are also amounts above 500,000 PLN, but the amounts of over 1 million PLN relate almost exclusively to the purchase of real estate.

Analyses indicate a very high demand for external financing (including external repayable financing) expressed by governments of large cities of the Warmia and Mazury voivodship. For the next programming period local government units (LGU) in their majority have no more than 25% of capital expenditure in their own funds to finance projects in the area of redevelopment and regeneration. The demand for capital fluctuates around the 75% of the value of investments planned.

The expected capital expenditures for regeneration and redevelopment fluctuates around 520 million PLN. Thus, local governments are missing about 390 million PLN to realize those projects.

In the case of students and graduates the declared need for external financing related to amounts ranging from 5,000 to 30,000 PLN. The social economy entities (PES) examined expressed the need for external financing in the amounts from 20,000 to 500,000 PLN per year (the median is

60,000 PLN per entity). The total financing needs of PES in the Warmia and Mazury voivodship was estimated at about 30 million PLN.

Experience feedback on the implementation of the repayable instruments in the current financial perspective

The study on the effectiveness of support provided in the form of the repayable instruments is based on a comparison of changes that have occurred in enterprises covered by the support with the changes that have occurred in the reference group entities, i.e. enterprises applying for credit funding from banks. In this way, we have tried to capture the real (net) impact of financial engineering instruments on regional enterprises.

The effectiveness of the support is large (as compared to the results obtained in the control reference group):

- Enterprises covered by the support twice as likely than entrepreneurs from the reference group introduced a new product to their offer or made improvements to an existing product or service (60.6% vs 34.3%),
- achieved far more income from that than the entrepreneurs applying for bank financing (significantly higher revenue - 31.2% vs 22.7%),
- almost half of the clients of funds declare that they increased employment, while in the reference group only 35% declares that. At the same time the percentage of enterprises declaring a decline in employment is ten times lower among clients of funds than among the clients of banks.

The support designed for the expansion of an enterprise into new regional markets, domestic and foreign ones, had the smallest impact.

As a result of the analysis of the relation of capital expenditure on the various financial instruments to the scale of funds supporting individual areas, there were ascertained a strong leverage effect of the funding. It is most evident in relation to the tools supporting entrepreneurship, where every zloty [PLN] provided results in almost 2 zlotys [PLN] of real support. In relation to the development of social economy entities and urban regeneration the leverage effect is somewhat smaller, but still the financial leverage ratio is about 135%. The financial leverage effect of is typical for financial engineering tools and further enhances the effectiveness of using them.

Recommendations on the use of repayable instruments in the ROP WiM 2014-2020 program

It is recommended to start in the years 2014-2020 through the ROP WiM the following support tools in the form of financial instruments:

1. Loan funds to support investment plans of a broad group of micro, small and medium-sized entrepreneurs from across the voivodship (Measures 1.3, 1.5, 3.1 in the draft ROP WiM 2014-2020; Thematic Objectives 2, 3; allocation: 160 million PLN);
2. Loan funds to support the turnover needs of micro, small and medium-sized enterprises in the voivodship (Measures 1.3, 1.5, 3.1 in the draft ROP WiM 2014-2020; Thematic Objectives 2, 3; allocation: 40 million PLN);

3. Fund of loans with premium for success aimed at financing projects of particular growth potential for the voivodship (Measures 1.5, 3.1 in the draft ROP WiM 2014-2020; Thematic Objectives: 2, 3; allocation: 40 million PLN);
4. Guarantee fund for bank and non-bank liabilities (Measures 1.5, 3.1 in the draft ROP WiM 2014-2020; Thematic Objectives: 2, 3; allocation: 40 million PLN);
5. Pilot venture investment fund to finance projects of innovative nature (Measures 1.2, 1.3, 3.1 in the draft ROP WiM 2014-2020; Thematic Objectives: 1, 2, 3; allocation: 20 million PLN);
6. Fund to support the regeneration and redevelopment of urban areas (Priority 7. Areas requiring revitalization in the draft ROP WiM 2014-2020; Thematic Objective 9; allocation: 195.3 million PLN);
7. Regional loan fund to support commercialization of social economy entities of Warmia and Mazury (Measure 10.3 in the draft ROP WiM 2014-2020; Thematic Objective 9; allocation: 20 million PLN);
8. Regional loan fund for students, graduates and academics planning to start a business in the Warmia and Mazury (Measure 9.2 in the draft ROP WiM 2014-2020; Thematic Objective 8; allocation: 40 million PLN);
9. Social Venture Capital Fund addressed to the social economy entities of Warmia and Mazury (Measure 10.3 in the draft ROP WiM 2014-2020; Thematic Objective 9; allocation: 20 million PLN).

Koncepcja badania

1. Koncepcja badania oraz zastosowana metodologia badania

Przedmiotem ewaluacji jest stosowanie instrumentów finansowych w okresie programowania 2014-2020 w województwie warmińsko-mazurskim.

Wdrożenie instrumentów finansowych, będących katalizatorami środków publicznych i prywatnych, stanowić będzie efektywne wykorzystanie zasobów polityki spójności w regionie. Przy czym przeznaczenie instrumentów finansowych w ramach RPO WiM 2014-2020 na wybrane obszary tematyczne musi być uwarunkowane aktualnymi i przyszłymi potrzebami rozwojowymi regionu oraz tym, czy najbardziej efektywną formą wsparcia tych obszarów będą instrumenty zwrotne z zaangażowaniem środków strukturalnych, ze szczególnym uwzględnieniem potencjalnego zaspokojenia potrzeb inwestycyjnych przez rynek finansowy.

Zgodnie z projektem Umowy Partnerstwa, z lipca 2013 r., w okresie programowania 2014-2020 możliwe będzie zastosowanie instrumentów finansowych w następujących celach tematycznych (z zastrzeżeniem, że w trakcie programowania zostanie zidentyfikowana taka konieczność):

- cel tematyczny 1. Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji oraz jego priorytety inwestycyjne - prowadzenie prac B+R i wspieranie transferu technologii,
- cel tematyczny 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych - inwestycje infrastrukturalne i wspieranie technologii informatyczno-komunikacyjnych,
- cel tematyczny 3. Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury - projekty mające na celu wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw,
- cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach - projekty związane z efektywnością energetyczną i energią odnawialną,
- cel tematyczny 6. Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów - projekty inwestycyjne związane z ochroną środowiska,
- cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastrukturalnych sieciowych - w odniesieniu do projektów związanych z zakupem taboru oraz w ograniczonym stopniu - z infrastrukturą lotniskową,
- cel tematyczny 8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników – przeniesienie się pracownika z jednej miejscowości do drugiej, tworzenie nowych miejsc pracy przez przedsiębiorców oraz wspieranie samozatrudnienia,
- cel tematyczny 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem - przedsięwzięcia rewitalizacyjne,
- cel tematyczny 10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie - pożyczki studenckie.

1.1. Cel badania

Celem głównym badania jest **ocena zasadności, możliwości i zakresu zastosowania instrumentów finansowych w okresie programowania 2014-2020 w województwie warmińsko-mazurskim.**

Do celów szczegółowych badania należą:

1. Doświadczenia: **Ocena efektywności wsparcia w formie instrumentów finansowych**, udzielanego przez pośredników finansowych przedsiębiorcom oraz innym podmiotom z województwa warmińsko-mazurskiego, w tym analiza podaży i popytu, potencjału instytucjonalnego, potrzeb i możliwości absorpcji finansowania zwrotnego w okresie 2007-2013.
2. Diagnoza: **Ocena zakresu, skali oraz przyczyn występowania zjawiska luki finansowej** w dostępie przedsiębiorstw oraz innych podmiotów województwa warmińsko-mazurskiego do finansowania zewnętrznego wraz z dokonaniem prognozy, czy w najbliższej przyszłości luka może ulec pogłębieniu i jakie mogą być tego przyczyny.
3. Strategia inwestycyjna: **Określenie zapotrzebowania na instrumenty finansowe**, zarówno przez pośredników, jak i docelowych odbiorców wsparcia w województwie warmińsko-mazurskim, wypracowanie rekomendacji w zakresie podziału alokacji w ramach RPO WIM 2014-2020¹ pomiędzy działania oparte o finansowanie zwrotne i bezzwrotne oraz zalecanego systemu instytucjonalnego.

1.2. Zakres badania

Zakres przedmiotowy:

- Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury 2007-2013 (Oś Przedsiębiorczość, Działanie 1.2),
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013 (Działanie 1.4),
- Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013 (Działanie 1.2),
- Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 (Działania 3.1, 3.2, 3.3 i 4.3),
- Inne zidentyfikowane źródła finansowania zwrotnego i bezzwrotnego występujące na terenie województwa warmińsko-mazurskiego (BGK, WFOŚiGW, ARiMR).

Zakres podmiotowy: badanie objęło następujące grupy podmiotów:

- Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, w tym: Instytucja Zarządzająca RPO WIM na lata 2007-2013, Instytucja Pośrednicząca PO KL 2007-2013,
- sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw województwa warmińsko-mazurskiego,

---

¹ RPO WIM 2014-2020 – regionalny program operacyjny na lata 2014-2020 dla województwa warmińsko-mazurskiego

- instytucje otoczenia biznesu: fundusze pożyczkowe/poręczeniowe, operatorzy instrumentów inżynierii finansowej oraz inne podmioty udzielające wsparcia w formie instrumentów zwrotnych (np. pożyczek dla studentów), działające w województwie warmińsko-mazurskim,
- WFOŚiGW, ARiMR, Bank Gospodarstwa Krajowego w zakresie funkcji i roli pełnionej w systemie wsparcia kapitałowego dla instrumentów inżynierii finansowej,
- sektor bankowy, w tym bankowość spółdzielcza na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w zakresie dostępności MŚP do usług (oferty kredytowej i poręczeniowej),
- jednostki samorządu terytorialnego w zakresie ewentualnego korzystania z obecnie funkcjonujących lub możliwych do zaistnienia instrumentów inżynierii finansowej,
- przedstawiciele partnerów społeczno-gospodarczych, podmioty ekonomii społecznej, studenci.

Zakres przestrzenny: badanie objęło swym zakresem teren całego województwa warmińsko-mazurskiego, a także potencjalne podmioty/jednostki spoza województwa, które współpracowały z podmiotami/jednostkami z Warmii i Mazur.

Zakres czasowy: badanie objęło swym zakresem:

- działania podejmowane w latach 2007-2013,
- działania proponowane do realizacji na lata 2014-2020.

Głównymi odbiorcami przeprowadzonej ewaluacji są jednostki zaangażowane w proces programowania i wdrażania funduszy strukturalnych UE dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2014-2020, tj.: Zarząd Województwa Warmińsko – Mazurskiego oraz Instytucja Zarządzająca RPO WiM (Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie).

2. Metodologia

2.1. Logika podejścia badawczego

Obszary badawcze

Dokonano agregacji tematyki badawczej wynikającej z celów tematycznych interwencji 2014-2020 w kilka głównych obszarów.

Przedsiębiorczość - instrumenty finansowe znajdują główne zastosowanie w odniesieniu do wsparcia przedsiębiorczości, była ona zatem pierwszym i największym obszarem badania. W obszarze tym znalazła się tematyka właściwa dla następujących celów tematycznych (CT): CT 1 (innowacyjność), CT 2 (technologie informacyjne), CT 3 (konkurencyjność). **Obszary miejskie** - były drugim ważnym obszarem badania wynikającym z zasady koncentracji terytorialnej (Obszary Strategicznej Interwencji B i C omówionej powyżej). Tematyka badania dotycząca tych obszarów wynika z CT 9 (rewitalizacja miast).

Inne - analizą objęte też były inne obszary, w których mogą mieć zastosowanie instrumenty finansowe. Stanowiły one jednak margines obecnej i przyszłej interwencji (w sensie alokowanych środków i oczekiwanego wpływu zastosowania instrumentów finansowych na osiągnięcie celów programu). Są to obszary wyznaczone celami tematycznymi: CT 8 (wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników), CT 9 (wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem), CT 10 (inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie).

Podmioty ekonomii społecznej wchodzące do obszaru Inne wymagają krótkiego komentarza definicyjnego. W literaturze fachowej występuje wiele definicji ekonomii społecznej (ES) i podmiotów ekonomii społecznej (PES). Sama ekonomia społeczna jest definiowana w sposób bardzo różnorodny. Występują różnice między definicją „podmiotu ekonomii społecznej” a „przedsiębiorstwa społecznego”. Te problemy definicyjne na szczeblu krajowym ma rozwiązać tworzony obecnie Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES). Definiuje on bezpośrednio ES jako „sferę aktywności obywatelskiej, która poprzez działalność ekonomiczną i działalność pożytku publicznego służy: integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych społeczną marginalizacją, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej (interesu ogólnego)”².

KPRES wskazuje na pięć grup podmiotów ekonomii społecznej. Należą do nich:

- **przedsiębiorstwa społeczne**, będące fundamentem ekonomii społecznej;
- **podmioty reintegracyjne**, tj. Zakłady Aktywności Zawodowej, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Centra Integracji Społecznej, Kluby Integracji Społecznej;
- **organizacje pozarządowe** prowadzące działalność odpłatną i nieodpłatną pożytku publicznego;
- **podmioty sfery gospodarczej, które tworzone były jednak w związku z realizacją celu społecznego**, bądź dla których leżący we wspólnym interesie cel społeczny jest racją bytu działalności komercyjnej, w tym:

---

² Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej. Zespół ds. rozwiązań systemowych ekonomii społecznej, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa, projekt z 17.09.2013, str. 20.

- organizacje pozarządowe prowadzące działalność gospodarczą, z której zyski wspierają realizację celów statutowych;
- zakłady aktywności zawodowej (umieszczone w dwóch kategoriach jako instytucje o „charakterze hybrydowym” – przyp. PSDB);
- spółdzielnie, których celem jest zatrudnienie;
- pozostałe spółdzielnie o charakterze konsumenckim i wzajemnościowym;
- **inicjatywy o charakterze nieformalnym** (np. kooperatywy spożywców, ruchy miejskie, lokatorskie i sąsiedzkie)³.

Z punktu widzenia niniejszego badania szczególnie istotny wydaje się segment **przedsiębiorstw społecznych sensu stricto**. Wg KPRES przedsiębiorstwo takie musi spełniać następujące warunki:

- jest to podmiot prowadzący działalność gospodarczą, wyodrębniony pod względem organizacyjnym i rachunkowym;
- celem działalności gospodarczej jest integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (w tym przypadku wymagane jest zatrudnienie co najmniej 50% osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub 30% niepełnosprawnych lub/i świadczenie usług społecznych użyteczności publicznej, realizując również cele prozatrudnieniowe;
- nie dystrybuuje zysku lub nadwyżki bilansowej pomiędzy udziałowców, ale przeznacza go na wzmocnienie potencjału przedsiębiorstwa jako kapitał niepodzielny, oraz w określonej części na reintegrację zawodową i społeczną – w przypadku przedsiębiorstw o charakterze zatrudnieniowym, lub na działalność pożytku publicznego prowadzoną na rzecz społeczności lokalnej, w której działa przedsiębiorstwo;
- jest zarządzany na zasadach demokratycznych, albo co najmniej konsultacyjno - doradczych z udziałem pracowników i innych interesariuszy, zaś wynagrodzenia kadry zarządzającej są ograniczone limitami⁴.

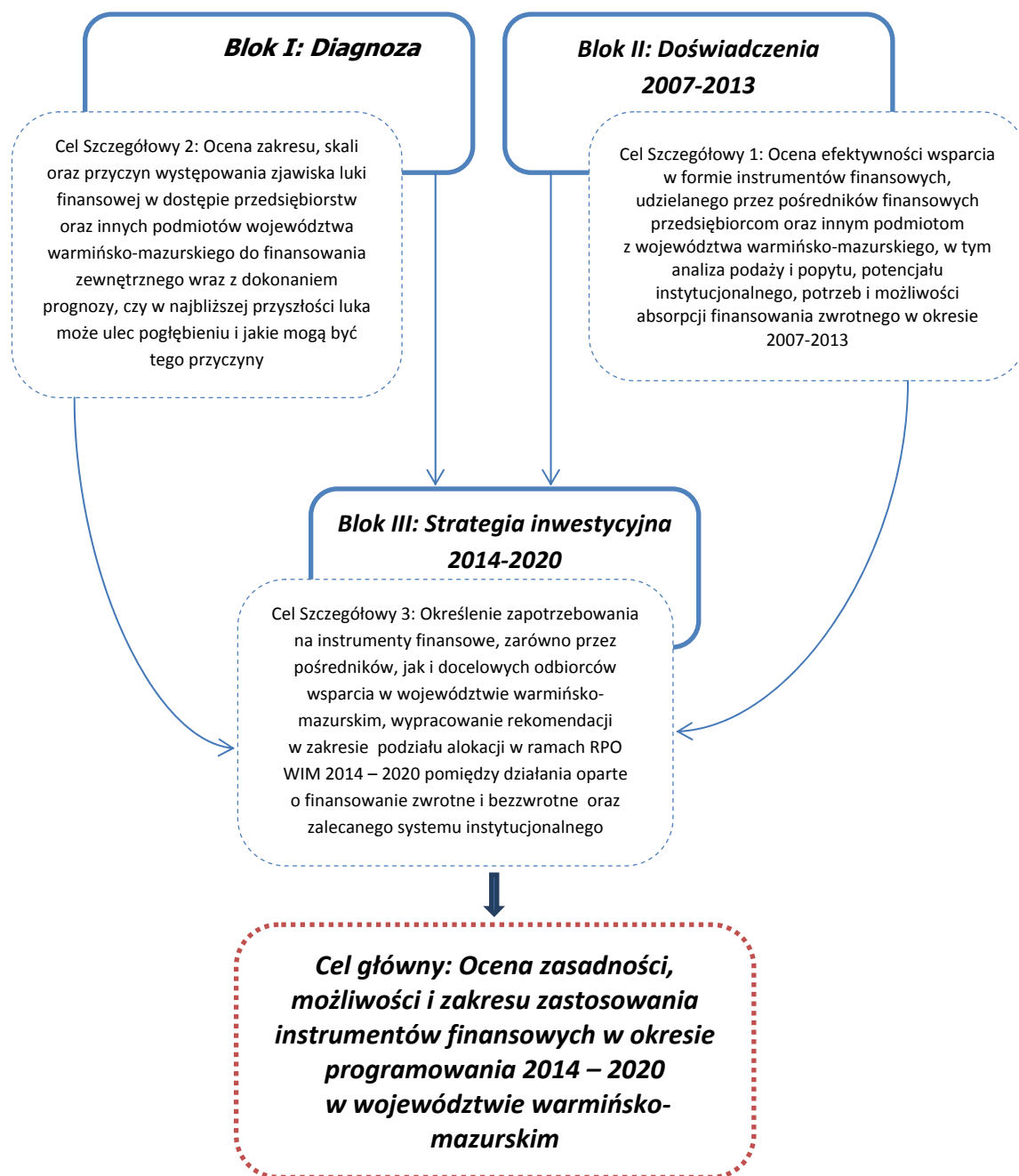
Do tak rozumianych przedsiębiorstw społecznych należą przede wszystkim spółdzielnie socjalne. Przedsiębiorstwem społecznym może stać się także organizacja pozarządowa, pod warunkiem, że rozpocznie działalność gospodarczą.

---

³ Tamże, str. 21.

⁴ Tamże, str. 22.

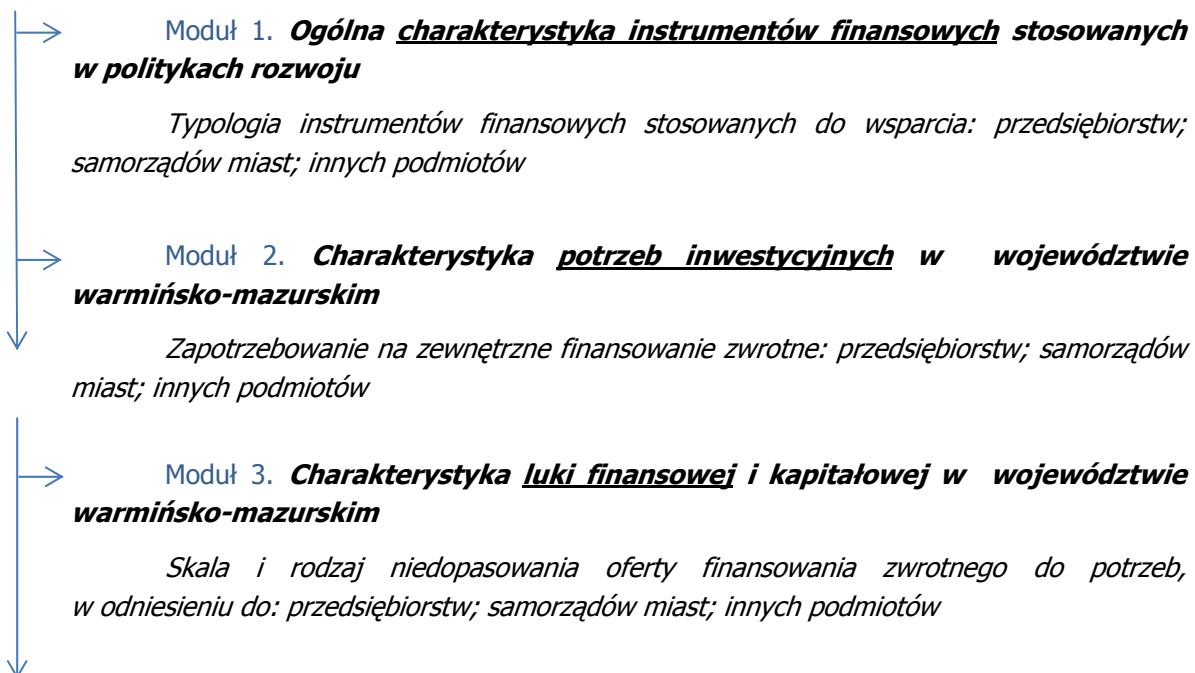
Przyjęto strukturę blokową badania. Poniższy rysunek pokazuje powiązanie bloków badawczych z celem głównym badania i celami szczegółowymi.

Rysunek 1. Powiązanie struktury blokowej z celami badania.
Źródło: opracowanie własne.

Bloki i moduły badawcze wynikają z logiki wyводу, która znajdzie swój wyraz w strukturze raportu końcowego z badania. Badanie zorganizowano w następujące bloki i moduły badawcze:

Blok I: Diagnostyka

Blok II. Doświadczenia perspektywy 2007-2013 w zakresie stosowania instrumentów finansowych

Dotychczasowe rezultaty, skuteczność, efektywność, adekwatność od zdiagnozowanej luki finansowej, wartość dodana, wpływ na zniekształcenia rynku, w odniesieniu do: przedsiębiorstw; samorządów miast; innych podmiotów

→ **Moduł 8. Doświadczenia wynikające z przyjętych systemów instytucjonalnych wdrażania instrumentów finansowych**

Modele wdrażania, rozwiązania instytucjonalne, wady i zalety przyjętych rozwiązań, w odniesieniu do wsparcia: przedsiębiorstw; samorządów miast; innych podmiotów

Blok III. Strategia inwestycyjna w zakresie instrumentów finansowych w perspektywie 2014-2020

→ **Moduł 9. Forma, zakres i skala zastosowania instrumentów finansowych dofinansowanych ze środków publicznych w województwie warmińsko-mazurskim na lata 2014-2020**

Uwarunkowania regulacyjne, forma, zakres przedmiotowy i podmiotowy, skala instrumentów finansowych, w odniesieniu do wsparcia: przedsiębiorstw; samorządów miast; innych podmiotów

→ **Moduł 10. Ocena jakości proponowanych instrumentów finansowych, wartości dodanej spójności/komplementarności, ryzyka zniekształceń rynku**

Ocena korzyści, dodatkowości (charakteru uzupełniającego), efektu mnożnikowego, ocena wypełniania kryteriów: zgodności interesów, odpowiedniości, proporcjonalności;

Ocena spójności i komplementarności z innymi działaniami i instrumentami na poziomie ponadregionalnym i regionalnym;

Ocena ryzyka potencjalnych zniekształceń rynku i możliwości zastosowania działań korygujących

→ **Moduł 11. Ocena potencjalnych efektów zastosowania instrumentów finansowych w RPO WiM 2014-2020**

Potencjalne nakłady i korzyści z wdrożenia proponowanych instrumentów finansowych, w odniesieniu do: przedsiębiorstw; samorządów miast; innych podmiotów

→ **Moduł 12. Model wdrażania instrumentów finansowych w ramach RPO WiM 2014-2020**

Struktura instytucjonalna, rola administracji samorządowej, rola pośredników finansowych, rola sektora bankowego

Perspektywy badawcze

Zidentyfikowano cztery następujące perspektywy badawcze:

- Perspektywa **strony popytowej**:
  - Przedsiębiorców – potencjalnych beneficjentów wsparcia w celach tematycznych wymienionych w obszarze Przedsiębiorczość.
  - Samorządów miast – potencjalnych beneficjentów wsparcia w celach tematycznych wymienionych w obszarze Obszary miejskie.
  - Innych podmiotów – potencjalnych beneficjentów wsparcia w celach tematycznych wymienionych w obszarze Inne.
- Perspektywa **strony podażowej** – perspektywa instytucji finansowych, kapitałowych oraz partnerów społeczno-gospodarczych, prywatnych inwestorów – obejmująca przedstawicieli instytucji sektora finansowego, w tym jego organizacji przedstawicielskich, przedstawicieli operatorów funduszy pożyczkowych i poręczeniowych, organizacje przedsiębiorców a także prywatnych inwestorów, którzy powinni być zachęceni w przyszłej perspektywie finansowej do angażowania kapitału i współfinansowania przedsięwzięć publicznych.
- Perspektywa **systemowa** instytucji zaangażowanych we wdrażanie interwencji publicznej w ramach polityki spójności, uwzględniająca instytucje sfery administracji publicznej (lub jej podporządkowane), odpowiedzialne za programowanie i wdrażanie instrumentów wsparcia publicznego na szczeblu centralnym i regionalnym (Instytucje Zarządzające, Pośredniczące i Wdrażające). Ta perspektywa uwzględnia również opinie innych regionów poza Warmią i Mazurami, ze względu na doświadczenia we wdrażaniu niektórych instrumentów finansowych, które nie były stosowane w województwie warmińsko-mazurskim (np. JESSICA).
- Perspektywa **ekspertcka**, reprezentowana przez specjalistów, zajmujących się problematyką finansowania działalności gospodarczej, źródeł i typów takiego finansowania, w tym źródeł finansowania tworzonych w ramach polityk wsparcia publicznego oraz instrumentów inżynierii finansowej. Perspektywę tę tworzą zarówno eksperci krajowi, jak i zagraniczni.

Źródła informacji oraz metody i techniki badawcze

Wskazane perspektywy badawcze wskazują wprost na źródła danych wywołanych.

Informacje ze **strony popytowej** (potencjalnych beneficjentów wsparcia) pozyskano w badaniach jakościowych i ilościowych. Badania ilościowe (wywiady bezpośrednie „face to face” i telefoniczne oraz przy wykorzystaniu internetu) zostały przeprowadzone z przedsiębiorcami oraz samorządami miast (Obszar „Przedsiębiorczość” i „Obszary miejskie”). Pozostałe mniej liczne grupy potencjalnych beneficjentów należących do obszaru „Inne” były badane metodami jakościowymi przy użyciu częściowo ustrukturyzowanych scenariuszy.

Informacje ze **strony podażowej** pozyskano głównie metodami jakościowymi. Badania te odnosiły się do pośredników finansowych i banków działających na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, innych instytucji finansowych, kapitałowych oraz partnerów społeczno-gospodarczych. Przeprowadzono także wywiady z przedstawicielami pośredników finansowych działających w województwach wdrażających inicjatywę JESSICA i/lub JEREMIE. W przypadku sondowania możliwości zaangażowania kapitału prywatnego w inwestycje publiczne („Obszary miejskie”) pozyskano opinie inwestorów prywatnych mających doświadczenia w takich projektach.

W przypadku perspektywy **eksperskiej i systemowej** główną metodą eksploracji były metody jakościowe (wywiady indywidualne) ze specjalistami zajmującymi się problematyką finansowania działalności gospodarczej, oraz przedstawicielami instytucji zaangażowanych we wdrażanie interwencji publicznej w ramach polityki spójności.

Uzyskane w ten sposób informacje były konfrontowane z szeroko prowadzoną analizą literaturową (desk research), na którą złożyły się ekspertyzy, opracowania i ewaluacje dotyczące następujących zagadnień:

- Zastosowanie instrumentów finansowych w politykach rozwoju,
- Modele wdrażania instrumentów finansowych w politykach rozwoju,
- Skuteczność i efektywność instrumentów zwrotnych vs. instrumentów bezzwrotnych,
- Metodyka pomiaru luki finansowej i kapitałowej,
- Uwarunkowania regulacyjne dotyczące przyszłej perspektywy finansowej w zakresie stosowania instrumentów zwrotnych i bezzwrotnych,
- Uwarunkowania strategiczne interwencji 2014-2020 w województwie warmińsko-mazurskim,
- Uwarunkowania dotyczące zaangażowania kapitału prywatnego do finansowania inwestycji publicznych (np. w formule PPP).

Poniżej zestawiono w tabeli metody i techniki badawcze, które były zastosowane do poszczególnych zagadnień.

Tabela 1. Metody i techniki badawcze zastosowane w badaniu

Perspektywa badawcza	Metody i techniki badawcze/respondenci
Strona popytowa	<p>Wywiady osobiste:</p> <ul style="list-style-type: none"> • z pożyczkobiorcami w ramach RPO WIM , PO KL, PO RPW, PO IG (40 efektywnych wywiadów) • z klientami otrzymującymi poręczenia (20 efektywnych wywiadów), • z klientami banków (10 efektywnych wywiadów) • z przedsiębiorcami, którzy dotychczas nie korzystali ze wsparcia w ramach instrumentów inżynierii finansowej: minimum 40 efektywnych wywiadów <p>Wywiady indywidualne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2 wywiady z przedstawicielami wiodących jednostek naukowych • 4 wywiady z beneficjentami instrumentu JESSICA - strona popytowa w instrumentach wsparcia inwestycji publicznych 2 - samorządy i 2 - inwestorzy) • 8 efektywnych wywiadów indywidualnych z przedstawicielami partnerów społeczno-gospodarczych (PKPP Lewiatan, Warmińsko – Mazurski Klub Biznesu, Biznes Center Club, itp.). <p>Wywiady grupowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1 grupa fokusowa (FGI) z udziałem ostatecznych odbiorców wsparcia zwrotnego <p>Badania ankietowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 220 wywiadów z przedsiębiorcami korzystającymi ze wsparcia w ramach instrumentów finansowych • 384 wywiady z przedsiębiorcami, którzy dotychczas nie korzystali ze wsparcia w ramach instrumentów finansowych • 10 wywiadów z podmiotami ekonomii społecznej/ studentami,

	<p>którzy korzystali, bądź nie korzystali ze wsparcia w ramach IF</p> <ul style="list-style-type: none"> • CAWI - 19 wywiadów z JST – miasta powyżej 13 tys. mieszkańców oraz • CAWI - 17 wywiadów z potencjalnymi inwestorami – podmiotami gospodarczymi w ramach instrumentu post-JESSICA • 1024 wywiady z przedsiębiorcami - reprezentatywna próba MSP z województwa warmińsko-mazurskiego (metoda dodatkowa Wykonawcy – konieczna do oszacowania luki finansowej)
Strona podaźowa	<p>Wywiady indywidualne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 9 wywiadów z przedstawicielami funduszy pożyczkowych • 5 wywiadów z przedstawicielami funduszy poręczeniowych • 1 wywiad z przedstawicielami sieci aniołów biznesu • 3 wywiady z przedstawicielami Banku Gospodarstwa Krajowego (w tym 1 wywiad z przedstawicielem Banku Gospodarstwa Krajowego – będącego operatorem JESSICA). • 6 wywiadów z przedstawicielami sektora bankowego (w tym bankowość spółdzielcza na terenie województwa warmińsko-mazurskiego) • 1 wywiad z przedstawicielami Związku Banków Polskich • 2 wywiady z operatorami FROM w JESSICA – strona podaźowa w instrumentach wsparcia inwestycji publicznych • 3 wywiady z przedstawicielami doradców finansowych <p>Wywiad grupowy FGI:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1 grupa fokusowa (FGI) z przedstawicielami operatorów inżynierii finansowej
Pespektywa systemowa	<p>Wywiady indywidualne (IDI):</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2 wywiady IDI z przedstawicielami IZ RPO WiM 2007-2013 • 2 wywiady IDI z przedstawicielami IP I PO KL w województwie warmińsko-mazurskim • 2 wywiady IDI z przedstawicielami IZ PO RPW • 2 wywiady IDI z przedstawicielami IZ PO IG
Perspektywa ekspercka	<ul style="list-style-type: none"> • 2 efektywne wywiady ze specjalistami posiadającymi doświadczenie we wdrażaniu instrumentów finansowych • Panel ekspertów lub warsztat z udziałem ekspertów - specjalistów z zakresu instrumentów finansowych/inżynierii finansowej

Źródło: opracowanie własne.

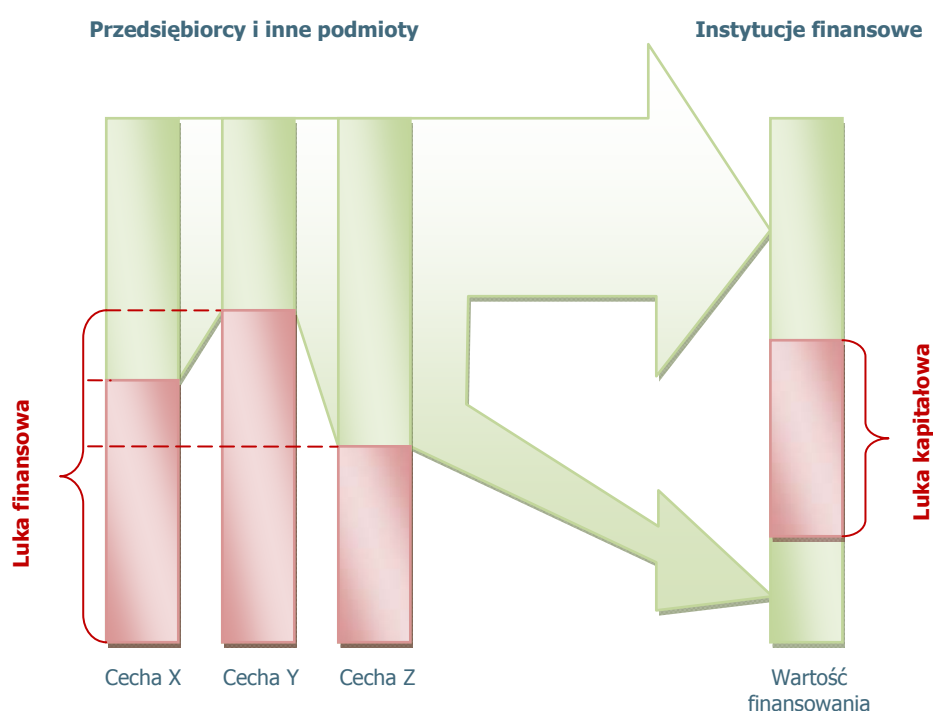
Koncepcja pomiaru luki finansowej w sektorze przedsiębiorstw

Ocenę zakresu, skali oraz przyczyn występowania zjawiska luki w dostępie przedsiębiorstw oraz innych podmiotów województwa warmińsko-mazurskiego do finansowania zewnętrznego dokonano w dwóch wymiarach:

- faktycznej **luki finansowej** występującej w przypadku, gdy przedsiębiorca dysponujący rentownym projektem inwestycyjnym, w sytuacji braku własnych (wewnętrznych) środków finansowych, nie jest w stanie pozyskać kapitału dłużnego z zewnątrz (np. banku) na jego sfinansowanie;

- **luki kapitałowej** (*equity gap*) występującej w przypadku, gdy przedsiębiorcy trudno jest pozyskać finansowanie w określonym przedziale. Prowadzone analizy wskazały, iż podaż kapitału oferowana przez różnego rodzaju podmioty i instytucje (inwestorów indywidualnych, banki itd.) ma charakter nieciągły. Oznaczało to, że przedsiębiorstwa poszukujące finansowania nie miały zbytnich problemów z pozyskaniem niewielkiej kwoty oraz środków przekraczających jakiś określony poziom, co można było wytłumaczyć np. publiczną emisję papierów wartościowych.

W raporcie wyliczono nie tylko lukę finansową, ale również lukę kapitałową, ponieważ może mieć ona ważny wpływ na dostęp do finansowania inwestycji. Warto tu zaznaczyć, że pojawienie się luki kapitałowej jest niezależne od wielkości, czasu istnienia, czy lokalizacji firmy. Stąd tak istotne było przeanalizowanie również tego aspektu w niniejszym badaniu. Całość zakresu prezentuje poniższy diagram:

Rysunek 2. Zakres występowania luki finansowej i kapitałowej – podejście teoretyczne.

Źródło: opracowanie własne.

Z przeglądu literatury wynika, że w badaniach luki finansowej, analogicznie jak w przypadku luki kapitałowej, można zastosować co najmniej trzy podejścia badawcze/metodologiczne:

- **analiza danych jakościowych** zbieranych techniką wywiadu lub ankietowania od osób reprezentujących obie strony relacji rynkowych tj. menedżerów instytucji kredytowych oraz przedsiębiorców. Jest to metoda najprostsza i najłatwiejsza do zastosowania jednak bardzo mało precyzyjna. Kluczowym problemem jest tu dokonanie właściwego doboru respondentów (uczestnicy panelu, ankietowana próba kierowników/przedsiębiorców, itd.), gdyż błąd popełniony na tym etapie będzie prowadzić do przekłamań przy ekstrapolacji wniosków. Poza kwestią doboru respondentów pojawia się także ograniczenie w postaci incydentalnej

i anegdotycznej wiedzy tych osób (ukształtowanie poglądów i sądów na podstawie małej liczby obserwacji, lub obserwacji nietypowych/anegdotycznych). W konsekwencji, podejście to pozwala tylko na elementarne oszacowanie kwotowego przedziału niedostępnego (trudnodostępnego) finansowania oraz wskazanie rodzajów podmiotów natrafiających na ograniczenia finansowe.

- **analiza strony podaźowej** bazuje na danych ilościowych. Polega ona na ocenie rozkładu dostępnego finansowania według grup podmiotów lub faz finansowania. Porównując te dane ze strukturą populacji mikro, małych i średnich firm (MSP) można ocenić, gdzie i w jakim zakresie po stronie podaźowej występuje nieciągłość (jakiego typu finansowania brak). Podejście to do tej pory było stosowane w badaniu luki kapitałowej (finansowanie kapitałem ryzyka) i w ograniczonym zakresie do analizy dostępności finansowania kredytem. Głównym problemem w tym przypadku jest dostępność danych ilościowych. W sytuacji rynku venture capital dane takie są dostępne na stosunkowo niskim poziomie agregacji (liczba transakcji, wartość transakcji, faza rozwoju spółki). Dane na temat rynku kredytowego są jednak na ogół znacznie zagregowane (np. bez wyróżnienia sektora MSP i bez regionalizacji) i w związku z tym trudne do wykorzystania (trudno też do nich dotrzeć, gdyż NBP niechętnie je udostępnia).
- **analiza danych ilościowych** (takich zmiennych niezależnych jak: stopa wzrostu przychodów, stopa samofinansowania, intensywność kapitałowa, zobowiązania krótkoterminowe/sprzedaż, zobowiązania/kapitały własne) i modelu ekonometrycznym, pozwalającym prognozować zapotrzebowanie na kapitały udziałowe.

Metodologia wykorzystana w tym raporcie odzwierciedla silne strony każdej z powyższych metod, integrując ujęcie jakościowe z ilościowym. Z jednej strony wykorzystano bowiem wyniki badań ilościowych pokazujące, w jakim stopniu przedsiębiorstwom odmawia się przyznania finansowania zewnętrznego. Z drugiej zaś zapotrzebowanie na instrumenty inżynierii finansowej jest zawsze wypadkową zapotrzebowania na kapitał dłużny. Jeśli przyjmiemy, że fundusze pożyczkowe i poręczeniowe zajmują pewien niewielki margines rynku, na którym działają banki i firmy komercyjne, to wielkość tego marginesu jest w sposób oczywisty uzależniona od wielkości samego rynku narzędzi dłużnych w ogóle.

Koncepcja pomiaru luki finansowej dotyczącej jednostek samorządu terytorialnego

Pomiar luki finansowej samorządów miejskich – potencjalnych beneficjentów przyszłej perspektywy finansowej bazowała na **analizie gospodarki finansowej miast województwa warmińsko-mazurskiego**.

Zebrane dane umożliwiają skonstruowanie prognozy dotyczącej podstawowych wielkości finansowych poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego w kolejnych latach i ich dynamiki.

Wydatki ogółem zostały podzielone na trzy kategorie: wydatki inwestycyjne, wydatki na obsługę zadłużenia oraz pozostałe wydatki bieżące. W dochodach zostały wyodrębnione prognozowane dochody ze środków pochodzących z UE.

Nadwyżka operacyjna budżetów miast to różnica pomiędzy dochodami ogółem a wydatkami bieżącymi bez obsługi zadłużenia. Pogorszenie wskaźnika nadwyżki operacyjnej do dochodów oznacza zwiększenie zależności miast od finansowania zewnętrznego.

Ponieważ olbrzymia większość przychodów jednostek samorządu terytorialnego to przychody pochodzące z zaciągania długu, w naszym podejściu utożsamiamy pozyskiwanie przychodów z zaciąganiem długu⁵.

Dane do modelu pozyskano w drodze ankietowania wybranych (19) największych miast województwa warmińsko-mazurskiego. W ankiecie pozyskano **dane o finansach** badanych JST i projektach objętych **wieloletnimi planami inwestycyjnymi**. Wykorzystano także materiał opracowany w 2013 roku na potrzeby aktualizacji Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025 pn. „Ramy finansowe strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025”.

Koncepcja pomiaru efektywności instrumentów finansowych stosowanych w RPO WiM 2007-2013

Efekty interwencji nazywane są czasem efektami dodatkowości. Dodatkowość to pozytywna zmiana w obszarze docelowym lub grupie docelowej, będąca skutkiem interwencji, przynosząca efekty w postaci zwiększenia skali, jakości, przyspieszenia korzystnych zjawisk lub opóźnienia negatywnych zjawisk.

Badanie dodatkowości interwencji publicznej na podstawie oszacowania efektów brutto (Gross Value Added - GVA) może prowadzić do nieuprawnionych wniosków na temat efektywności wsparcia. Efekt jałowej straty i inne niekorzystne efekty wpływające na spadek efektywności wsparcia publicznego mogą czasem stanowić większą część oszacowanego efektu brutto. Ocena efektów wsparcia wymaga zatem pomiaru efektu netto.

Efekt netto to efekt przypisany tylko i wyłącznie interwencji publicznej, w przeciwieństwie do efektów brutto. Aby ocenić efekty netto oparte na efektach brutto, konieczne jest odjęcie zmian, które zaszłyby również bez interwencji publicznej, i które nie są jej przypisane, jako że przyczyniły się do nich czynniki zakłócające (sytuacja sprzeczności faktów)⁶.

Pomiar efektu netto dokonany został **metodą kontrfaktyczną** poprzez oszacowanie różnicy pomiędzy wartościami wskaźników charakteryzującymi zmiany wartości określonych wielkości charakteryzujących analizowane zjawiska (np. poziom konkurencyjności) po zakończeniu realizacji inwestycji w dwóch grupach przedsiębiorstw: grupie korzystających ze wsparcia (grupa eksperymentalna) i przedsiębiorstw o podobnym profilu nie korzystających ze wsparcia (grupa kontrolna).

Metody kontrfaktyczne zostały zapożyczone do ewaluacji efektów interwencji publicznych z nauk społecznych i medycznych. Są one szczególnie użyteczne gdy dany instrument wsparcia został zastosowany w odniesieniu do dużej liczby beneficjentów⁷. By jednak taka miara była poprawna, konieczne jest przyjęcie silnego założenia o losowości rozkładu podmiotów objętych działaniem i nie

⁵ Raport z badania potrzeb i możliwości inwestycyjnych jednostek samorządu terytorialnego w kontekście współpracy z sektorem prywatnym, Forum PPP – magazyn inwestycji publicznych, Nr 5 (8)/2009

⁶ Źródło: www.ewaluacja.gov.pl

⁷ Mouqué D., What are counterfactual impact evaluations teaching us about enterprise and innovation support? Regional and Urban Policy Evaluation and European Semester Unit, 2012

objętych⁸. Nie uwzględnia się zatem takich mechanizmów jak preselekcja (specyficznie zdefiniowana grupa docelowa projektu) oraz autoselekcja (większa skłonność określonej grupy docelowej do bycia objętym programem), które są charakterystyczne dla schematów interwencji publicznej.

W odpowiedzi na te braki rozpoczęto stosowanie metod quasi-eksperymentalnych zakładających podejście stanu kontrfaktycznego, które mają na celu odtworzenie dwóch równoległych sytuacji. Realnej, kiedy beneficjent otrzymuje pomoc, oraz kontrfaktycznej, kiedy jej nie uzyskuje. Ta druga jest zatem jedynie niewystępującym w rzeczywistości stanem hipotetycznym. Za stan kontrfaktyczny (sytuację nieobjęcia programem) traktuje się w tej metodzie stan w jakim znajduje się specjalnie dobrany podmiot (bądź podmioty) podobny do tego, na który oddziaływano. Tak wyróżnia się – korzystając ze słownika badań eksperymentalnych – grupę eksperymentalną (nie poddaną oddziaływaniu) oraz grupę kontrolną (nieobjętą interwencją).

W niniejszej ewaluacji metody kontrfaktyczne zostały zastosowane przy badaniu efektu netto wsparcia przedsiębiorców instrumentami inżynierii finansowej oferowanymi przez pośredników finansowych w ramach działania 1.2.2, RPO WiM 2007-2013⁹ tj. Warmińsko-Mazurską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie, oraz Działdowską Agencję Rozwoju S.A. w Działdowie, a także Fundację Wspierania Przedsiębiorczości Regionalnej w Gołdapi, Stowarzyszenie „Centrum Rozwoju Ekonomicznego Pasłęka”, Nidzicką Fundację Rozwoju NIDA, Fundację Rozwoju Regionu Łukta, Fundację Rozwoju Przedsiębiorczości „ATUT”, Warmińsko-Mazurski Fundusz „Poręczenia Kredytowe” Sp. z o.o. w Działdowie, Iławską Fundację Rozwoju Gospodarczego.

Aktualizacja oceny

Opracowana metodologia uwzględnia możliwość wykonania ponownej analizy oraz jej uaktualnienia, jeśli podczas wdrażania danego instrumentu finansowego instytucja zarządzająca uzna, że przeprowadzona ocena ex-ante, stanowiąca podstawę do działania danego instrumentu finansowego, uległa dezaktualizacji z powodu zmian, jakie zaszły na rynku

W przypadku zaistnienia istotnych zmian na rynku konieczne będzie zweryfikowanie i zaktualizowanie diagnozy luki finansowej w oparciu o nowe, aktualne dane. Konieczne będzie zatem zaktualizowanie wyników badania w Bloku I. *Diagnoza*, w Modułach 2 i 3 w oparciu o wyniki badania terenowego (badanie kwestionariuszowe na próbie reprezentatywnej podmiotów potencjalnych ostatecznych odbiorców wsparcia RPO WiM 2014-2020) i zastosowany model diagnozowania i wyliczania luki finansowej i kapitałowej.

Dla sprawdzenia czy zastosowane instrumenty interwencji odpowiadają potrzebom i są skuteczne konieczna będzie ocena *on-going* trafności i skuteczności zastosowanych instrumentów inżynierii finansowej w RPO WiM 2014-2020. Oceniający będą musieli odpowiedzieć na pytania badawcze Modułów: 5, 6 i 7 Bloku II. *Doświadczenia ...*, w odniesieniu do instrumentów inżynierii finansowej zastosowanych w nowej perspektywie finansowej. Informacje i opinie, które posłużą do sformułowania odpowiedzi pochodzić będą z danych zastanych (dokumenty programowe i sprawozdawcze RPO WiM 2014-2020) z badań jakościowych przedstawicieli strony systemowej (instytucje systemu wdrażania), strony popytowej (przedsiębiorcy korzystający ze wsparcia, inni odbiorcy wsparcia) i strony podażowej (pośrednicy finansowi). Dodatkowe dane powinny być zebrane

⁸ Caliendo M., Kopeinig S. „Some Practical Guidance for na implementation of Propensity Score Matching”, Journal of Economic Surveys 2008 [za:] Paweł Strawiński „Quasi-eksperymentalne metody ewaluacji” str. 194 [w:] A.Haber red. "Środowisko i warsztat ewaluacji", PARP, Warszawa 2008

⁹ W RPO WiM 2007-2013, w ramach osi priorytetowej 1. Przedsiębiorczość, działania 1.2. Wzrost potencjału instytucji otoczenia biznesu wyodrębniono poddziałanie 1.2.2. Fundusze poręczeniowe i pożyczkowe.

metodą ilościową – badania kwestionariuszowego na próbie ostatecznych odbiorców wsparcia (przedsiębiorców i innych odbiorców wsparcia).

Otrzymane wyniki, w zależności od skali zmian w stosunku do diagnozy otrzymanej na podstawie niniejszego badania, staną się podstawą do weryfikacji i aktualizacji odpowiedzi na wszystkie, bądź wybrane pytania badawcze Modułów 10, 11 i 12 w Bloku III. *Strategia inwestycyjna w zakresie instrumentów finansowych w perspektywie 2014-2020.*

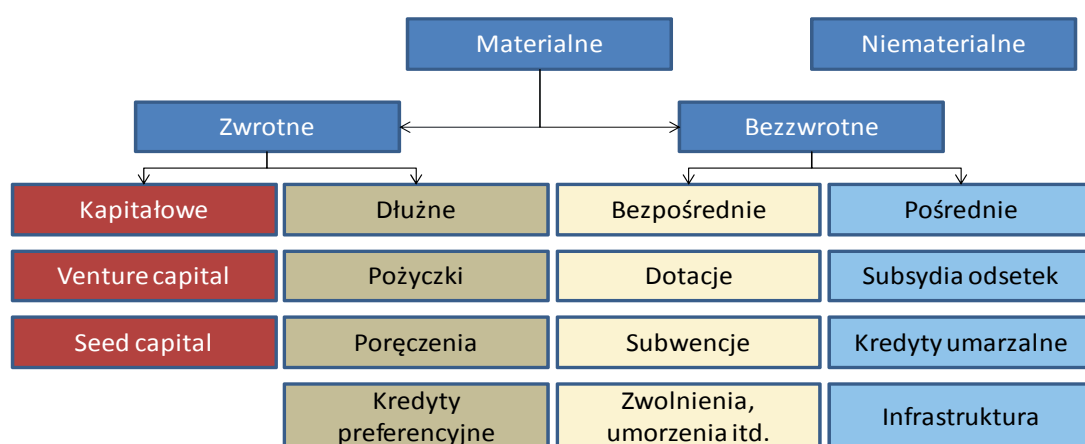
Wyniki badania

3. Diagnoza

3.1. Ogólna charakterystyka instrumentów finansowych stosowanych w politykach rozwoju

3.1.1. Przedsiębiorczość

Generalną typologię narzędzi wsparcia prezentuje poniższy rysunek. Instrumenty interwencji publicznej łagodzące efekt luki w finansowaniu można podzielić na narzędzia materialne i niematerialne. Narzędzia materialne dzielimy na zwrotne (które są przedmiotem badania) i bezzwrotne.

Rysunek 3. Typologia narzędzi wsparcia.

Źródło: opracowanie własne.

W niniejszym rozdziale zostały omówione szerzej poszczególne narzędzia. Przegląd ten ma charakter wstępu do analizy możliwości ich wykorzystania w wybranych obszarach tematycznych w perspektywie budżetowej 2014-2020 w województwie warmińsko-mazurskim. Szczegółowo omówiono nie tylko narzędzia zwrotne – które w naturalny sposób są głównym obszarem zainteresowań tego dokumentu, ale także niektóre narzędzia bezzwrotne o wyższej od dotacji efektywności stosowania.

Narzędzia zwrotne (instrumenty finansowe)

Zwrotne narzędzia finansowe dzielimy generalnie na dwie grupy: narzędzia dłużne i narzędzia kapitałowe. Rozróżnienie to odnosi się zatem do sposobu w jaki finansowanie zasila przedsiębiorstwo. Narzędzia dłużne owocują pojawieniem się strukturze pasywów firmy dodatkowych zobowiązań (przeważnie długookresowych). Narzędzia kapitałowe powodują podwyższenie kapitałów własnych firmy. Bez względu na znaczne różnice, w obu przypadkach możemy mówić o wspólnej cesze jaką jest ograniczenie czasowe związania środków z przedsiębiorstwem, a więc konieczność zwrotu. Zwrotność

dotyczy beneficjenta końcowego. Pośrednik finansowy, który wyposażony jest w odpowiedni kapitał po jego odzyskaniu od beneficjenta końcowego reinwestuje go w kolejne projekty. Kwestia ewentualnej zwrotności kapitału przez pośrednika donatorowi nie ma wpływu na istotę zwrotności narzędzia.

Pomimo wspólnej cechy zwrotności, narzędzia w tej grupie mogą przybierać różne postaci, charakteryzując się różną intensywnością oddziaływania i posiadać odrębne cechy. Dlatego też, poniżej scharakteryzowano trzy podstawowe narzędzia.

Fundusze inwestycyjne

Jakkolwiek możemy mówić o kilku rodzajach funduszy inwestycyjnych – głównie ze względu na fazę cyklu życia firmy w jakiej decydują się inwestować (fundusze typu seed capital inwestują w fazie narodzin, fundusze venture capital w fazie wzrostu, fundusze stabilnego rozwoju w fazie dojrzałości /faza dojrzałości objęta na ogół kredytowym finansowaniem bankowym) to wszystkie one mają pewne cechy wspólne pozwalające na omówienie ich razem, jako – de facto – jednego narzędzia, czy też rodziny narzędzi. Podstawowe cechy funduszy kapitałowych to:

1. Wejście w strukturę kapitałową podmiotu, który musi mieć osobowość prawną oraz musi mieć prawo emisji udziałów lub akcji. I to jest poważna bariera zastosowania, gdyż zdecydowana większość polskich MSP nie posiada struktury kapitałowej. W przypadku województwa warmińsko-mazurskiego strukturę taką posiada około 4,7% działających firm z sektora MSP, przy czym wśród firm mikro odsetek ten wynosi jeszcze mniej, bo nieco ponad 3,5%.
2. Podmiot wchodzący do spółki od samego początku jest nastawiony na wyjście z niej po spełnieniu z góry przyjętych warunków. Podstawą całego przedsięwzięcia jest umowa, która określa warunki wejścia kapitałowego. W szczególności może ona określać podział zysku oraz warunki wykupu udziałów przez pomysłodawcę. To zapisy umowy inwestycyjnej mogą stanowić o preferencyjności narzędzia. Im bardziej chcemy wykorzystać środki publiczne do kreowania pomocy dla przedsiębiorców, tym bardziej musimy kreować przyjazne zasady na poziomie umowy inwestycyjnej. Wszystkie fundusze zakładają wyjście z projektu po osiągnięciu pewnych celów. Określając warunki umowy inwestycyjnej możemy zbliżyć wejście kapitałowe do umowy pożyczkowej. To właśnie procedura wyjścia może stanowić o przydatności tego narzędzia, jako formy wsparcia rozwoju firm. Pamiętać należy, iż narzędzie to wywodzi się z rynku komercyjnego. Komercyjne fundusze inwestycyjne są zainteresowane maksymalizacją zysków poprzez jak najdroższe sprzedanie udziałów po odniesieniu sukcesu przez firmę. Jeśli narzędzie ma mieć charakter pomocowy, to należy zadbać o realne możliwości wykupu udziałów bezpośrednio przez pomysłodawcę. Kluczowe znaczenie ma tu proporcja podziału zysków w spółce w taki sposób, aby zapewniał minimalny zwrot pośrednikowi finansowemu a jednocześnie, w przypadku większych zysków pozwalała na przejęcie ich w większym stopniu przez pomysłodawcę, co pozwoli mu na wykup udziałów pośrednika finansowego z osiąganych zysków.
3. Fundusze kapitałowe zawsze zakładają współfinansowanie przedsięwzięcia przez pomysłodawcę. Im mniejszy jest udział finansowy pomysłodawcy tym większe ryzyko dla funduszu ale także tym mniejsza realna kontrola nad spółką przez pomysłodawcę. A zatem, fundusze inwestycyjne najlepiej sprawdzają się w przypadku finansowania nowych projektów firm już istniejących, posiadających pewien majątek i doświadczenie. Jak uczą doświadczenia Działania 3.1. PO IG próba narzucenia proporcji udziałów (pośrednik finansowy musiał obejmować zawsze mniejszościowy udział) nie powiodły się, gdyż ograniczały możliwość stosowania narzędzia jedynie do podmiotów posiadających połowę potrzebnych środków.

Metoda wnoszenia do spółki przez pomysłodawcę wartości niematerialnych i prawnych skutkuje konsekwencjami podatkowymi dla pomysłodawcy, zaś zasada agio powoduje gwałtowny i nieakceptowany wzrost ryzyka po stronie pośrednika finansowego (tylko on ryzykuje środki).

4. Niemal zawsze wraz z wejściem kapitałowym pomysłodawca, beneficjent końcowy otrzymuje od funduszu także wsparcie niematerialne. Minimalnym wsparciem jest ustanowienie nadzoru właścicielskiego.
5. Narzędzia kapitałowe mają tę jeszcze cechę pozytywną, że zwiększają możliwości korzystania z narzędzi dłużnych. Zwiększenie kapitałów własnych automatycznie zwiększa możliwość korzystania z obcych środków.

Fundusze pożyczkowe (pożyczki, kredyty preferencyjne)

Podobnie jak miało to miejsce w przypadku narzędzi kapitałowych, także pożyczki są narzędziem wywodzącym się z rynku komercyjnego. Musimy zatem mówić o dwóch płaszczyznach tego narzędzia: standardowej i preferencyjnej. Podstawową cechą standardową narzędzia jest finansowanie działalności firmy środkami obcymi z koniecznością zwrotu pożyczonej kwoty wraz z opłatą za korzystanie ze środków (oprocentowaniem). Już na tym etapie musimy zaznaczyć, iż jedynie 24% polskich przedsiębiorstw z grupy mikro i małych finansuje swoją działalność długiem¹⁰. Jakkolwiek w dobie kryzysu może się to okazać zbawienne, to w normalnych warunkach gospodarczych jest to sytuacja nie do zaakceptowania. Zwłaszcza jeśli mówimy o przedsięwzięciach innowacyjnych i na rynkach szybko się zmieniających – w takim przypadku polityka zakładająca finansowanie rozwoju oszczędnościami nie może się powieść. A zatem finansowanie dłużne, każde – bez względu na stopień preferencyjności, może być traktowane jako narzędzie pobudzania rozwoju gospodarczego. Dodatkowo, możemy wskazać obszary, w których interwencja środków publicznych może sprawić, iż narzędzie to będzie jeszcze bardziej atrakcyjne dla przedsiębiorcy i pozwoli na jeszcze lepsze wykorzystanie zjawiska dźwigni finansowej. Nasze zaległości w budowaniu struktur kumulujących kapitał nasze ogólne niedostatki w budowaniu siły finansowej państwa, nasze ogromne zaległości w gromadzeniu nadwyżek finansowych, to podstawowe uzasadnienie dla kontynuacji polityki spójności Unii.

Oprocentowanie – przeważnie niższe niż w bankach komercyjnych, co dzieje się głównie za sprawą: braku nastawienia na zys oraz przeważnie zerowego kosztu uzyskania kapitału pożyczkowego. W praktyce, oprocentowanie w większości funduszy pożyczkowych działających w Polsce jest ustalane na poziomie powyżej progu od którego mamy do czynienia z pomocą de minimis. Jest to i tak poziom niższy niż w bankach komercyjnych. Warto zwrócić uwagę na fakt, iż jakkolwiek oprocentowanie kredytów systematycznie spada¹¹, to zwłaszcza w przypadku wieloletnich kredytów inwestycyjnych jest to wciąż kwota znacząca dla przedsiębiorcy. Czasami kilkakrotnie (2-3) wyższa niż w firmach strefy euro. Przeznaczenie środków publicznych na kapitały funduszy pożyczkowych pozwala zredukować koszt długu o około połowę.

Wymogi formalne – w funduszach pożyczkowych nie stawia się wszystkich warunków, od których bank komercyjny normalnie uzależnia udzielenie kredytu. Przede wszystkim, większość funduszy oferuje pożyczki dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą. Uproszczone są także wymogi dotyczące dokumentów niezbędnych do rozpatrzenia wniosku o pożyczkę. Warto w tym miejscu odnotować tendencję do upraszczania procedur także w bankach. Bank PeKaO SA na bazie

¹⁰ Raport o sytuacji mikro i małych firm w 2011 roku, Bank BeKaO SA, Warszawa 2012

¹¹ Spadek ten wynika przede wszystkim z ogólnej spadkowej tendencji w odniesieniu do głównych stóp regulowanych przez NBP, co z kolei ma swoje źródło w systematycznym spadku inflacji na przestrzeni ostatnich 10 lat.

środków EBI uruchomił kredyty dla firm rozpoczynających działalność gospodarczą, bank BZ WBK udziela kredytów do 200.000 zł bez zabezpieczeń majątkowych, Idea Bank oferuje swoim klientom obsługę księgową. Podobnych działań obserwujemy coraz więcej i mogą one sprawić, iż przewaga funduszy pożyczkowych w tym zakresie będzie maleć¹².

Zabezpieczenia – fundusze pożyczkowe przeważnie obniżają wymagania dotyczące zabezpieczenia pożyczki. Akceptują, niechętnie przyjmowane przez banki, poręczenia osób fizycznych. Należy jednak podkreślić, że fundusze pożyczkowe nie mogą zrezygnować z zabezpieczania własnych interesów. Tym bardziej, że nie posiadają ułatwień egzekucyjnych charakterystycznych dla banków.

Fundusze poręczeń kredytowych

Jest to narzędzie charakteryzujące się z jednej strony najmniejszą skalą oddziaływania na ekonomikę beneficjenta końcowego, z drugiej jednak strony narzędzie o największej efektywności w zakresie kreowania nowego pieniądza na rynku. Skierowane ono jest do podmiotów gospodarczych, które posiadając zdolność kredytową, jednocześnie nie mają wystarczających zabezpieczeń, aby skutecznie uzyskać kredyt. Fundusze poręczeń kredytowych poręczają przeważnie 70-80% zobowiązania podstawowego (niektóre wraz z odsetkami). Generalnie, możemy mówić o trzech modelach działania funduszy poręczeniowych:

1. Model niezależny – zakłada on zupełnie niezależną analizę zdolności finansowych wnioskodawcy przez fundusz wykonywaną równoległe z analizą kredytową lub po niej. W ten sposób działają mniejsze fundusze, działające w warunkach lokalnych. Wadą tego modelu są bardzo duże koszty oraz tworzenie dodatkowych procedur komplikujących proces ubiegania się o wsparcie. Zaletą jest możliwość prowadzenia działalności poręczeniowej niezależnie od banku, bez konieczności negocjowania z nim specjalnej umowy o współpracy, co w przypadku banków sieciowych i funduszu o małym kapitale i zasięgu działania bywa trudne.
2. Model ścisłej współpracy – najpowszechniej obecnie stosowany, polega na udzielaniu poręczeń na podstawie umowy o współpracy z bankiem. Wszystkie formalności załatwiane są w banku, to bank przedstawia klientowi dokumentację niezbędną do uzyskania poręczenia. To bank przyjmuje komplet dokumentów i przekazuje funduszowi. Fundusz dokonuje jednak niezależnej oceny zdolności kredytowej klienta. Jest to model niezwykle efektywny dla funduszu. Wymaga jednak posiadania na tyle dużego kapitału, żeby banki były skłonne podejmować stosowne negocjacje i dostosowywać (w pewnym stopniu) swoje procedury do wymogów funduszu poręczeniowego.
3. Model portfelowy – polega na podpisaniu pomiędzy funduszem, a bankiem umowy na podstawie której poręczeniem funduszu objęty jest cały portfel określonego produktu kredytowego banku. Model ten zakłada kontrolę i monitoring na poziomie całego portfela – przeważnie przy zachowaniu z góry określonych parametrów – bez badania przez fundusz indywidualnych wniosków kredytowych. Jest to model dla największych funduszy, w Polsce dopiero wprowadzany.

Fundusze poręczeń kredytowych posiadają jedną bardzo istotną cechę, która decyduje o ich skuteczności, jako narzędzia wsparcia przedsiębiorczości. Dzięki zastosowaniu zasady mnożnika, możliwe jest kreowanie znacznych strumieni pieniądza na terenie działania funduszu. Zakładając, iż każdy fundusz udziela więcej poręczeń niż ma środków (wszak będzie musiał wypłacić zaledwie kilka

¹² Raport wstępny Przeprowadzenie badań rynku wybranych usług wspierających rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności w Polsce „Finansowanie zwrotne”, PSDB na zlecenie PARP, 2012

procent), a każde poręczenie dotyczy jedynie części zobowiązania, jeden milion złotych skierowany na poręczenia może zaowocować wieloma milionami w postaci kredytów. Jest to zatem narzędzie o wyjątkowej efektywności.

Oddzielną grupę stanowią gwarancje i poręczenia pozabankowe. Możemy do nich zaliczyć:

- poręczenia wadium w przetargach publicznych
- gwarancje należytego wykonania robót budowlanych w prawie zamówień publicznych
- poręczenia umów leasingowych

W chwili obecnej te narzędzia cieszą się większym zainteresowaniem w ofercie lokalnych funduszy poręczeniowych niż poręczenia kredytów, które w znacznym stopniu zostały zdominowane przez ofertę portfelową BGK.

Narzędzia bezzwrotne - uzupełniające

Należy zwrócić uwagę, iż alternatywą wobec dotacji nie muszą zawsze i bezwarunkowo być narzędzia zwrotne. Możemy wprowadzić do systemu pewne narzędzia o charakterze mieszanym, które nominalnie uznajemy za bezzwrotne, gdyż środki na nie wydatkowane są nieodzyskiwane od beneficjenta końcowego. Mają one jednak pewne cechy, które powodują że są dużo bardziej efektywne niż proste systemy dotacyjne. Warto w tym punkcie powiedzieć o 2 takich narzędziach:

- kredytach z premią za sukces
- subsydiowaniu odsetek

Kredyty umarzalne

Jest to szczególny rodzaj narzędzia wsparcia – połączenie zwrotnego z bezzwrotnym, a co za tym idzie łączy w sobie zarówno wady, jak i zalety obu sposobów wsparcia. W efekcie jednak – jak się wydaje – przeważa synergia zalet. Jest to realne wsparcie dotacyjne, ale przy zachowaniu procedur kredytowych. Z narzędzia tego mogą skorzystać tylko tacy przedsiębiorcy, którzy posiadają zdolność kredytową i przejdą odpowiednie procedury weryfikacyjne. Wydaje się jednak, że jest to raczej zaletą niż wadą.

Kredyty umarzalne mogą być wypłacane w dwóch trybach. W zależności od wybranego trybu, mają one pewne cechy szczególne:

- Kredyty spłacane proporcjonalnie. Jest to narzędzie niewątpliwie bardziej dogodne dla beneficjenta końcowego. Wpłata następuje równocześnie ze spłatami kolejnych rat kredytowych. Jeśli kredyt jest umarzalny w np. 50% to każda rata kredytowa jest współspłacana przez beneficjenta końcowego oraz pośrednika finansowego wybranego do realizacji zadania. Wstrzymanie spłaty przez beneficjenta oznacza automatyczne zawieszenie spłat przez pośrednika. Tak stosowane narzędzie jest bardziej odczuwalne przez beneficjenta ale wiąże się z większym ryzykiem
- Kredyt umarzalny po spłacie określonej części. To narzędzie niezwykle ciekawe. Jest ono wprawdzie bezzwrotne, ale beneficjent musi najpierw spłacić połowę (jeśli umorzenie wynosi 50%) kredytu. Jest w tym ukryty mechanizm automatycznej weryfikacji założeń biznes planu. Jeśli beneficjent spłacił połowę kredytu to zapewne założenia biznes planu się sprawdziły w rzeczywistości gospodarczej. Jest to zatem rodzaj wsparcia udzielanego ex-post.

Wypłacenie wsparcia wpłynie dodatkowo na kolejne inwestycje we wspartej firmie. Wydaje się, iż tak rozumiany kredyt umarzalny może być alternatywą dla bardzo wielu programów dotacyjnych.

Subsydiowanie odsetek

Jedno z najstarszych i niemal zupełnie zapomnianych narzędzi wspierania przedsiębiorczości w Polsce. Popularne w pierwszej połowie lat 90-tych. Kres temu narzędzi przyniósł radykalny spadek stóp procentowych. Oprocentowanie kredytów przestało być tak istotną barierą. Narzędzie bardzo podobne do poręczeń kredytowych. Rozwiązuje jeden z problemów, ale nadal wymaga przejścia procedury bankowej, co ma swoje wady (ograniczenie dostępu) ale i zalety (mała ingerencja w rynek).

Narzędzie posiada także pewne cechy kredytów z premią za sukces. W miarę spłaty rat kapitałowych kredytu, pośrednik finansowy spłaca za beneficjenta całość lub część raty odsetkowej. Oczywiście, wstrzymanie spłaty rat kapitałowych powoduje automatyczne wstrzymanie spłaty rat odsetkowych.

To narzędzie pozwala na wprowadzenie na rynek niemal zupełnie darmowego pieniądza dłużnego. Jest dość drogie, gdyż subsydiowanie ma charakter bezzwrotny, ale z drugiej strony jest relatywnie tanie w obsłudze – wszystkie formalności leżą na barkach podmiotu kredytującego. Jest to także narzędzie, które pozwala na multiplikację efektu. Wprowadzenie na rynek 1 mln zł na subsydiowanie odsetek może – przy obecnym poziomie oprocentowania kredytów inwestycyjnych – zaowocować nawet 10 mln zł w postaci kredytów.

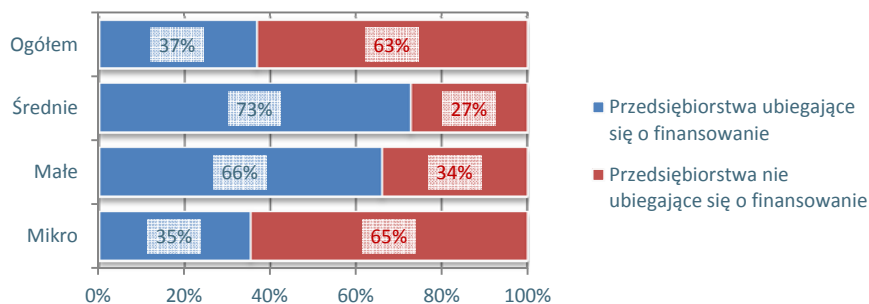
3.2. Charakterystyka potrzeb inwestycyjnych w województwie warmińsko-mazurskim

---

3.2.1. Przedsiębiorczość

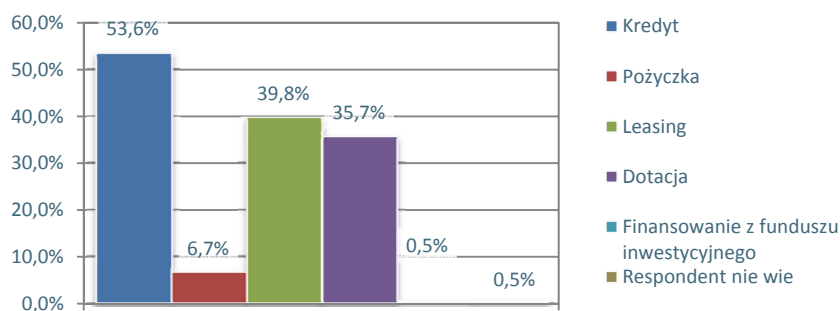
Według badań przeprowadzonych na reprezentatywnej próbie przedsiębiorców w województwie warmińsko-mazurskim, w ciągu ostatnich 5 lat o finansowanie zewnętrzne ubiegał się więcej niż co trzeci przedsiębiorca. W podziale na grupy wielkościowe przedsiębiorstw, zapotrzebowanie na to finansowanie składało się z 3 na 4 średnich przedsiębiorców, dwóch na trzech małych przedsiębiorców i tylko jeden na trzech mikroprzedsiębiorców.

Wykres 1. Odsetek przedsiębiorstw, w tym przedsiębiorstw różnej wielkości starających się o finansowanie zewnętrzne w ciągu ostatnich 5 lat.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI [n=900]

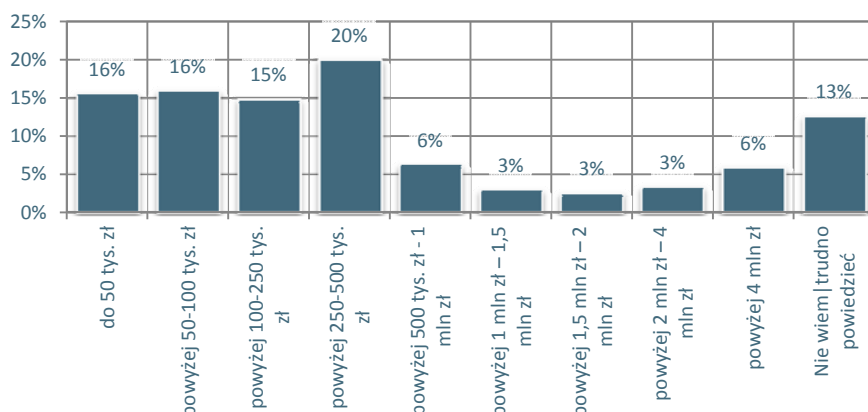
Najczęściej wybieranym źródłem finansowania zewnętrznego jest kredyt i leasing, rzadko przedsiębiorstwa wybierają pożyczkę lub wkład kapitałowy.

Wykres 2. Najczęściej wybierane źródła finansowania zewnętrznego przez przedsiębiorstwa województwa warmińsko-mazurskiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI [n=380]. Pytanie dotyczyło jedynie tych przedsiębiorców, którzy starali się o finansowanie zewnętrzne.

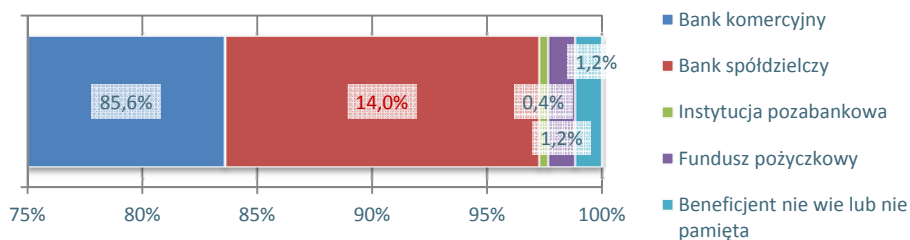
Jak wynika z badań CATI, przedsiębiorcy najczęściej starają się o **kredyty z przedziału 0-500 tys. zł** (dwóch na trzech przedsiębiorców wnioskuje o taką kwotę), a spośród nich – najwięcej wniosków opiewa na kwotę od 250 do 500 tys. zł (w przypadku co piątego wniosku).

Wykres 3. Wielkość kwoty, o jaką starają się przedsiębiorstwa ubiegające się o finansowanie zewnętrzne w formie kredytu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI [n=270]. Pytanie dotyczyło jedynie tych respondentów, którzy starali się o kredyt.

Średnia wartość wniosku o kredyt **sięgała 222 tys. zł**. Przedsiębiorcy najczęściej starali się o **kredyty w bankach komercyjnych** (85%), a jedynie 14% - w bankach spółdzielczych. Pozostałe możliwości były wybierane bardzo sporadycznie:

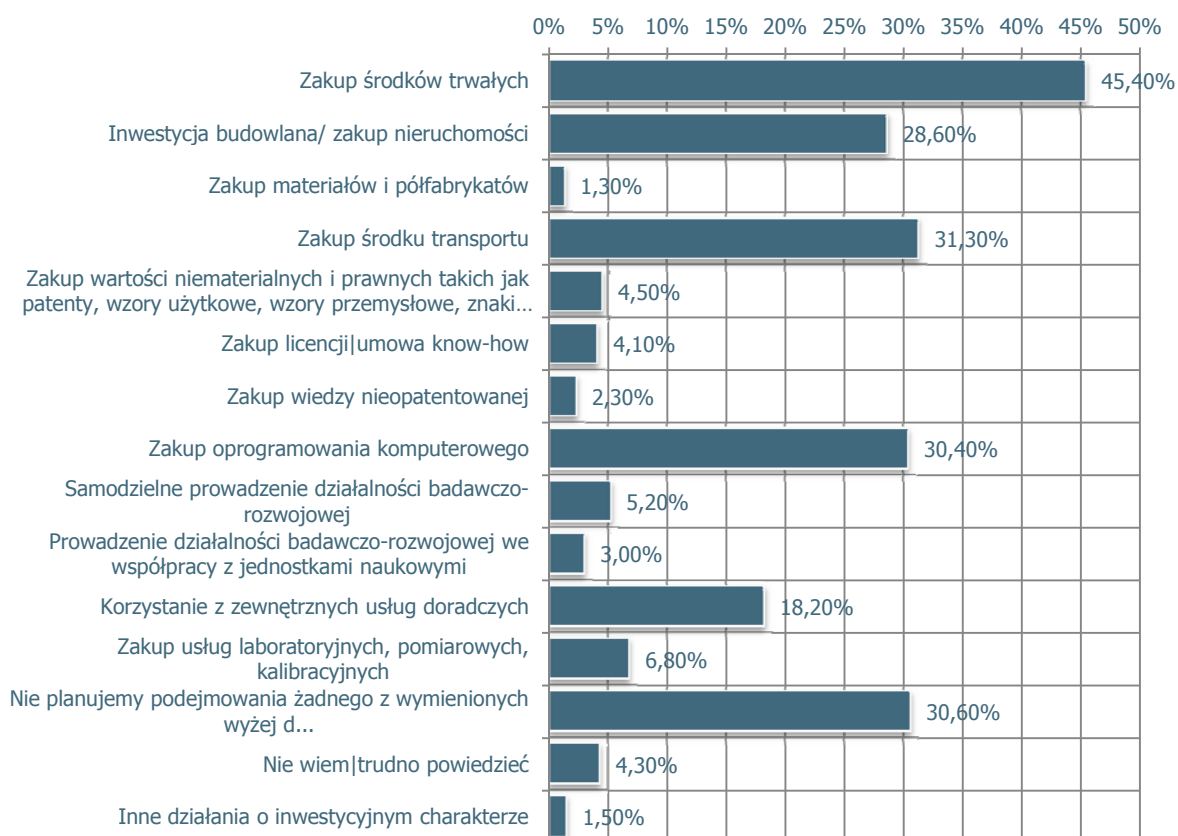

Wykres 4. Wielkość kwoty, o jaką starają się przedsiębiorstwa ubiegające się o finansowanie zewnętrzne w formie kredytu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI [n=243]. Pytanie dotyczyło jedynie tych respondentów, którzy starali się o kredyt.

W przypadku **pożyczek średnia wartość** (na jedno przedsiębiorstwo starające się o pożyczkę) wyniosła tylko **90,4 tys. zł**, a więc dwukrotnie mniej niż w przypadku kredytów. W przypadku **leasingu**, średnia wartość wniosku wyniosła **128,6 tys. zł**, a więc uplasowała się pośrednio pomiędzy kredytem a pożyczką, natomiast średnia wartość dotacji była niemal identyczna jak średnia wartość kredytu i wyniosła **224 tys. zł**.

Przedsiębiorcy zostali zapytani również o ich plany inwestycyjne na najbliższe 2 lata w kontekście rodzajów inwestycji, które zamierzają zrealizować. Jak widać na rysunku, aż 45% firm planuje zakup środków trwałych. Ponad 30% planuje zakupić środek transportu lub oprogramowanie, zaś ponad 1/4 nosi się z zakupem nieruchomości.

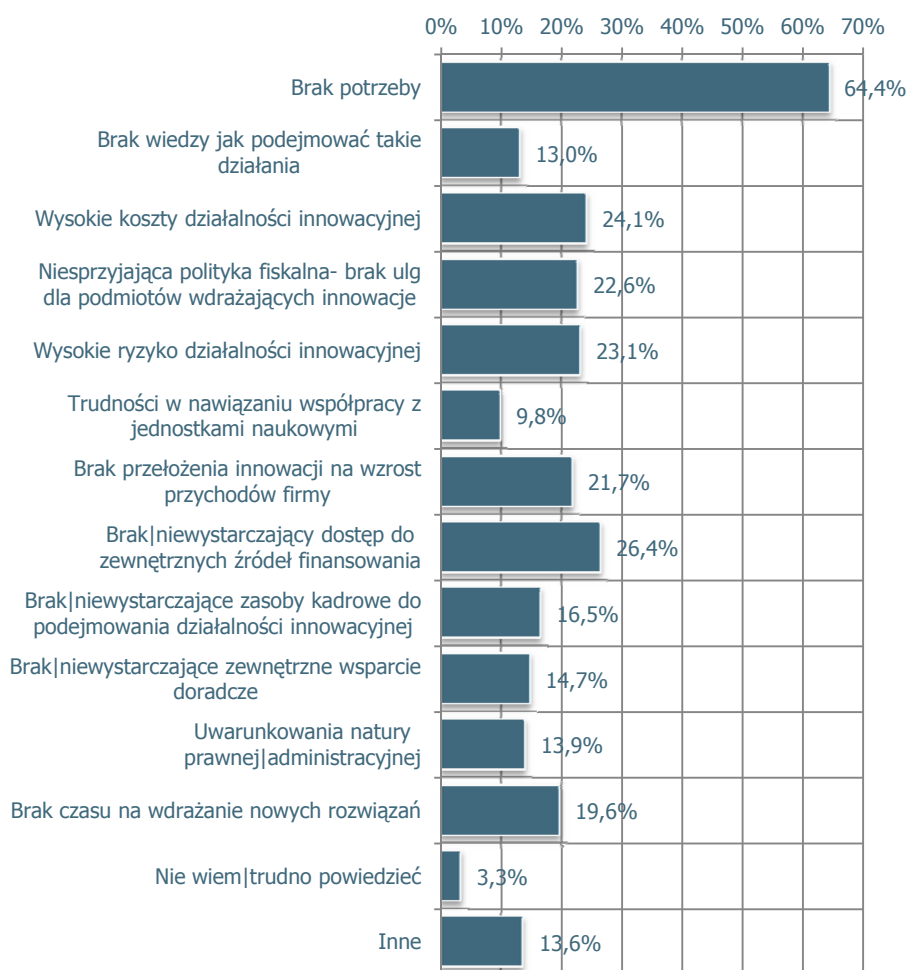

Wykres 5. Plany inwestycyjne reprezentatywnej grupy przedsiębiorców.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI [n=900].

Zwraca uwagę, iż zaledwie nieco ponad 30% badanych nie planuje dokonywania inwestycji w najbliższym czasie. Jest to odsetek bardzo mały. Tak jednoznaczne plany inwestycyjne muszą w konsekwencji doprowadzić do powstania silnego zapotrzebowania na kapitał dłużny. Co jednak istotne, nawet w grupie nieplanujących inwestycji może znaleźć się przestrzeń dla narzędzi inżynierii finansowej. Dlatego też, tę grupę respondentów spyaliśmy o przyczyny braku planów inwestycyjnych.

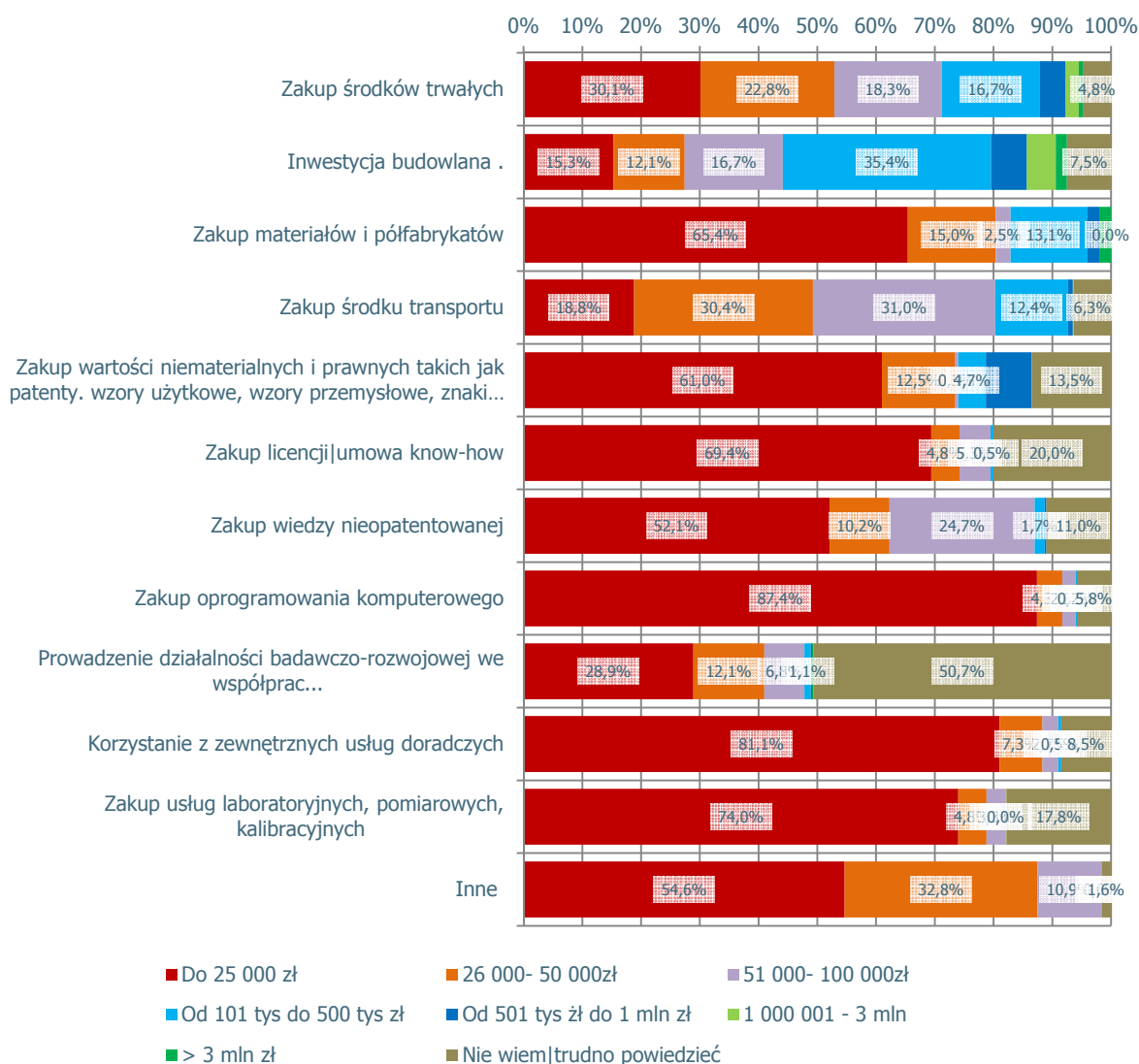

Wykres 6. Przyczyny braku planów inwestycyjnych dotyczących innowacyjności.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI [n=340].

Aż 26,4% badanych, jako powód nieplanowania inwestycji wskazało brak dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania. Stanowią oni zatem potencjalną grupę narażoną na utrudnienia w dostępie do finansowania zewnętrznego. Skoro nie planuje inwestycji 30,6% firm, a 26,4% z tego deklaruje, że dzieje się tak z uwagi na brak możliwości finansowania, to oznacza, iż **nieco ponad 8% (30,6%*26,4%) wszystkich firm z województwa stanowi potencjalnych klientów wsparcia w zakresie finansowania inwestycji długiem, którzy bez tego wsparcia nie rozpoczną inwestycji w swojej firmie.**

Wykres 7. Wielkości potrzeb inwestycyjnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI [n=815].

Oddzielną kwestię stanowi wielkość planowanych inwestycji. Tutaj otrzymujemy różne wyniki w zależności od rodzaju planowanych działań. Widać wyraźnie, iż wszystkie te elementy, które mają charakter **wydatków bieżących** (nie są amortyzowane), to znaczy środki obrotowe, zakup wyposażenia, oprogramowania, usług itd. **koncentrują się wokół niewielkich kwot – do 50, co najwyżej 100 tys. zł.** Natomiast w przypadku **zakupów środków trwałych**, nieruchomości, środków transportu, udział kwot **rzędu 100-500 tys. zł** jest wyraźnie większy. W tych grupach inwestycji pojawiają się także kwoty powyżej 500.000 zł, jednakże **kwoty powyżej 1 mln zł dotyczą niemal jedynie zakupu nieruchomości.**

Są to ważne przesłanki do planowania narzędzi inżynierii finansowej wiążące cel interwencji z wielkością dostępnego dla beneficjenta kapitału.

W perspektywie finansowej na lata 2014-2020 nastąpi wzrost udziału Jednostek Samorządu Terytorialnego jako beneficjentów instrumentów finansowych UE. Podobnie sytuacja będzie przedstawiała się w województwie warmińsko-mazurskim.

W latach 2007-2011 wykorzystanie funduszy unijnych przez JST wyniosło średnio 62,05%¹³ dofinansowania wartości ogółu projektów. Ponadto w latach 1999-2010 zarówno w gminach, jak i powiatach oraz miastach na prawach powiatu wydatki inwestycyjne systematycznie wzrastały. Porównując wydatki inwestycyjne w latach 1999 i 2010 we wszystkich województwach w kraju, województwo warmińsko-mazurskie znalazło się w grupie województw o najmniejszym poziomie wydatków inwestycyjnych. Analizując potrzeby inwestycyjne województw w perspektywie finansowej na lata 2014-2020 można określić, że większość projektów realizowanych przez JST dotyczyć będzie infrastruktury drogowej, technicznej i społecznej. Niezwykle istotne jest wsparcie w zakresie ww. projektów ze środków unijnych gdyż przyczyni się ono do zwiększenia tempa rozwoju lokalnego i regionalnego. Jednocześnie duże różnice w tempie i poziomie rozwoju poszczególnych województw wskazują na konieczność indywidualnego podejścia do oceny sytuacji finansowej poszczególnych JST.

Na kształt wydatków inwestycyjnych w perspektywie finansowej na lata 2014-2020 wpływ będzie miała pogarszająca się sytuacja finansowa JST wywołana stagnacją gospodarczą. W związku z powyższym, przy podejmowaniu decyzji dotyczących finansowania projektów inwestycyjnych funduszami Unii Europejskiej szczególną uwagę należy zwrócić na badanie zdolności do obsługi zadłużenia poszczególnych jednostek samorządu oraz określenie warunków utrzymania ich płynności finansowej. Dlatego realizacja inicjatywy typu post-JESSICA w województwie warmińsko-mazurskim wydaje się całkowicie uzasadniona, umożliwi bowiem dodatkowe pobudzenie wzrostu gospodarczego.

Od momentu wejścia Polski do Unii Europejskiej województwo warmińsko-mazurskie pozyskuje z puli unijnej środki na pokrycie części wydatków inwestycyjnych. Są to jednak zewnętrzne środki bezzwrotne, uzyskiwane najczęściej w formie dotacji. W latach ubiegłych poszczególne JST województwa warmińsko-mazurskiego pozyskiwały dotacje m.in. na projekty z zakresu rewitalizacji środowiska naturalnego, projekty z zakresu rewitalizacji projektów technicznych, projekty społeczne i projekty z zakresu mieszkalnictwa. Diagnozę potrzeb inwestycyjnych, a tym samym skalę zapotrzebowania jednostek samorządu terytorialnego na zewnętrzne finansowanie zwrotne rozpoczęto od kwerendy baz danych finansów samorządowych opublikowanych przez Ministerstwo Finansów. Dokonano analizy budżetów 19 największych jednostek samorządu terytorialnego (zwanych w dalszej części również JST) położonych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Zakres czasowy badania obejmuje lata 2010-2013. W analizie pod uwagę wzięto następujące dane:

- Wydatki zrealizowane ogółem,
- Dochody zrealizowane ogółem,
- Deficyt/nadwyżka budżetu,
- Całkowita wysokość obsługi zadłużenia w ciągu roku,
- Przychody ogółem,
- Przychody z zaciągania długu,
- Wskaźnik obsługi zadłużenia do dochodów,
- Kwota zadłużenia JST,
- Wskaźnik długu do dochodów,

---

¹³ „Oszacowania środków niezbędnych do zapewnienia krajowego wkładu publicznego do projektów realizowanych w ramach perspektywy finansowej 2014-2020”, dr Jacek Sierak, dr Michał Bitner, dr Andrzej Gałązka, dr Remigiusz Górniak

- Wydatki inwestycyjne,
- Środki na inwestycje pochodzące z funduszy UE.

Poniżej przedstawiono analizę tych wskaźników a ich wartości zestawiono w Załączniku 1.

Celem niniejszej analizy jest diagnoza kondycji finansowej wiodących samorządów województwa warmińsko-mazurskiego (19 największych miast – patrz Tabela: „Miasta województwa warmińsko-mazurskiego poddane analizie”). Będzie ono punktem wyjścia do określenia potrzeb inwestycyjnych tych samorządów oraz możliwości sfinansowania planowanych inwestycji w przyszłej perspektywie budżetowej 2014-2020. W dalszej części badania przeanalizowano Lokalne Plany Rewitalizacji omawianych jednostek samorządu terytorialnego, w których wskazano jakie były oraz jakie są przyszłe potrzeby inwestycyjne w zakresie rewitalizacji, które potencjalnie mogłyby zostać sfinansowane z wykorzystaniem zwrotnych instrumentów finansowych oraz wyniki przeprowadzonego badania ankietowego.

Tabela 2. Miasta województwa warmińsko-mazurskiego poddane analizie

Miasto
Olsztyn
Elbląg
Ełk
Ostróda
Iława
Giżycko
Kętrzyn
Szczytno
Bartoszyce
Mrągowo
Działdowo
Pisz
Braniewo
Olecko
Lidzbark Warmiński
Morąg
Nidzica
Gołdap
Pasłęk

Źródło: opracowanie własne

Gołdap	323 567 304,95	2,94%	302 965 484,24	2,93%	-20 601 820,71	3,21%	93 155 008,14	3,53%	9 145 846,00	0,86%
Pasłęk	256 215 282,79	2,33%	241 342 098,06	2,33%	-14 873 184,73	2,32%	62 662 894,49	2,37%	0	0,00%
SUMA	11 000 983 550,84	100,00%	10 359 453 652,61	100,00%	-641 529 898,23	100,00%	2 640 117 966,79	100,00%	1 069 619 155,21	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bazy danych finansów samorządowych administrowanej przez Ministerstwo Finansów, 2013.

Tabela 3. Skumulowane wartości wskaźników osiągnięte w poszczególnych jednostkach samorządu terytorialnego w latach 2010-2013 c.d.

JST	Przychody ogółem	Udział procentowy	Przychody z zaciągania długu	Udział procentowy	Całkowita wysokość obsługi zadłużenia w ciągu roku	Udział procentowy	Kwota zadłużenia JST	Udział procentowy	Obsługa zadłużenia a do dochodów	Wskaźnik długu do dochodów
Olsztyn	344 549 768,23	25,97%	284 059 424,84	25,70%	51 985 905,68	27,48%	1 115 478 257,44	28,05%	5,09%	33,72%
Elbląg	341 814 502,00	25,76%	317 000 000,00	28,68%	36 061 183,00	19,06%	853 987 366,00	21,47%	3,56%	27,80%
Elk	75 913 247,52	5,72%	49 249 656,00	4,46%	15 591 642,17	8,25%	293 045 179,00	7,37%	5,06%	44,31%
Ostróda	45 642 218,00	3,44%	40 863 950,00	3,70%	6 285 932,00	3,32%	150 934 340,00	3,79%	9,03%	34,46%
Iława	21 769 808,00	1,64%	17 335 000,00	1,57%	9 947 001,36	5,26%	154 205 000,00	3,88%	6,37%	37,53%
Giżycko	51 654 306,42	3,89%	43 361 287,75	3,92%	7 775 447,61	4,11%	151 115 548,79	3,80%	9,36%	48,08%
Kętrzyn	16 635 662,00	1,25%	16 501 000,00	1,49%	1 565 662,09	0,83%	35 830 313,88	0,90%	9,35%	32,38%
Szczytno	15 252 056,32	1,15%	5 500 478,00	0,50%	3 113 427,75	1,65%	58 367 124,00	1,47%	4,25%	21,40%
Bartoszyce	34 275 768,81	2,58%	31 088 707,00	2,81%	7 232 270,24	3,82%	141 189 646,37	3,55%	10,06%	52,78%
Mragowo	30 081 648,66	2,27%	24 120 256,00	2,18%	2 443 261,87	1,29%	61 227 096,09	1,54%	2,92%	22,83%
Działdowo	26 920 849,33	2,03%	7 000 000,00	0,63%	1 702 299,65	0,90%	33 164 418,00	0,83%	2,73%	15,01%
Pisz	63 259 819,53	4,76%	61 419 935,53	5,55%	7 007 547,27	3,70%	153 852 022,37	3,87%	8,35%	41,89%
Braniewo	19 723 698,74	1,49%	14 840 000,00	1,34%	3 900 183,93	2,06%	71 550 000,00	1,80%	6,26%	38,18%
Olecko	37 149 111,38	2,80%	33 130 000,00	3,00%	6 566 653,81	3,47%	134 027 400,00	3,37%	6,21%	46,65%
Lidzbark Warmiński	31 243 139,14	2,35%	19 057 692,25	1,72%	2 968 514,34	1,57%	58 510 453,90	1,47%	4,49%	25,01%
Morąg	41 350 049,68	3,12%	37 868 829,56	3,43%	6 988 790,57	3,69%	169 350 806,89	4,26%	6,61%	52,45%
Nidzica	31 431 025,71	2,37%	22 561 162,29	2,04%	5 642 449,87	2,98%	104 587 853,13	2,63%	7,16%	42,92%
Gołdap	55 690 440,57	4,20%	43 924 432,89	3,97%	8 970 729,14	4,74%	166 456 292,80	4,19%	10,05%	42,51%
Pasłęk	42 574 938,40	3,21%	36 552 500,00	3,31%	3 440 954,56	1,82%	70 321 133,57	1,76%	11,11%	29,48%
SUMA	1 326 932 058,44	100,00%	1 105 434 312,11	100,00%	189 189 856,91	100,00%	3 977 200 252,23	100,00%	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bazy danych finansów samorządowych administrowanej przez Ministerstwo Finansów, 2013.

Na potrzeby niniejszego opracowania zestawiono skumulowane wydatki zrealizowane w 19 analizowanych jednostkach samorządów terytorialnych w latach 2010-2013. W analizowanym zestawieniu jednostek samorządu terytorialnego kwota skumulowanych wydatków bieżących wyniosła 11 mld zł. Wśród analizowanych podmiotów największym udziałem wydatków charakteryzują się najliczniejsze ludnościowo samorządy - Olsztyn oraz Elbląg z udziałem odpowiednio 31,6% oraz 20,2% w skumulowanych wydatkach ogółem.

Wielkością finansową, która świadczy o kondycji JST jest wysokość ponoszonych wydatków inwestycyjnych. Wydatki te w dużej mierze determinują rozwój lokalny i społeczny. Są to przede

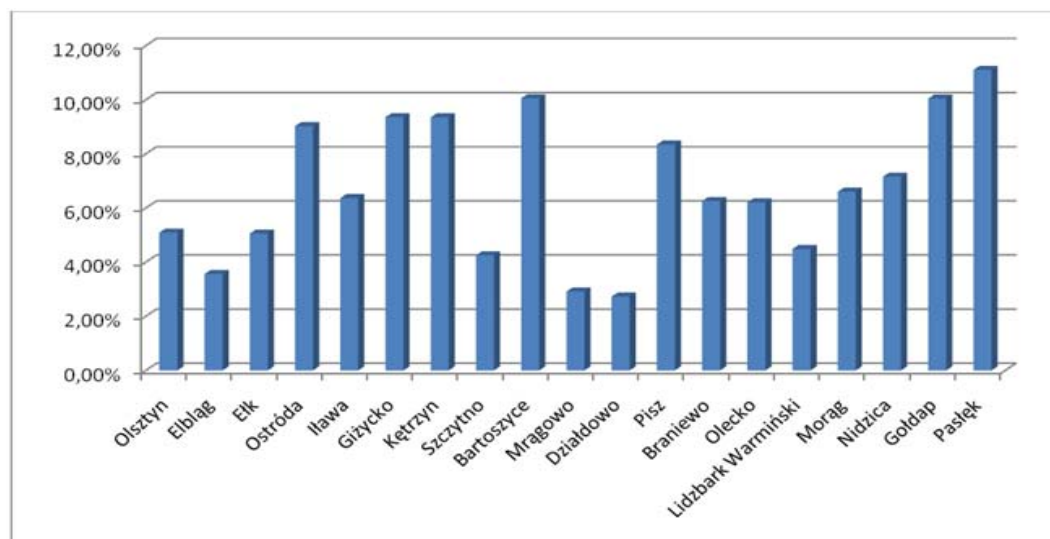
wszystkim nakłady na infrastrukturę techniczną i społeczną. Skumulowana wartość wydatków inwestycyjnych w latach 2010-2013 osiągnęła wartość 2,64 mld zł.

Wśród inwestycji szczególne miejsce zajmują inwestycje ze środków pochodzących z funduszy UE. Na podstawie kwerendy w bazie danych finansów samorządowych administrowanej przez Ministerstwo Finansów opublikowanej w 2013 roku wykazano skumulowane środki na inwestycje pochodzące z funduszy UE w wielkości 1,07 mld zł.

Wśród analizowanych podmiotów w badanym okresie nie wystąpiły nadwyżki finansowe. Występowanie deficytów budżetowych we wspomnianych samorządach stwarza ryzyko ograniczania wydatków w kolejnych latach. Tym samym należy się liczyć z sytuacją, w której samorzady będą rezygnować z niektórych inwestycji w celu poprawy kondycji finansowej budżetu. Preferowaną formą finansowania inwestycji mogłyby być wtedy jedynie dotacje bezzwrotne, które pokrywałyby zasadniczą część wydatków związanych z realizacją projektu. W tym przypadku samorzady mogą mieć jednak problem z pieniężnym wkładem własnym. Tym samym rozwiązaniem może okazać się realizacja przedsięwzięć o charakterze częściowo komercyjnym, na które będzie istniała możliwość zaciągania preferencyjnych kredytów i pożyczek. Taka forma finansowania inwestycji nie powinna w dłuższej perspektywie znacząco obciążać budżetów JST, a przyczyniłaby się do realizacji ich podstawowych zadań oraz rozwoju lokalnego.

Średni wskaźnik obsługi zadłużenia do dochodów ogółem za okres 2010-2013 w wybranych JST województwa warmińsko-mazurskiego

Jedną z kluczowych wielkości finansowych, które wzięto pod uwagę w analizie jest wskaźnik obsługi zadłużenia do dochodów ogółem. Wskaźnik ten informuje o tym, jaka jest relacja wysokości spłacanych przez samorząd odsetek do osiąganych dochodów. Aby mówić o stabilnej kondycji finansowej finansów publicznych wskaźnik ten nie może przekroczyć poziomu 15%. Na poniższym wykresie zestawiono średnioroczne wartości omawianego wskaźnika za okres 2010-2013.

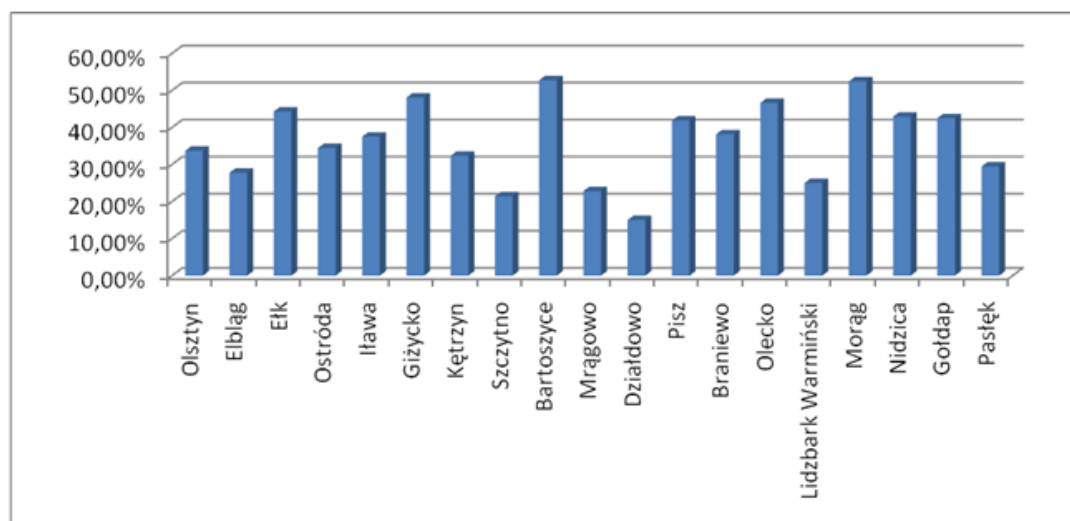
Wykres 8. Średni wskaźnik obsługi zadłużenia do dochodów ogółem w wybranych JST województwa warmińsko-mazurskiego za okres 2010-2013 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy danych finansów samorządowych administrowanej przez Ministerstwo Finansów, 2013

Na podstawie kwerendy w bazie danych finansów samorządowych administrowanej przez Ministerstwo Finansów oszacowano średnią wartość relacji obsługi długu do dochodów w latach 2010-2013. Wielkość ta w analizowanym okresie wśród 19 jednostek samorządów terytorialnych wyniosła 6,74%. Najniższą wartość wskaźnika zanotowano w badanych latach w gminie Pisz (2,73%) oraz w gminie Mrągowo (2,92%). W żadnej z badanych gmin wskaźnik nie przekroczył granicy 15%. Najwyższą jego wartość oszacowano dla gminy Pasłęk (11,11%), gminy Bartoszyce (10,06%) i gminy Gołdap (10,05%). Zaprezentowane wyniki oznaczają, że samorzady mają jeszcze możliwość zaciągania zadłużenia. Ponadto finansowanie potrzeb inwestycyjnych w formie preferencyjnych zwrotnych instrumentów finansowych nie wpłynęłoby znacząco na zbliżenie się do 15% granicy relacji obsługi zadłużenia do dochodów ogółem.

Średni wskaźnik długu do dochodów w wybranych JST województwa warmińsko-mazurskiego za okres 2010-2013

Drugim bardzo ważnym wskaźnikiem świadczącym o kondycji finansowej danego samorządu jest relacja długu do dochodów ogółem. Wskaźnik ten informuje ile złotych długu przypada na każdą złotówkę dochodów.

Wykres 9. Średni wskaźnik długu do dochodów w wybranych JST województwa warmińsko-mazurskiego za okres 2010-2013 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy danych finansów samorządowych administrowanej przez Ministerstwo Finansów, 2013

Prezentowany wskaźnik nie powinien przekroczyć wartości 60%. Średnia wartość wskaźnika długu do dochodów w analizowanych latach 2010-2013 w badanej grupie jednostek samorządów terytorialnych wyniosła 36,28%. Podmiotem o największym stosunku długu do dochodu jest miasto Bartoszyce (52,78%). Miastem charakteryzującym się w badanym okresie najmniejszą wartością wskaźnika było Działdowo (15,01%). Zaprezentowane wyniki oznaczają, że samorzady mają jeszcze możliwość zaciągania zadłużenia. W przypadku wielu z analizowanych JST istnieje jeszcze duża rezerwa do osiągnięcia granicznej wartości wskaźnika. Ponadto finansowanie potrzeb inwestycyjnych w formie preferencyjnych zwrotnych instrumentów finansowych nie wpłynęłoby znacząco na zbliżenie się do 60% granicy relacji kwoty długu do dochodów ogółem.

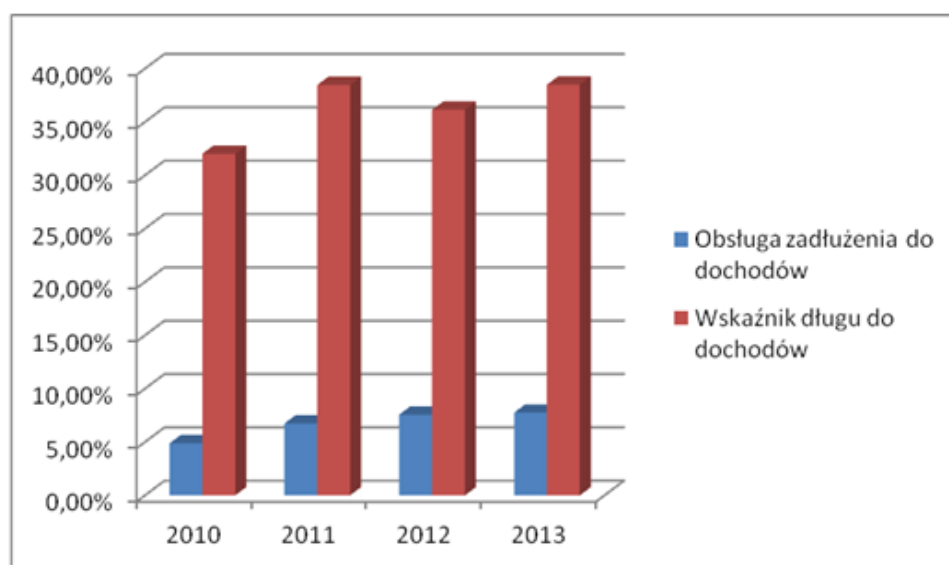
Zmiana wskaźników relacji obsługi zadłużenia do dochodów w wybranych JST województwa warmińsko-mazurskiego w kolejnych latach 2010-2013

Wskaźniki zaczerpnięte z wieloletnich prognoz finansowych samorządów wskazują, że średnia relacja obsługi zadłużenia do dochodów w badanych samorządach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2010-2013 wykazała tendencję wzrostową w całym badanym okresie. W rozpatrywanej grupie JST wskaźnik stosunku długu do dochodów wykazał tendencję wzrostową w pierwszych dwóch latach badanego okresu oraz w ostatnim 2013 roku. Wskaźnik relacji długu do dochodów w roku 2012 okazał się niższy względem roku poprzedniego. Średnioroczny wskaźnik długu do dochodów w żadnym z analizowanych lat nie przekroczył wartości 40%. Prezentowane wskaźniki wskazują, że istnieją jeszcze spore rezerwy w przypadku możliwości zaciągania zobowiązań przez samorządy województwa warmińsko-mazurskiego. Tym samym należy się liczyć ze wzrostem zapotrzebowania na realizację wydatków inwestycyjnych w kolejnych latach (w tym wydatków w zakresie rewitalizacji).

Tabela 4. Miasta województwa warmińsko-mazurskiego poddane analizie Średnie wskaźniki z WPF w JST województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2010-2013

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013
Obsługa zadłużenia do dochodów	4,88%	6,74%	7,57%	7,75%
Wskaźnik długu do dochodów	32,02%	38,47%	36,15%	38,50%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy danych finansów samorządowych administrowanej przez Ministerstwo Finansów, 2013.

Wykres 10. Średnie wskaźniki z WPF w JST województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2010-2013 - interpretacja graficzna

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy danych finansów samorządowych administrowanej przez Ministerstwo Finansów, 2013

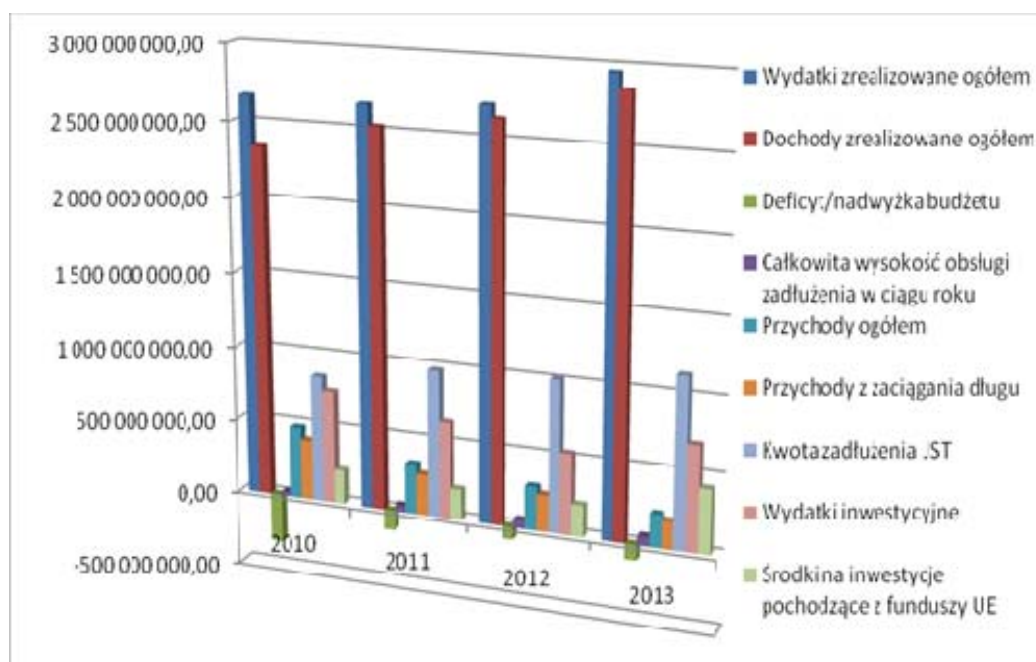
Zmiana wskaźników charakteryzujących sytuację finansową w wybranych JST województwa warmińsko-mazurskiego w kolejnych latach 2010-2013

Z kwerendy w bazie danych finansów samorządowych administrowanej przez Ministerstwo Finansów wynika, iż wśród wielkości skumulowanych wydatków zrealizowanych ogółem w latach 2010-2013 zaobserwowano tendencję malejącą, w okresie 2010-2011 oraz tendencję wzrostową w latach 2011-2013. Skumulowane dochody zrealizowane przez grupę jednostek samorządów terytorialnych wykazały w całym okresie analizy dynamiczny wzrost. W badanej grupie podmiotów, skumulowana wielkość deficytu budżetowego w pierwszych trzech latach ulegała zmniejszeniu. Rok 2013 to wzrost deficytu względem roku poprzedniego. Dynamiczny trend wzrostowy w całym badanym okresie wykazał również wskaźnik całkowitej wysokości obsługi zadłużenia. Skumulowane przychody ogółem w latach 2010-2013 wykazały natomiast tendencję malejącą, podobnie jak w przypadku skumulowanych przychodów z zaciągniętego długu. W przypadku skumulowanej kwoty zadłużenia jednostek samorządów terytorialnych wykazano tendencję wzrostową w całym analizowanym okresie. Skumulowane wydatki inwestycyjne w 19 analizowanych podmiotach w 3 pierwszych latach podlegających analizie wykazały spadek oraz dynamiczny wzrost w ostatnim badanym roku. Skumulowane środki inwestycyjne pochodzące z funduszy UE w pierwszych 3 latach wykazały drobne wahania oraz ponad dwukrotny wzrost w ostatnim roku względem roku poprzedniego.

Tabela 5. Podsumowanie wielkości finansowych ujętych WPF wybranych w badaniu JST w latach 2010-2013 (w zł)

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013
Wydatki zrealizowane ogółem	2 668 148 154,91	2 662 341 814,69	2 711 059 693,39	2 959 433 887,85
Dochody zrealizowane ogółem	2 341 780 343,78	2 528 523 655,52	2 630 289 768,73	2 858 859 884,58
Deficyt/nadwyżka budżetu	-326 367 811,13	-133 818 159,17	-80 769 924,66	-100 574 003,27
Całkowita wysokość obsługi zadłużenia w ciągu roku	26 790 883,44	43 158 149,87	57 603 962,60	61 636 861,00
Przychody ogółem	479 790 539,42	336 430 987,02	290 312 989,89	220 397 542,11
Przychody z zaciągania długu	402 219 868,02	272 180 131,24	246 252 985,85	184 781 327,00
Kwota zadłużenia JST	847 965 814,33	980 373 691,94	1 014 571 800,64	1 134 288 945,32
Wydatki inwestycyjne	757 214 488,28	641 244 810,53	540 590 759,77	701 067 908,21
Środki na inwestycje pochodzące z funduszy UE	225 409 920,18	205 072 167,61	211 905 802,84	427 231 264,58

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy danych finansów samorządowych administrowanej przez Ministerstwo Finansów, 2013.

Wykres 11. Podsumowanie wielkości finansowych ujętych w WPF wybranych w badaniu JST w latach 2010-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy danych finansów samorządowych administrowanej przez Ministerstwo Finansów, 2013

W kolejnej części opracowania oszacowane zostaną wydatki na rewitalizację w latach 2010-2013 oraz ich udział w całkowitych wydatkach inwestycyjnych.

Skala zapotrzebowania samorządów miast z województwa warmińsko-mazurskiego na finansowanie zewnętrzne

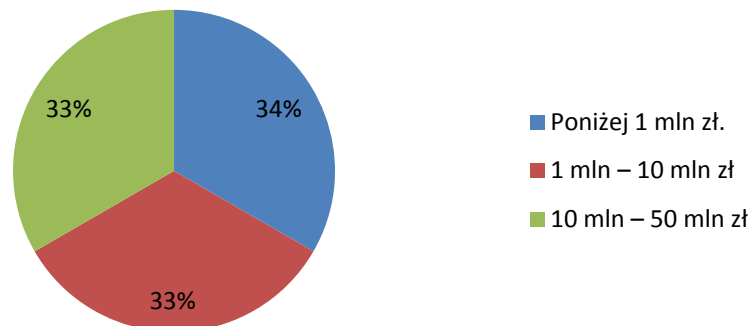
W ramach poprzednich części przeanalizowano m.in. poziom zadłużenia budżetów oraz wskaźniki obsługi zadłużenia badanych JST. Uzyskano następujące wyniki:

- W przypadku wskaźnika zadłużenia nie powinien on przekroczyć wartości 60%. Średnia wartość wskaźnika długu do dochodów w analizowanych latach 2010-2013 w badanej grupie jednostek samorządów terytorialnych wyniosła 36,28%.
- W przypadku wskaźnika obsługi długu do dochodów nie powinien on przekroczyć wartości 15%. Wielkość ta w analizowanym okresie wśród 19 jednostek samorządów terytorialnych wyniosła 6,74%.

Zaprezentowane wyniki oznaczają, iż samorządy mają jeszcze możliwość zaciągania zadłużenia.

W celu oszacowania zapotrzebowania samorządów na finansowanie zewnętrzne dokonano badania ankietowego. Na kolejnym wykresie zaprezentowano uzyskane rezultaty.

Jak oceniają Państwo zapotrzebowanie na pożyczki przeznaczone na działania rewitalizacyjne w gminie?

Wykres 12. Stopień zapotrzebowania na finansowanie zewnętrzne przeznaczone na działania rewitalizacyjne

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Średnie zapotrzebowanie JST na finansowanie zewnętrzne w celu sfinansowania inwestycji rewitalizacyjnych oszacowano tym samym jako średnią z uzyskanych wyników. Otrzymano wartość **12 mln zł na jedną JST**.

3.2.3. Podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorczość akademicka

Podmioty ekonomii społecznej

W województwie warmińsko-mazurskim wg stanu na koniec 2012 r. funkcjonowało 5550 podmiotów ekonomii społecznej. Należały do nich¹⁴:

- 4432 stowarzyszenia i organizacje społeczne;
- 318 fundacji;
- 702 spółdzielnie, w tym 50 spółdzielni socjalnych;
- 57 klubów integracji społecznej;
- 6 centrów integracji społecznej;
- 35 warsztatów terapii zajęciowej.

Badania jakościowe i analiza *desk research*, przeprowadzone w ramach niniejszej analizy, pozwalają wstępnie ocenić zapotrzebowanie podmiotów ekonomii społecznej na finansowanie zewnętrzne. Przede wszystkim stwierdzić należy, że zdecydowana większość organizacji pozarządowych w województwie korzysta z zewnętrznych źródeł dofinansowania¹⁵. **Prowadzenie**

¹⁴ Źródła: GUS, Klon/Jawor

¹⁵ Na podstawie m.in.: „Analiza problemów i potrzeb organizacji pozarządowych w powiatach lidzbarskim, kętrzyńskim, bartoszyckim, mrągowskim, szczycieńskim”, Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych, FOSa, Elbląg 2011;

działalności gospodarczej jest wśród tych organizacji rzadkością (np. ok. 10% w podregionie elbląskim, i tyle samo w podregionie olsztyńskim wg ww. badań).

Nawet jeżeli prowadzą one taką działalność, to nie jest to ich główne źródło dofinansowania. Źródłem takim są przede wszystkim składki członkowskie, a następnie – źródła samorządowe i darowizny finansowe. Zatem większość podmiotów ekonomii społecznej, jaką stanowią (wg definicji PO KL) organizacje pozarządowe – nie ma charakteru stricte ekonomicznego.

Wywiady osobiste, prowadzone z przedstawicielami podmiotów ekonomii społecznej, wskazują, że ich samoocena dotycząca sytuacji finansowej jest słaba. Środków własnych jest niewiele, a stopień ekonomizacji podmiotów ES jest stosunkowo niewielki. W dużej mierze funkcjonują one dzięki różnego rodzaju grantom i dotacjom. Są też najbardziej zainteresowane wsparciem dotacyjnym.

Osoby zamierzające założyć działalność gospodarczą (zwłaszcza studenci i absolwenci)

Wywiady indywidualne przeprowadzone z przedstawicielami uczelni, jak również z przedstawicielami instytucji odpowiedzialnych za udzielanie tego typu wsparcia wskazują, iż wśród studentów, absolwentów i pracowników naukowych istnieje dość duże zainteresowanie dofinansowaniem zewnętrznym na działalność gospodarczą. Zdaniem przedstawiciela jednej z uczelni:

Są studenci, którzy już w trakcie studiów poszukują pieniędzy na uruchomienie działalności, niektórzy mają fantastyczne pomysły; są różne formy, np. start-upy. Rośnie świadomość wagi tego, co studenci będą robić po zakończonych studiach, stąd też rosnące zainteresowanie tymi kredytami.

Podobnie w przypadku absolwentów - występuje coraz większe zainteresowanie różnymi formami wsparcia rozpoczęcia działalności gospodarczej. Zmienia się to na przestrzeni lat wraz ze zmianami mentalnościowymi zarówno w całym kraju, jak i w województwie warmińsko-mazurskim. Zgodnie z wypowiedzią przedstawiciela uczelni:

Kiedyś absolwenci byli bardziej nastawieni na poszukiwanie etatu, na bycie pracobiorcą, teraz coraz większy odsetek absolwentów nastawiony jest na rozpoczęcie własnej działalności, pracy u siebie, samozatrudnienia, na co potrzebne są fundusze, stąd zainteresowanie różnymi formami wsparcia finansowego.

Obecnie także coraz więcej pracowników naukowych jest zainteresowanych aktywnością pozauczelnianą, współpracą z biznesem. Głównym czynnikiem, różnicującym zainteresowanie na dofinansowanie zwrotne w przypadku pracowników naukowych jest dyscyplina naukowa, którą uprawiają. W tym przypadku największe zainteresowanie jest ze strony nauk technicznych, biotechnologii, ekonomii, nauki o żywności - tam, gdzie wchodzi w grę współpraca z gospodarką.

3.3. Charakterystyka luki finansowej i kapitałowej w województwie warmińsko-mazurskim

---

3.3.1. Przedsiębiorstwa

Skala, przyczyny oraz skutki występowania zjawiska luki finansowej

Określenie luki w finansowaniu, jakkolwiek posiada dość liczną już literaturę teoretyczną, jest zadaniem bardzo trudnym. Wszystko bowiem zależy od zasad finansowania. Prosta definicja luki, jako przestrzeni pomiędzy popytem a podażą finansowania dłużnego nie zdaje egzaminu, gdyż popyt wymaga uświadomienia potrzeb. W luce finansowej znajdują się nie tylko ci przedsiębiorcy, którzy chcą dostać kapitał dłużny, a nie mogą, ale także ci, którzy powinni z obiektywnych względów z takiego kapitału korzystać, a nie podejmują żadnych działań. Z drugiej strony, występują przypadki firm, które teoretycznie nie znajdują się w obszarze luki, gdyż mogłyby dostać finansowanie bankowe, ale mimo to stają się klientami funduszy pożyczkowych i poręczeńiowych, i dzięki niższym kosztom uzyskania kapitału szybciej się rozwijają, realizując kluczowe dla regionu cele ekonomiczne.

Dlatego też, w niniejszym opracowaniu zweryfikowano matematyczne wyliczenia wielkości luki w finansowaniu spotykanej w literaturze przedmiotu, z próbą oszacowania zapotrzebowania rynku na narzędzia inżynierii finansowej opartego na ukrytych czynnikach popytowych.

Luka finansowa

I sposób

Jak wynika z teorii finansów korporacyjnych¹⁶ firmy preferują finansowanie ze źródeł wewnętrznych (zyski, środki własne właścicieli). Nie dziwi więc, że przedsiębiorstwa i inne podmioty działające na terenie województwa warmińsko-mazurskiego jedynie w **36,5% ubiegały się o finansowanie zewnętrzne** (Wykres 1). Wskaźnik dla województwa warmińsko-mazurskiego ma zbliżoną wartość jak w całej Polsce, bowiem według PARP, dwóch na trzech przedsiębiorców nie korzystało w ciągu 5 lat (2007-2011) z finansowania zwrotnego¹⁷. Jednakże ostatnie dane NBP z III kwartału 2013 roku mówią, że w Polsce zmniejsza się rekordowo wysokie znaczenie środków własnych w finansowaniu działalności inwestycyjnej. Przedsiębiorstwa zaczęły chętniej sięgać po kredyty, chociaż trudno na razie mówić o trwałej tendencji. Według danych NBP w III kwartale 2013 roku poziom finansowania inwestycji z kredytów i innych źródeł zewnętrznych, w tym pozabankowych – wyniósł 43,1%, a w IV kwartale (w podgrupie przedsiębiorstw rozpoczynających inwestycję) – 49,8%. Może to świadczyć o tym, że **przedsiębiorstwa mogą w przyszłości chętniej korzystać z finansowania zewnętrznego** niż wynika to z przeprowadzonego obecnie pomiaru.

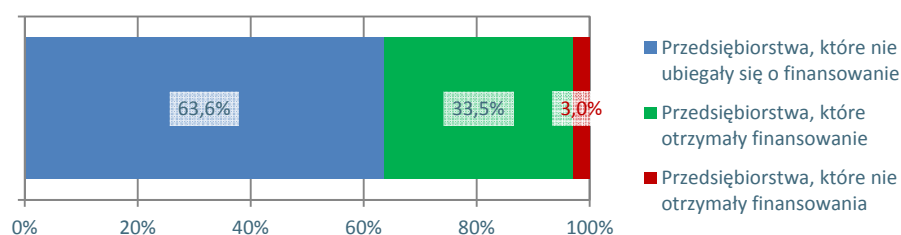
Pierwszym krokiem analizy jest zbadanie, jaka część przedsiębiorstw starających się o finansowanie zewnętrzne, nie uzyskała go, czyli jaka część przedsiębiorstw ma utrudniony dostęp do źródeł zewnętrznych. Badanie na reprezentatywnej grupie przedsiębiorstw wykazało, że tylko 36,5%

---

¹⁶ Myers, Stewart C.; Majluf, Nicholas S. (1984). *Corporate financing and investment decisions when firms have information that investors do not have*. Journal of Financial Economics 13 (2): 187–221. doi:10.1016/0304-405X(84)90023-0

¹⁷ PARP, *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2010-2011*, Warszawa 2012, s. 114.

przedsiębiorców ubiega się o finansowanie zewnętrzne. Z tej grupy **8,2% w ostatnich 5 latach nie uzyskało takiego finansowania** (3% przedsiębiorstw nie uzyskała finansowania zewnętrznego - Wykres 13) (8,2% x 36,5%).

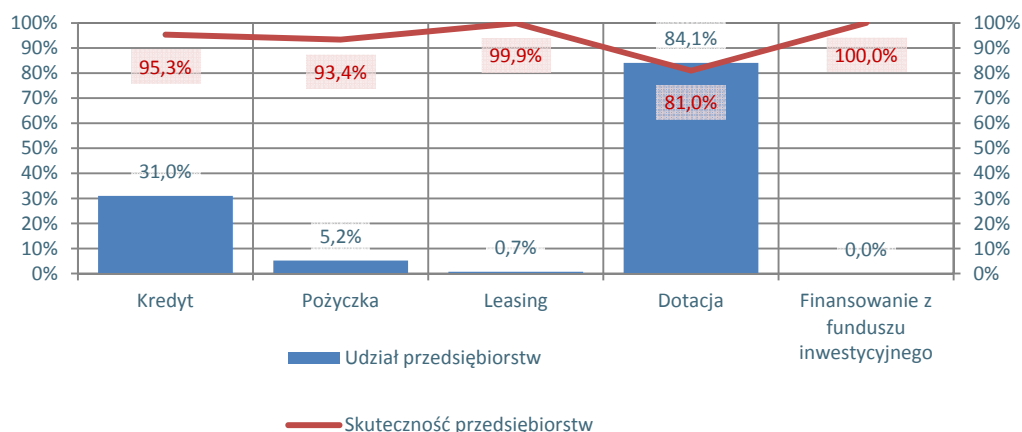

Wykres 13. Podział populacji przedsiębiorstw starających się o finansowanie oraz tych, którzy otrzymali bądź nie otrzymali finansowania zewnętrznego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI [n=900].

Oznacza to że z całej populacji przedsiębiorstw **finansowania zewnętrznego nie otrzymało** w ciągu ostatnich pięciu lat jedynie 3% przedsiębiorstw, to jest ok. **3 568 przedsiębiorstw** (w całym województwie)¹⁸.

Leasing i finansowanie z funduszu inwestycyjnego uzyskali praktycznie wszyscy ubiegający się przedsiębiorcy. Przedsiębiorstwa ubiegające się o finansowanie zewnętrzne najmniej skuteczne były w przypadku dotacji (niemal co piąty ubiegający się nie uzyskał jej). Kredyty i pożyczki uzyskało 93-95% ubiegających się. Zatem kredyty, pożyczki w bankach i dotacje jako źródła finansowania zewnętrznego będą podlegać dalszej analizie.

Wykres 14. Skuteczność w ubieganiu się o finansowanie zewnętrzne. Udział przedsiębiorstw które uzyskały finansowanie zewnętrzne w liczbie starających się o wybrany rodzaj finansowania zewnętrznego w liczbie przedsiębiorstw,;

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI [n=375].

W kolejnym kroku należy określić, jaki poziom nakładów inwestycyjnych ponieśli w ciągu tych pięciu lat przedsiębiorcy, którzy nie uzyskali dofinansowania zewnętrznego, a następnie – jaki udział w finansowaniu ich inwestycji miały źródła zewnętrzne.

¹⁸ w całym województwie warmińsko-mazurskim w 2012 roku było 119 913 przedsiębiorstw (źródło: GUS BDL).

Tabela 6. Wyliczenie nakładów na 1 przedsiębiorstwo w województwie warmińsko-mazurskim

Wyszczególnienie	Jedn.	2008	2009	2010	2011	2012
Nakłady inwestycyjne i środki trwałe w przedsiębiorstwach	mln zł	3075,6	2544,8	2356,9	2962,3	2602,95*)
Podmioty w województwie zarejestrowane w REGON	szt.	115821	114821	119028	117172	119913
Nakłady na 1 przedsiębiorstwo	zł	26 555	22 163	19 801	25 282	21 707

Źródło: wyliczenie na podstawie BDL GUS. *) wartość szacowana na podstawie wielkości z lat 2008-2011.

Ponieważ lukę w finansowaniu doświadcza 3 568 przedsiębiorstw, ich nakłady na inwestycje w ciągu 5 powyższych lat wyniosły 412 113 451 zł, natomiast zakładając taki poziom nakładów w przyszłości, w ciągu 7 lat **nakłady inwestycyjne** tych przedsiębiorstw wyniosą **576 958 832 zł** czyli 82,42 mln zł rocznie.

Największy udział w finansowaniu mają środki własne firmy (44,5%) i właścicieli (15,7%) oraz pożyczki od rodziny i znajomych – dające łącznie udział ponad 60%. W **40% firmy finansują działalność ze środków zewnętrznych**.

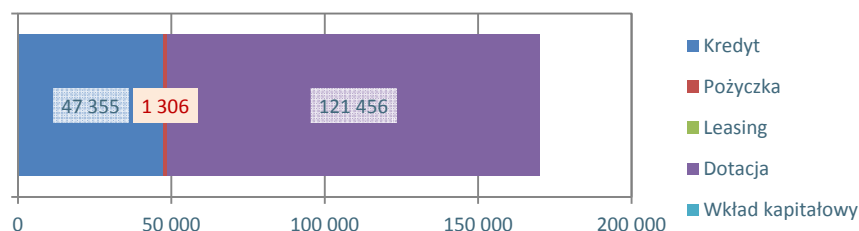
Zatem można obliczyć w tym momencie wielkość luki finansowej, jako udział nakładów finansowych przedsiębiorstw województwa (82,42 mln zł), które nie otrzymały finansowania z trzech źródeł: kredytów, pożyczek i dotacji (łącznie 40%).

Wielkość luki finansowej wyliczonej jako udział kredytów, pożyczek i dotacji w finansowaniu działalności przedsiębiorstw, które nie otrzymały finansowania – wynosi **32,96 mln zł**.

II sposób

W tym sposobie lukę finansową wyliczono analizując bezpośrednio kwoty, o jakie ubiegali się przedsiębiorcy, którym odmówiono finansowania zewnętrznego.

Każdy z 3% przedsiębiorców, którzy nie otrzymali finansowania zewnętrznego, planował uzyskać kwotę wynoszącą **170 tys. zł**, w największym stopniu pochodzącą z dotacji:

Wykres 15. Średnia wielkość finansowania zewnętrznego, którego nie otrzymali przedsiębiorcy województwa warmińsko-mazurskiego, przypadająca na 1 przedsiębiorstwo w podziale na źródła finansowania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI [n=31].

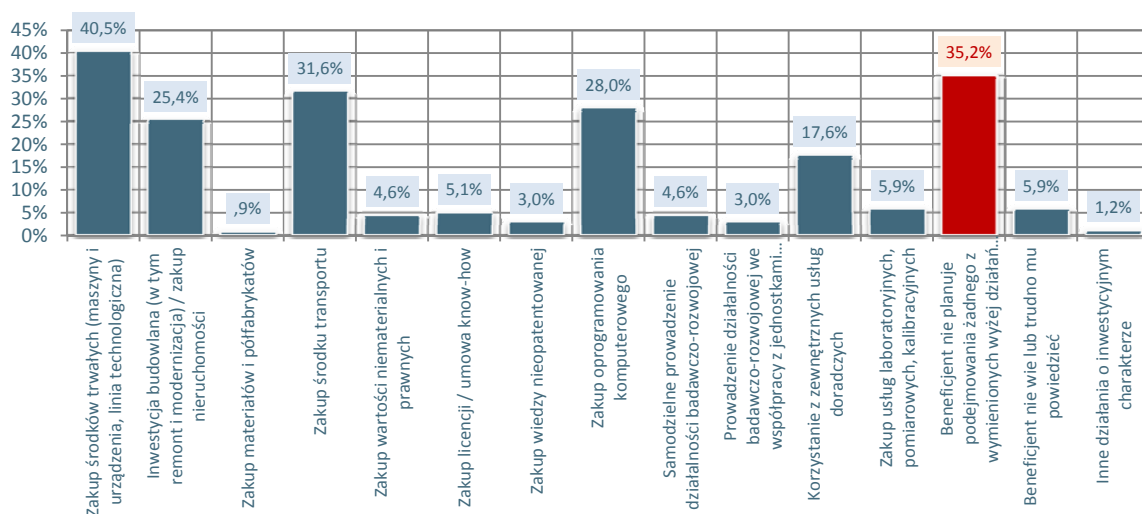
Należy tu zaznaczyć, że wyliczenie średniej wielkości finansowania zewnętrznego, którego przedsiębiorcy nie uzyskali jest **najslabszym ogniwem** tego sposobu liczenia luki, bowiem jest ono

oparte jedynie na 31 obserwacjach. Bardziej wiarygodny wydaje się prezentowany już wskaźnik średniej wartości kredytu i dotacji wynoszący 222 tys. zł (rozdział 3.2.1. „Przedsiębiorczość”).

Nominalnie zatem prognozowana **wielkość luki finansowej** w województwie warmińsko-mazurskim w siedmioletnim okresie przyszłej perspektywy finansowej wyniesie ok. **1 109 mln zł** czyli **158,4 mln zł rocznie**¹⁹.

W kolejnym kroku należy nominalną wartość luki pomniejszyć o odsetek tych przedsiębiorców, którzy nie otrzymali finansowania, którzy nie planują w przyszłości inwestycji (zaniechali je). Dlatego też zbadano plany inwestycyjne przedsiębiorstw w ciągu najbliższych 24 miesięcy. Badania pokazały, że część przedsiębiorstw, mimo ubiegania się o finansowanie obecnie, nie planuje w ciągu następnych 2 lat żadnych inwestycji:

Wykres 16. Plany przedsiębiorstw na kolejne 2 lata w zakresie inwestycyjnym.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI [n=815].

Okazuje się, że jedna trzecia przedsiębiorstw nie planuje żadnych inwestycji w okresie 2 lat. Można przyjąć, że ten poziom (choćby niekoniecznie te same przedsiębiorstwa) będzie się utrzymywał również po tym okresie.

Dlatego wyliczoną i skorygowaną lukę finansową należy pomniejszyć o 35,2%, aby uzyskać wielkość, o którą przedsiębiorcy będą się w największym stopniu starać i która może stanowić lukę finansową w przyszłości. Jednakże, jak pokazują wyniki badań przyczyn braku planów inwestycyjnych na najbliższe 2 lata, dwóch na pięciu przedsiębiorców nieplanujących inwestycji tłumaczy taką decyzję właśnie brakiem wystarczających środków finansowych. Można się zatem spodziewać, że w momencie pojawienia się nowych możliwości źródeł finansowych, przedsiębiorcy ci zaczną się ubiegać o środki. Konieczne jest zatem skorygowanie 35,2% przedsiębiorców o dokładnie 41,3% tego udziału (przedsiębiorców nieplanujących inwestycji z powodów finansowych). W ostatecznym rozrachunku, wielkość luki finansowej należy skorygować o 20,7% [$35,2\% \times (100\% - 41,3\%)$].

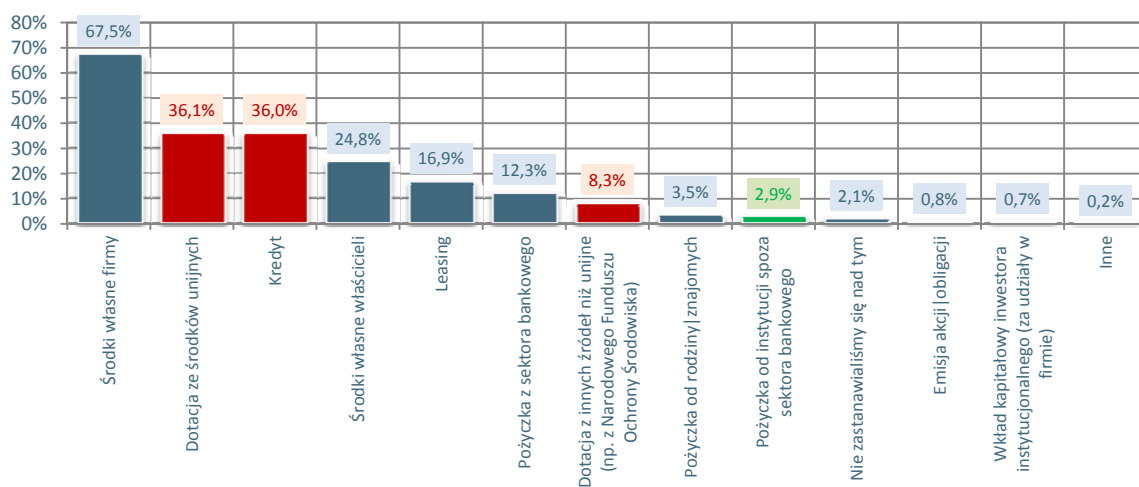
¹⁹ Wielkość ta wynika z pomnożenia 3 568 przedsiębiorców (3% populacji) przez wielkość średniego finansowania zewnętrznego (222 tys. zł). Ponieważ jednak pytanie dotyczyło 5 lat, należało uzyskaną wielkość (792 mln zł) pomnożyć przez współczynnik 7/5, aby uzyskać dane dla 7 lat.

Wielkość luki finansowej wyliczonej jako część wartości finansowania zewnętrznego, o które przedsiębiorcy starali się, a nie otrzymali – wynosi **125 mln zł** rocznie.

III sposób

Ten sposób jest oparty na analizach bardziej jakościowych i ma za zadanie zweryfikować dotychczasowe rozumowanie luki i wyliczenia poczynione w dwóch pierwszych sposobach.

W pierwszej kolejności zbadano źródła finansowania inwestycji rozwojowych przez regionalnych przedsiębiorców. Jak wynika z danych zawartych na poniższym wykresie, po około 1/3 respondentów pragnie finansować plany rozwojowe albo z kredytu, albo z dotacji ze środków unijnych, a dodatkowo, niemal co dziesiąty – z innych dotacji. **Jedynie 2,9% badanych zamierza skorzystać z pożyczki spoza sektora bankowego.** Obraz ten jest jednak w sposób istotny przekłamany przez wiarę przedsiębiorców w dostępność źródeł dotacyjnych. Jak pokazują doświadczenia z perspektywy budżetowej 2007-2013, na dotację może liczyć mniej więcej co dziesiąty aplikujący. W skali kraju, odsetek firm korzystających z dotacji nie przekracza 1%. Nie jest zatem możliwe, aby ponad 30% firm planujących działania rozwojowe sfinansowała je z dotacji. Badania prowadzone na potrzeby tego raportu również wskazują na najniższą skuteczność przedsiębiorców w przypadku tego źródła finansowania.

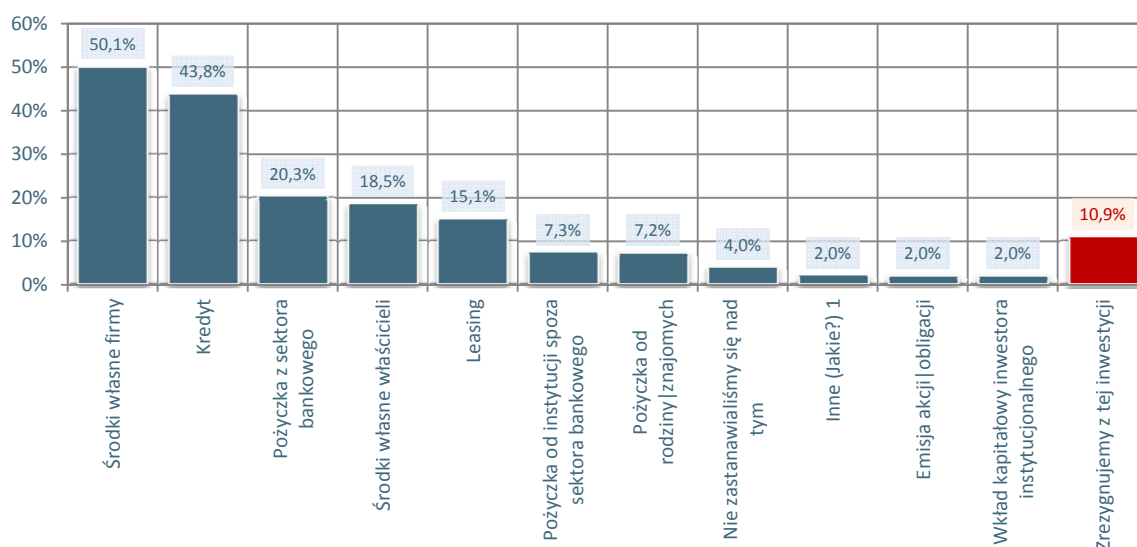

Wykres 17. Planowane źródła finansowania inwestycji w ciągu najbliższych 24 miesięcy przez przedsiębiorców województwa warmińsko-mazurskiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników reprezentatywnego badania CATI [n=224]. Pytanie dotyczyło tych respondentów, którzy planują inwestycje w ciągu najbliższych 24 miesięcy.

Na poniższym wykresie przedstawiono rozkład odpowiedzi na pytanie o źródła finansowania, w przypadku braku możliwości uzyskania dotacji na planowaną inwestycję. Zapytano o to te przedsiębiorstwa, które wskazały oba źródła dotacyjne. W takiej sytuacji udział kredytów wzrósł

o 19,4% ($44,3\%^{20} \times 43,8\%^{21}$), a pożyczek ze źródeł pozabankowych o ponad 3%. Wydaje się, że ten obraz jest zdecydowanie bardziej realny, bowiem łącznie z kredytów przyszłe inwestycje może sfinansować nawet 55% przedsiębiorców województwa (36% + 19,4%).

Wykres 18. Planowane źródła finansowania inwestycji w przypadku nie otrzymania dotacji w porównaniu do pierwotnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników reprezentatywnego badania CATI [n=86]. Pytanie dotyczyło tych respondentów, którzy planują inwestycje w ciągu najbliższych 24 miesięcy finansowaną przez źródła dotacyjne.

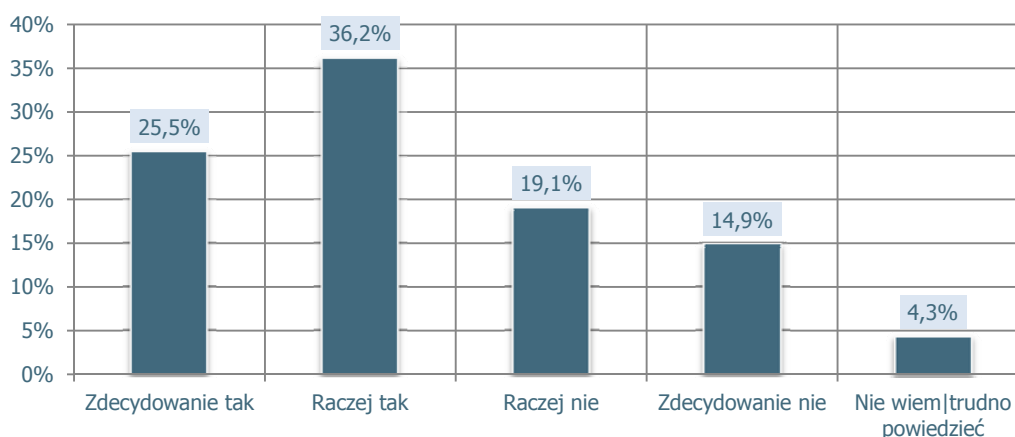
Na powyższym wykresie można zaobserwować również jeden z **negatywnych skutków luki finansowej**. O ile wielu przedsiębiorców będzie poszukiwało innych źródeł finansowania inwestycji lub sfinansuje je samodzielnie, 11% z przedsiębiorców, którzy nie otrzymają dotacji, zaniecha jej.

Poziom negatywnych skutków luki finansowej nie jest wysoki. Jedynie 11% przedsiębiorców, którzy nie uzyskają dotacji, zaniecha zaplanowanych inwestycji. Z drugiej strony świadczy to o wysokim poziomie efektu *deadweight* (zdarzenia niezależnego) w finansowaniu przedsiębiorstw (jedynie 11% przedsiębiorców starających się o tego typu dotacje, nie jest w stanie ich sfinansować w inny sposób – tylko taki odsetek przedsiębiorstw rzeczywiście potrzebuje dotacji).

Bardzo ciekawych danych uzupełniających dostarcza analiza deklaracji przedsiębiorców, którzy skorzystali ze wsparcia funduszy dofinansowanych w ramach RPO. W pierwszej kolejności zostali oni spytani o swoje szanse na uzyskanie kredytu w przypadku, gdyby nie udało im się pozyskać pożyczki z RPO. Odpowiedzi twierdzących udzieliło 25,5%, zaś częściowo twierdzących ponad 36%. Są to zatem ci przedsiębiorcy, którzy **są zainteresowani ofertą inżynierii finansowej, ale formalnie nie znajdują się w obszarze luki w finansowaniu**.

²⁰ odsetek przedsiębiorców, którzy chcą sfinansować przyszłe inwestycje ze środków dotacji unijnych lub pozostałych.

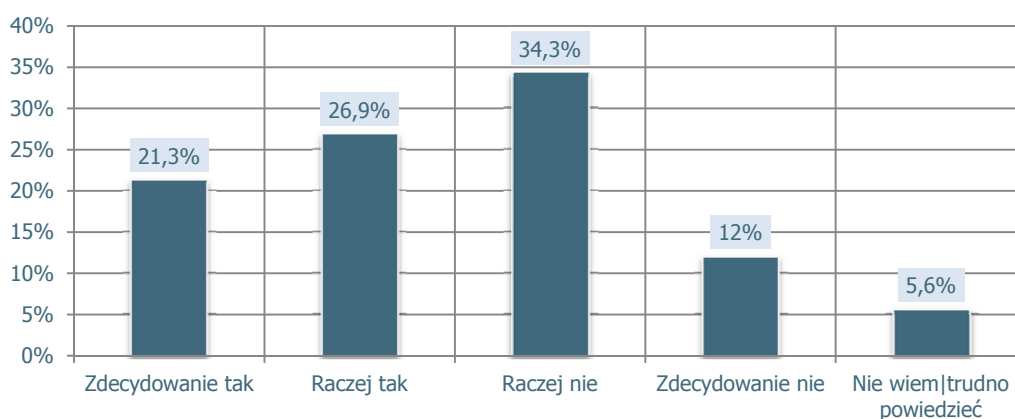
²¹ odsetek przedsiębiorców, którzy w przypadku nieotrzymania dotacji, sfinansowaliby inwestycję ze środków kredytu.

Wykres 19.   **Możliwość uzyskania kredytu w banku przy odmowie pożyczki przez fundusz – odczucia klientów funduszy pożyczkowych współfinansowanych w ramach RPO.**

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI beneficjentów RPO WIM [n=].

Z kolei, klientów funduszy poręczeniowych pytano, czy bez poręczenia mogliby otrzymać kredyt, i tu twierdząco odpowiedziało w sumie 48% badanych.

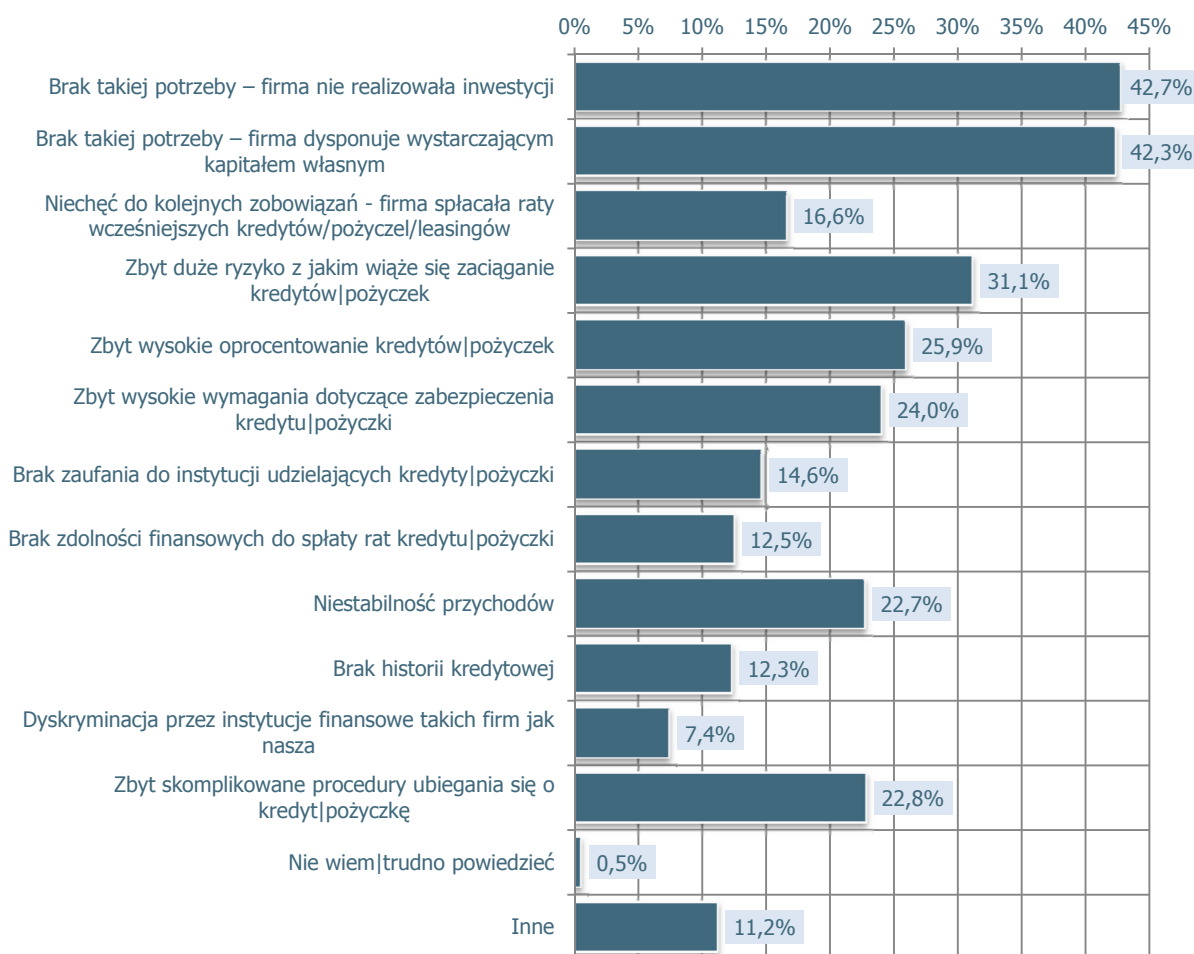
Wykres 20.   **Możliwość otrzymania kredytu z banku bez poręczenia funduszu**

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI beneficjentów RPO WIM [n=].

W **obszarze luki finansowej** znajdują się więc:

- ci przedsiębiorcy, którzy szukają alternatywnego wobec banków finansowania i deklarują, że skorzystają z oferty funduszy;
- ci przedsiębiorcy, którzy planując finansowanie działań kredytem, kredytu tego nie będą mogli otrzymać z banku

Oszacowanie wielkości luki w finansowaniu wymaga jeszcze określenia odsetka firm, które **nie korzystają z oferty kredytowej banków, gdyż nie mają (lub wierzą, że nie mają) takiej możliwości**. W tym celu zapytaliśmy przedsiębiorców z terenu województwa o przyczyny nieubiegania się o kredyt. Warto podkreślić, iż jak wynika z badania, 63,3% przedsiębiorców z terenu województwa nie ubiegało się w ciągu ostatnich 5 lat o finansowanie dłużne.

Wykres 21. Przyczyny nieubiegania się o finansowanie dłużne przedsiębiorców z terenu województwa warmińsko-mazurskiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników reprezentatywnego badania CATI [n=86]. Pytanie dotyczyło tych respondentów, którzy planują inwestycje w ciągu najbliższych 24 miesięcy finansowaną przez źródła dotacyjne.

Jak wynika z wykresu powyżej, wśród **przyczyn nieubiegania się o finansowanie dłużne** znalazło się wiele świadczących o **lucie w finansowaniu**. Są to:

- zbyt wysokie oprocentowanie – 25,9%,
- zbyt wysokie wymagania dotyczące zabezpieczeń – 24%,
- brak zaufania do instytucji udzielającej kredytu – 14,6%,
- brak historii kredytowej – 12,3%.

We wszystkich tych obszarach występuje luka w finansowaniu, jednakże tylko brak historii kredytowej jest przesłanką obiektywną. Jej oszacowanie opieramy na trzech podstawowych przesłankach:

- odsetek firm, które chcą skorzystać z pożyczek w pierwszej kolejności (2,9% populacji – por. Wykres 17) lub dopiero w momencie jak nie otrzymają dotacji (3,2% populacji – por. Wykres 18), pomniejszony o odsetek firm, które mogłyby otrzymać kredyt (61,7% populacji przedsiębiorstw korzystających z pożyczek – por. Wykres 20), co daje **2,33%** $[(2,9\% + 3,2\%) \times (1 - 61,7\%)]$ firm z województwa,

- liczby firm, które deklarują, że nie ubiegały się o finansowanie dłużne (63,25%) z powodu braku historii kredytowej (12,3%) co daje ca **7,8%** ($12,3\% \times 63,25\%$),
- liczebności firm, które nie planują inwestycji, gdyż wiedzą, że nie otrzymają finansowania dłużnego z nimi związanego – **8%** firm z województwa;

$$2,33\% + 7,8\% + 8\% = 18,13\%.$$

Reasumując, **luka w finansowaniu będzie dotyczyć wszystkich trzech grup firm (stąd wszystkie grupy firm należy zsumować, gdyż są one rozłączne) i może dotyczyć około 18% firm** z terenu województwa. Należy jednak pamiętać, iż wielkość pożyczek odbiega in minus od wielkości kredytów. Jeśli więc, luka w finansowaniu dotyczy 18% podmiotów, to nie oznacza to, iż wynosi ona 18% akcji kredytowej. Przeciętna pożyczka wynosi nieco ponad 100.000 zł podczas gdy kredyt około 200.000 zł. Pożyczki są więc dwukrotnie mniejsze.

Jeżeli fundusze pożyczkowe przejęłyby około 18% ogólnej liczby pożyczek/kredytów dla MSP, to przy założeniu, iż byłyby to pożyczki kwotowo mniejsze, to możemy mówić o około **9% kwoty luki finansowej dla MSP**. Łączna akcja kredytowa na rzecz MSP w województwie wynosi rocznie około 1,5 mld zł (szacunek na podstawie danych NBP), czyli **roczne zapotrzebowanie na kapitał pożyczkowy można szacować na około 135 mln zł**.

Podsumowując wszystkie trzy sposoby wyliczenia luki finansowej widać zbieżność otrzymanych oszacowań przy wyliczeniu luki finansowej sposobem II i III. Roczne zapotrzebowanie na dodatkowy, poza rynkowy, kapitał oszacowano odpowiednio na 125 mln zł i 135 mln zł. Oszacowanie sposobem I daje znacznie niższe wartości. Bazuje ono jednak na danych na temat inwestycji, które faktycznie zostały zrealizowane, stąd oszacowanie wydaje się zaniżone.

Oszacowanie luki finansowej na poziomie 125-135 mln zł rocznie w województwie warmińsko-mazurskim przekłada się na zapotrzebowanie na kapitał dla funduszy pożyczkowych w regionie. Można przyjąć, iż pożyczki będą się zwalniać w cyklu trzy, trzy i pół letnim, daje to **zapotrzebowanie na poziomie około 375 - 405 mln zł** na okres 7 lat. Przy założeniu, iż około 120 mln zł już jest w systemie pożyczkowym dochodzimy do zapotrzebowania na **dalsze dofinansowanie w kwocie około 260-290 mln zł**.

Reasumując, można przyjąć, iż fundusze pożyczkowe nie powinny mieć większych problemów z absorpcją w przyszłym okresie finansowym kwoty ok. **290 mln zł**.

Oszacowanie **luki w odniesieniu do poręczeń kredytowych** jest w chwili obecnej zadaniem niemożliwym do wykonania, z uwagi na intensywny rozwój narzędzi portfelowych przez BGK. Z deklaracji funduszy poręczeń kredytowych wynika, iż rynek jest obecnie w stanie niestabilnym. Narzędzie poręczeń portfelowych *de minimis* uruchomione przez BGK jest zaplanowane na dwa lata. Po tym okresie popyt na poręczenia udzielane przez fundusze lokalne może wzrosnąć. Co ciekawe, w części funduszy obserwowany jest spadek, a w części wzrost zainteresowania poręczeniami bankowymi. Z rozmów z przedstawicielami banków wynika, iż główne problemy w zabezpieczeniu występują dla kredytów powyżej 1 mln zł a nawet powyżej 3 mln zł. Nie wydaje się jednak możliwe uruchomienie z poziomu regionalnego narzędzia o tak znacznej wartości jednostkowej poręczenia. Pewne środki można przeznaczyć na poręczenia i gwarancje pozabankowe.

Tutaj lukę określono metodą podażową – przez deklaracje pośredników – i stwierdzono, iż obecnie rynek poręczeń i gwarancji pozabankowych może wynosić do **80 mln zł**, w perspektywie następnego okresu budżetowego. Jednakże w tym okresie powinno dojść do minimum dwukrotnego zainwestowania w poręczenia każdej złotówki przy wykorzystaniu zjawiska systematycznego odblokowywania się kwot w związku ze spłatami kredytów. Należy pamiętać, iż fundusze poręczeniowe, w przeciwieństwie do pożyczkowych mogą także stosować mnożnik kapitałowy. Dlatego rzeczywiste zapotrzebowanie na kapitał oszacowano na poziomie 40 mln zł.

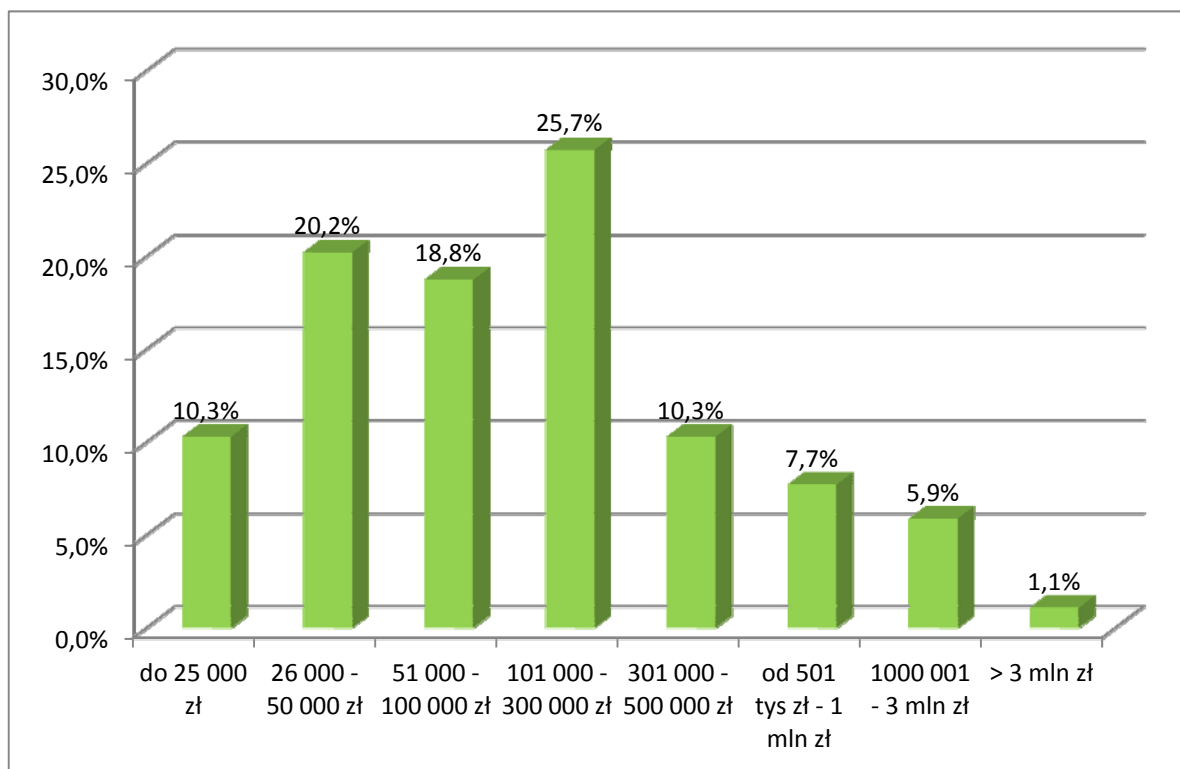
Luka kapitałowa

Analizę luki kapitałowej, rozumianej jako przedział kwotowy finansowania zwrotnego niedostępnego dla regionalnych MSP, dokonano na podstawie analizy statystycznej zależności pomiędzy sukcesem bądź brakiem sukcesu w ubieganiu się o kwoty finansowania zewnętrznego z określonego przedziału kwotowego a kwotą o jaką ubiegał się przedsiębiorca.

Weryfikowano za pomocą trzech testów statystycznych (Chi-kwadrat Pearsona, iloraz wiarygodności, test związku liniowego) istnienie związku statystycznego pomiędzy przedziałem kwotowym wniosków o finansowanie zewnętrzne o jakie ubiegali się respondenci w bankach i decyzją pozytywną lub negatywną banków.

Badaniem objęto kredyty, pożyczki, leasing i dotacje. Żaden z testów statystycznych nie wykazał, aby jakiś przedział kwotowy wniosków odrzuconych był istotnie różny od przedziału kwotowego wniosków, które uzyskały decyzję pozytywną. Zatem w analizie statystycznej nie stwierdzono związku statystycznego pomiędzy faktem odrzucenia przez bank wniosku o finansowanie a przedziałem kwotowym pożyczki/kredytu/leasingu o które ubiegał się przedsiębiorca.

Druga metoda identyfikacji luki kapitałowej oparta była o deklaracje przedsiębiorców. W badaniu na reprezentatywnej próbie przedsiębiorców zadano pytanie o jaką kwotę finansowania dłużnego będą się ubiegać w najbliższym okresie. Pytanie to dotyczyło oczywiście jedynie takich respondentów, którzy w ogóle planują uzyskanie finansowania dłużnego na cele inwestycyjne. Jak widać na wykresie, dominujące znaczenie mają kwoty od 100 do 300 tys. zł. Bardzo szeroko są także reprezentowane grupy od 26 do 50 i od 51 do 100 tys. zł. Natomiast łączne zapotrzebowanie w grupie MSP na kwoty powyżej 500.000 zł to około 14,7%.

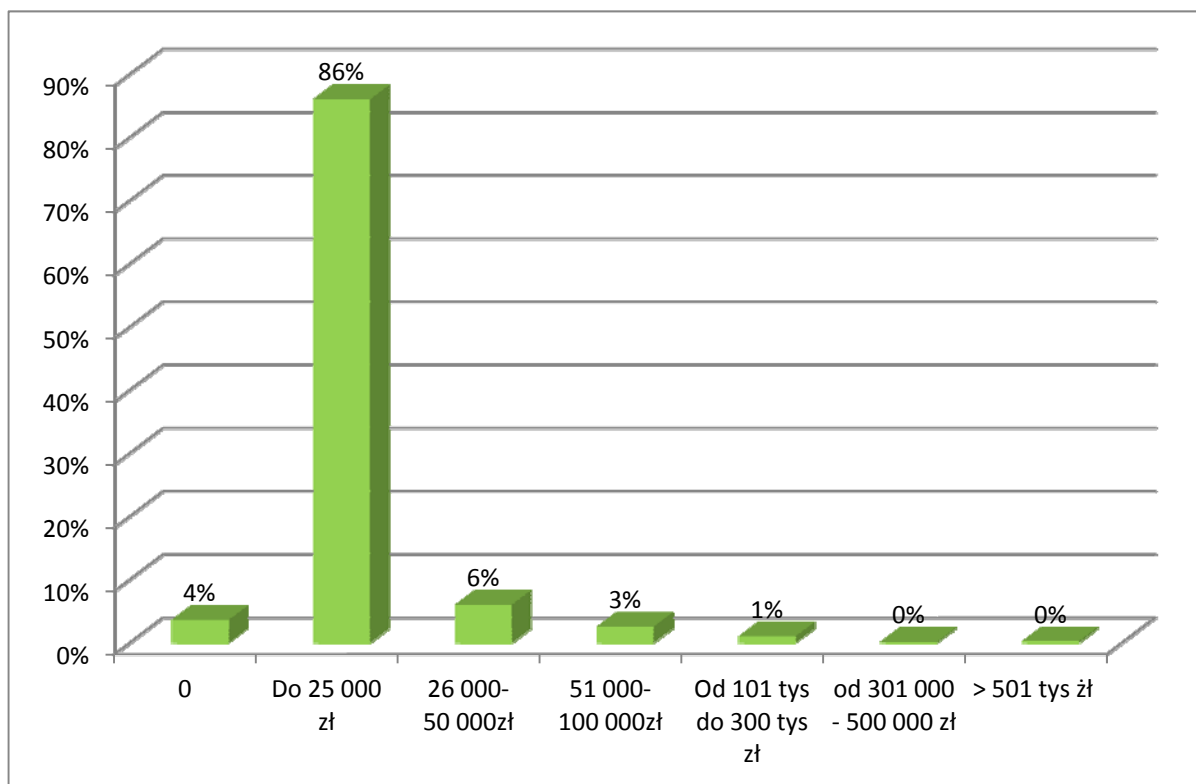

Wykres 22. Kwoty finansowania zewnętrznego o które przedsiębiorcy planują ubiegać się.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników reprezentatywnego badania CATI.

Wyniki powyższe zestawiono z subiektywną oceną szans na uzyskanie finansowania. Z zestawienia tych dwóch informacji wynika, że około 4% przedsiębiorców uważa, że nie ma szans na jakiekolwiek finansowanie. Natomiast aż 86% respondentów twierdzi, że może dostać z banku finansowanie do 25.000 zł. Jedynie 6% spośród MSP z terenu województwa ocenia, że może dostać pożyczkę 26-50.000 zł, a jedynie 3%, że między 51.000 a 100.000 zł.

Wykres 23. Ocena szans otrzymania kwot kredytu bankowego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników reprezentatywnego badania CATI.

W opinii przedsiębiorców istnieją zatem luki kwotowe w finansowaniu dotyczące regionalne MSP. Można je podsumować następująco:

- Około 20% przedsiębiorców planuje wziąć kredyt w wysokości **26.000-50.000 zł**, a jedynie 6% ocenia, że ma szanse na takie finansowanie. Występuje zatem luka w finansowaniu w tym zakresie. Można przypuszczać, że pożyczek w tym przedziale będzie najwięcej.
- Nie mniej istotna jest luka w finansowaniu w kwotach **51.000-100.000 zł**. Tutaj finansowania oczekuje około 18,8% badanych, a uzyskania kredytu spodziewa się zaledwie 3%. Można zakładać z dużą dozą pewności, iż kwotowo będzie to najszerszy obszar luki w finansowaniu, a co za tym idzie największa wartość pożyczek.
- Dodatkowo jednak należy zwrócić uwagę także na pożyczki o wartości od **101.000 do 300.000 zł**, na które liczy ponad 25% respondentów, natomiast jedynie 1% twierdzi, że ma szanse taką pożyczkę otrzymać z banku.
- Ostatnią, bardzo ważną grupę kwotową luki w finansowaniu stanowią pożyczki **powyżej 300.000 zł**. Jak powiedziano wcześniej, łącznie około 15% przedsiębiorców zgłasza takie właśnie zapotrzebowania na finansowanie dłużne, podczas gdy żaden z badanych nie liczy na możliwość otrzymania kredytu w takiej kwocie. **Ten obszar kapitałowy luki jest o tyle ważny, że obecnie nie jest on pokrywany przez ofertę funduszy pożyczkowych.**

Rodzaje przedsiębiorstw pozostających w obszarze luki finansowej

Na podstawie przeprowadzonego przeglądu literatury można założyć, że w obszarze luki finansowej najczęściej znajdują się następujące **kategorie firm**:

- firmy mikro i małe, w tym firmy o krótkiej historii działania na rynku, tzw. start-up'y; firmy działające krócej niż 2²²-3 lata (gdyż są one bardziej wrażliwe na koniunkturę, wykazują się większą zmiennością przychodów i zysków, wykazują większą śmiertelność, pozyskanie wiarygodnej informacji o stanie ich gospodarki jest kosztowne, najczęściej nie dysponują wartościowymi aktywami),
- firmy zlokalizowane na obszarach słabo zurbanizowanych, np. małe miasta, wieś (gdyż mogą mieć problem z fizycznym dostępem do placówek bankowych – w sytuacji, gdy wciąż kredyt na cele gospodarcze nie jest udostępniany kanałami obsługi zdalnej),
- firmy zakładane przez osoby z mniejszości etnicznych, osoby zagrożone wykluczeniem społecznym (gdyż nie dysponują one adekwatnym know-how przydatnym w rozwoju firm),
- firmy wysoce innowacyjne (gdyż kredytodawcy mogą nie dysponować know-how niezbędnym do oceny ich modelu działania i perspektyw rozwoju, a podejmowane w tym segmencie przedsięwzięcia charakteryzują się wysokim ryzykiem techniczno-technologicznym).

Na podstawie przeglądu literatury można powiedzieć, że najczęściej **przyczynami** leżącymi u podstaw powstawania **luki finansowej** jest:

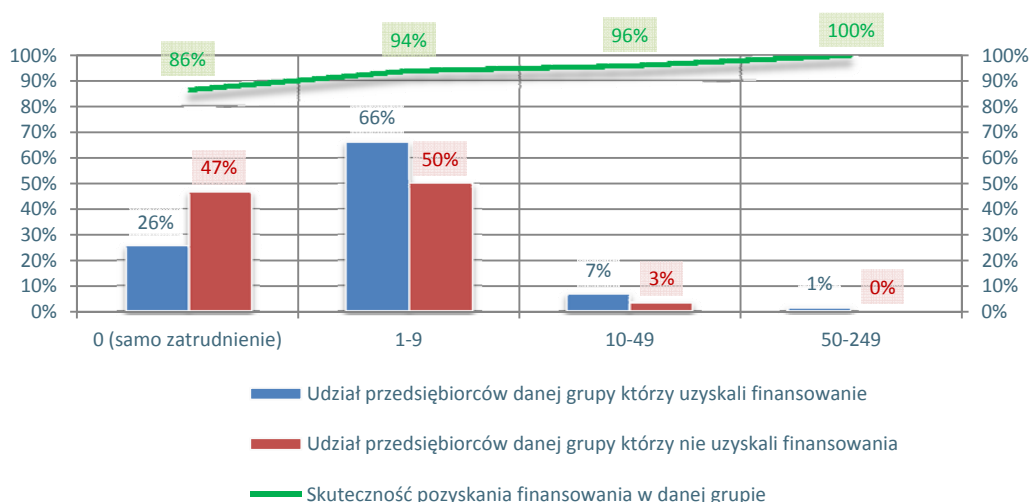
- zjawisko racjonowania kredytu
  - zbyt wysoka cena kredytu (stopa procentowa),
  - zbyt wygórowane zabezpieczenia kredytu,
- niedoskonałości rynku wywołane przez ograniczenia regulacyjne, instytucjonalne i strukturalne:
  - po stronie klientów (przedsiębiorców i innych podmiotów)
    - mniejsza stabilność przychodów,
    - niższa stopa przeżycia,
    - ograniczony dostęp do informacji na temat stanu finansów, perspektyw rynkowych i racjonalności podejmowanych decyzji,
  - po stronie systemu bankowego
    - niska wydajność sektora (brak oszczędności krajowych),
    - niska konkurencyjność na skutek stosowanej przez państwo polityki gospodarczej, szczególnie zbyt dużej ingerencji państwa w mechanizmy rynkowe,
    - koncentracja oferty kredytowej wyłącznie na klientach o wysokiej wiarygodności (np. przedsiębiorstwa duże, podmioty państwowe),
    - warunki regulacyjne obowiązujące na rynku bankowym dyskryminujące pewną grupę klientów (np. wielkość przedsiębiorstwa, wiek, obrót, branża itp.).

---

²² potwierdzają to wyniki badania PARP, *Raportu o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2010-2011*, Warszawa 2012, s. 115.

Wielkość przedsiębiorstw

Analizując wielkość firmy, nie można zauważyć istotności statystycznej pomiędzy przedsiębiorstwami różnej wielkości, które otrzymały, bądź nie otrzymały finansowania ($\chi^2 = 6,543$, $df = 3$, $p = 0,088$). Natomiast zdecydowanie widać, że struktura firm, które otrzymały i nie otrzymały finansowania znacznie się od siebie różni. Przede wszystkim mniejsze firmy w większym stopniu nie pozyskiwały finansowania – ich skuteczność była niższa (86%) i rosła w miarę wzrostu wielkości firmy do 100% (przedsiębiorstwa średnie). Świadczy to o tym, że wielkość przedsiębiorstwa ma znaczenie w skuteczności ubiegania się o finansowanie.

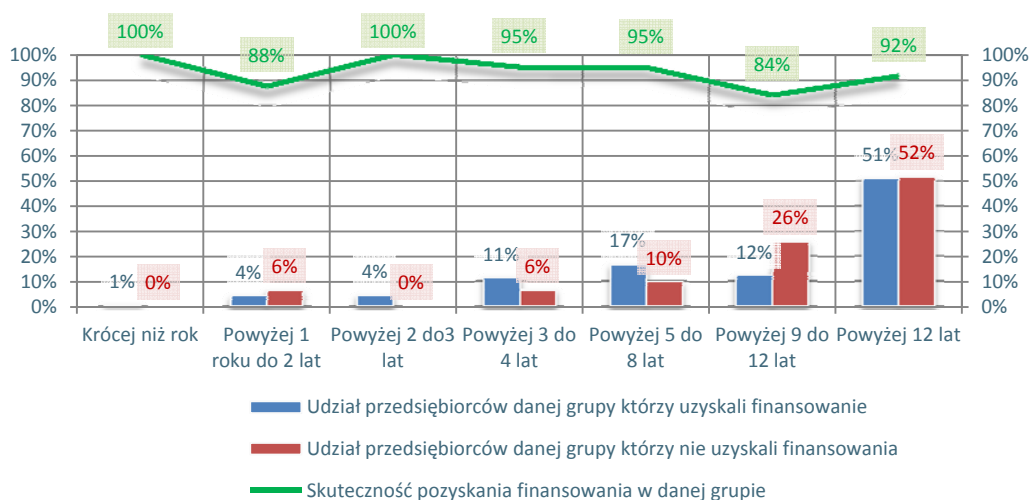
Wykres 24. Struktura przedsiębiorstw, które uzyskały finansowanie i które nie uzyskały finansowania ze względu na wielkość przedsiębiorstwa. Skuteczność poszczególnych grup przedsiębiorstw w pozyskiwaniu finansowania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników reprezentatywnego badania CATI [n=374]. Pytanie dotyczyło tych respondentów, którzy ubiegali się o finansowanie zewnętrzne.

Wielkość przedsiębiorstwa jest czynnikiem utrudniającym dostęp do finansowania zewnętrznego, choć różnice nie wykazują istotności statystycznej. W grupie szczególnie defaworyzowanej znajdują się przedsiębiorstwa mikro.

Długość funkcjonowania przedsiębiorstw

Kolejnym czynnikiem jest długość funkcjonowania firm. W tym przypadku nie widać żadnej istotności statystycznej pomiędzy strukturą przedsiębiorstw, które uzyskały, bądź nie uzyskały finansowania zewnętrznego ($\chi^2 = 7,321$, $df = 6$, $p = 0,292$).

Wykres 25. Struktura przedsiębiorstw, które uzyskały finansowanie i które nie uzyskały finansowania ze względu na długość funkcjonowania przedsiębiorstwa. Skuteczność poszczególnych grup przedsiębiorstw w pozyskiwaniu finansowania.

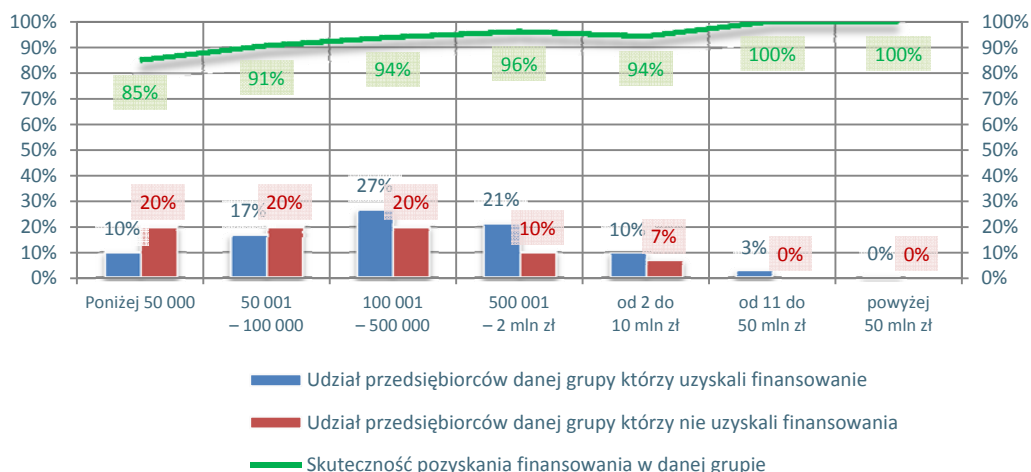
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników reprezentatywnego badania CATI [n=375]. Pytanie dotyczyło tych respondentów, którzy ubiegali się o finansowanie zewnętrzne.

Powyższy wykres pokazuje również, że przedsiębiorstwa do 2 lat uzyskują niższą skuteczność niż przedsiębiorstwa starsze (np. dojrzałe przedsiębiorstwa od 9 do 12 lat uzyskują gorszą skuteczność), co świadczy o tym, że poziom skuteczności nie jest związany z wiekiem przedsiębiorstwa. Z wykresu wynika jednak, że w strukturze wiekowej firm ubiegających się o finansowanie zdecydowanie przeważają firmy starsze, co może świadczyć o tym, że firmy młode, rzadziej ubiegają się o środki zewnętrzne, oceniając nisko swoje szanse na ich uzyskanie.

Wiek przedsiębiorstwa nie jest czynnikiem, który przesądza o skuteczności w ubieganiu się o finansowanie zewnętrzne. Jednak młodsze firmy rzadziej ubiegają się o finansowanie zewnętrzne na rynku bankowym, co może wynikać z oceny szans na jego otrzymanie, jako niskich.

Wielkość obrotu rocznego przedsiębiorstw

Kolejnym czynnikiem badanym pod kątem wpływu na występowanie luki finansowej, jest wielkość przychodów rocznych. Obie grupy przedsiębiorstw (otrzymujących i nieotrzymujących finansowania) różnią się od siebie, a różnice są istotne statystycznie ($\chi^2 = 16,079$, $df = 8$, $p = 0,041$).

Wykres 26. Struktura przedsiębiorstw, które uzyskały finansowanie i które nie uzyskały finansowania ze względu na poziom obrotów rocznych przedsiębiorstwa. Skuteczność poszczególnych grup przedsiębiorstw w pozyskiwaniu finansowania.

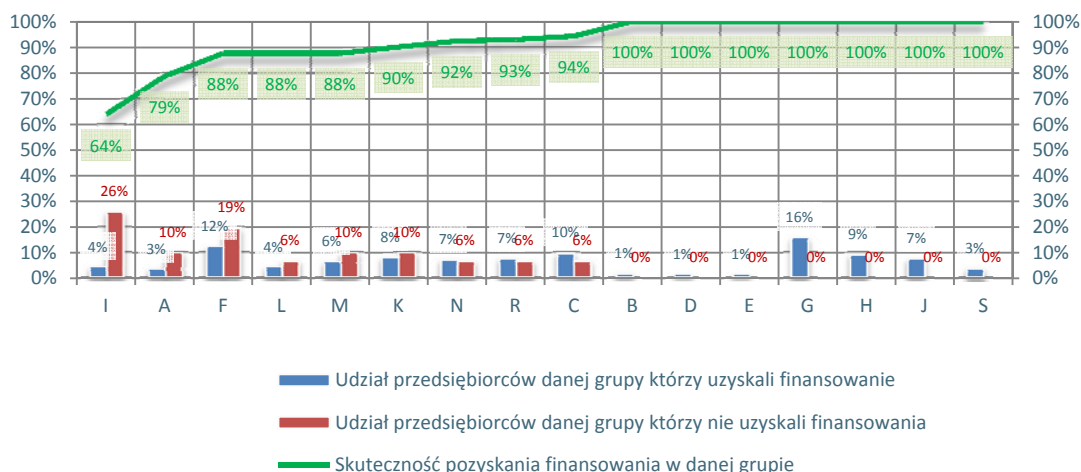
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników reprezentatywnego badania CATI [n=375]. Pytanie dotyczyło tych respondentów, którzy ubiegali się o finansowanie zewnętrzne.

Utrudniony dostęp do finansowania mają przedsiębiorstwa ubiegające się o finansowanie nawet do 10 mln zł, ale tak naprawdę kluczowe są kwoty do 100 tys. zł, bowiem w tym przypadku skuteczność jest najniższa (85-91%), a udział przedsiębiorstw w populacji nieuzyskujących finansowania jest większy niż udział w populacji uzyskujących finansowanie.

Wielkość obrotu okazała się czynnikiem utrudniającym dostęp do finansowania zewnętrznego, różnice są istotne statystycznie.

Branża przedsiębiorstw

W przypadku branży przedsiębiorstw ubiegających się o finansowanie zewnętrzne łatwo zauważyć, że kilka z nich ma zdecydowanie utrudniony dostęp do finansowania. Struktura obu grup przedsiębiorstw (otrzymujących decyzje pozytywne i negatywne) jest różna, a różnice są statystycznie istotne ($\chi^2 = 41,119$, $df = 15$, $p < 0,001$).

Wykres 27. Struktura przedsiębiorstw, które uzyskały finansowanie i które nie uzyskały finansowania ze względu na sekcję, w której przedsiębiorstwa funkcjonują. Skuteczność poszczególnych grup przedsiębiorstw w pozyskiwaniu finansowania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników reprezentatywnego badania CATI [n=375]. Pytanie dotyczyło tych respondentów, którzy ubiegali się o finansowanie zewnętrzne.

Sekcje PKD zostały uporządkowane od najsłabszej skuteczności, do najlepszej. Sekcje doświadczające trudności w uzyskaniu finansowania można podzielić na dwie grupy.

W pierwszej grupie znajdują się sekcje o najsłabszej skuteczności, których udział w populacji uzyskującej finansowanie jest niższy niż udział w populacji nieuzyskującej wsparcia. W tej grupie znajdują się sekcje:

- Sekcja I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (turystyka) – 64% skuteczności;
- Sekcja A. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 79% skuteczności;
- Sekcja F. Budownictwo – skuteczność 88%;
- Sekcja L. Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości – skuteczność 88%;
- Sekcja M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – skuteczność 88%;
- Sekcja K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa – skuteczność 90%;

Objaśnienie symboli branż na wykresie:

- Sekcja A. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
- Sekcja B. Górnictwo i wydobywanie
- Sekcja C. Przetwórstwo przemysłowe
- Sekcja D. Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
- Sekcja E. Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
- Sekcja F. Budownictwo
- Sekcja G. Handel hurtowy i detaliczny; Naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
- Sekcja H. Transport i gospodarka magazynowa
- Sekcja I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
- Sekcja J. Informacja i komunikacja
- Sekcja K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
- Sekcja L. Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
- Sekcja M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
- Sekcja N. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
- Sekcja P. Edukacja
- Sekcja Q. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
- Sekcja R. Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
- Sekcja S. Pozostała działalność usługowa

W drugiej grupie są pozostałe sekcje, które nie uzyskały 100% skuteczności, ale ich udział w populacji uzyskującej finansowanie jest wyższy niż w pozostałej populacji. Są tu następujące sekcje:

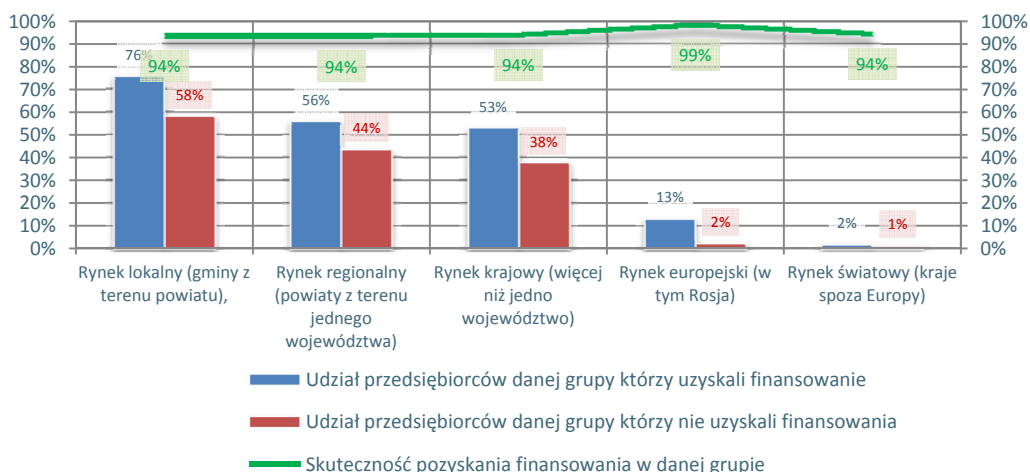
- Sekcja N. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca – skuteczność 92%;
- Sekcja R. Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją – skuteczność 93%;
- Sekcja C. Przetwórstwo przemysłowe – skuteczność 94%.

Druga grupa, z uwagi na wysoki poziom skuteczności oraz pozytywną proporcję uzyskujących finansowanie, nie powinna być brana pod uwagę podczas określania czynników powodujących lukę finansową.

Niektóre sekcje PKD okazały się czynnikiem utrudniającym dostęp do finansowania zewnętrznego, różnice są istotne statystycznie. Chodzi tu o sekcje związane z turystyką, rolnictwem, budownictwem oraz usług wiedzochłonnych jak obsługa rynku nieruchomości, działalność profesjonalna i finansowa oraz ubezpieczeniowa.

Zasięg działalności przedsiębiorstw

Aby zbadać zasięg działalności, zapytano przedsiębiorców, który z rynków (lokalny, regionalny, krajowy, europejski, światowy) jest głównym rynkiem dla przedsiębiorstwa. Następnie porównano wyniki dla dwóch grup firm (które uzyskały dofinansowanie i nie uzyskały go).

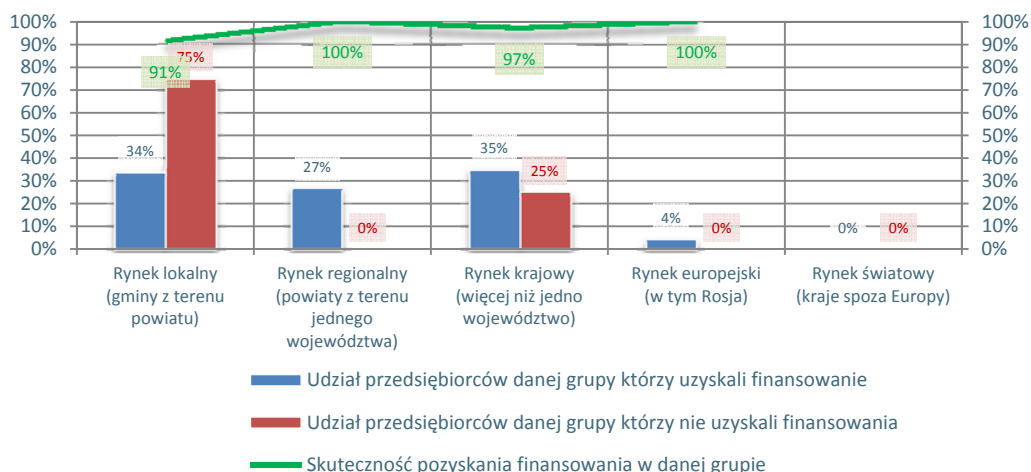

Wykres 28. Struktura przedsiębiorstw, które uzyskały finansowanie i które nie uzyskały finansowania ze względu na zasięg działalności przedsiębiorstw. Skuteczność poszczególnych grup przedsiębiorstw w pozyskiwaniu finansowania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników reprezentatywnego badania CATI [n=374]. Pytanie dotyczyło tych respondentów, którzy ubiegali się o finansowanie zewnętrzne. Możliwa była więcej niż jedna odpowiedź.

Poziom skuteczności w niemal wszystkich grupach zasięgu funkcjonowania był wyrównany (94%), podobna jest też zależność pomiędzy populacją uzyskującą i nieuzyskującą finansowania. Nie jest to zatem czynnik (np. zbyt mały zasięg funkcjonowania) utrudniający dostęp do finansowania zewnętrznego.

Ponieważ część przedsiębiorców wykazała kilka rynków, na których funkcjonuje, zapytano ich, który rynek jest dla nich najważniejszy. Zweryfikowano również, czy w tej grupie przedsiębiorstw można zauważyć, jakieś utrudnienia. Obie grupy nie wykazują różnic istotnych statystycznie ($\chi^2 = 6,362$, $df = 4$, $p = 0,174$).

Wykres 29. Struktura przedsiębiorstw, które uzyskały finansowanie i które nie uzyskały finansowania ze względu na zasięg działalności przedsiębiorstw (dla głównego rynku). Skuteczność poszczególnych grup przedsiębiorstw w pozyskiwaniu finansowania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników reprezentatywnego badania CATI [n=194]. Pytanie dotyczyło tych respondentów, którzy ubiegali się o finansowanie zewnętrzne i wskazali więcej niż jeden rynek.

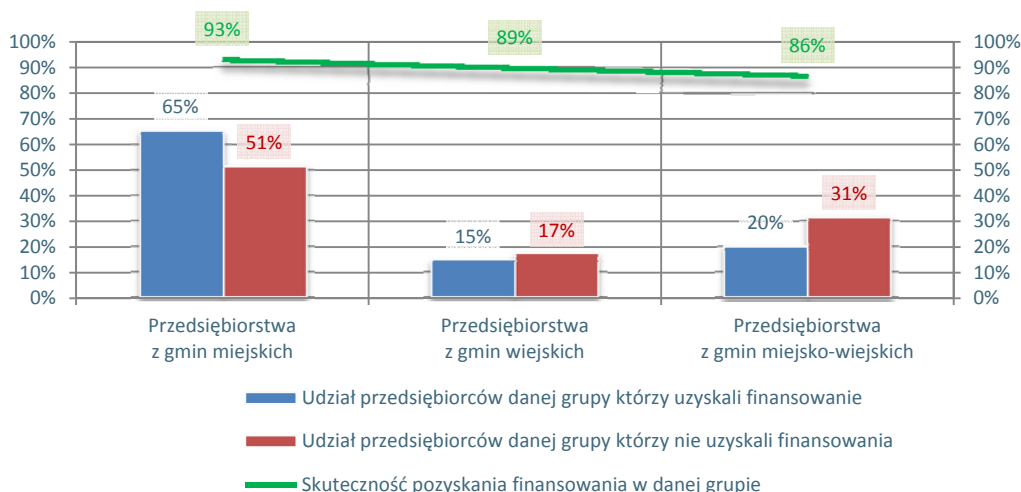
Powyższy wykres wskazuje, że grupa przedsiębiorców, dla których rynek lokalny jest głównym rynkiem, wykazuje gorsze wyniki w otrzymywaniu finansowania zewnętrznego. Koniecznie należy tu jednak zaznaczyć, że 75% przedsiębiorców, którzy nie uzyskali dofinansowania w tej grupie, to zaledwie 6 przedsiębiorstw (łącznie wszystkich przedsiębiorców, którzy nie uzyskali dofinansowania było 8, z czego 6 funkcjonujących na rynku lokalnym, natomiast tych, którzy uzyskali dofinansowanie było 186). Wyciąganie wniosków na podstawie tak małej grupy przedsiębiorców (6 podmiotów) nie będzie wiarygodne. Dlatego należy zweryfikować negatywnie czynnik zasięgu rynku.

Zasięg działalności nie jest czynnikiem, który wpływa na trudność w pozyskaniu finansowania zewnętrznego. Nie jest to przyczyna powstawania luki finansowej w województwie warmińsko-mazurskim.

Obszar działalności przedsiębiorstw

W tym punkcie zweryfikowano, czy miejsce siedziby przedsiębiorstwa jest czynnikiem utrudniającym dostęp do finansowania zewnętrznego. Chodzi tutaj o obszary np. wiejskie, miejsko-wiejskie, które z racji dużych odległości od centrów i słabej infrastruktury mogą być narażone na wystąpienie luki finansowej.

Wykres 30. Struktura przedsiębiorstw, które uzyskały finansowanie i które nie uzyskały finansowania ze względu na rodzaj gminy, w której funkcjonuje przedsiębiorstwo. Skuteczność poszczególnych grup przedsiębiorstw w pozyskiwaniu finansowania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników reprezentatywnego badania CATI [n=385]. Pytanie dotyczyło tych respondentów, którzy ubiegali się o finansowanie zewnętrzne.

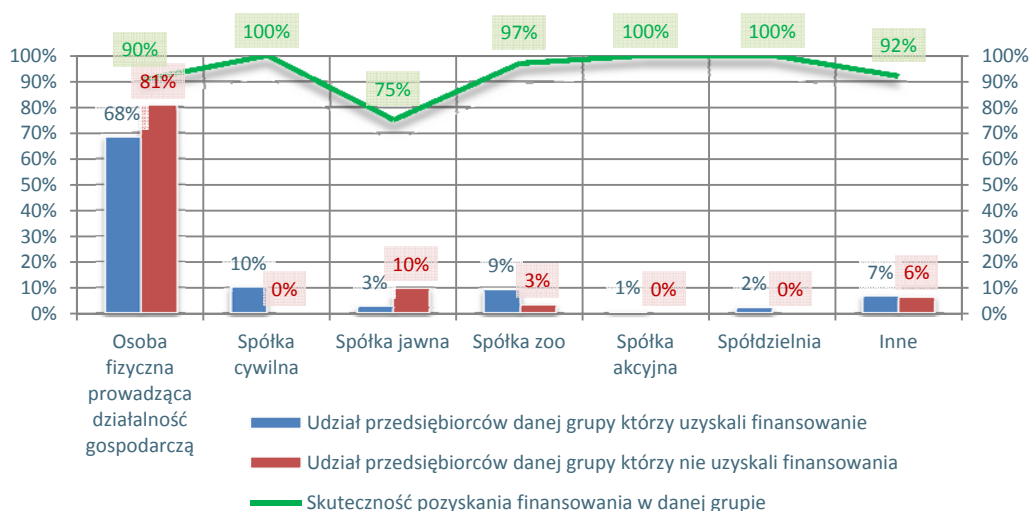
Analiza wykazała, że przedsiębiorstwa spoza miast mają faktycznie utrudniony dostęp do finansowania zewnętrznego tak, jak mówi teoria ($\chi^2 = 127,141$, $df = 73$, $p < 0,001$). Ale, w przeciwieństwie do ogólnej zasady, największa luka dotyczy przedsiębiorstw zlokalizowanych w gminach miejsko-wiejskich, a nie wiejskich.

Nie można jednak zdiagnozować ogólnych obszarów województwa, które są narażone na utrudnienia w dostępie do finansowania zewnętrznego. Wśród powiatów, w których znajdują się gminy o niskim poziomie skuteczności w uzyskiwaniu finansowania są bowiem: powiat bartoszycki, braniewski, elbląski, elcki, giżycki, gołdapski, nowomiejski, olsztyński, ostródzki, piski, węgorzewski oraz m. Olsztyn i m. Elbląg.

Gminy miejsko-wiejskie jako siedziba przedsiębiorstw okazały się czynnikiem utrudniającym dostęp do finansowania zewnętrznego (ok. 14%), różnice są istotne statystycznie.

Forma prawna przedsiębiorstw

W przypadku formy prawnej, obie grupy przedsiębiorstw (uzyskujących i nieuzyskujących finansowania zewnętrznego) nie różnią się w sposób istotny statystycznie ($\chi^2 = 10,299$, $df = 6$, $p = 0,113$). Wynika to z faktu, że o ile skuteczność osób prowadzących działalność gospodarczą jest niska, a spółek jawnych – najniższa ze wszystkich grup, o tyle skuteczność spółek cywilnych kształtuje się na poziomie 100%.

Wykres 31. Struktura przedsiębiorstw, które uzyskały finansowanie i które nie uzyskały finansowania ze względu na formę prawną przedsiębiorstwa. Skuteczność poszczególnych grup przedsiębiorstw w pozyskiwaniu finansowania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników reprezentatywnego badania CATI [n=376]. Pytanie dotyczyło tych respondentów, którzy ubiegali się o finansowanie zewnętrzne.

Ewidentnie jednak można powiedzieć, że te dwie grupy przedsiębiorców (osób fizycznych, będących jednocześnie najmniejszymi przedsiębiorstwami, z reguły jednoosobowymi oraz spółek jawnych) mają utrudniony dostęp do finansowania.

Forma prawna okazała się czynnikiem utrudniającym dostęp do finansowania zewnętrznego w przypadku spółek jawnych (25%) oraz osób prowadzących działalność gospodarczą (ok. 10%), niemniej jednak nie ma różnic istotnych statystycznie w grupach reprezentujących poszczególne formy prawne.

Funkcjonowanie w sektorach wysokiej i średniowysokiej techniki

Analizą objęto również funkcjonowanie w sektorach wysokiej i średniowysokiej techniki. Niemniej jednak żaden z analizowanych przedsiębiorstw funkcjonujących w tych sektorach nie miał problemów z uzyskaniem finansowania zewnętrznego. Nie można zatem na tej podstawie rozstrzygnąć czy funkcjonowanie w sektorach wysokiej i średniowysokiej techniki sprzyja prawdopodobieństwu uzyskania finansowania zewnętrznego, czy jest przeszkodą lub utrudnieniem. Wynikać to może stąd, że ryzyko przypisane jest nie do przedsiębiorstwa, które prowadzi działalność innowacyjną (np. w sektorach wysokiej i średniej techniki) ale do konkretnego przedsięwzięcia, które jeśli ma cechy innowacji, to charakteryzuje się dużym ryzykiem rynkowym, którego banki nie są skłonne podejmować.

Nie udało się stwierdzić, że funkcjonowanie w sektorach wysokiej i średniowysokiej techniki jest czynnikiem, który wpływa na trudność w pozyskaniu finansowania zewnętrznego.

Pochodzenie kapitału właścicielskiego przedsiębiorstw

Zbadano również wpływ pochodzenia większościowego pakietu właścicielskiego w firmach na dostęp do finansowania zewnętrznego. Okazuje się, że żadne przedsiębiorstwo z większościowym kapitałem zagranicznym nie uzyskało finansowania zewnętrznego ($\chi^2 = 18,979$, $df = 1$, $p < 0,001$), niemniej jednak w całej próbie 900 przedsiębiorstw znalazły się tylko 4 takie przedsiębiorstwa, z których tylko dwa ubiegały się o finansowanie.

Skuteczność przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego wyniosła zatem 0, podczas gdy firm polskich – 91%. Trudno jednak jest wyciągać wnioski z takiej nielicznej próby, dotyczące całej populacji.

Zagrożenie wykluczeniem właścicieli przedsiębiorstw

Ostatnim elementem badanym w kontekście utrudnień w dostępie do finansowania zewnętrznego było zagrożenie wykluczeniem właścicieli przedsiębiorstw²³. Okazuje się jednak, że firmy założone przez takie osoby uzyskują 100% skuteczność w ubieganiu się o finansowanie (11 przedsiębiorstw łącznie) – nie może być zatem to czynnik, który utrudnia tym przedsiębiorstwom dostęp do źródeł zewnętrznych.

Podsumowując, przyczynami luki finansowej (gorszego dostępu do finansowania zewnętrznego) jest **wielkość firmy** (samo zatrudnienie – 14%, mikroprzedsiębiorstwa – 6%, małe – 4%), **obróć roczny** (do 100 tys. zł – 9-15%), **sekcje PKD** (turystyka – aż 36%, rolnictwo – 21%, budownictwo oraz usługi wiedzochłonne – 10-12%), **obszar siedziby** (gminy miejsko-wiejskie – 14%).

Nie udało się udowodnić wpływu na wielkość luki finansowej następujących czynników: zasięgu działalności, zagrożenia wykluczeniem właścicieli przedsiębiorstw.

Perspektywy zmian w luce w finansowaniu

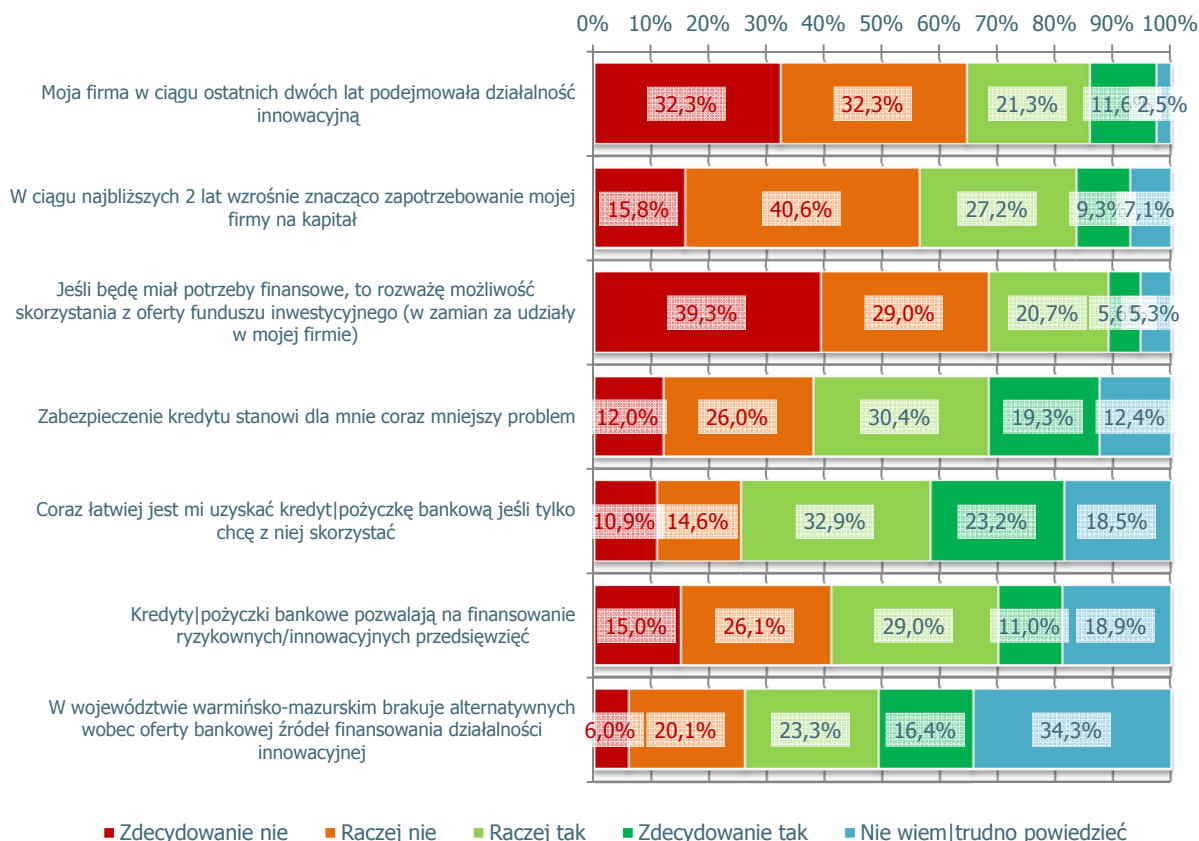
Znacząca zmiana w luce w finansowaniu mogłaby mieć miejsce gdyby wystąpiła jedna z następujących przesłanek:

- kluczowa zmiana popytu na finansowanie zewnętrzne po stronie lokalnych przedsiębiorców;
- kluczowa zmiana na rynku podaży instrumentów finansowych np. dzięki wprowadzeniu ustawowo nowych narzędzi dystrybuowanych przez banki (jak miało to miejsce w odniesieniu do poręczeń uruchomionych przez BGK)
- zmiana struktury rynku finansowego w związku z trudnymi do przewidzenia zjawiskami makroekonomicznymi (jak miało to miejsce przy okazji wystąpienia

²³ brano pod uwagę następujące osoby: 1) osoby niepełnosprawne, 2) osoby uzależnione, 3) kobiety samotnie wychowujące dzieci, 4) osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych, 5) osoby będące imigrantami, 6) członkowie mniejszości narodowych (np. członkowie społeczności romskiej), 7) osoby karane (opuszczające zakłady karne), 8) długotrwale bezrobotni.

gwałtownego zahamowania rozwoju gospodarczego w ujęciu globalnym w 2008 roku).

Brak jest w chwili obecnej przesłanek aby oczekiwać istotnych zmian zarówno makroekonomicznych, jak i po stronie podaży (tu ewentualnie likwidacja poręczeń BGK mogłaby spowodować skokowy wzrost zapotrzebowania na kapitał poręczycielski). Mogą natomiast wystąpić zmiany po stronie popytowej. Aby to zweryfikować zapytaliśmy przedsiębiorców o ich kluczowe plany.

Wykres 32. Plany firm dotyczące różnych aspektów związanych z finansowaniem zewnętrznym.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników reprezentatywnego badania CATI [n=900].

Jak wynika z danych zaprezentowanych na wykresie, w najbliższym czasie nie należy spodziewać się zmian rewolucyjnych.

Raczej nie wzrośnie skokowo zapotrzebowanie na kapitał (9,3% - zdecydowanie tak). Widać wyraźnie, iż firmy uważają, że coraz łatwiej można otrzymać kredyt w banku. Coraz więcej firm deklaruje też, że jeśli zajdzie taka potrzeba rozważy możliwość skorzystania z oferty funduszu inwestycyjnego. Wejście w przyszłym okresie finansowym w narzędzia zwrotne-kapitałowe wydaje się zatem rozwiązaniem godnym rozważenia. Generalnie, choć przedsiębiorcy raczej przychylają się do opinii, że w województwie brakuje alternatywnych wobec banków źródeł finansowania działalności gospodarczej, to duży odsetek odpowiedzi – Nie wiem/trudno powiedzieć - 34,3% – świadczy o słabym rozpowszechnieniu oferty źródeł pozabankowych.

Przyczyny występowania zjawiska luki finansowej i kapitałowej w dostępie JST z województwa warmińsko-mazurskiego do finansowania zewnętrznego

Zjawisko luki finansowej i kapitałowej w dostępie podmiotów do finansowania zewnętrznego oznacza różnicę pomiędzy istniejącymi potrzebami inwestycyjnymi a możliwościami ich sfinansowania.

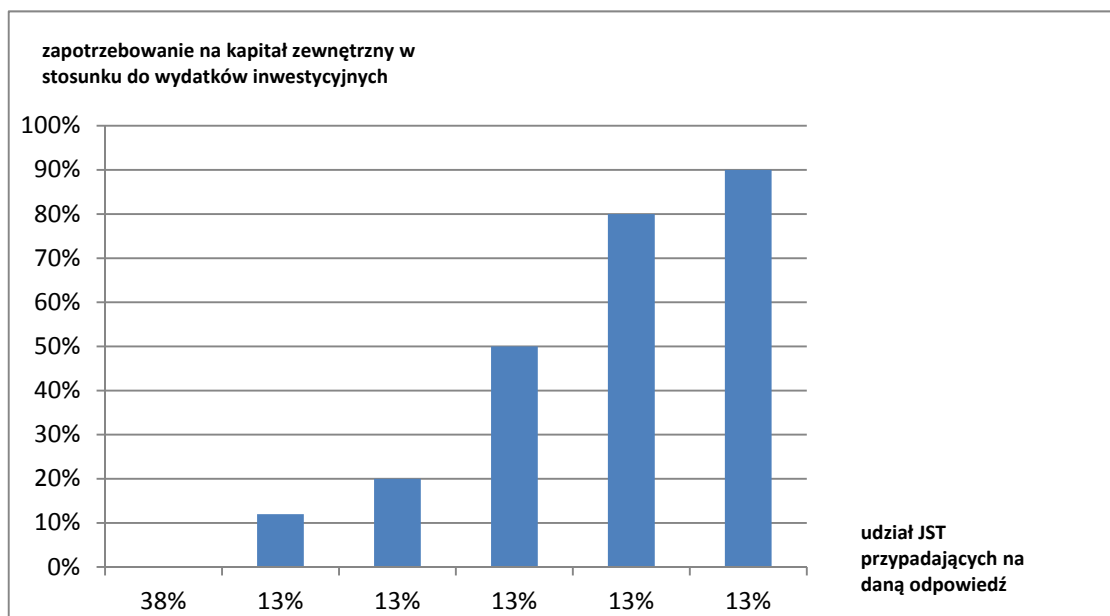
Luka finansowa dotyczy braku optymalnego poziomu dostępu do środków pochodzących z finansowania zewnętrznego. Została ona oszacowana w oparciu o dostępną literaturę, dane z „Bazy danych finansów samorządowych” administrowanej przez Ministerstwo Finansów oraz wyniki badania ankietowego.

Jedną z głównych przyczyn występowania zjawiska luki finansowej jest niski stopień wykorzystania instrumentów inżynierii finansowej. Wynika on z następujących przesłanek:

- Krótkiego okresu kredytowania,
- Wysokich kosztów kredytowania,
- Braku możliwości umorzenia ze względu na znaczny pozytywny wpływ społeczny inwestycji części rat odsetkowych lub kapitałowych,
- Wysokich kosztów zabezpieczenia.

Skala i skutki występowania zjawiska luki finansowej i kapitałowej w dostępie JST z województwa warmińsko-mazurskiego do finansowania zewnętrznego

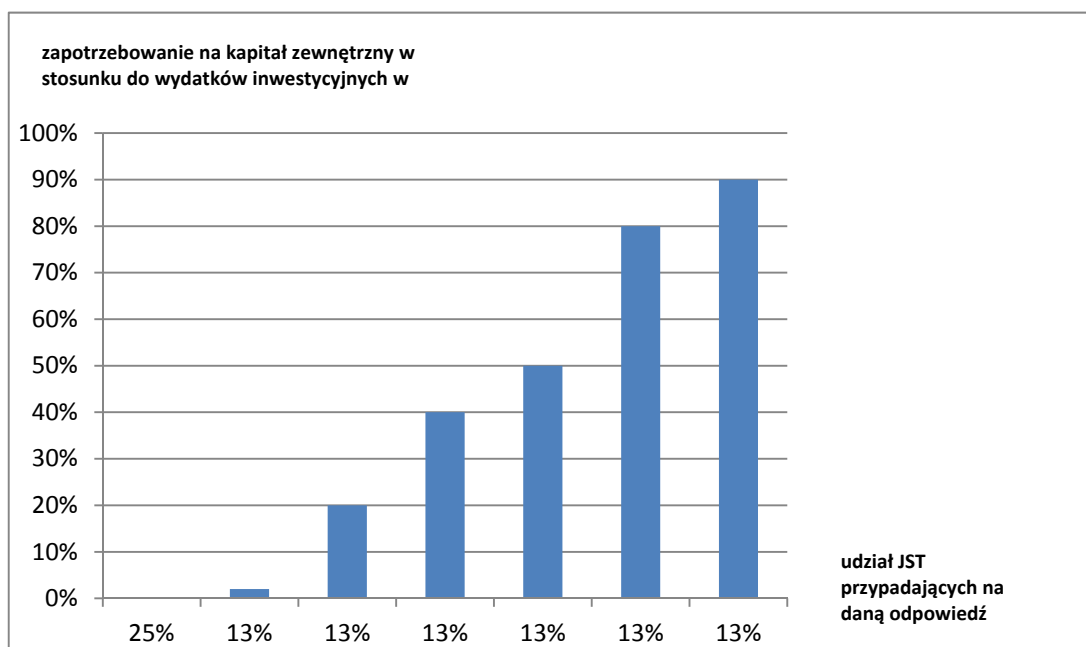
Jednostki samorządu terytorialnego w opracowywanych wieloletnich programach inwestycyjnych oraz lokalnych programach rewitalizacji wskazują listę potencjalnych projektów, które należałoby zrealizować aby poprawić poziom życia lokalnej społeczności. Projekty często bywają ambitne lecz niestety zawsze pojawia się problem ograniczonych zasobów finansowych. Na terenie całego kraju występuje duże zapotrzebowanie na projekty inwestycyjne zarówno w ramach budowania infrastruktury technicznej jak i infrastruktury społecznej. Szczególnym zainteresowaniem cieszą się projekty z zakresu rewitalizacji miast. Zapotrzebowanie na prace rewitalizacyjne jest typowe zarówno dla wiodących polskich miast jak i średnich oraz małych miejscowości. Potrzeby w tym zakresie są ogromne ponieważ obszary wymagające rewitalizacji to zdegradowane części ośrodków miejskich, obszary powojenne i przemysłowe, które na terenie naszego kraju stanowią stosunkowo duży odsetek powierzchni miast. Problem ten dotyczy również podmiotów oraz jednostek samorządu terytorialnego zlokalizowanych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

Wykres 33. Stopień zapotrzebowania na finansowanie zewnętrzne przeznaczone na działania inwestycyjne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Do dnia dzisiejszego 5 województw wdrożyło instrumenty inżynierii finansowej (JESSICA) skierowanych do JST. Działania z nimi związane koncentrowały się w większości na inwestycjach w obszarze rewitalizacji. Na bazie badania ankietowego można wysnuć stwierdzenie, iż jest to jeden z głównych sektorów wymagający dofinansowania.

Wykres 34. Stopień zapotrzebowania na finansowanie zewnętrzne przeznaczone na działania inwestycyjne z obszaru rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

W okresie programowym 2007-2013 dostępne w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych środki na inwestycje nie pozwoliły na zrealizowanie wszystkich planowanych przez miasta oraz inwestorów prywatnych projektów. W przypadku programów dotacyjnych kwoty wsparcia, o które ubiegali się wnioskodawcy, kilkakrotnie przewyższały wartość dostępnych funduszy. Ponadto barierą w ubieganiu się o te środki były często ograniczone środki własne miast. W ramach badania ankietowego ponad 80% respondentów wskazało jako jeden z powodów zainteresowania samorządu instrumentami finansowymi, innymi niż dotacja, niewystarczający wkład własny. Z racji braku tych środków pojawiają się nowe sposoby wsparcia procesu inwestycyjnego takie jak np. preferencyjne pożyczki. Skutkiem występowania luki finansowej w dostępie do finansowania zewnętrznego będzie pogłębiająca się degradacja najbiedniejszych miast i regionów. Województwo warmińsko-mazurskie charakteryzuje się jednym z najniższych w kraju średnim PKB przypadającym na jednego mieszkańca. Ponadto województwo dotknięte jest wysokim poziomem bezrobocia oraz problemami związanymi z wykluczeniem społecznym. Brak środków na inwestycje w kolejnej perspektywie budżetowej, a tym samym dalsze istnienie luki finansowej doprowadzi do pogłębienia istniejących na terenie województwa problemów oraz stagnacji całego regionu. Receptą na zahamowanie pogłębiania się wspomnianych problemów wydaje się być dostęp przedsiębiorców i jednostek samorządu terytorialnego do finansowania zewnętrznego, również w postaci instrumentów zwrotnych.

Podsumowanie poniesionych wydatków na rewitalizację w latach 2010-2013

Na potrzebę niniejszego opracowania w oparciu o ekspertyzy²⁴, dokonane badania ankietowe oraz analizę Lokalnych Planów Rewitalizacji oszacowano wartość wydatków na rewitalizację związaną z obecnym okresem programowania (2007-2013). Przyjętą kwotę 104 mln euro przewalutowano na zł w oparciu o średni kurs walutowy z ostatnich 6 miesięcy oszacowany na bazie danych Eurostatu²⁵. Tym samym kwota wydatków na projekty rewitalizacyjne w województwie warmińsko-mazurskim wynosi 442 mln zł. Kwota ta stanowi 16,74% całkowitych wydatków inwestycyjnych oszacowanych dla lat 2010-2013.

Tabela 7. Całkowita wartość projektów rewitalizacyjnych według województw (stan na koniec lutego 2013)

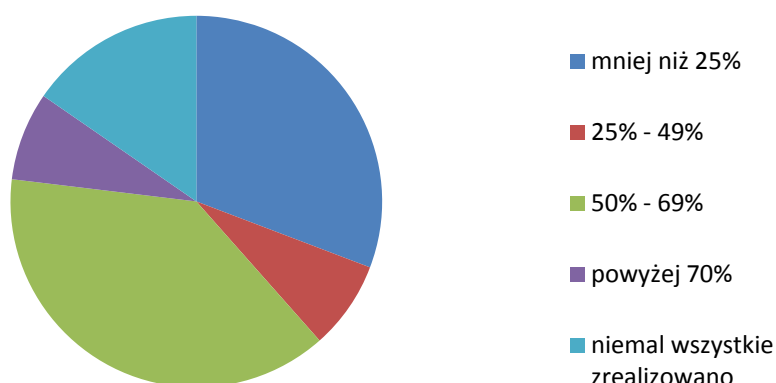
Województwo	Całkowita wartość projektów (w mln euro)	Liczba projektów	Średnia wartość projektu (w mln euro)	Liczba miejscowości, w których realizowane były projekty	Liczba projektów w mieście wojewódzkim
warmińsko-mazurskie	103,98	102	1,02	33	28

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Rewitalizacja obszarów zdegradowanych w miastach – propozycje zmian prawnych”, Instytutu Rozwoju Miast, Kraków, 2013

²⁴ „Rewitalizacja obszarów zdegradowanych w miastach – propozycje zmian prawnych”, Instytutu Rozwoju Miast, Kraków, 2013

²⁵ http://ec.europa.eu/budget/index_en.cfm

Jaki jest stopień realizacji planów inwestycyjnych Państwa jednostki w zakresie rewitalizacji w latach 2007-2013?

Wykres 35. Stopień realizacji planów inwestycyjnych JST w zakresie rewitalizacji w latach 2007-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Badanie ankietowe pokazało, że nie wszystkie inwestycyjne z zakresu rewitalizacji zostały zrealizowane – zrealizowanych zostało ok. 45,8% wydatków inwestycyjnych. Tym samym kwotę oszacowaną na bazie ekspertyz zwaloryzowano o brakujące zadania inwestycyjne (54,2% wydatków inwestycyjnych) uzyskując kwotę rzędu **681 mln zł na sfinansowanie wszystkich potrzeb JST województwa warmińsko-mazurskiego w zakresie projektów rewitalizacyjnych. Wydatki te stanowią 25,8% wydatków inwestycyjnych JST.**

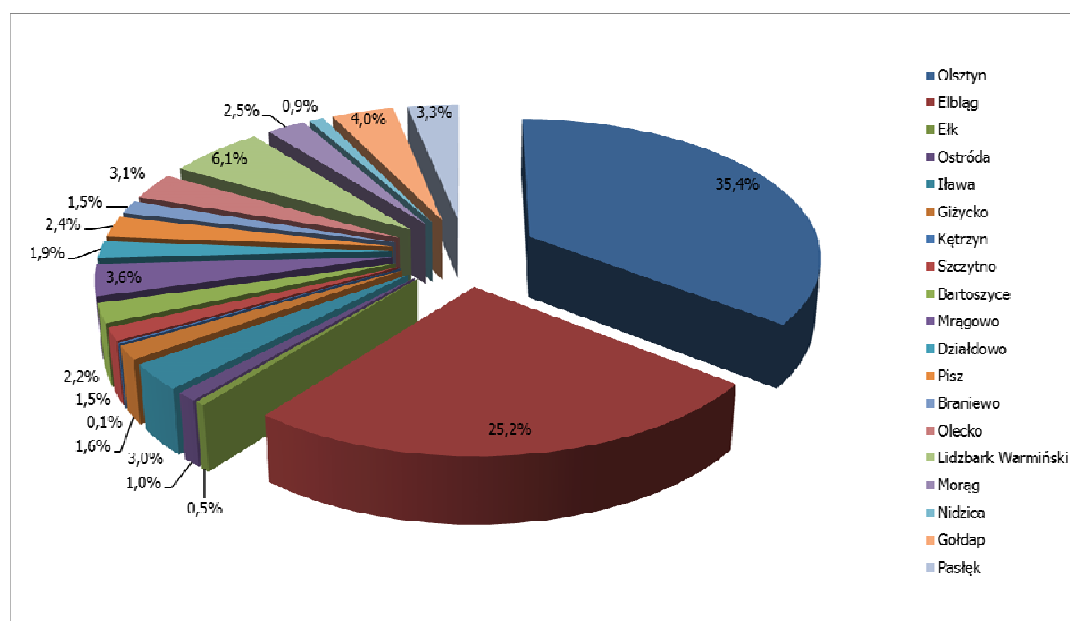
Na bazie danych Ministerstwa Finansów oszacowano wydatki inwestycyjne badanych 19 JST w kolejnym okresie programowania. Należy wszakże mieć na uwadze, iż część beneficjentów aktualizuje Wieloletnie Plany Finansowe dopiero w momencie ogłoszenia konkursu na daną grupę inwestycji, także istnieje niebezpieczeństwo, iż dane MF mogą być na dany moment zaniżone. Przyjmując, iż podobnie jak w mijających latach wydatki na rewitalizację będą stanowiły ok. 25,8% wyliczono, na podstawie skumulowanych prognozowanych wydatków JST (Tabela 8), iż będą one oscylowały wokół kwoty 506 mln zł.

Tabela 8. Skumulowane prognozowane wydatki inwestycyjne w wybranych JST województwa warmińsko-mazurskiego za okres 2014-2020 (w zł)

Miasto	Wydatki inwestycyjne
Olsztyn	695 249 335,00
Elbląg	495 111 206,00
Elk	9 576 120,00
Ostróda	19 940 000,00
Iława	58 821 681,00
Giżycko	30 998 171,00
Kętrzyn	2 697 962,00
Szczytno	28 862 509,00
Bartoszyce	44 075 000,00
Mrągowo	71 094 899,00
Działdowo	37 847 249,00
Pisz	48 013 410,00
Braniewo	29 958 050,88
Olecko	60 868 725,00
Lidzbark Warmiński	119 661 463,00
Morąg	48 674 371,00
Nidzica	18 250 000,00
Gołdap	78 329 755,00
Pasłęk	63 941 303,80
SUMA	1 961 971 210,68

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Rewitalizacja obszarów zdegradowanych w miastach – propozycje zmian prawnych”, Instytutu Rozwoju Miast, Kraków, 2013

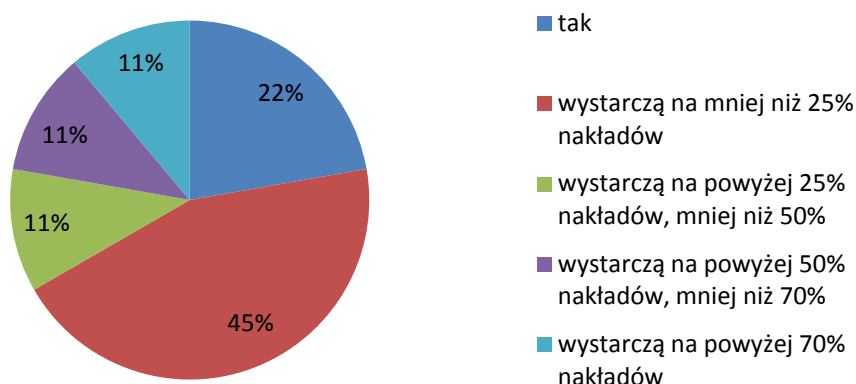

Wykres 36. Udział wybranych JST województwa warmińsko-mazurskiego w skumulowanych wydatkach inwestycyjnych ogółem za okres 2014-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy danych finansów samorządowych administrowanej przez Ministerstwo Finansów, 2013

W badaniu ankietowym JST większość respondentów wskazała, iż reprezentowane przez nich JST posiadają nie więcej niż 25% nakładów inwestycyjnych na projekty w obszarze rewitalizacji w ramach środków własnych. Tym samym zapotrzebowanie na finansowanie zewnętrzne oscyluje wokół poziomu 75% nakładów inwestycyjnych.

Czy środki własne są wystarczające na realizację planów inwestycyjnych zapisanych w WPF i dotyczących rewitalizacji w latach 2014-2020?

Wykres 37. Środki własne w ramach finansowania inwestycji rewitalizacyjnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Podsumowując, powyższe dane (przedstawione w tabelach oraz wykresach) oraz analizy Lokalnych Programów Rozwoju i Lokalnych Programów Rewitalizacji poszczególnych JST województwa warmińsko-mazurskiego wskazują na bardzo duże zapotrzebowanie na zewnętrzne finansowanie (w tym także zewnętrzne finansowanie zwrotne). Jednakże mimo tego, iż samorządy z punktu widzenia wskaźników budżetowych posiadają możliwość dalszego zwiększania zadłużenia pojawia się szereg różnych barier i ograniczeń, które powodują powstanie zjawiska luki finansowej – mimo, iż samorządy mogłyby wykorzystać w większym stopniu finansowanie zwrotne, to ze względu na szereg elementów wymienionych w kolejnych częściach opracowania, nie mają takiej możliwości.

Wielkość luki finansowej wyliczonej jako różnica pomiędzy zapotrzebowaniem na finansowanie planowanych do realizacji inwestycji a środkami pieniężnymi będących w posiadaniu jednostek samorządu terytorialnego województwa warmińsko-mazurskiego oszacowano na poziomie **ok. 390 mln zł.**

Ryzyko pogłębienia zjawiska luki finansowej w dostępie JST z województwa warmińsko-mazurskiego do finansowania zewnętrznego, jego przyczyny i środki zaradcze

Zjawisko luki finansowej w dostępie JST z terenu województwa warmińsko-mazurskiego może z pewnością ulec dalszemu pogłębieniu. Do przyczyn nasilenia tego stanu można zaliczyć:

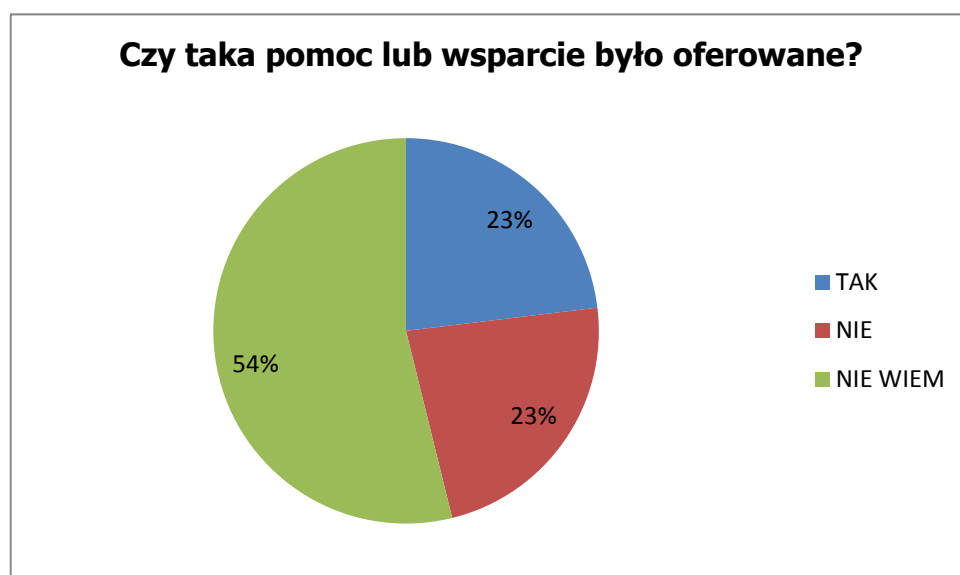
- Nieodpowiednią alokację środków unijnych w nowej perspektywie budżetowej 2014-2020,
- Niedostateczne rozpoznanie rynku w zakresie potrzeb inwestycyjnych samorządów oraz prywatnych przedsiębiorców,
- Brak przeprowadzenia kampanii informacyjnej o możliwych formach dofinansowania przedsięwzięć inwestycyjnych,
- Skupienie uwagi jedynie na projektach rokujących wysoką stopę zwrotu z zaangażowanego kapitału własnego.

Wymienione czynniki są ze sobą ściśle powiązane. Osoby odpowiedzialne za rozdysponowanie środków unijnych w kolejnej perspektywie budżetowej są zobowiązane do kompleksowej analizy potrzeb inwestycyjnych. Badanie to pomoże ustalić, które gałęzie gospodarki wymagają dofinansowania. Priorytetem jest określenie czy będą to tzw. „projekty miękkie” mające na celu poprawę kompetencji i kwalifikacji mieszkańców, czy więcej funduszy należy przeznaczyć na tzw. „projekty twarde”. W ramach tej grupy zadań współfinansowaniu podlegałyby zadania z zakresu rozwoju infrastruktury technicznej, społecznej przy zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju. Nieodpowiednia alokacja tych środków w połączeniu z niedostatecznym rozpoznaniem potrzeb inwestycyjnych wpłynie na postępującą stagnację w rozwoju społeczno-gospodarczym województwa warmińsko-mazurskiego. W konsekwencji nawet najbardziej ambitne projekty, których realizacja mogłaby przyczynić się do poprawy atrakcyjności regionu, spadku poziomu bezrobocia itp. nie zostaną zrealizowane a pozostaną jedynie w sferze planów. Tym samym zapotrzebowanie na finansowanie zewnętrzne pozostanie niezaspokojone.

Wykres 38. Dostęp do finansowania zewnętrznego w projektach rewitalizacyjnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Wykres 39. Dostęp do finansowania zewnętrznego w projektach rewitalizacyjnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

W trosce podmiotów odpowiedzialnych za rozwój lokalny i regionalny powinno znaleźć się również poinformowanie jak największej liczby osób o możliwościach finansowania inwestycji. **Przy ograniczonych możliwościach finansowania bezzwrotnego ważną rolę w rozwoju inwestycyjnym powinny zajmować środki pochodzące z finansowania zwrotnego oraz współpracy sektora publicznego z sektorem prywatnym w formie partnerstwa publiczno-prywatnego.** Szczególnie ciekawą alternatywą są tu wspólne inwestycje JST i partnerów prywatnych. W ramach analizy programów rewitalizacji i rozwoju lokalnego poszczególnych JST zlokalizowano szereg inwestycji posiadających potencjał komercyjny, wręcz ok. 50% zakładanych przedsięwzięć przy posiadaniu odpowiedniego know-how oraz zaplecza organizacyjnego potrafiłaby funkcjonować z zachowaniem satysfakcjonującego poziomu rentowności (obiekty rekreacyjne, sportowe, parkingi itp.). **Szansą na realizację takich inwestycji jest prostszy dostęp do finansowania zwrotnego oraz wykorzystanie środków prywatnych – na bazie efektu synergii sektor publiczny zyska pozytywne efekty społeczne natomiast sektor prywatny dodatkowe zyskowe kierunki działalności.** Ponadto często dobre pomysły samorządowców nie zostają zrealizowane ze względu na to, iż ich autorzy nie posiadają odpowiednich informacji na temat potencjalnych źródeł finansowania inwestycji. Tym samym niezbędne jest organizowanie cyklicznych spotkań na szczeblu lokalnym lub regionalnym, na których poruszane byłyby te tematy. I w ten sposób można byłoby zapobiec pogłębianiu się luki kapitałowej w dostępie przedsiębiorców i innych podmiotów do finansowania zewnętrznego inwestycji. Innym problemem pogłębiającym tę lukę jest skupienie uwagi jedynie na projektach komercyjnych. **Wiele projektów mających duże znaczenie społeczne nie może być zrealizowane wskutek braku zainteresowania banków ich sfinansowaniem.** Wobec wysokiego zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego oraz trudności finansowej prywatnych przedsiębiorstw rozwiązanie problemów związanych z postępującą degradacją miast i regionów staje się tym samym niezwykle trudne lub całkiem niemożliwe.

Podmioty ekonomii społecznej

Badane instytucje zajmujące się wsparciem finansowym i niefinansowym podmiotów ekonomii społecznej jednogłośnie stwierdzają, iż zjawisko luki finansowej wśród tych podmiotów istnieje i jest istotne dla ich funkcjonowania – znacząco ogranicza ich możliwości.

Wśród przyczyn występowania zjawiska luki finansowej badani wymienili przede wszystkim **niewystarczające „urynkowienie” podmiotów ES**. Podmioty te bardzo często przegrywają walkę konkurencyjną z tradycyjnymi firmami – brakuje popytu na ich produkty i usługi. Wynika to z wielu czynników, a zwłaszcza z faktu, iż podmioty te tworzone są przez osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Jak wskazuje jeden z przedstawicieli instytucji wspierającej ekonomię społeczną:

Nie każda osoba zagrożona wykluczeniem społecznym może być przedsiębiorcą. Nie z każdego wykluczonego da się przedsiębiorcę zrobić, gdyż wymaga to często kolosalnej zmiany w cechach osobowości, nie każdy jest przedsiębiorczy. Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym a przedsiębiorcy - to jest przepaść, zupełnie przeciwstawny sposób funkcjonowania danej osoby.

Drugą przyczyną występowania luki finansowej jest fakt, iż najczęściej głównym klientem podmiotów ekonomii społecznej są samorządy, organizacje pozarządowe, spółdzielnie socjalne oraz osoby fizyczne. Natomiast brak jest korzystania z usług ekonomii społecznej przez sferę biznesu. Zdaniem przedstawicieli jednostek udzielających wsparcia tym podmiotom, najczęstszą dziedziną ich działalności są różnego rodzaju usługi publiczne. Sektor samorządowy nie posiada bowiem zbyt dużej ilości środków, a ich przyznawanie jest obwarowane wieloma przepisami i procedurami. Podmioty ekonomii społecznej z założenia mają mieć charakter rynkowy i ich zależność od instytucji publicznych może powodować, iż nie będą pełnić swojej zasadniczej funkcji – rozwiązywania problemów społecznych metodami rynkowymi.

Przyczyną podażową luki finansowej w przypadku podmiotów ES jest **brak dostępu do kapitału pożyczkowego** (zwłaszcza przed uruchomieniem przez TISE „ES Funduszu”) oraz **brak oferty komercyjnej** (niechęć banków do finansowania tego typu podmiotów).

Badane podmioty ekonomii społecznej wskazywały na lukę finansową w wysokości od 20 000 zł do 500 000 zł rocznie (mediana 60 000 zł na podmiot). Z badań w subregionach: olsztyńskim i elbląskim wynika, że działalność gospodarczą prowadzi ok. 20% podmiotów, które są zaliczane do PES. Stąd łączne zapotrzebowanie na finansowanie zwrotne dla PES w województwie warmińsko-mazurskim można oszacować na ok. 30 mln zł na okres 7 lat. Dokładne określenie wartości luki finansowej wymagałoby ilościowego badania reprezentatywnego.

Badanym organizacjom najczęściej brakuje środków na **pokrycie bieżących, stałych kosztów** (czynsz, media, prowadzenie biura). Czasami pojawiały się także potrzeby związane z inwestycjami (np. „budowa hostelu dla dzieci”).

Badani eksperci wskazywali, iż zjawisko luki finansowej wśród podmiotów ekonomii społecznej raczej nie będzie pogłębiać się w kolejnych latach, jednak będzie tak pod warunkiem dostępności dotychczasowych środków finansowych, a także ekonomizacji i urynkowienia podmiotów ES. Jeden z ekspertów wskazywał:

Osobiście nie zauważam takich tendencji. Możliwe, że luka będzie się zmniejszać - banki swą ofertę coraz częściej kierują do mikroprzedsiębiorstw.

Osoby zamierzające rozpocząć działalność gospodarczą (zwłaszcza studenci i absolwenci)

Przedstawiciele jednostek naukowych wskazywali na istnienie luki finansowej zarówno wśród studentów i absolwentów zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą, jak i wśród pracowników naukowych. Problem ten w dużo większej mierze dotyczy osób z prowincji województwa (rejonów północnych i wschodnich). W większości przypadków ta luka finansowa dotyczy jednak bieżących wydatków konsumpcyjnych, *vide* wypowiedź przedstawiciela jednej z uczelni:

30-40% studentów stara się o stypendia socjalne, głównym czynnikiem jest tu zatem ubóstwo, poziom uposażenia. Problem na przestrzeni lat się pogłębia - coraz więcej studentów oczekuje pomocy socjalnej. (Zjawisko to) zmniejszać się nie będzie. Myślę że więcej osób będzie się zgłaszało, w wyniku pogłębiającego się zubożenia.

Wsparcie takie jest jednak zdaniem przedstawicieli jednostek naukowych potrzebne. Wiele osób dzięki stypendiom w ogóle podejmuje i kontynuuje studia (dotyczy to zwłaszcza osób niepełnosprawnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym).

W przypadku wsparcia na działalność gospodarczą zarówno przedstawiciele jednostek naukowych, jak i tych prowadzących wsparcie dla studentów i absolwentów wskazywali na bardzo duże zapotrzebowanie finansowe. Przyczyną luki finansowej jest – u absolwentów i studentów brak zgromadzonego kapitału, młody wiek, niejednokrotnie pochodzenie z biednych rodzin, jak również niechęć instytucji komercyjnych do ponoszenia ryzyka, które jest niezbędne przy udzielaniu wsparcia tym osobom.

Przeprowadzone w ramach niniejszej analizy badania wskazują, iż mimo że studenci/absolwenci/pracownicy naukowcy wyżej oceniają swoją sytuację finansową niż podmioty ekonomii społecznej, zapotrzebowanie na finansowanie zewnętrzne występuje; w przypadku badanych podmiotów wahało się ono od 5000 do 30 000 zł. Przy założeniu średnio 42000 studentów oraz 21000 absolwentów w ciągu 7 lat (na podstawie danych BDL GUS) oraz ca. 3% osób zainteresowanych założeniem własnej działalności i nieotrzymujących środków z innych źródeł oraz średniego zapotrzebowania na finansowanie w wysokości 17 500 zł/osobę, lukę finansową można oszacować na poziomie 33 075 000 zł. W zdecydowanej większości przypadków **brakuje środków na zakup sprzętu (przede wszystkim komputerowego i innego specjalistycznego)**.

Zjawisko luki finansowej w tych grupach, zdaniem badanych ekspertów, będzie pogłębiać się w kolejnych latach, jeżeli nie zostaną zastosowane nowe, efektywne instrumenty wsparcia.

4. Doświadczenia perspektywy 2007-2013 w zakresie stosowania instrumentów finansowych

4.1. Instrumenty finansowe zastosowane w obecnej perspektywie w Polsce. Instrumenty dostępne w województwie warmińsko-mazurskim

4.1.1. Przedsiębiorczość

Instrumenty wsparcia przedsiębiorczości, z wykorzystaniem instrumentów finansowych, realizowane w Polsce w perspektywie finansowej 2007-2013?

Pożyczki i poręczenia finansowane są ze środków regionalnych programów operacyjnych (rpo) oraz Programu Operacyjnego Polska Wschodnia (PO RPW). Beneficjentami tych instrumentów są mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa, które mają utrudniony dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania, rozpoczynają działalność gospodarczą (start-up), nie posiadają historii kredytowej lub zabezpieczeń o wystarczającej wartości czy wymaganej formy aby uzyskać kredyt w banku.

Pożyczki i poręczenia finansowane z regionalnych programów operacyjnych to mechanizm finansowania zwrotnego wdrażany przez pośredników finansowych wybieranych bezpośrednio przez Instytucję Zarządzającą lub Pośredniczącą, bez udziału Funduszu Powierniczego. W ramach 12 rpo podpisano 78 umów z pośrednikami finansowymi na łączną kwotę 1 346 mln zł, z czego środki UE stanowią 1 196 mln zł.

Rozkład zakontraktowanych środków na pożyczki i poręczenia udzielane w ramach programów operacyjnych pomiędzy województwa przedstawia się następująco:

Tabela 9. Rozkład zakontraktowanych środków na pożyczki i poręczenia udzielane w ramach programów operacyjnych pomiędzy województwa

Województwo	Kwota środków z rpo
woj. kujawsko-pomorskie	131,9 mln zł
woj. lubelskie	171,0 mln zł
woj. lubuskie	27,2 mln zł
woj. małopolskie	179,5 mln zł
woj. mazowieckie	124,6 mln zł
woj. opolskie	102,0 mln zł
woj. podkarpackie	135,0 mln zł
woj. podlaskie	144,0 mln zł
woj. pomorskie	37,0 mln zł
woj. śląskie	82,8 mln zł
woj. świętokrzyskie	141,3 mln zł
woj. warmińsko-mazurskie	127,0 mln zł

Źródło: opracowanie własne

W PO RPW instrumenty inżynierii finansowej wspierane są w ramach Działania I.2 *Instrumenty inżynierii finansowej*. Alokacja na to działanie wynosi 29,4 mln euro, w tym wkład EFRR 25 mln euro (instytucją pośredniczącą jest Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości). W ramach działania wdrażany jest jeden projekt o nazwie „*Reporęczenia szansą na zwiększenie finansowania zewnętrznego MSP. Instrument wsparcia funduszy poręczeniowych w Polsce Wschodniej*”. Beneficjentem projektu jest Bank Gospodarstwa Krajowego, który zasila fundusze w poszczególnych województwach.

W Polsce działa ponad 70 funduszy pożyczkowych prowadzących działalność w skali lokalnej, regionalnej i ponadregionalnej, korzystających ze środków publicznych. Z pożyczek oferowanych przez te fundusze korzystają przede wszystkim mikroprzedsiębiorcy, głównie prowadzący firmy usługowe i handlowe. Cechą charakterystyczną oferty funduszy pożyczkowych w Polsce jest niewielkie zróżnicowanie produktowe, co jest związane z małymi rozmiarami większości funduszy, ponadprzeciętnym ryzykiem związanym z uruchamianiem nowych instrumentów oraz ograniczeniami formalnymi nakładanymi przez dawców środków, dotyczących na przykład dopuszczalnych kategorii pożyczkobiorców. Pożyczki udzielane są w formule bez pomocy publicznej i jako pomoc publiczna w postaci pomocy *de minimis* lub (rzadziej) w postaci regionalnej pomocy inwestycyjnej.

W Polsce ze wsparcia publicznego korzysta także ok. 50 funduszy poręczeniowych. Ich oferta jest skierowana przede wszystkim do mikro i małych firm. Fundusze poręczają w olbrzymiej większości kredyty bankowe, wśród których dominują kredyty obrotowe. Większość funduszy poręczeniowych ma charakter wyspecjalizowany – działalność poręczeniowa jest ich podstawową formą aktywności.

Wejścia kapitałowe (venture capital) to wsparcie dostępne w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw o innowacyjnym profilu działalności, znajdujących się na początkowych etapach rozwoju, a zwłaszcza prowadzących działalność B+R. Są to tzw. fundusze kapitału podwyższonego ryzyka. Wsparcie polega na zasileniu kapitałowym powstającej spółki poprzez objęcie akcji lub udziałów.

Wspierane ze środków publicznych fundusze kapitałowe inwestują przede wszystkim w branżę ICT, przy czym wielkość finansowanych projektów jest bardzo zróżnicowana. Fundusze te są finansowane w ramach Działania 3.2 PO IG (udziały w funduszach obejmowane są przez Krajowy Fundusz Kapitałowy) oraz Działania 3.1 PO IG (tzw. inkubatory inwestycyjne, które na swą działalność otrzymują środki z Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości).

W ramach Działania 3.2 *Wspieranie funduszy kapitału podwyższonego ryzyka* realizowany jest jeden projekt pt. Wspieranie funduszy kapitału podwyższonego ryzyka przez Krajowy Fundusz Kapitałowy (KFK). Alokacja na to działanie wynosi 180 mln EUR, w tym wkład z EFRR - 153 mln EUR.

W ramach PO IG (Działanie 4.3) dostępny jest także tzw. **kredyt technologiczny**. Jest to instrument zorientowany na finansowanie transferu technologii oferowany głównie w ramach Funduszu Kredytu Technologicznego działającego w strukturze Banku Gospodarstwa Krajowego.

Na instrumenty finansowe w obecnej perspektywie (2007-2013) łącznie przeznaczono ponad **1 mld euro**, z czego 829 mln euro w ramach 16 regionalnych programów operacyjnych, 41 mln euro w ramach PO KL, 25 mln euro w ramach PO RPW i 153 mln euro w ramach PO IG.

Przedsiębiorcy mogą uzyskać także finansowanie zwrotne w ramach **Inicjatywy JEREMIE**. Jej celem jest zwiększenie możliwości dostępu do finansowania zewnętrznego dla tych przedsiębiorców, którzy na normalnych warunkach rynkowych nie mogliby skorzystać z instrumentów komercyjnych (w szczególności z pożyczek/poręczeń). Środki zostają przekazane do wyodrębnionego

funduszu powierniczego (FP) zarządzanego przez wyspecjalizowanego menadżera, a następnie transferowane do MSP z wykorzystaniem pośredników finansowych (np. banków, funduszy pożyczkowych i poręczeniowych, funduszy venture capital, itp.). Zadaniem menadżera jest modelowanie inwestycji, wybór oraz wsparcie merytoryczne pośredników finansowych, monitoring oraz raportowanie na potrzeby Instytucji Zarządzającej i Komisji Europejskiej.

Inicjatywa JEREMIE wdrażana jest w Polsce w ramach RPO siedmiu województw: dolnośląskiego, kujawsko-pomorskiego, łódzkiego, pomorskiego, mazowieckiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego (za pośrednictwem Funduszu Powierniczego). Na realizację tej inicjatywy w Polsce przeznaczono 1,7 mld zł, z czego 1,36 mld zł stanowią środki EFRR. W województwie warmińsko-mazurskim zdecydowano się na wdrażanie instrumentów zwrotnych dla sektora MSP podpisując bezpośrednio umowę z Pośrednikiem Finansowym (tj. z pominięciem Funduszu Powierniczego). Wartość umowy wynosi 127,4 mln zł²⁶.

Instrumenty wsparcia przedsiębiorczości z wykorzystaniem instrumentów finansowych zastosowane w województwie w województwie warmińsko-mazurskim

RPO WiM 2007-2013 w ramach osi priorytetowej 1. *Przedsiębiorczość*, działania 1.2. *Wzrost potencjału instytucji otoczenia biznesu* wyodrębniono poddziałanie 1.2.2. *Fundusze poręczeniowe i pożyczkowe*, które ma na celu dokapitalizowanie funduszy poręczeniowych i pożyczkowych. Wsparcie kierowane jest na dofinansowanie instrumentów zewnętrznego finansowania przedsiębiorstw w postaci funduszy poręczeniowych i/lub pożyczkowych. Rozwinięty system funduszy ma na celu ułatwienie dostępu do kapitału firmom, które mają trudności lub nie są w stanie uzyskać zewnętrznego finansowania z tradycyjnych źródeł finansowania działalności. Forma finansowania to pożyczka, dotacja na spłatę oprocentowania, gwarancje.

Na pożyczki i poręczenia przeznaczono w RPO WiM 2007-13 **25 mln euro** w ramach indywidualnych projektów kluczowych realizowanych w osi priorytetowej 1 „Przedsiębiorczość”, z czego 15 mln euro przeznaczono *na Dokapitalizowanie funduszy pożyczkowych na Warmii i Mazurach* (operator: Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie), a 10 mln euro *na Dokapitalizowanie funduszy poręczeniowych na Warmii i Mazurach* (operator: Działdowska Agencja Rozwoju S.A. w Działdowie).

Wskaźnik monitoringu realizacji to wskaźnik produktu sformułowany jako *Wartość pożyczek i gwarancji udzielonych przedsiębiorcom*. Założono go na poziomie **110 mln zł rocznie**.

Instrumenty inżynierii finansowej w ramach **Programu Rozwój Polski Wschodniej** wspierane są w Działaniu I.2 *Instrumenty inżynierii finansowej*. W ramach naborów, które zostały zorganizowane w latach 2010-2012, podpisano umowy z 9 pośrednikami finansowymi, w tym dwoma z województwa warmińsko-mazurskiego – Działdowską Agencją Rozwoju S.A. i Fundacją Rozwoju Regionu Łukta.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki - pilotaż (model mieszany z Funduszem Powierniczym i poprzez bezpośredni wkład do pośrednika finansowego). W ramach Działania 1.4 BGK wyłonił TISE jako pośrednika finansowego, która to udzieliła jak dotąd pożyczek czterem podmiotom ekonomii społecznej z terenu województwa warmińsko-mazurskiego, są to do tej pory: Stowarzyszenie ADELFI, Nidzicka Fundacja Rozwoju NIDA, Stowarzyszenie Centrum Rozwoju Ekonomicznego Pasłęka i Spółdzielnia Pracy Lekarzy Specjalistów „Zdrowie” NZOZ.

²⁶ Stan wdrażania RPO 2007-2013 na 30 września 2013 r. (Jeremie bez FP). *Monitor Regionalny*

W ramach działania 6.2 PO KL w województwie warmińsko-mazurskim dopiero niedawno został rozstrzygnięty pierwszy konkurs i pośrednikiem finansowym zostało Stowarzyszenie „Centrum Rozwoju Ekonomicznego Pasłęka”, które realizuje projekt Warmińsko-Mazurski Fundusz NA START. Fundusz ten nie został jednak jeszcze uruchomiony.

Na Warmii i Mazurach działają następujące **fundusze pożyczkowe i poręczeniowe**:

1. **Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie** - Lider Konsorcjum instytucji prowadzących fundusze pożyczkowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013 realizuje projekty finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego: „Wzrost potencjału funduszy pożyczkowych na Warmii i Mazurach”, „Dokapitalizowanie funduszy pożyczkowych na Warmii i Mazurach”.
2. **Działdowska Agencja Rozwoju S.A. w Działdowie** prowadzi fundusz pożyczkowy (finansowany ze środków RPO WiM oraz PO RPW) i fundusz poręczeniowy (jako główny regionalny operator).
3. **Fundacja Wspierania Przedsiębiorczości Regionalnej w Gołdapi** prowadzi fundusz pożyczkowy w ramach projektów „Wzrost potencjału funduszy pożyczkowych na Warmii i Mazurach” oraz „Dokapitalizowanie funduszy pożyczkowych na Warmii i Mazurach”, do których przystąpiła jako partner WMARR S.A.
4. **Stowarzyszenie „Centrum Rozwoju Ekonomicznego Pasłęka”** również realizuje oba projekty na takich samych zasadach jak FWPR w Gołdapi. Niebawem uruchomi także mikropożyczki dla przedsiębiorców w ramach projektu Warmińsko-Mazurski Fundusz NA START finansowanego ze środków PO KL (Działanie 6.2).
5. **Nidzicka Fundacja Rozwoju NIDA** prowadzi fundusz poręczeniowy i fundusz pożyczkowy finansowany ze środków RPO WiM. Oba fundusze przeznaczone są dla mikro, małych i średnich przedsiębiorców i osób rozpoczynających działalność, mających siedzibę na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.
6. **Fundacja Rozwoju Regionu Łukta** prowadzi fundusz pożyczkowy „Przedsiębiorczość”, który udziela pożyczek mikro, małym i średnim przedsiębiorstwom oraz osobom chcącym rozpocząć działalność gospodarczą. Fundusz ten zasilany jest ze środków RPO WiM oraz PO RPW.
7. **Warmińsko-Mazurski Fundusz "Poręczenia Kredytowe" Sp. z o.o. w Działdowie** realizuje projekt pn. "Dokapitalizowanie Funduszy Poręczeniowych na Warmii i Mazurach" w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego "Warmia i Mazury" na lata 2007-2013 (RPO WiM) oraz udziela poręczeń finansowanych ze środków PO RPW (operator BGK).
8. **Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości „ATUT”** w wyniku podpisania porozumienia z Działdowską Agencją Rozwoju uruchomiła fundusz pożyczkowy zasilany ze środków RPO WiM. W ramach Fundacji działa także Fundusz Poręczeń Kredytowych również finansowany ze środków RPO WiM (w ramach projektu „Dokapitalizowanie Funduszy Poręczeniowych na Warmii i Mazurach”).
9. **Warmińsko-Mazurskie Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości w Olsztynku** – oferuje pożyczki w ramach Funduszu Rozwoju Przedsiębiorczości ze środków uzyskanych na podstawie umowy pożyczki pomiędzy Międzynarodowym Bankiem Odbudowy i Rozwoju, a Ministerstwem Pracy i Polityki Socjalnej w ramach realizacji Projektu „Rozwój Małej Przedsiębiorczości”.

Finansowanie zwrotne z **POIG – kredyt technologiczny** - otrzymało 20 przedsiębiorstw z terenu województwa warmińsko-mazurskiego (w tym niektóre z nich kilkakrotnie).

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego finansowanie zwrotne w formie pożyczek jest dostępne również w ofercie WFOŚiGW oraz ARiMR.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie udziela pożyczek jednostkom posiadającym osobowość prawną, samorządom terytorialnym oraz utworzonym przez nie jednostkom organizacyjnym oraz osobom fizycznym prowadzącym działalność gospodarczą.

Fundusz może udzielać dopłat do oprocentowania kredytów udzielanych przez bank wybrany przez wnioskodawcę, na realizację zadań zgodnych z Listą Przedsięwzięć Priorytetowych WFOŚ. Jako priorytetowe olsztyński WFOŚ traktuje te przedsięwzięcia, których realizacja wynika z konieczności wypełnienia zobowiązań Polski wobec Unii Europejskiej w obszarze „środowisko”. Są to projekty związane z oczyszczaniem ścieków, poprawą dostępności mieszkańców regionu do wody pitnej, profilaktyką przeciwpowodziową, wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, unieszkodliwianiem odpadów niebezpiecznych, rekultywacją terenów zdegradowanych, zagospodarowaniem osadów pościelowych, zabezpieczaniem recyklingu pojazdów, energetycznym wykorzystaniem odpadów, ochroną przyrody, zapobieganiem poważnym awariom, w tym usuwaniem skutków klęsk żywiołowych i poważnych awarii, rozbudową systemu opłat za korzystanie ze środowiska, edukacją ekologiczną, badaniami naukowymi dotyczącymi ochrony środowiska, wdrażaniem nowatorskich rozwiązań w zakresie ochrony środowiska.

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Olsztynie ma w swojej ofercie wsparcie udzielane rolnikom w ramach budżetu krajowego, tzw. pomoc krajową. Pomoc ta udzielana jest w formie: dopłat do oprocentowania kredytów inwestycyjnych i "kłęskowych" udzielanych ze środków własnych banków, które zawarły z Agencją stosowne umowy, udzielania gwarancji i poręczeń i spłaty preferencyjnych kredytów inwestycyjnych i kłęskowych, częściowej spłaty kapitału kredytu inwestycyjnego, poręczeń spłaty kredytów studenckich, dofinansowania kosztów ponoszonych przez producentów rolnych na utylizację padłych zwierząt, dofinansowania kosztów poniesionych na przygotowanie wniosku o rejestrację nazw i oznaczeń geograficznych pierwotnych produktów rolnych.

4.1.2. Samorządy miast

Inicjatywa JESSICA

Wspólne europejskie wsparcie na rzecz trwałych inwestycji w obszarach miejskich – to inicjatywa Komisji Europejskiej opracowana we współpracy z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym (EBI) oraz Bankiem Rozwoju Rady Europy (CEB).

Środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) są przekazywane do miejskich funduszy inwestycyjnych (UDF), które inwestują je w partnerstwo publiczno-prywatne lub inne projekty włączone do zintegrowanego planu na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich. Inwestycje te mogą mieć postać kapitału własnego, pożyczek i/lub gwarancji.

Celem **Inicjatywy JESSICA** jest wsparcie projektów z zakresu rozwoju obszarów miejskich oraz ich rewitalizacji zarówno w aspekcie ekonomicznym, jak i społecznym. Zgodnie z założeniami Inicjatywy JESSICA, tzw. projekty miejskie łączą element komercyjny (zapewniający rentowność projektów, dzięki czemu generują nadwyżkę finansową na spłatę pożyczki) oraz element społeczny, który jest ważny z punktu widzenia lokalnej społeczności (np. inwestycje poprawiające atrakcyjność

danego obszaru, nadające nowe funkcje społeczne, także o charakterze niekomercyjnym, co z kolei przekłada się na podniesienie jakości życia mieszkańców).

Inicjatywa JESSICA promuje zrównoważony rozwój obszarów miejskich poprzez wspieranie projektów w następujących dziedzinach:

- infrastruktura miejska – z uwzględnieniem transportu, gospodarki wodnej i kanalizacyjnej, energii,
- dziedzictwo lub miejsca istotne dla kultury – na rzecz turystyki lub innego trwałego ich wykorzystania,
- zagospodarowywanie terenów pod ponowną zabudowę – z uwzględnieniem oczyszczania i odkażania terenu,
- tworzenie nowych lokali komercyjnych dla sektorów MŚP, IT i/lub B+R,
- budynki uniwersyteckie – ośrodki studiów medycznych, biotechnologicznych i w innych wyspecjalizowanych dziedzinach,
- poprawa wydajności energetycznej.

W Polsce JESSICA jest wdrażana regionalnie, w ramach regionalnych programów operacyjnych. Decyzja, odnośnie przystąpienia do Inicjatywy JESSICA, została dotychczas podjęta przez zarządy 5 województw: wielkopolskiego, zachodniopomorskiego, śląskiego, pomorskiego oraz mazowieckiego. Zgodnie z wartością z podpisanych umów, **na realizację Inicjatywy JESSICA w Polsce przeznaczono 1,11 mld zł** (w tym 905 mln zł dofinansowania z EFRR).

Tabela 10. Rozkład zakontraktowanych środków na realizację JESSICA udzielane w ramach programów operacyjnych

Województwo	Kwota na realizację JESSICA z rpo
woj. mazowieckie	160,0 mln zł
woj. pomorskie	236,0 mln zł
woj. śląskie	250,0 mln zł
woj. wielkopolskie	313,0 mln zł
woj. zachodniopomorskie	149,0 mln zł

Źródło: opracowanie własne

Instytucje zarządzające mogą ewentualnie zdecydować o skierowaniu zasobów do miejskich funduszy inwestycyjnych przy zastosowaniu funduszy holdingowych (FH), zakładanych w celu inwestowania w różne miejskie fundusze inwestycyjne. Nie jest to obowiązkowe, ale przedstawia sobą korzyść w postaci umożliwienia instytucjom zarządczym delegowania profesjonalistom i ekspertom niektórych zadań niezbędnych dla wdrożenia inicjatywy JESSICA.

Ze względu na odnawialny charakter tego instrumentu zwrot z inwestycji jest ponownie inwestowany w nowe projekty rozwoju miejskiego, dzięki czemu środki publiczne znów trafiają do obrotu, promowany jest zrównoważony rozwój oraz wpływ krajowych i unijnych środków publicznych.

Instrumenty inżynierii finansowej, JESSICA, mają postać zwrotnej pomocy z funduszy strukturalnych i służą inwestycjom, które mają generować zyski, a w ten sposób opłacić się inwestorom. Jest to bardziej trwała alternatywa w porównaniu z tradycyjnym wsparciem w formie dotacji (trwały i zrównoważony rozwój).

Poprzez łączenie funduszy strukturalnych z innymi, już istniejącymi źródłami finansowania, inicjatywa JESSICA przyczyni się do zwiększenia puli zasobów, ułatwiając wspieranie większej liczby projektów (dźwignia).

Program JESSICA zapewnia elastyczność, zarówno pod względem strukturalnym, jak i sposobu wykorzystania funduszy – w formie czy to kapitału własnego, czy też inwestycji dłużnych lub gwarantowanych, które mogą być przystosowane do specyficznych potrzeb danych krajów i regionów.

JESSICA umożliwia instytucjom zarządzającym funduszami strukturalnymi i władzom miejskim skorzystanie z pomocy sektora prywatnego i bankowego. Ułatwia to pozyskanie dalszych inwestycji, a także wydajności technicznej i finansowej w fazie wdrażania projektu i zarządzania nim.

Inicjatywa JESSICA stanowi rezultat relacji partnerskich ustanowionych pomiędzy Komisją, EBI i CEB. Może również stanowić silny katalizator na rzecz ustanowienia relacji partnerskich pomiędzy krajami, regionami, miastami, EBI, CEB, innymi bankami, inwestorami itp. w celu rozwiązywania problemów odczuwalnych głównie na obszarach miejskich (partnerstwo).

4.1.3. Podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorczość akademicka

---

Przedsiębiorczość akademicka

Poziom krajowy

Do instrumentów wsparcia zwrotnego dla przedsiębiorczości akademickiej, dostępnych na poziomie krajowym, należały w latach 2007-2013:

- 1) BGK: Pożyczki dla bezrobotnych absolwentów i bezrobotnych do 25 roku życia w ramach programu „Pierwszy Biznes”;
- 2) Fundacja Wspomagania Wsi - pożyczka na podjęcie działalności gospodarczej, nieoprocentowana;
- 3) Oferta komercyjna – przykłady:
  - a. FM Bank:
    - i. Kredyt na otwarcie firmy, także dla franczyzobiorców
  - b. mBank:
    - i. Kredyt na start firmy
    - ii. Karty kredytowe, które można założyć już w pierwszym dniu działalności;
  - c. IdeaBank:
    - i. Kredyt na start + rok bez ZUS

W 2013 r. ruszył także program pilotażowy BGK „Pierwszy biznes – wsparcie w starcie” – w jego ramach udzielane będą **pożyczki na rozpoczęcie działalności gospodarczej dla absolwentów szkół wyższych i studentów ostatniego roku** studiów licencjackich lub magisterskich do wysokości 60 000 zł. Obecnie program wdrażany jest w trzech województwach –

małopolskim, świętokrzyskim i mazowieckim, zaś od 2014 r. sukcesywnie będą do niego przystępować kolejne województwa.

W przypadku osób rozpoczynających działalność gospodarczą (zwłaszcza w formie *start-up* – przedsiębiorstwa opartego na innowacyjnym pomysle/projekcie oraz *spin-off* – przedsiębiorstwa założonego przez naukowca, wykorzystującego pomysł, który pojawił się na uczelni podczas badań naukowych) istnieje realna oferta banków komercyjnych (kredyt na rozpoczęcie działalności). Po drugie, istnieje możliwość wsparcia kapitałowego w postaci funduszy typu seed capital – wspierających innowacyjne pomysły w fazie załączkowej (od pomysłu do uruchomienia przedsiębiorstwa). Zarówno pierwsze, jak i drugie instrumenty mają swoje istotne ograniczenia – w przypadku oferty komercyjnej otrzymanie kredytu jest znacznie utrudnione ze względu na liczne obwarowania banków, konieczność posiadania zabezpieczenia z własnych środków oraz korzystnej historii kredytowej. Banki preferują przedsiębiorstwa działające co najmniej 12 miesięcy i przynoszące duże zyski. Jeżeli chodzi o fundusze typu seed, inwestują one jedynie w przedsięwzięcia bardzo innowacyjne i o perspektywie wysokiego zwrotu w krótkim czasie. Brakuje wsparcia zwrotnego dla przeciętnej osoby mającej zamiar założyć działalność gospodarczą.

Poziom regionalny

Wśród najważniejszych instrumentów finansowych mogących wspierać przedsiębiorczość akademicką w województwie warmińsko-mazurskim, dostępnych w latach 2007-2013, wyróżnić można przede wszystkim:

- 1) Regionalny Fundusz Pożyczkowy Warmińsko-Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego w Olsztynie:
  - a. pożyczki na rozpoczęcie działalności gospodarczej;
- 2) Inkubatory przedsiębiorczości dofinansowane w ramach PO IG 3.1, a w tym:
  - a. InQbe Sp. z o.o. w Olsztynie;
  - b. Fundacja „Nowe Media” w Olsztynie.

W ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL) od 2014 r. dostępne będą **pożyczki dla osób fizycznych na rozpoczęcie działalności gospodarczej** (Priorytet VI - pożyczki skierowane do osób fizycznych, w tym do studentów absolwentów i pracowników naukowych planujących rozpoczęcie działalności w ramach innowacyjnej przedsiębiorczości akademickiej, alokacja: 41 mln EUR). Podmiotami odpowiedzialnymi za dystrybucję pożyczek w ramach Priorytetu VI PO KL są pośrednicy finansowi wybierani w trybie konkursu. Pożyczkobiorcą w tym wypadku może być osoba fizyczna, która w okresie 12 miesięcy od dnia rekrutacji do projektu nie posiadała zarejestrowanej działalności gospodarczej. Pożyczkobiorca ma obowiązek utrzymania działalności gospodarczej przez minimalny okres 12 miesięcy od dnia zawarcia umowy pożyczki. Pożyczka może być przyznana maksymalnie na okres do 60 miesięcy, a jej maksymalna wysokość wynosi do 50.000 zł na osobę. Pożyczkobiorca może skorzystać również z 12-miesięcznej karencji w spłacie rat kapitałowych przez cały okres spłaty pożyczki. W ramach PO KL planowane jest udzielenie 2,5 tys. pożyczek.

Najistotniejszą konkurencją dla wsparcia zwrotnego dla osób pragnących założyć działalność gospodarczą były w województwie warmińsko-mazurskim:

- 1) **Dotacje na założenie działalności gospodarczej** z budżetu państwa w ramach Funduszu Pracy lub poddziałania 6.1.3 PO KL (Powiatowe Urzędy Pracy) – dostępność uwarunkowana jest ewentualnymi zmianami w ustawie o promocji zatrudnienia i polityce rynku pracy, której nowelizacja być może zastąpi instrumenty bezzwrotne instrumentami zwrotnymi;
- 2) **Dotacje przyznawane w ramach Poddziałania 8.1.2 PO KL;**
- 3) **Dotacje na założenie działalności gospodarczej** w ramach działania 6.2 PO KL (będą dostępne także w 2014 r.);
- 4) **Dotacje na „tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” oraz „różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”** w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Podmioty ekonomii społecznej

Poziom krajowy

W okresie programowania funduszy unijnych 2007-2013 najważniejszym źródłem wsparcia dla ekonomii społecznej w Polsce był Program Operacyjny Kapitał Ludzki, najistotniejsza była definicja zastosowana w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki, wedle której do podmiotów ekonomii społecznej należą: spółdzielnie pracy, spółdzielnie inwalidów i niewidomych, organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o pożytku publicznym i wolontariacie (Dz. U. z dnia 29 maja 2003 r. z późn. zm.), Centra Integracji Społecznej, Kluby Integracji Społecznej, Zakłady Aktywności Zawodowej, Warsztaty Terapii Zajęciowej.

W Polsce jak dotąd istnieje **niewiele instrumentów finansowych, skierowanych specjalnie do podmiotów ekonomii społecznej**. Z jednej strony banki i inne instytucje komercyjne są nastawione niechętnie do udzielania tego rodzaju wsparcia PES-om ze względu na wiążące się z tym duże ryzyko, z drugiej zaś – podmioty tego typu, przede wszystkim organizacje pozarządowe, są przyzwyczajone do wsparcia dotacyjnego. Wobec części podmiotów ekonomii społecznej, w tym spółdzielni, spółek prawa handlowego non-profit oraz organizacji pozarządowych prowadzących działalność gospodarczą możliwe jest zastosowanie wszystkich instrumentów wymienionych powyżej w podrozdziale dotyczącym przedsiębiorczości. Do instrumentów finansowych, które mogą zostać zastosowane wobec podmiotów ekonomii społecznej, należą bez wątpienia przede wszystkim:

- a) pożyczki;
- b) poręczenia;
- c) instrumenty mieszane:
  - a. kredyty umarżalne;
  - b. subsydiowanie odsetek.

Zastosowanie narzędzi kapitałowych takich jak *venture* i *seed capital* lub fundusze stabilnego rozwoju jest w przypadku podmiotów ekonomii społecznej ograniczone do spółek handlowych *non profit*, które jako jedyne spośród PES posiadają strukturę kapitałową. Spółki tego typu stanowią jednak absolutny margines wśród podmiotów ekonomii społecznej, dlatego też tego typu instrumenty nie będą tutaj brane pod uwagę.

Pożyczki i poręczenia to najpopularniejsze spośród instrumentów finansowych kierowanych do przedsiębiorstw. Z narzędzi tych oferowanych komercyjnie mogą teoretycznie korzystać podmioty ekonomii społecznej prowadzące działalność gospodarczą, jednakże przeprowadzone badania jakościowe wskazują, iż sytuacja taka występuje bardzo rzadko – po stronie banków dzieje się tak z powodu wspomnianego wyżej ryzyka, zaś po stronie podmiotów ekonomii społecznej – z powodu niepewności sytuacji (więcej na ten temat w dalszej części raportu).

Wśród przedsięwzięć związanych z dystrybucją środków zwrotnych, dostępnych na poziomie krajowym, a dedykowanych specjalnie dla podmiotów ekonomii społecznej w chwili obecnej najważniejsze to:

1) **Oferta Towarzystwa Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych (TISE) dla NGO i podmiotów ES** (ze środków własnych)²⁷, w tym:

- a. Pożyczka pod projekt (z przeznaczeniem na realizację działań finansowanych z funduszy projektowych unijnych lub krajowych);
- b. Pożyczka inwestycyjna (z przeznaczeniem na inwestycje w rozwój działalności statutowej lub gospodarczej);
- c. Promesa (jest dokumentem potwierdzającym wolę udzielenia przez TISE SA pożyczki po spełnieniu przez NGO/PES określonych warunków. Zwykle warunkiem tym jest otrzymanie dofinansowania, o które NGO/PES się ubiega. Dokładna treść promesy jest ustalana indywidualnie);
- d. Inne (możliwość zastosowania nietypowych rozwiązań finansowych, sztytch na miarę).

2) **ES Fundusz** - pilotażowy projekt funduszu pożyczkowego dla podmiotów ekonomii społecznej w Polsce, dofinansowany z PO KL z priorytetu I. Są to **pożyczki skierowane do podmiotów ekonomii społecznej** (alokacja: 7,5 mln EUR). W ramach Działania 1.4, w którym realizowany jest projekt systemowy Banku Gospodarstwa Krajowego, podpisano w 2012 r. umowę o dofinansowanie projektu na kwotę 30 mln zł, z czego bezpośredni wkład finansowy do funduszu powierniczego (tj. BGK) stanowi 29,6 mln zł. W celu udzielania pożyczek uczestnikom projektu BGK wyłonił pośrednika finansowego – TISE. Na realizację projektu została przeznaczona kwota 30 mln zł.

Fundusz jest owocem prac powołanego w 2008 r. przez Premiera Donalda Tuska Zespołu ds. rozwiązań systemowych w zakresie ekonomii społecznej. Koncepcja funduszu odpowiada na zdiagnozowaną potrzebę stworzenia trwałych, stabilnych instrumentów finansowych dla podmiotów ekonomii społecznej, borykających się z brakiem dostępu do kapitału. Do wstępnych założeń koncepcji należały:

- regionalna dystrybucja środków;
- nastawienie na rozwój podmiotów (wzrost przychodów i/lub zatrudnienia);
- objęcie użytkowników dodatkowym wsparciem doradczym.

Obszar Polski na rzecz projektu został podzielony na pięć podregionów (makroregion I: kujawsko-pomorskie, łódzkie, mazowieckie; makroregion II: lubelskie, podkarpackie, podlaskie; makroregion III: dolnośląskie, lubuskie, wielkopolskie, opolskie; makroregion IV: zachodniopomorskie, pomorskie, warmińsko-mazurskie; makroregion V: śląskie,

²⁷ Opis na podstawie: <http://www.tise.pl/ngo>, dostęp: 23.11.2013 r.

świętokrzyskie, małopolskie). Na operatora dla każdego z pięciu makroregionów ogłoszono przetarg. W każdym z regionów wygrało Towarzystwo Inwestycji Społeczno-Ekonomicznych, które stało się operatorem Funduszu. W poszczególnych podregionach działają także „partnerzy społeczni”, którzy zajmują się promocją Funduszu.

W ramach „ES Funduszu” podmiotom ekonomii społecznej udzielane są pożyczki na szeroko pojęty rozwój, który pomoże podmiotom ES osiągnąć wzrost przychodów z działalności gospodarczej lub wzrost zatrudnienia. Maksymalna wartość pożyczki wynosi do 100 000 zł, a maksymalny okres finansowania – do 60 miesięcy. Pożyczki skierowane są dla pozarządowych i prywatnych podmiotów ekonomii społecznej (organizacje pozarządowe, spółdzielnie, kluby sportowe, spółki non profit) a także do kościelnych osób prawnych w zakresie prowadzenia działalności pożytku publicznego.

Pożyczkobiorcy nie ponoszą żadnych dodatkowych kosztów np. prowizji. Maksymalny okres spłaty pożyczki to 60 miesięcy. Oprocentowanie jest wyjątkowo korzystne, gdyż wynosi od 0,69% do 1,38% rocznie (w porównaniu np. z 15% w PAF PIO²⁸). Niższa wartość oprocentowania przysługuje:

- 1) spółdzielniom socjalnym, które w ostatnim rocznym okresie obrachunkowym osiągnęły przychody niższe niż 100 000 zł;
- 2) podmiotom, w których nie mniej niż 50% pracowników pochodzi z grup: bezdomnych, uzależnionych od alkoholu, narkotyków, chorych psychicznie, zwalnianych z zakładów karnych, uchodźców (w rozumieniu ustawy o zatrudnieniu socjalnym); osoby niepełnosprawne;
- 3) podmiotom przeznaczającym co najmniej 10% zysku lub nadwyżki bilansowej na działalność pożytku publicznego.

Podmiot zamierzający ubiegać się o pożyczkę musi spełniać następujące warunki:

- Prowadzić działalność gospodarczą co najmniej 12 miesięcy (na dzień składania wniosku);
- Być mikro- lub małym przedsiębiorcą czyli zatrudniać poniżej 50 osób w działalności gospodarczej, przy rocznym obrocie nie przekraczającym 10 milionów EUR i/lub całkowitym bilansie rocznym nie przekraczającym 10 milionów EUR;
- Nie zalegać w płatnościach zobowiązań podatkowych i z tytułu opłacania składek na zabezpieczenie emerytalne;
- Przedstawić co najmniej zabezpieczenie w formie weksla in blanco z deklaracją wekslową.

Na pożyczki łącznie przeznaczono **25 176 071,80 zł**. Planuje się udzielenie **251** pożyczek.

---

²⁸ PAF PIO – Polsko-Amerykański Fundusz Pożyczkowy Inicjatyw Obywatelskich

3) **Polsko-Amerykański Fundusz Pożyczkowy Inicjatyw Obywatelskich** – pożyczki dla podmiotów działających nie dla zysku, przede wszystkim dla NGO²⁹:

- a. Pożyczka „Pomysł na biznes” – na rozpoczęcie przez organizację pozarządową działalności gospodarczej/odpłatnej;
- b. pożyczki pomostowe, np. na prefinansowanie działań, pozwalające na realizację projektu, zanim organizacja podpisze umowę/ otrzyma pierwszą transzę, lub na zakończenie realizacji w oczekiwaniu na refundację kosztów;
- c. pożyczki inwestycyjne, np. na zakup środka transportu lub sprzętu, remont dachu, wymianę okien itp.;
- d. pożyczki operacyjne na zachowanie płynności finansowej np. oczekując na odpisy z podatków (1%), zaplanowanie i przeprowadzenie zbiórki publicznej i in.

Ponadto podmioty ekonomii społecznej będące organizacjami pozarządowymi mogą korzystać z instrumentów finansowych skierowanych do tych organizacji, takich jak pożyczki i poręczenia oferowane przez jednostki samorządu terytorialnego³⁰. Pożyczki te najczęściej udzielane są w związku z realizacją projektów (np. na wkład własny lub na prefinansowanie).

Poziom regionalny

Na poziomie województwa warmińsko-mazurskiego jak dotąd funkcjonowało stosunkowo niewiele czysto regionalnych możliwości wsparcia dla podmiotów ekonomii społecznej. Należą do nich m.in.:

- 1) poręczenia dla spółdzielni socjalnych **Działdowskiej Agencji Rozwoju S.A.**;
- 2) dla podmiotów ekonomii społecznej prowadzących działalność gospodarczą - regionalne fundusze pożyczkowe i poręczeniowe (których operatorami są/były np. Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego i Nidzicka Fundacja Rozwoju „NIDA”);

Zastosowanie narzędzi kapitałowych takich jak *venture capital* stosowane jest w województwie warmińsko-mazurskim w ramach projektu innowacyjnego Centrum Rozwoju Ekonomicznego Pasłęka, pt. *Social Venture Capital dla Podmiotów Ekonomii Społecznej*.

Jest to pierwszy fundusz typu Venture Capital w Polsce skierowany wyłącznie do Podmiotów Ekonomii Społecznej. W zakresie budowania społecznego rynku kapitałowego w Polsce nie funkcjonują odpowiedniki instytucji działających w Europie i świecie za wyjątkiem Towarzystwa Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych (fundusz pożyczkowy), które jest zrzeszone w Europejskiej Federacji Banków Etycznych (FEBEA) oraz Polsko-Amerykańskiego Funduszu Pożyczkowego Inicjatyw Obywatelskich, który oferuje pożyczki dla organizacji pozarządowych, najczęściej wykorzystywane jako „pożyczki pomostowe” w przypadku oczekiwania na finansowanie ze środków publicznych.

Najważniejszą konkurencją dla instrumentów zwrotnych skierowanych do podmiotów ekonomii społecznej było Poddziałanie 7.2.2 PO KL – „Wsparcie ekonomii społecznej”. Wg indykatywnego podziału alokacji finansowej, w ramach tego poddziałania przeznaczono na wsparcie dla ekonomii

²⁹ Opis na podstawie: www.pafpio.pl/strona12.htm, dostęp: 23.11.2013 r.

³⁰ Za www.ngo.pl (dostęp: 23.11.2013): „Jednostki samorządu terytorialnego mogą udzielać pożyczek i poręczeń organizacjom pozarządowym. (...) Odpowiednie regulacje dotyczące tego zagadnienia winny się znaleźć w uchwale rady gminy, ustalającej maksymalną wysokość tych świadczeń. Natomiast w programie współpracy można zawrzeć ogólne zasady merytoryczne, dotyczące tej formy wsparcia. (...) Program współpracy może na przykład wskazać cele na jakie pożyczki czy poręczenia dla organizacji pozarządowych będą udzielane”.

społecznej ogółem 160 126 581 EUR (czyli 672 451 576,91 PLN wg kursu z dnia 22.11.2013 r.). **Na województwo warmińsko-mazurskie przypadło 8 297 677 EUR (34 846 094,56 PLN) czyli 5,18% alokacji.** Wsparcie to nie obejmowało jednak instrumentów finansowych, a jedynie działania takie jak:

- wsparcie dla instytucji wspierających ES, zapewniających dostęp do usług, doradztwo, szkolenia, budowę partnerstwa i promocję ES i podmiotów ES (od początku realizacji PO KL);
- wsparcie na założenie lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej lub też zatrudnienie w niej, w tym wsparcie dla osób fizycznych pragnących założyć spółdzielnię socjalną (od 2010 r. z późniejszymi zmianami);
- wsparcie pomostowe dla spółdzielni socjalnych (jw.) działania prowadzące do poszukiwania i testowania długookresowych źródeł finansowania instytucji otoczenia sektora ekonomii społecznej oraz spółdzielni socjalnych.

Do końca I półrocza 2013 r. dzięki powyższym działaniom, osiągnięto rezultaty przedstawione w tabeli nr 11.

Tabela 11. Rezultaty projektów na rzecz podmiotów ekonomii społecznej, zrealizowanych w województwie warmińsko-mazurskim w ramach Poddziałania 7.2.2 PO KL wg stanu na 30.06.2013 r

Wskaźnik	Wartość docelowa	Wartość osiągnięta	% osiągnięcia
Liczba podmiotów ekonomii społecznej, które otrzymały wsparcie z EFS za pośrednictwem instytucji wspierających ekonomię społeczną	281	377	134,16%
Liczba osób, które otrzymały wsparcie w ramach instytucji ekonomii społecznej	2429	5495 (w tym 3740 kobiet i 1755 mężczyzn)	226,22%
Liczba podmiotów ekonomii społecznej utworzonych dzięki wsparciu z EFS	15	15	100,00%

Źródło: Sprawozdanie z realizacji komponentu regionalnego PO KL za I półrocze 2013 r., Urząd Marszałkowski w Olsztynie

Powyższe dane wskazują pośrednio na skalę zainteresowania tematyką ekonomii społecznej w województwie warmińsko-mazurskim. Zainteresowanie to jest bardzo duże, zwłaszcza wśród istniejących już podmiotów, które chętnie korzystały z zaoferowanej pomocy.

ES Fundusz - skala zastosowania w województwie warmińsko-mazurskim

Na cały makroregion IV (północny), obejmujący województwa zachodniopomorskie, pomorskie i warmińsko-mazurskie przeznaczono docelową alokację w wysokości 4 515 529,54 zł. Planuje się udzielenie 45 pożyczek – a zatem w przypadku równego podziału można założyć, że w województwie warmińsko-mazurskim udzielonych zostanie **15** pożyczek na łączną kwotę około **1 500 000 zł.**

W chwili obecnej w całym makroregionie udzielono 9 pożyczek na łączną kwotę 583 600 zł, co oznacza wykorzystanie 13% zaplanowanej kwoty. W województwie warmińsko-mazurskim wg stanu na 1.11.2013 r. udzielono **4 pożyczek** na łączną kwotę **278 600 zł.** Wysokość pożyczek jest

zróżnicowana – od **8600** do **100 000**. Są to w większości pożyczki przeznaczone na zakup sprzętu i wyposażenia, uruchomienie nowej usługi i przebudowę.

W skali ogólnopolskiej najwięcej pożyczek trafia do spółdzielni socjalnych (33%) i fundacji (12%) oraz stowarzyszeń (20,5%).

4.2. Trafność instrumentów finansowych 2007-2013 z perspektywy strony popytowej

---

4.2.1. Przedsiębiorczość

Co do zasady, odbiorcy ostateczni wsparcia funduszy pożyczkowych i poręczeniowych są zadowoleni z uzyskanej pomocy. W sposób oczywisty, pożyczki z funduszy są bardziej korzystne od kredytów bankowych, a co najważniejsze możliwe do otrzymania dla większej grupy przedsiębiorców. Nie oznacza to jednak, iż kształt zaproponowanych narzędzi można uznać za docelowy.

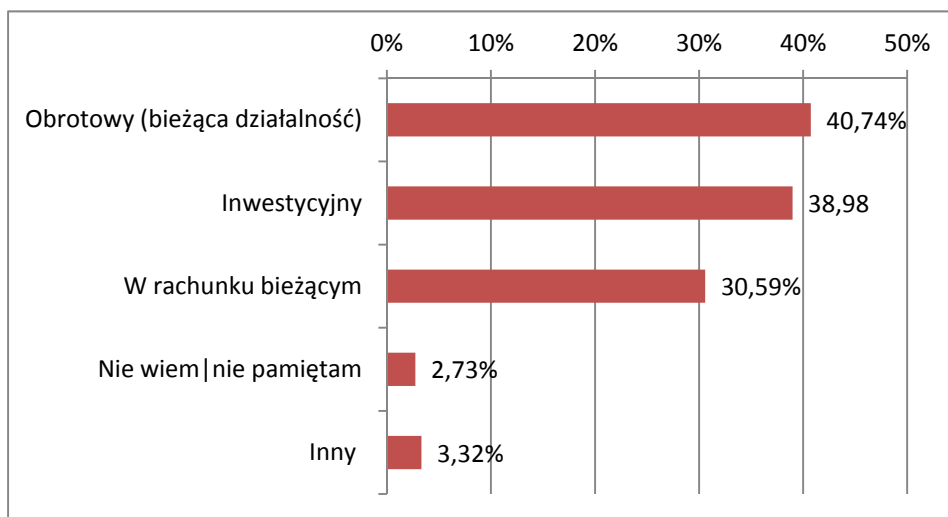
Barьеры wykorzystania instrumentów finansowych po stronie przedsiębiorców

Podstawową barierą w wykorzystaniu wsparcia było ograniczenie możliwości finansowania potrzeb obrotowych firmy. Na początku realizacji projektu ograniczenie to było bardziej restrykcyjne. Z czasem dopuszczono możliwość finansowania potrzeb obrotowych, ale na cele zakupów materiałów i towarów z koniecznością dokładnego rozliczania. Jak podkreślali przedsiębiorcy w trakcie Zogniskowanego Wywiadu Grupowego, zwłaszcza w czasie kryzysu, finansowanie obrotu, w tym takich wydatków jak czynsz za lokal, czy wynagrodzenia ma kluczowe znaczenie dla przetrwania firmy – jest to tym ważniejsze, im bardziej działalność firmy podlega sezonowości i im bardziej dokonywana inwestycja wstrzymuje działalność rynkową.

W efekcie, pożyczki z funduszy wspartych w ramach RPO zostały wydatkowane głównie na cele inwestycyjne³¹, podczas gdy potrzeby firm koncentrują się w równym stopniu na potrzebach obrotowych. Widać to wyraźnie porównując dane zawarte na wykresie nr 40, gdzie pokazano przeznaczenie kredytów bankowych z danymi na wykresie nr 41, gdzie pokazano przeznaczenie pożyczek z funduszy.

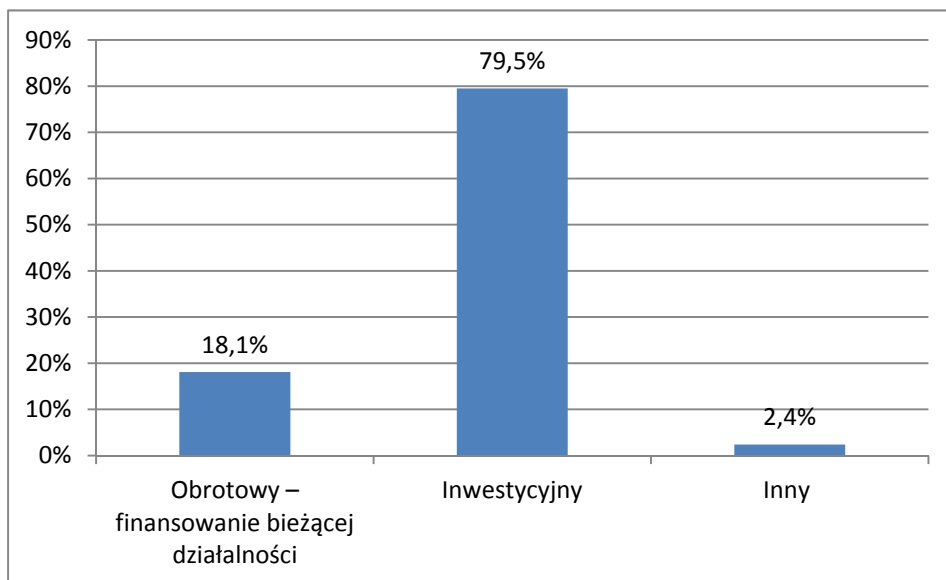
---

³¹ Dzieje się tak dlatego, że KE kwestionowała finansowanie środkami unijnymi wydatków z tytułu pożyczek udzielanych na zakup towarów, w niektórych wyjaśnieniach można znaleźć zapis o środkach obrotowych.

Wykres 40. Przeznaczenie uzyskanego kredytu

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI

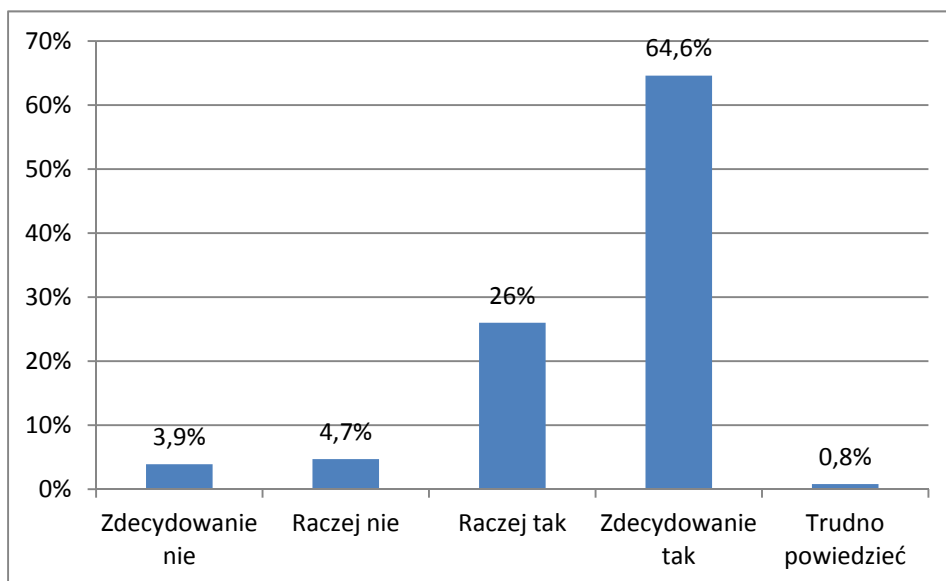

Wykres 41. Przeznaczenie uzyskanej pożyczki

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI

Jak widać, występuje dość wyraźne niedopasowanie oferty pożyczkowej do potrzeb klientów. W badaniach jakościowych zarówno przedsiębiorcy, jak i przedstawiciele pośredników finansowych definiują to jako najgłębszą barierę.

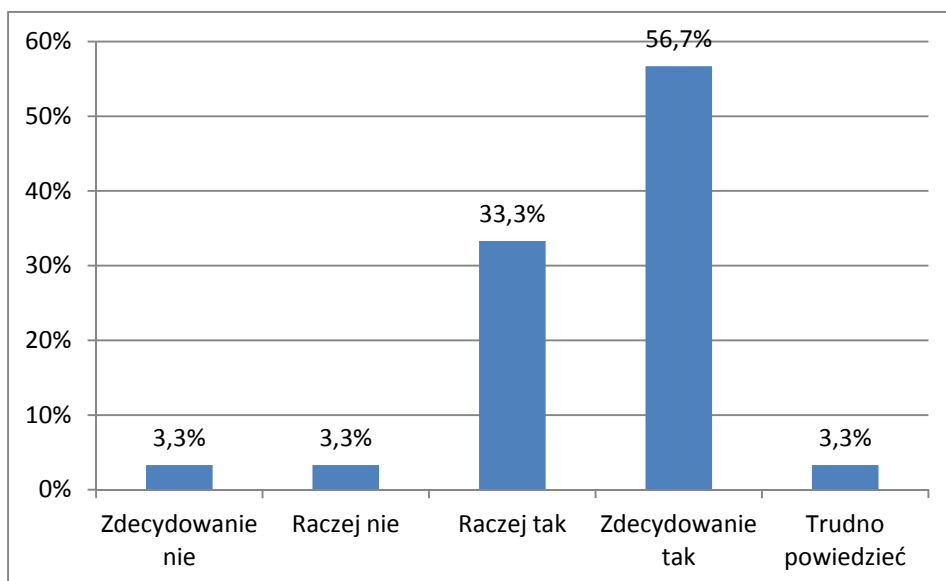
W badaniach ilościowych, przedsiębiorcy wykazują zadowolenie z wysokości kwoty uzyskanej pożyczki. Niezadowolenie zgłasza łącznie poniżej 10% badanych. Należy pamiętać, że badaniami ilościowymi zostali objęci ci przedsiębiorcy, którzy wzięli pożyczkę. Jak wynika z deklaracji przedstawicieli funduszy w badaniach jakościowych, rośnie liczba przedsiębiorców, którzy rezygnują z finansowania, gdyż jest ono zbyt małe.

Wykres 42. Stopień zadowolenia z kwoty uzyskanej pożyczki

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI

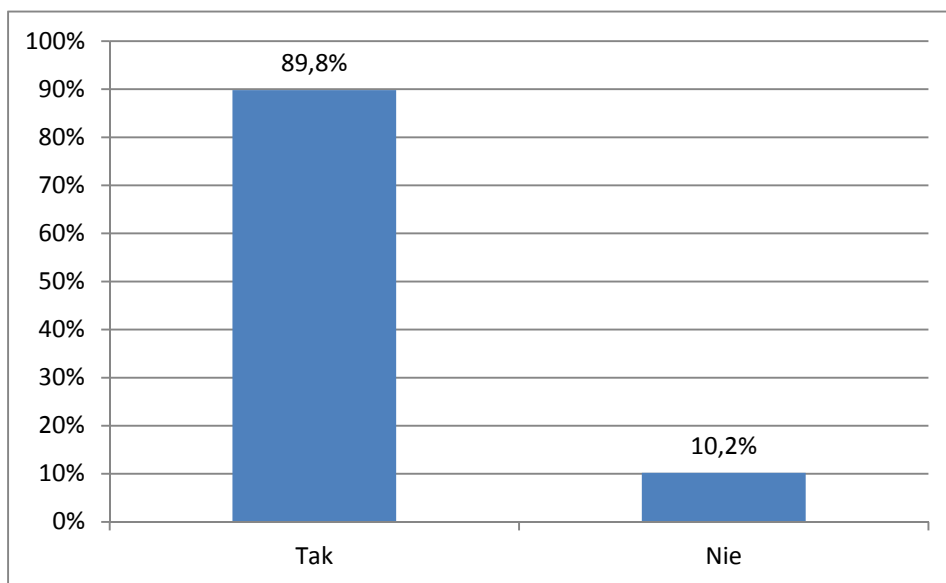
Podobnie w przypadku poręczeń, odsetek zadowolonych przedsiębiorców, którzy skorzystali z tego narzędzia jest bardzo duży. Jednak, ograniczenia podażowe są tu szczególnie istotne. Jak mówią przedstawiciele funduszy, zainteresowanie poręczeniami na poziomie 100-300 tys. zł systematycznie spada z uwagi na fakt, iż bank zadowala się przy takich kwotach innymi zabezpieczeniami. Choć nie widać tego w wynikach badań ilościowych na grupie klientów funduszy poręczeniowych, w badaniach jakościowych przedstawiciele funduszy poręczeniowych oraz banków wskazywali, że systematycznie rośnie dolny próg wielkości potrzebnego poręczenia. Zwłaszcza przedstawiciele banków deklarują, iż największe problemy dotyczą zabezpieczeń kredytów w wysokości 1-3 mln zł.

Wykres 43. Stopień zadowolenia z kwoty uzyskanego poręczenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI

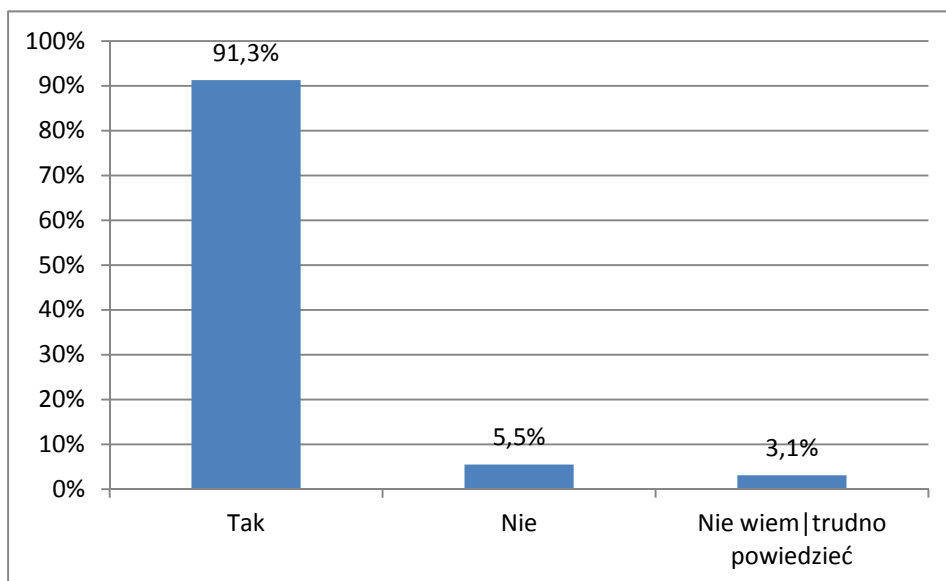
Okolo 10% przedsiębiorców deklaruje, że nie jest zadowolonych z długości okresu finansowania. Jest to grupa, która wskazuje, że mogłaby dokonywać większych inwestycji, gdyby okres kredytowania był dłuższy, a co za tym idzie, rata kredytowa mniejsza. Z jednej strony 10% to niewiele, ale należy pamiętać, iż poza badaniem znalazły się osoby, które zrezygnowały z inwestycji, gdyż okres maksymalnego kredytowania był zbyt krótki. Długość okresu finansowania można zatem uznać za kolejną barierę dostępu do finansowania dłużnego ze wsparciem w ramach RPO.

Wykres 44. Stopień zadowolenia z długości okresu spłaty pożyczki

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI

Zdecydowanie bardziej zadowoleni są odbiorcy ostateczni, pożyczkobiorcy z długości okresu karencji. Wydaje się, że w tym zakresie nie potrzebna jest jakakolwiek zmiana. Na podstawie wyników badań jakościowych można natomiast rozważyć możliwość wprowadzenia karencji nieciągłej. Np. pozostawienie karencji 6-cio miesięcznej ale możliwej do wykorzystania w ciągu trzech pierwszych lat kredytowania. Charakterystyczny tu jest przykład szkoły językowej, która co roku ma martwy sezon w okresie wakacji, albo salonu sukni ślubnych, który taki okres ma w miesiącach listopad i grudzień. Możliwość wykorzystania limitu karencji trzy razy w tych okresach byłaby dla tych firm dużo ważniejsza niż karencja sześciomiesięczna na początku realizacji projektu.

Wykres 45. Stopień zadowolenia z długości okresu karencji

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI

Rodzajem podsumowania tej części analizy było zapytanie respondentów, jakie czynniki były szczególnie zachęcające ich do skorzystania z oferty funduszy, a jakie zniechęcające. Najważniejszym czynnikiem zachęcającym był stosunek pracowników funduszu do przedsiębiorcy. Jest to także element wysuwający się na pierwsze miejsca w badaniach jakościowych. Bardzo ważny był też czas trwania procedur, treść zapisów umowy pożyczki oraz koszt uzyskania pożyczki. Generalnie, wszystkie czynniki zaprezentowane na poniższym rysunku są uznawane za bardziej zachęcające, niż zniechęcające. Jednak spośród tych czynników relatywnie największą liczbę wskazań negatywnych mają:

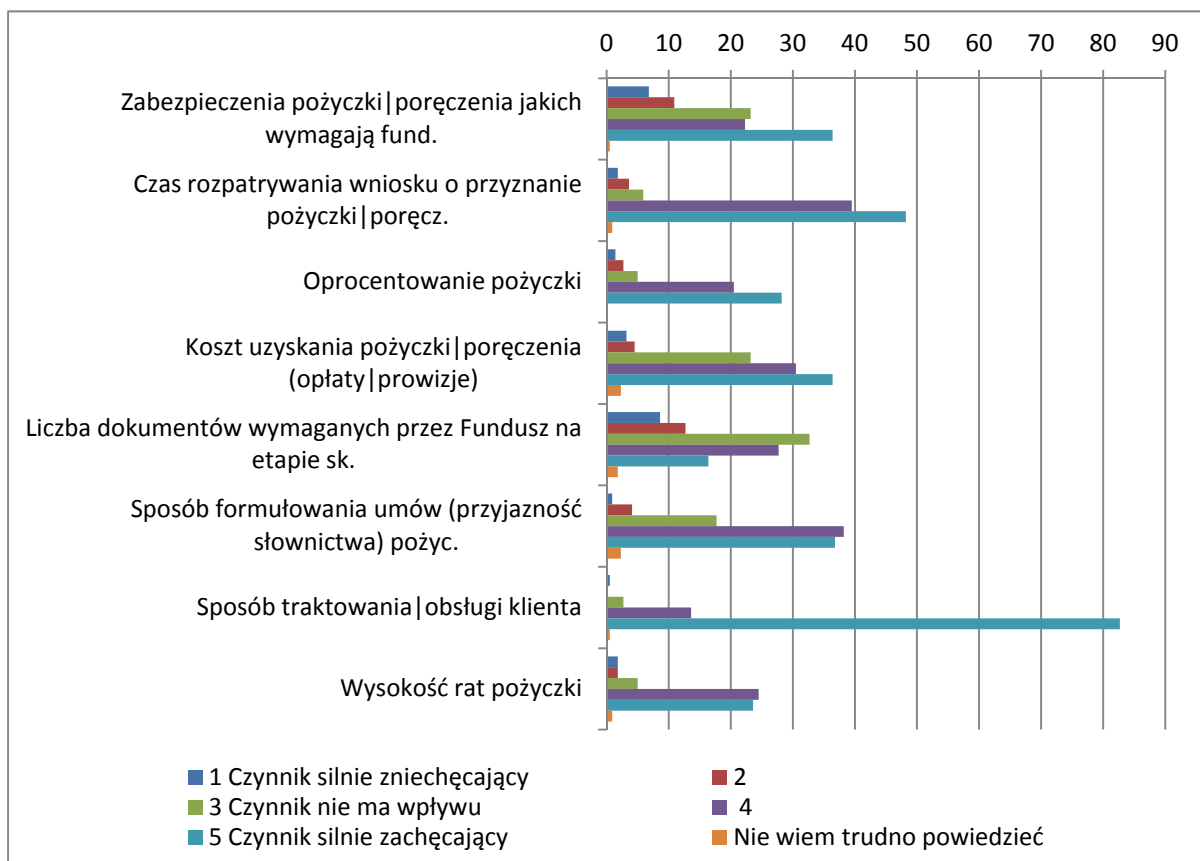
- wymagane zabezpieczenie,
- liczba wymaganych dokumentów.

Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż o ile kwestie zabezpieczeń nie powinny podlegać szczególnej liberalizacji, to kwestia wymogów formalnych, a w szczególności dokumentacji rozliczeniowej, to jeden z najpoważniejszych problemów środków w ramach RPO. Obserwujemy dość wyraźnie pewien kluczowy proces. Z jednej strony banki stają się coraz bardziej elastyczne, z drugiej strony fundusze pożyczkowe stają się coraz bardziej sformalizowane. Obrazuje to najlepiej wypowiedź przedsiębiorcy ze wywiadu grupowego:

Banki wymagają zdecydowanie mniej dokumentów. Najgorsze w funduszu było to rozliczanie każdego wydatku. Nie wiem, czy nie lepiej iść po kredyt – banku nie interesuje na co wydaję środki z kredytu obrotowego – i tak muszę to oddać, to po co tworzyć niepotrzebną biurokrację.

Źródło: FGI z przedsiębiorcami, klientami funduszy

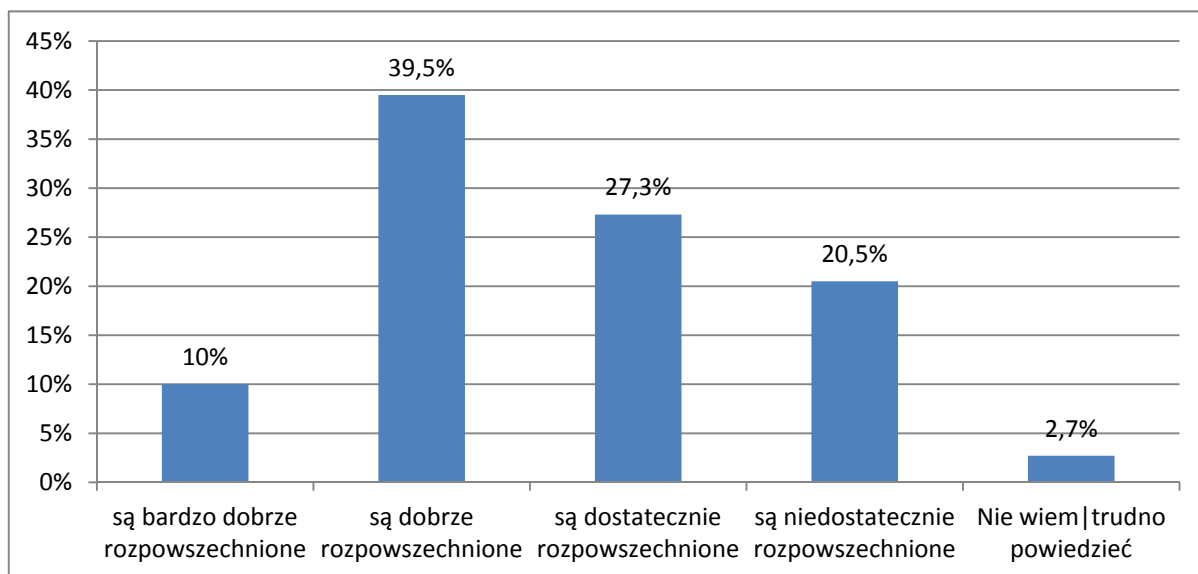

Wykres 46. Czynniki zniechęcające do korzystania z instrumentów inżynierii finansowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI

Wiedza i świadomość w zakresie dostępnych narzędzi wsparcia zwrotnego

Informacja o dostępnych środkach w ramach funduszy pożyczkowych, według przedsiębiorców jest rozpowszechniona w sposób dostateczny, adekwatny do potrzeb. Jak wynika ze zgodnej deklaracji przedstawicieli funduszy pożyczkowych w badaniach jakościowych, bardziej intensywne rozpowszechnienie informacji byłoby nieuzasadnione z uwagi na ograniczenia podaży. Sytuację tę zdają się potwierdzać wyniki badań ilościowych. Nawet w grupie przedsiębiorców, którzy skorzystali ze wsparcia – a więc w sposób oczywisty, dowiedzieli się o nim – istnieje dość szeroka grupa twierdząca, że rozpowszechnienie jest niewystarczające. Przedsiębiorcy objęci badaniami jakościowymi wskazywali uwagę na duże znaczenie czynników przypadkowych w procesie dowiedzenia się o możliwości skorzystania z pożyczki.

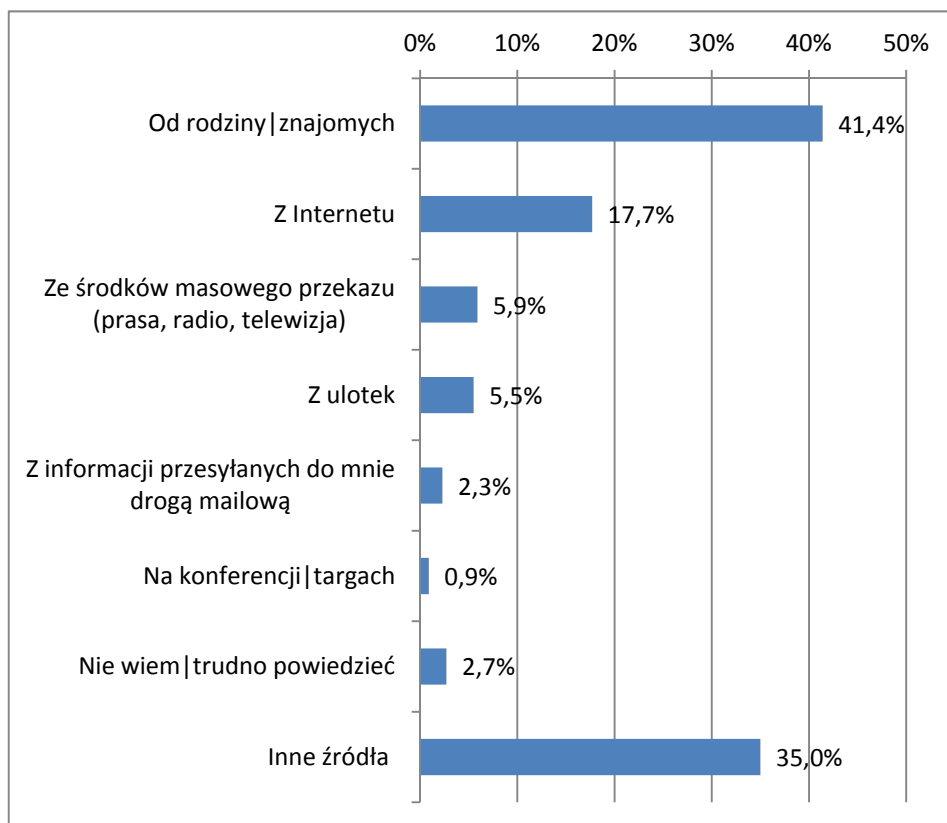

Wykres 47. Stopień rozpowszechnienia informacji o dostępnych narzędziach wsparcia zwrotnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI

Tezę o dużym znaczeniu źródeł przypadkowych w procesie dowiedzenia się o ofercie pożyczkowej zdają się potwierdzać wyniki badania ilościowego. Wśród najpowszechniejszych źródeł są „znajomi i rodzina” oraz „inne źródła”. Zwraca uwagę marginalne znaczenie wszelkich form promocyjnych poza Internetem.

Oddzielną kwestię stanowi promocja oferty funduszy poręczeniowych. Tutaj, należy zwrócić uwagę na nieco innego odbiorcę działań promocyjnych. Wieloletnie doświadczenia wskazują, iż czynnikiem decydującym o powodzeniu działalności poręczeniowej jest świadomość i chęć współpracy po stronie banków komercyjnych. Adresatem promocji muszą być zatem przedstawiciele lokalnych banków (ewentualnie funduszy pożyczkowych). Promocja opiera się zatem na osobistych relacjach przedstawicieli funduszy i banków. W zgodnej deklaracji przedsiębiorców, którzy korzystali z poręczeń, źródłem informacji o poręczeniach był kredyt/pożyczkodawca. Trudno zatem analizować stopień rozpowszechnienia wiedzy o ofercie poręczeniowej w skali całego regionu. Badania jakościowe wykazały, że banki znają ofertę funduszy, nie zawsze jednak chcą z niej korzystać.

Wykres 48. Źródła informacji o dostępnych narzędziach wsparcia zwrotnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI

Działania mogące zwiększyć atrakcyjność narzędzi wsparcia zwrotnego

Zwiększenie atrakcyjności narzędzi wsparcia zwrotnego w województwie warmińsko-mazurskim musi się wiązać z reakcją na stwierdzone bariery w dostępie. Ponieważ udało się je dość jednoznacznie zdefiniować, sformułowanie działań wpływających na uatrakcyjnienie narzędzi inżynierii finansowej nie jest trudne. Należy wskazać:

- Rozwój pożyczek na cele obrotowe, ze szczególnym znaczeniem dopuszczenia finansowania wszelkich kosztów związanych z działalnością gospodarczą, przy jednoczesnej rezygnacji lub częściowej rezygnacji z konieczności szczegółowego rozliczania wszystkich pozycji kosztowych – należy pamiętać, iż są to narzędzia zwrotne, a nie dotacyjne.
- Dywersyfikacja kwoty maksymalnej pożyczki w podziale na pożyczkę na cele obrotowe (na poziomie niższym, porównywalnym do obowiązujących w obecnym RPO limitów) oraz pożyczkę inwestycyjną o zwiększonej kwocie maksymalnej lub o zwiększonej kwocie maksymalnego poziomu aktualnego zadłużenia (możliwość wzięcia więcej niż jednej pożyczki do określonej kwoty łącznej).
- Wydłużenie maksymalnego okresu udzielenia pożyczki z 7 do 10 lat – przy czym okres wydłużony dotyczyłby jedynie pożyczek inwestycyjnych o szczególnym znaczeniu rozwojowym dla firmy i dotyczyłby tylko przedmiotów o okresie amortyzacji przynajmniej 10 lat.
- Wprowadzenie zasady nieciągłej karencji sześciomiesięcznej, jednakże przy każdorazowej zgodzie pośrednika udzielanej w związku ze szczególną sytuacją pożyczkobiorcy (np. sezonowość przychodów).

- Wprowadzenie większych kwotowo poręczeń kredytów bankowych, jako odpowiedź na zmieniające się oczekiwania banków kredytujących w tym zakresie.
- Uelastycznienie wszystkich form finansowania, ze szczególnym uwzględnieniem znaczącej redukcji wymaganych dokumentów zarówno na etapie aplikacji, jak i rozliczania finansowania, gdyż obecnie procedury funduszowe są postrzegane przez rosnącą część przedsiębiorców, jako mniej przyjazne od bankowych.
- Wprowadzenie bardziej ujednoliconego poziomu oprocentowania pożyczek (obecnie klienci o podobnym charakterze, w zależności od funduszu mogą mieć pożyczkę na 3,8% lub na niemal 10%). Wydaje się, że poziom tuż nad progiem pomocy publicznej będzie akceptowalny przez rynek.

4.2.2. Samorządy miast

Adekwatność instrumentów finansowych do potrzeb samorządów miast

Produkty finansowe oferowane w Polsce w przeważającej większości odpowiadają na zapotrzebowanie samorządów miast. Co prawda samorządy zgodnie twierdzą, że preferują bezzwrotne formy pomocy finansowej chociażby w postaci dotacji, sięgając do form zwrotnych w ostateczności. Podejście to można uznać za zdrowo rozsądkowe oraz uzasadnione z punktu widzenia ekonomicznego. Jednostki samorządu terytorialnego niechętnie finansują przedsięwzięcia inwestycyjne poprzez zaciąganie kredytów. Nawet wtedy, gdy samorząd zdecyduje się na pozyskanie zwrotnych instrumentów finansowych, preferuje pozyskanie środków pieniężnych na warunkach preferencyjnych niż kredytów rynkowych. W badaniu jakościowym przedstawiciele FROM oraz jednostek samorządu, którzy korzystali z inicjatywy JESSICA wskazywali na potrzebę wprowadzenia instrumentu finansowania zwrotnego, który zakładałby możliwość umorzenia spłaty części kredytu preferencyjnego (zazwyczaj wskazywano na udział procentowy około 20%) w przypadku, gdy ostateczny odbiorca kredytu byłby wzorowym kredytobiorcą (np. poprzez terminowe spłacanie rat, spełnienie funkcji społecznej inwestycji itp.). Z przeprowadzonych wywiadów oraz ankiet wyciągnięto wnioski, że duża część samorządów byłaby zainteresowana zwrotnymi instrumentami finansowymi, jeżeli istniałaby możliwość łączenia instrumentów zwrotnych z bezzwrotnymi takimi jak dotacja. Samorządy często wskazywały na chęć zaciągnięcia kredytu na pokrycie wkładu własnego do inwestycji finansowanej w formie dotacji przy udziale środków unijnych. Znaczna część środków finansowych jaką pozyskują samorządy miast w formie zwrotnych instrumentów finansowych jest wykorzystywana na rewitalizację terenów zdegradowanych, powojсковych, które uległyby w przyszłości dalszej destrukcji strasząc centra miast.

Reasumując produkty finansowe oferowane w Polsce nie spełniają w 100% wymagań samorządów, natomiast duża część z nich znacznie przyczynia się do poprawienia możliwości finansowania przedsięwzięć realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Bardzo często samorządy wskazują, że chętnie połączyłyby bezzwrotną dotacyjną formę wsparcia z preferencyjnymi zwrotnymi środkami finansowymi takimi jak JESSICA, z tym że środki z inicjatywy służyłyby jako wkład własny, co jest ciekawym rozwiązaniem, jednakże nie to jest celem finansowych środków zwrotnych.

Środki finansowe pochodzące z inicjatywy JESSICA są oceniane przez samorządy miast jako potrzebne do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, natomiast najczęstszą formą w jakiej jednostki samorządu terytorialnego są skłonne dokonywać inwestycji jest forma Partnerstwa Publiczno-Prywatnego. W związku z powyższym rekomenduje się do wprowadzenia w województwie warmińsko-mazurskim inicjatywy JESSICA, ponieważ umożliwi to znaczny rozwój współpracy przedsiębiorstw

prywatnych z samorządami, a co najważniejsze skutkuje wzrostem zrewitalizowanych nieruchomości i podniesieniem standardu życia mieszkańców w regionie.

Czynniki determinujące zainteresowanie instrumentami finansowymi

Samorządy miast wykazują zainteresowanie usługami oferowanymi w ramach instrumentów zwrotnych. Głównymi czynnikami determinującymi zainteresowanie są:

- brak możliwości pozyskania dotacji ze względu na nie spełnienie wszystkich stawianych wymogów przez Instytucje Zarządzające;
- brak możliwości pozyskania dotacji ze względu na wyczerpanie alokacji środków w ramach danego programu operacyjnego;
- chęć pozyskania środków finansowych po niższych kosztach niż te pozyskane na rynku kredytowym;
- chęć zapewnienia środków potrzebnych na wkład własny, ażeby uzyskać dotacje;
- chęć zniwelowania luki finansowej (samorządy posiadające potencjał inwestycyjny w postaci np. dobrze położonych terenów inwestycyjnych, wyspecjalizowanej kadry pracowniczej, nie mają środków finansowych na przedsięwzięcie, które jest potrzebne w gminie – wtedy starają się pozyskać pieniądze).

Wyżej wymienione czynniki są głównymi czynnikami wymienianymi przez jednostki samorządu terytorialnego w ramach przeprowadzanych ankiet oraz wywiadów indywidualnych z przedstawicielami urzędów miast, na terenie których pozyskuje się środki finansowe w ramach programowania na lata 2007-2013 oraz zamierza się pozyskiwać środki w ramach przyszłego programowania 2014-2020.

Wskazano również jakie elementy w szczególności skutecznie odstraszały samorządy w staraniu się o pozyskanie instrumentów finansowych, należało do nich między innymi nadmierne sformalizowanie w dokumentach aplikacyjnych o środki finansowe oraz brak informacji na temat dostępnych instrumentów finansowych, z których samorządy mogą skorzystać.

Wśród czynników mających największy wpływ na zainteresowanie wsparciem udzielanym w ramach inicjatywy JESSICA wymienia się ponadto:

- niskie oprocentowanie (uzależnione m.in. od jakości komponentów „społecznych” projektu, tj. mających wpływ na rozwiązywanie źródłowych problemów obszarów rewitalizowanych);
- długi okres spłaty pożyczki;
- możliwość łączenia pożyczki z innymi formami wsparcia;
- możliwość, a wręcz konieczność uzyskiwania w ramach projektu dochodu (co umożliwia spłatę pożyczki oraz ewentualny rozwój przedsięwzięcia w przyszłości).

Problemy i bariery w wykorzystywaniu instrumentów finansowych

Największymi problemami oraz barierami, które utrudniają wykorzystanie instrumentów finansowych przez jednostki samorządu terytorialnego jest w głównej mierze brak informacji na temat dostępnych produktów finansowych. Samorządy często nie są zaznajomione z tematyką instrumentów finansowych, jedyne informacje jakie pozyskują to te z ulotek informacyjnych oraz informacji umieszczanych na stronie danego programu będącego instrumentem finansowym. Do kolejnych czynników stanowiących barierę w wykorzystaniu środków finansowych są restrykcje nałożone przez Ministerstwo Finansów – chociażby w formie maksymalnego możliwego zadłużenia przez gminy. Większość problemów i barier, z którymi muszą się zmagać samorządy jednostek terytorialnych, jest spowodowana obwarowaniami prawnymi wynikającymi z obecnego systemu prawnego. Część z ustawowych zapisów nie została zmieniona od czasu wejścia Polski do Unii Europejskiej tym samym polskie ustawodawstwo w znacznej mierze nie jest dostosowane do potrzeb wynikających z pozyskiwania dotacji. Pożądanym byłoby dostosowanie polskiego ustawodawstwa i ukierunkowanie go na tory sprzyjające łatwiejszemu pozyskiwaniu instrumentów zwrotnych w celu lepszego i pełniejszego wykorzystania możliwości stojących przed polskimi samorządami. Za przykład posłużyć może art. 89 ust. 1 ustawy o finansach publicznych, która to enumeratywnie wylicza w jakich przypadkach JST może zaciągać zobowiązania długoterminowe, są to:

- pokrycie występującego w ciągu roku przejściowego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego;
- finansowanie planowanego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego;
- spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów;
- wyprzedzające finansowanie działań finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej.

W związku z powyższym dochodzi do sytuacji, w których to gmina nie posiadająca deficytu budżetowego nie może zaciągać pożyczek długoterminowych ponieważ jest w dobrej kondycji finansowej. Również gminy które posiadają duży deficyt budżetowy nie mogą zaciągać długoterminowych pożyczek ponieważ mają przekroczony wskaźnik długu. Analizując przedstawioną sytuację dochodzimy do wniosku, że instrument stworzony z myślą o JST nie może być przez samorządy wykorzystywany.

Wśród problemów występujących w dotychczasowym wdrażaniu inicjatywy JESSICA w Polsce i zdiagnozowanych w trakcie przeprowadzonych badań i analiz (por. M.Górka, Wdrażanie JESSICA, studium problemów) wymienia się także:

- brak dostosowania rodzaju projektów do wymagań mechanizmu pożyczkowego - projekty o charakterze niedochodowym, trudne do realizacji w oparciu o pożyczkę, odpowiednie do realizacji w systemie dotacyjnym;
- brak odpowiednich analiz na etapie przygotowawczym do realizacji (analizy opłacalności inwestycyjnej) – uniemożliwia to ocenę poziomu dochodowości projektów. Z drugiej strony występuje równoległy brak dokumentów umożliwiających przedsiębiorcom ocenę możliwości inwestycyjnych gminy;
- niedostateczny poziom konsultacji społecznych – duża liczba projektów lub koncepcji projektowych nie jest skonsultowana społecznie, zbyt duże ryzyko wynikające z protestów społecznych, przedłużających się procedur związanych z pozwoleniami na realizację inwestycji;

- brak odpowiedniej dokumentacji technicznej (projekty techniczne, koncepcje przestrzenne, programu funkcjonalno – użytkowego).

Wiedza oraz źródła pozyskiwania informacji na temat instrumentów finansowych

Z przeprowadzanych ankiet oraz wywiadów z przedstawicielami FROM jasno wynika, że cała wiedza, którą samorządy posiadają na temat instrumentów finansowych pozyskiwana jest ze stron internetowych danych programów, bądź z otrzymywanych ulotek. Bardzo mała część badanych wykazywała inicjatywę w pozyskiwaniu informacji na temat instrumentów finansowych. Inicjatywa informowania samorządów o dostępnych instrumentach finansowych była podejmowana przez podmioty, które pełniły funkcję Funduszu Rozwoju Obszarów Miejskich. Dzięki szeroko zakrojonym akcjom informacyjnym FROMy przyczyniły się znacznie do poszerzenia wiedzy o możliwości pozyskania środków pieniężnych z instrumentów finansowych. Za szczególnie przydatne jednostki samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorcy uznali spotkania z przedstawicielami FROM, na których to można było zadawać pytania i otrzymywać kompetentne odpowiedzi. Osoby prowadzące szkolenia informowały podmioty pełniące funkcje FROM, iż dzięki tym szkoleniom zaobserwowali znaczny wzrost zainteresowania tematyką instrumentów finansowych – w tym przypadku środków finansowych z inicjatywy JESSICA. Reasumując pożądaną i najbardziej efektywną formą informacji samorządów o możliwości pozyskiwania zwrotnych środków finansowych są spotkania/konferencje, które kompleksowo poruszają wyżej wspomniane tematy. Zwracano także uwagę, że strony informujące o danym instrumencie zwrotnym powinny być bardziej przejrzyste, zachęcające do dalszego zgłębiania wiedzy. Nie należy jednak rezygnować z tej formy informacji, ponieważ jest to zazwyczaj pierwszy kontakt potencjalnego odbiorcy instrumentu zwrotnego z tematyką.

Działania wspomagające lub zmiany regulacyjne

Samorządy są otwarte na pozyskiwanie instrumentów finansowych, jednakże preferują dotacje czyli bezzwrotne środki pieniężne. W celu zwiększenia popytu oraz atrakcyjności powinno się bardziej rozreklamować instrumenty finansowe, ponieważ w okresie programowania 2007-2013 r. reklamy i informacje o bezzwrotnych środkach finansowych znacznie przesłoniły rynek finansowy. Atrakcyjność wsparcia zwrotnego można również zwiększyć poprzez wprowadzenie możliwości umorzenia części kredytu w przypadku, gdy przedsięwzięcie zostało prawidłowo zrealizowane przy zachowaniu wszystkich cech wskazanych w projekcie oraz, gdy kredytobiorca terminowo dokonuje spłat rat kredytu. Procentowy udział umorzonego kredytu byłby ustalany w trakcie prowadzenia naborów na kredyty preferencyjne i mógłby być różny w zależności od rodzaju przedsięwzięcia. Kolejnym z elementów wzmagających atrakcyjność instrumentów finansowych byłaby możliwość łączenia kredytów preferencyjnych takich jak JESSICA z dotacjami. Środki finansowe z pożyczki preferencyjnej służyłyby na pokrycie wkładu własnego jednostki samorządu terytorialnego w związku z czym obniżyłyby się koszty pozyskania dotacji i wdrażania przedsięwzięcia przy użyciu środków finansowych zewnętrznych. Warty uwagi jest dokonanie przeglądu ustawodawstwa związanego z pozyskiwaniem instrumentów zwrotnych m.in. legislacji dotyczącej maksymalnego możliwego zadłużenia gmin oraz zoptymalizowanie ustawodawstwa pod kątem pozyskiwania przez JST instrumentów finansowych. Do istotnych zmian mogących poprawić kondycję finansową samorządów można by zaliczyć nie wliczanie wyemitowanych obligacji przez JST do deficytu budżetowego miast i gmin, co spowodowałoby wzrost liczby samorządów mogących zaciągać pożyczki preferencyjne.

Należy również rozważyć możliwość refinansowania zobowiązań zaciągniętych w inny sposób, a przeznaczonych na realizację tego samego przedsięwzięcia (np. w trakcie realizacji rzeczowej projektu, gdy gmina lub miasto zaciągnie kredyt komercyjny na dane przedsięwzięcie lub wyemituje obligacje w celu realizacji przedsięwzięcia niecierpiącego zwłoki). Nietuzinkowym elementem w przypadku inicjatywy JESSICA byłoby umożliwienie zaciągnięcia pożyczki preferencyjnej w celu spłaty poprzedniego zobowiązania, oczywiście odbywałoby się to w trybie konkursowym tożsamym do trybu tradycyjnego.

Z informacji uzyskanych od przedstawicieli FROM, a także od dotychczasowych beneficjentów JESSICA wynika, iż zmiany tego typu są postulowane, m.in. poprzez stałe konsultacje pomiędzy BGK a MRR. Niemniej możliwość wprowadzenia części z tychże zmian uzależniona jest od wdrożenia odpowiednich rozwiązań (bądź zmiany istniejących) na szczeblu Unii Europejskiej.

4.2.3. Podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorczość akademicka

---

Przedstawiciele instytucji wdrażających Fundusz ES wskazują, iż oferowany przez nich produkt (pożyczka) **odpowiada potrzebom** tych podmiotów ekonomii społecznej, które są zainteresowane korzystaniem z instrumentów zwrotnych w ogóle. Do tej pory podmioty te miały niewiele możliwości, by korzystać z tego typu dofinansowania – szansa na otrzymanie przez nie dofinansowania ze źródeł komercyjnych jest niewielka, a inne źródła wymienione wcześniej były mało dostępne. ES Fundusz oferuje też niezwykle konkurencyjne warunki nie tylko wobec oferty stricte komercyjnej, ale także wobec np. pożyczek z PAF PIO³².

W przypadku grupy osób rozpoczynających działalność gospodarczą (w tym studentów, absolwentów i pracowników naukowych), istniejące instrumenty – przede wszystkim komercyjne – nie zaspokajają potrzeb tej grupy. Przedstawiciele uczelni wskazują, iż dostęp do środków finansowych jest zdecydowanie niezadowalający i nie odpowiada rzeczywistym potrzebom, które są o wiele większe niż skala dostępnej pomocy. We wszystkich wymienionych grupach (studentów, absolwentów, pracowników nauki) zdaniem respondentów z uczelni trudno o finansowanie zewnętrzne.

Do najważniejszych **czynników determinujących zainteresowanie** podmiotów ekonomii społecznej instrumentami zwrotnymi należą zdaniem badanych:

- łatwość korzystania z pożyczki (wypowiedź jednego z badanych: „Prostota zdobywania funduszy jest istotniejsza niż wielkość, czy koszt pożyczki. Skomplikowana ścieżka zdobywania i obsługi tych funduszy negatywnie wpływa na to zainteresowanie”);
- niewysokie wymogi formalne (szansa na otrzymanie pożyczki nawet przy stosunkowo niewielkim doświadczeniu);
- warunki finansowe (niskie odsetki, opłaty, prowizje);
- bezpośrednie dotarcie operatora do pożyczkobiorcy i możliwość uzyskania bezpośredniej pomocy przy wypełnianiu wniosku, co oszczędzi czas pożyczkobiorcy.

Często badani wskazywali, iż prostota procedury jest wręcz istotniejsza niż warunki finansowe – jeżeli bowiem dany podmiot decyduje się na korzystanie ze wsparcia zwrotnego, to nawet nieco lepsze warunki niż w przypadku instrumentów komercyjnych mogą nie wystarczyć, by instrument

---

³² PAF PIO – Polsko-Amerykański Fundusz Pożyczkowy Inicjatyw Obywatelskich

wzbudził zainteresowanie, jeżeli wnioskowanie o środki jest czasochłonne ze względu na biurokratyczność procedur.

Także w grupie studentów/absolwentów/pracowników naukowych badani wskazywali, iż istotne są proste procedury, choć w tej grupie występuje podział: studenci i absolwenci obawiają się przede wszystkim braku środków na opłaty, prowizje i odsetki, zaś w przypadku pracowników naukowych większym problemem jest brak czasu.

Do problemów i barier, utrudniających wykorzystanie instrumentów finansowych po stronie przedsiębiorców społecznych należy przede wszystkim:

- niechęć do zaciągania długów;
- obawa przed niespłaceniem pożyczki;
- brak czasu na wypełnianie skomplikowanych wymogów.

Źródła pozyskiwania informacji na temat instrumentów finansowych różnią się w przypadku obu grup. W przypadku podmiotów ekonomii społecznej głównym źródłem informacji są bezpośrednie kontakty (informacja od innych tego typu podmiotów), zaś w przypadku osób pragnących założyć działalność gospodarczą – przede wszystkim internet (newslettery, portale dla studentów i absolwentów), ale także informacje z uczelni i jej jednostek (biura karier, centra transferu technologii).

Do najważniejszych działań wspomagających i zmian regulacyjnych zwiększających atrakcyjność wsparcia należy przede wszystkim upraszczanie procedur i ułatwianie dostępności do środków zwrotnych.

4.3. Trafność instrumentów finansowych 2007-2013 z perspektywy strony podaźowej

---

4.3.1. Przedsiębiorczość

Efektywność wsparcia oraz potencjał pośredników finansowych

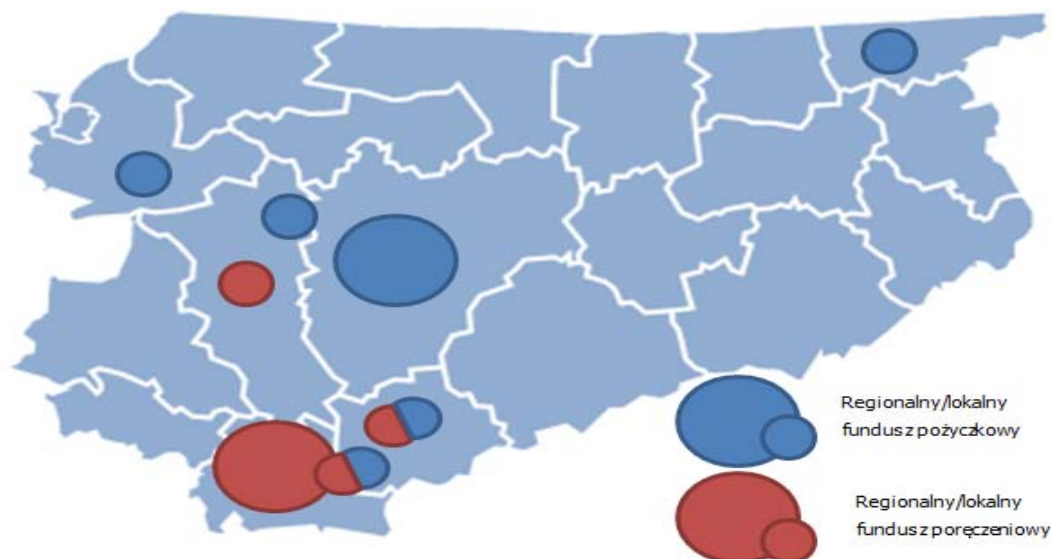
W województwie warmińsko-mazurskim funkcjonuje jedna z najstarszych i najlepiej rozwiniętych sieci podmiotów zajmujących się dystrybucją narzędzi inżynierii finansowej. To na terenie województwa zostało udzielone (Przez Fundację Rozwoju Nida) niemal 20 lat temu pierwsze w Polsce poręczenie kredytowe przez instytucje wsparcia.

Instytucje realizujące zadania pośredników finansowych wykonują je w sposób adekwatny do powierzonych im zadań. Wszyscy rozmówcy, przedstawiciele funduszy pożyczkowych, wskazują na zdecydowaną przewagę popytu nad podażą. W takiej sytuacji, wysiłki związane z dystrybucją pożyczek nie muszą być duże aby osiągnąć spodziewany efekt.

Nieco inaczej kształtuje się sytuacja w odniesieniu do poręczeń kredytowych. Tutaj obserwujemy – w skali całego kraju – zdecydowane zatrzymanie akcji poręczeniowej w związku z uruchomieniem przez BGK narzędzia o charakterze portfelowym. Fundusze poręczeniowe z terenu województwa starają się przeciwdziałać temu zjawisku poprzez zacieśnianie współpracy z bankami spółdzielczymi oraz wchodzenie w poręczenia i gwarancje pozabankowe (wadia, leasing itd.). Warto

w tym miejscu podkreślić, iż problemy dystrybucji poręczeń wynikają z uwarunkowań ogólnokrajowych, a nie z niesprawności działania funduszy z terenu województwa.

Problemy w dystrybucji pożyczek może stwarzać nierównomierny rozkład lokalizacji pośredników finansowych w województwie. Zwraca uwagę fakt, iż niemal wszystkie fundusze są skoncentrowane na zachodzie województwa. Wschód województwa, a w szczególności południowy wschód to obszar zupełnego braku instytucji świadczących usługi inżynierii finansowej.

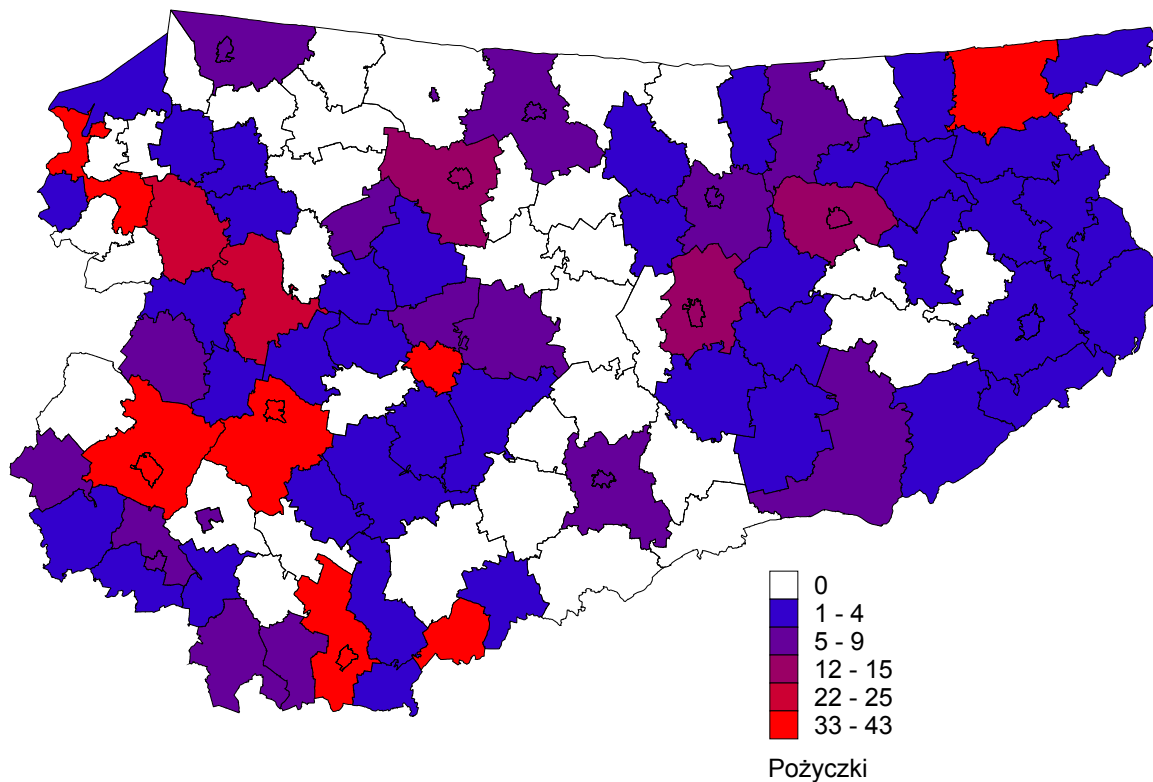

Rysunek 5. Lokalizacja funduszy pożyczkowych i poręczeniowych.

Źródło: opracowanie własne.

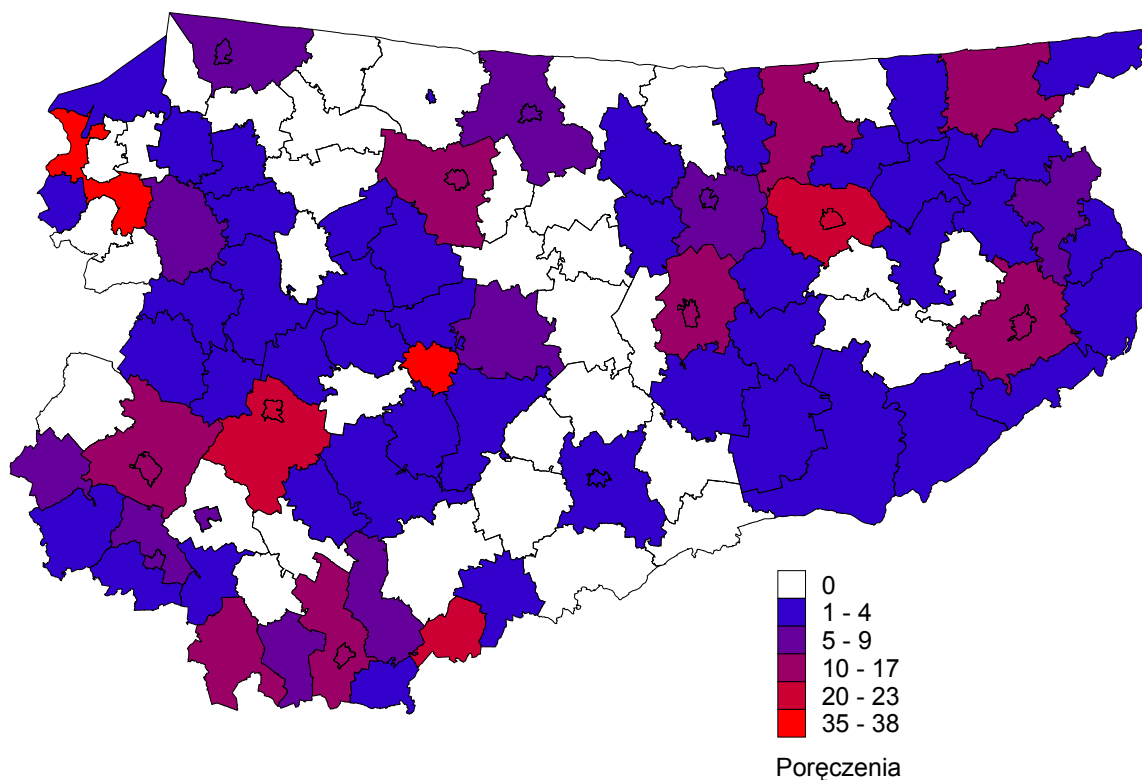
Nierównomierny rozkład lokalizacji pośredników finansowych w województwie może stwarzać problemy w dostępności pożyczek i poręczeń dla firm ze wschodniego obszaru województwa. Nie potwierdza tego jednak analiza rozkładu lokalizacji siedzib przedsiębiorców - ostatecznych odbiorców wsparcia. Na mapkach poniżej pokazano rozkład geograficzny lokalizacji siedzib pożyczkobiorców i poręczeniobiorców. Nie widać koncentracji geograficznej ostatecznych odbiorców wsparcia w zachodniej części województwa tj. w bezpośrednim sąsiedztwie siedzib pośredników finansowych. Można stąd wysnuć wniosek, że dystans geograficzny nie jest przeszkodą do korzystania ze wsparcia oferowanego przez pośredników finansowych i oferta funduszy trafia również do obszarów peryferyjnych.

Pomimo, że nie widać obecnie negatywnego wpływu tej sytuacji na dostępność pożyczek w zachodniej części województwa, zwiększenie akcji pożyczkowej w przyszłej perspektywie finansowej może wymagać utworzenia nowych kanałów dystrybucji w celu zrównoważenia szans przedsiębiorców do których adresowane jest wsparcie w obu częściach województwa.

Rysunek 6. Lokalizacja ostatecznych odbiorców pożyczek oferowanych przez pośredników finansowych działających w województwie warmińsko-mazurskim.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od pośredników finansowych.

Rysunek 7. Lokalizacja ostatecznych odbiorców poręczeń oferowanych przez pośredników finansowych działających w województwie warmińsko-mazurskim.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od pośredników finansowych.

Problemy i bariery wdrażania instrumentów finansowych po stronie operatorów wsparcia

Przedstawiciele pośredników finansowych generalnie dobrze oceniali system wdrażania instrumentów inżynierii finansowej w ramach RPO. Autorzy zdefiniowali jednak w badaniach jakościowych kilka poważnych problemów, których eliminacja będzie konieczna w przyszłym okresie. Poniżej przedstawiono te problemy:

- Najważniejszym problemem, który podważa samą istotę narzędzi inżynierii finansowej, są utrudnione możliwości reinwestowania środków zwalnianych z pożyczek. Możliwość wielokrotnego wspierania przedsiębiorczości tą samą złotówką, to istota narzędzi inżynierii finansowej. Jest to główny powód, dla którego Komisja Europejska forsuje te właśnie narzędzia. Tymczasem, z niewyjaśnionych przyczyn, fundusze pożyczkowe wsparte w ramach RPO deklaruja, iż nie mogą reinwestować odblokowywanych kwot. Dla autorów niniejszego opracowania nie są jasne przesłanki, dla których możliwość taka nie została zapisana już w umowie z pośrednikami. W każdym jednak razie, należy jak najszybciej odblokować taką możliwość, tym bardziej, że u wielu pośredników środki się kończą, a zainteresowanie pożyczkami rośnie.
- Poważny problem dla pośredników finansowych stanowi także brak możliwości kredytowania kosztów zarządzania funduszami ze środków kapitałów pożyczkowych/poręczeniowych. Samą zasadę mówiącą o tym, iż koszty zarządzania muszą być pokryte z przychodów z kapitałów, autorzy opracowania uznają za dobrą. Warto jednak dopuścić możliwość zaliczkowania kosztów zarządzania z kapitałów. W przeciwnym razie dochodzi do sytuacji, w której fundusz ma środki na lokacie w banku, ale nie mogąc z nich skorzystać, zaciąga w tym samym banku kredyt (oprocentowany znacznie wyżej niż lokata). Jedynym beneficjentem tej sytuacji jest bank, który środkami pośrednika kredytuje go, zarabiając przy tym.
- Pośrednicy nie widzą uzasadnienia dla szczegółowego rozliczania przez przedsiębiorców wszystkich kosztów na cele obrotowe. Z ich doświadczenia wynika, iż procedury te zmniejszają znacznie atrakcyjność pożyczek w oczach przedsiębiorców, nie zapewniając de facto większej ochrony przed nadużyciami. Dochodzi do takich sytuacji, że ta sama instytucja w pożyczkach z linii finansowanych środkami własnymi nie stawia takich wymogów, w linii finansowanej środkami RPO stawia wymóg szczegółowych rozliczeń. Prowadzi to do konkurencji wewnętrznej. Wydaje się, iż w tej sprawie można zaufać doświadczeniu pośredników i pozostawić im określenie sposobu dopilnowania, aby środki były wydatkowane zgodnie z przeznaczeniem.

4.3.2. Samorządy miast

Przedstawiciele podmiotów pełniących funkcję Funduszy Rozwoju Obszarów Miejskich w poszczególnych województwach, bazując na swoim dotychczasowym doświadczeniu wskazują na relatywnie wysokie zainteresowanie inwestorów (publicznych i prywatnych), pomimo iż środki przeznaczone na pożyczki w ramach tzw. pierwszego obrotu zostały już wyczerpane.

W początkowym okresie wdrażania JESSICA zauważalne było to, iż pomimo już znacznego zainteresowania samą inicjatywą zostało złożonych niewiele wniosków o pożyczki. Wśród przyczyn wymieniano:

- problemy w należyтым zabezpieczeniu zwrotu pożyczki (poza wekslem *in blanco* wymagane były inne zabezpieczenia, np. poręczenia majątkowe, co było problematyczne dla części wnioskodawców);
- niedochodowy charakter wielu projektów rewitalizacyjnych zwłaszcza tych wdrażanych przez gminy (dobra publiczne);
- brak środków finansowych na zapewnienie wkładu własnego;
- specyfikę rewitalizacji wymagającej m.in. napraw, modernizacji, konserwacji itd. (w ramach JESSICA wydatki dotyczące tylko i wyłącznie odtworzenia infrastruktury są niekwalifikowalne).

Powodem początkowych niepowodzeń w zakresie rozdysponowywania środków pochodzących z JESSICA była niewystarczająca współpraca inwestorów prywatnych z władzami miast w zakresie inwestycji rewitalizacyjnych. Przedstawiciele Funduszy Rozwoju Obszarów Miejskich wskazali na pewną zależność dotyczącą zainteresowania instrumentami finansowymi. Mianowicie atrakcyjność wsparcia udzielanego w ramach JESSICA znacząco wzrosła w momencie, w którym przesądzone już było, iż w obecnym okresie programownia nie będzie możliwe pozyskanie bezzwrotnej dotacji, np. na przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizowane przez JST (wielkopolska). Konieczne było dokonanie modyfikacji projektu po to, aby sprostać wymogom pożyczek w ramach JESSICA.

Czynnikiem spowalniającym rozdysponowywanie środków była również długotrwała procedura oceniania wniosków. W porównaniu do czasu w jakim powinna zostać dokonana ocena finansowa, według przyjętych procedur, wydłuża się ona prawie czterokrotnie. Przedstawiciele FROM wskazywali w trakcie wywiadów pogłębionych, iż procedura oceny wniosków w niektórych przypadkach przekraczała 3 miesiące. Z drugiej strony należy zwrócić uwagę na fakt, iż długi okres oceny umożliwia wypracowanie optymalnej struktury projektu.

Pośrednią przyczyną długotrwałej oceny finansowej projektów jest nacisk, jaki wnioskodawcy kładą na wymagania związane z efektem społecznym przy jednoczesnym braku profesjonalizmu w opracowywanych analizach finansowych i ekonomicznych dostarczanych do Funduszu Rozwoju Obszarów Miejskich. Wnioskowane projekty zawierały obszerne opisy efektów społecznych, jednakże jakość analizy finansowej nie pozwalała na dokonanie oceny projektu w celu podjęcia decyzji o przyznaniu wsparcia.

Aktualnie stan wyczerpania środków w ramach inicjatywy JESSICA w poszczególnych województwach prezentuje się następująco:

- środki przeznaczone w województwie zachodniopomorskim na realizację Inicjatywy JESSICA wyniosły 140 mln zł i zostały w całości zakontraktowane (stan wykorzystania: 100,0%);
- w ramach Inicjatywy JESSICA dla województwa pomorskiego przeznaczono środki w wysokości 233 mln zł, z czego zakontraktowano łącznie 95 mln zł (stan wykorzystania: 59%);
- w ramach ww. zwrotnego instrumentu finansowania w województwie wielkopolskim przeznaczono do wykorzystania środki w wysokości 294 mln zł, z czego do rozdysponowania pozostało jeszcze 36 mln zł (stan wykorzystania: 88%);
- w ramach Inicjatywy JESSICA województwo mazowieckie otrzymało do rozdysponowania środki w wysokości 155 mln zł, z czego w ramach działania 1.6 – 22 mln zł, w ramach działania 4.3 – 66 mln zł, w ramach działania 5.2 – 66 mln zł (stan wykorzystania: 83%);

- w województwie śląskim alokacja wynosiła 233 mln zł, z czego wydano do tej pory 55 mln zł (stan wykorzystania: 23%).

4.3.3. Podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorczość akademicka

---

Zarówno w przypadku ES Funduszu jak i pilotażowego programu „Pierwszy biznes – wsparcie w starcie” trudno w chwili obecnej mówić o efektach. Pierwsze pożyczki zostały dopiero udzielone, a ich efekty będzie można badać najszybciej w 2016 r., gdy znacząca część środków zostanie już rozliczona. Takiemu badaniu powinny zostać poddane także mikropożyczki, które będą udzielane w ramach Działania 6.2. PO KL.

Aby w sposób trafny zorganizować wsparcie w zakresie instrumentów zwrotnych, konieczne jest wyłonienie operatorów finansowania o dużym potencjale. Zdaniem badanych, związanych z ES Funduszem, aktualny system wdrażania funduszu jest optymalny – zarówno BGK, jak i TISE są podmiotami o dużym doświadczeniu związanym ze wsparciem zwrotnym, a w przypadku TISE mamy także do czynienia z podmiotem mającym bardzo dobry kontakt z samymi podmiotami ekonomii społecznej. Słabszym ogniwem, zdaniem badanych, bywają z kolei partnerzy regionalni, mający za zadanie dotrzeć do grup docelowych – nie wszyscy z nich mają bezpośredni kontakt z podmiotami ekonomii społecznej.

Uzyskanie wsparcia z TISE wymaga jednak dużej wiedzy i doświadczenia nie tylko w obszarze ekonomii społecznej, ale również z zakresu aplikowania o środki finansowe. Na poziomie województwa powinien być utworzony własny instrument pożyczkowy, którego zasady będą na tyle łatwe i przejrzyste, że pozwolą na korzystanie z niego podmiotom ekonomii społecznej o małym doświadczeniu.

Barierą utrudniającą wdrażanie tego typu instrumentów po stronie operatorów wsparcia może okazać się niewystarczająca wiedza i kompetencje w obu zakresach: 1) instrumentów finansowych, 2) współpracy z podmiotami stanowiącymi grupę docelową. Problemem może być tu niewłaściwy wybór operatora wymuszony przez Prawo Zamówień Publicznych. Przy wyborze operatora bowiem, jak wskazuje jeden z badanych:

Najważniejsze jest, żeby miał doświadczenie i w tym, i w tym. Sam OWES (Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej) nie wystarczy, gdyż często ma mizerną wiedzę o instrumentach finansowych. Z kolei fundusz pożyczkowy nie zawsze ma dobry kontakt z podmiotami ekonomii społecznej.

Tymczasem Prawo Zamówień Publicznych nie pozwala na to, by kryterium wyboru było doświadczenie w danej dziedzinie (może to być jedynie kryterium dostępu). Bardzo często jako główne kryterium stosowana jest cena. Dlatego też konieczne jest precyzyjne ustalenie kryteriów dostępu dla przetargu na operatora.

Kryteria dostępu powinny ograniczać możliwość pełnienia funkcji operatora dotacji przez podmioty posiadające małe doświadczenie w obszarze ekonomii społecznej. Dobrą praktyką jest zastosowanie kryterium dostępu takiego jak: „Projektodawca na dzień złożenia wniosku o dofinansowanie posiada co najmniej roczne doświadczenie w prowadzeniu działalności w obszarze merytorycznym, którego dotyczy projekt” wraz z uzasadnieniem: „Realizacji projektu w ramach Priorytetu VII Promocja integracji społecznej może podjąć się tylko taki podmiot, który posiada

minimum roczne doświadczenie lub świadczył minimum 1 usługę we wspieraniu inicjatyw z zakresu przedsiębiorczości społecznej i prowadzeniu ośrodka wspierania inicjatyw ekonomii społecznej na terenie województwa warmińsko – mazurskiego lub wsparciu na założenie spółdzielni socjalnej, przystąpienie do lub zatrudnienie w spółdzielni socjalnej na terenie województwa warmińsko – mazurskiego”.

4.4. Efekty instrumentów finansowych 2007-2013

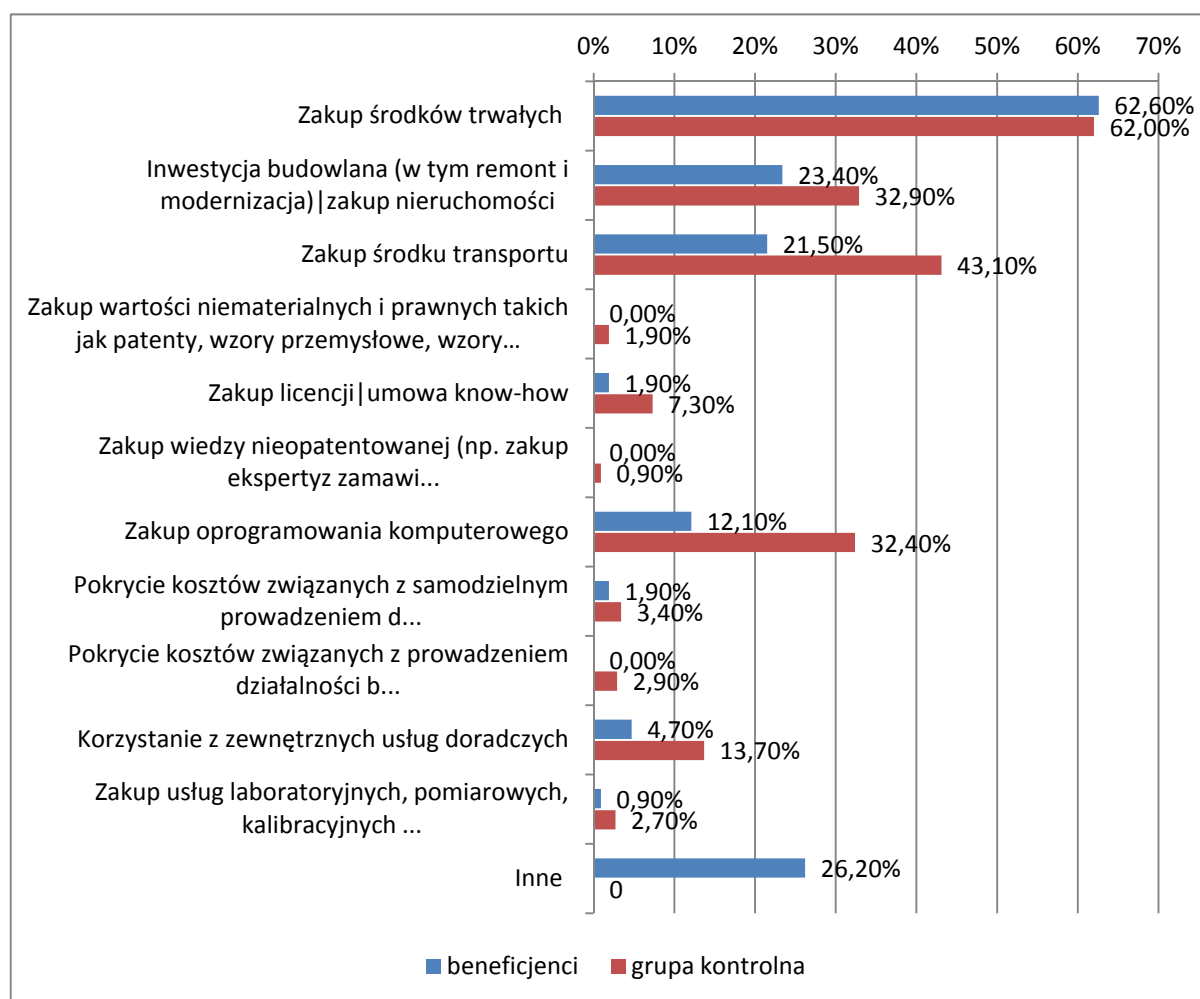
4.4.1. Przedsiębiorczość

Badanie efektywności wsparcia w ramach narzędzi zwrotnych oparto o porównanie zmian w firmach objętych tym wsparciem ze zmianami, jakie zaszły w podmiotach grupy odniesienia, którą stanowią firmy aplikujące o finansowanie kredytowe z banków. W ten sposób starano się uchwycić rzeczywisty wpływ (netto) narzędzi inżynierii finansowej na regionalne firmy.

Rezultaty zastosowania instrumentów finansowych

Rezultaty udzielonego finansowania wiążą się w sposób prosty z zakresem przedmiotowym udzielanych pożyczek. Podobnie jak w grupie odniesienia, ponad 60% pożyczkobiorców zainwestowało w środki trwałe. Co ciekawe, wśród odbiorców ostatecznych wsparcia było zdecydowanie mniej podmiotów inwestujących w środki transportu, oprogramowanie i nieruchomości. Mniejsza reprezentacja tej ostatniej grupy wynika oczywiście z niewystarczającego okresu trwania pożyczki do finansowania poważniejszych zakupów nieruchomości. Zdecydowanie częściej odbiorcy ostateczni wskazują inne, niezdefiniowane cele przeznaczenia pożyczki.

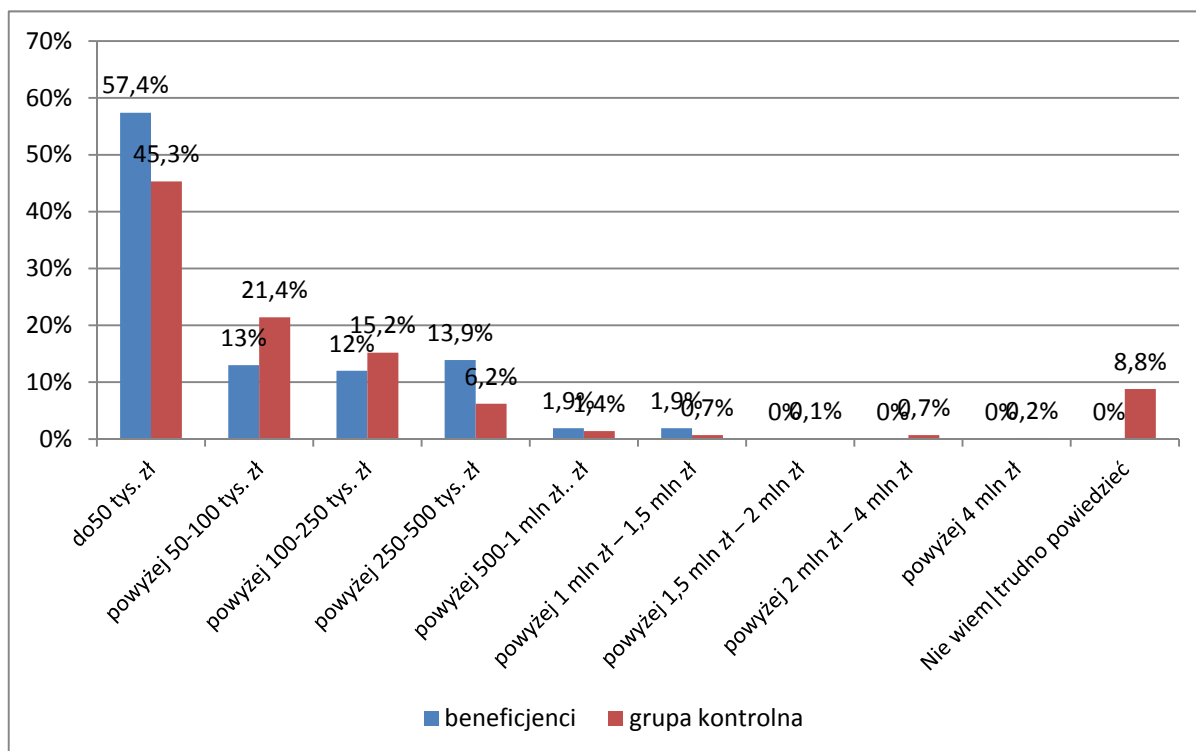

Wykres 49.   Rezultaty wsparcia

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI

Wyniki badań ilościowych pokazują jednoznacznie, iż pożyczki są kwotowo mniejsze od kredytów. Jedynie w grupie najmniejszych pożyczek występuje nadreprezentacja odbiorców ostatecznych wsparcia w stosunku do kredytobiorców. Wynika to w sposób oczywisty z ograniczeń programowych. Pokazuje jednak spory margines luki w pożyczkach powyżej 500 tys. zł a poniżej 1 mln zł.

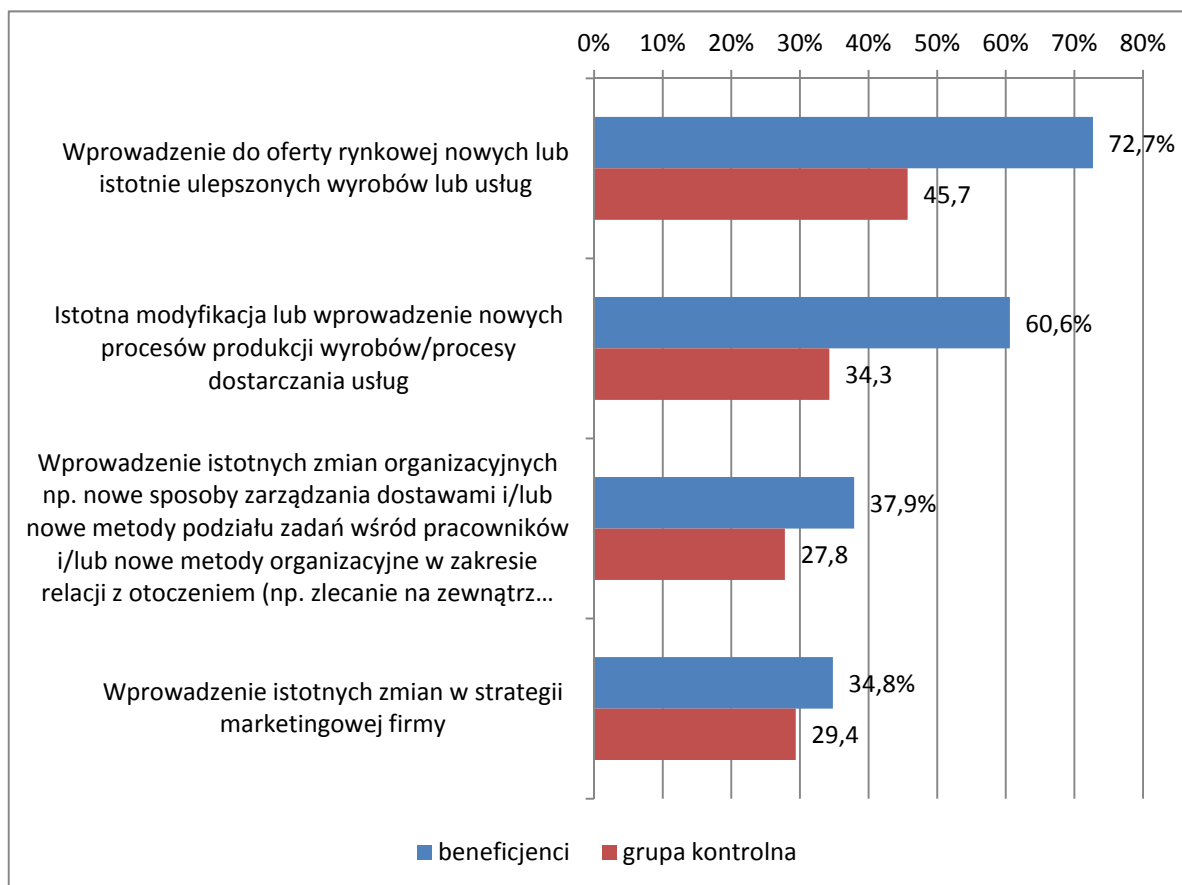
Wykres 50. Zainwestowana kwota

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI

Efektywność wsparcia

Kluczowe znaczenie w odniesieniu do narzędzi zwrotnych ma jednak nie rezultat bezpośredni, ale efekt podjętych działań, który jest celem przeznaczania środków publicznych. Jakkolwiek akcja pożyczkowa wyrażana w kwotach czy sztukach jest ważnym miernikiem, to najważniejsza jest odpowiedź na pytanie jaki efekt ta akcja przyniosła regionalnym przedsiębiorcom.

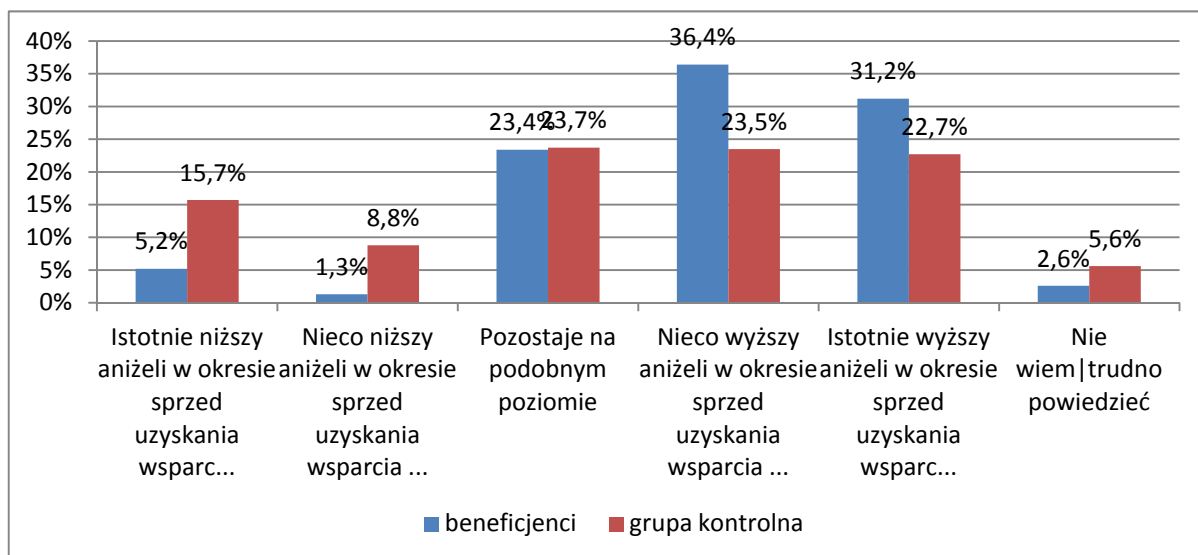
Nawet pobieżna analiza danych zawartych na wykresie nr 51 wskazuje na znaczną efektywność wsparcia. Najbardziej widać to w odniesieniu do wprowadzenia nowego produktu do oferty (niemal dwukrotnie częstsze wskazanie wśród odbiorców ostatecznych w porównaniu do grupy kontrolnej!) oraz ulepszenia istniejącego produktu lub usługi. Jednak przewaga pożyczkobiorców jest widoczna we wszystkich kategoriach. Widać zatem, że efektywność wsparcia jest znaczna.

Wykres 51. Efekty wsparcia

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI

Bardzo pozytywne są także wyniki badania dotyczącego przychodów uzyskanych z wprowadzenia na rynek nowych lub ulepszonych produktów. Odbiorcy ostateczni wsparcia nie tylko częściej wprowadzali a rynek nowe produkty lub usługi, ale także osiągnęli zdecydowanie większy przychód z ich tytułu od przedsiębiorców aplikujących o finansowanie bankowe. W przeciwieństwie do grupy odniesienia, w grupie klientów funduszy, jedynie w pojedynczych przypadkach przychody z wprowadzenia nowych produktów lub usług były mniejsze niż wcześniej – czyli tylko w nielicznych przypadkach proces unowocześnienia produkcji się nie powiódł.

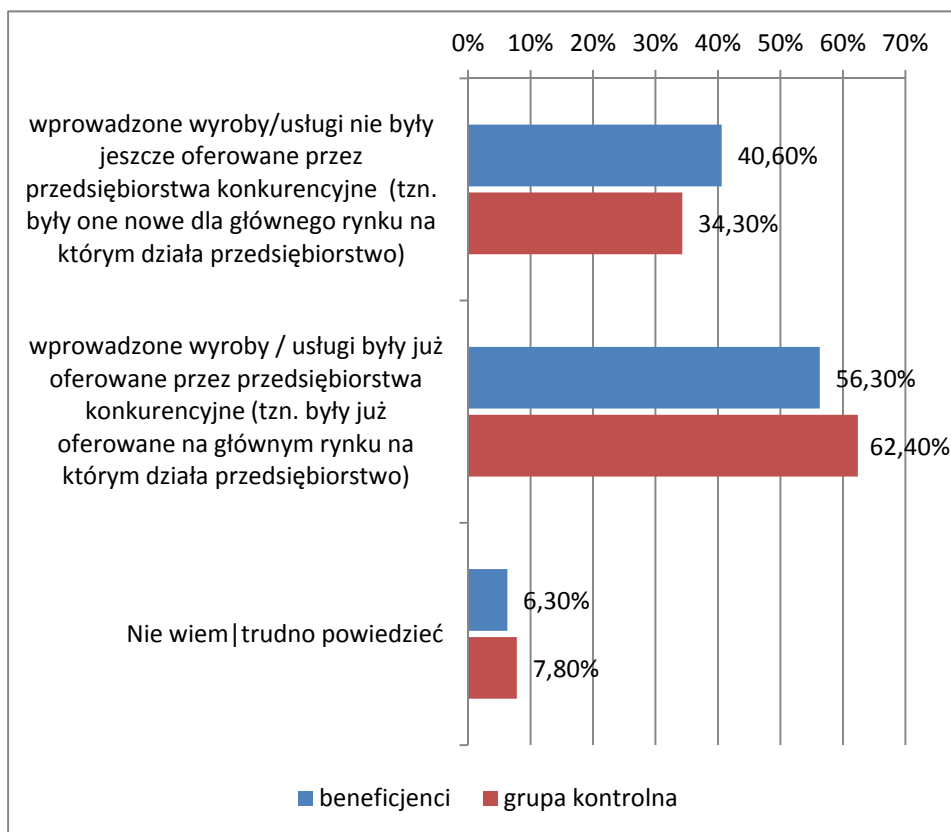
Wykres 52. Przychód z wprowadzenia nowych produktów w porównaniu do okresu sprzed inwestycji

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI

Generalny efekt wsparcia jest więc jednoznacznie pozytywny. Nie ulega wątpliwości, iż pożyczki (w mniejszym stopniu także poręczenia) są narzędziem efektywnym ekonomicznie – dają efekty lepsze od finansowania bankowego na zasadach komercyjnych. W kolejnym rozdziale obraz ten wzbogacono o szczegółowe informacje na temat różnych mierników konkurencyjności firm.

Wpływ instrumentów finansowych na konkurencyjność przedsiębiorstw

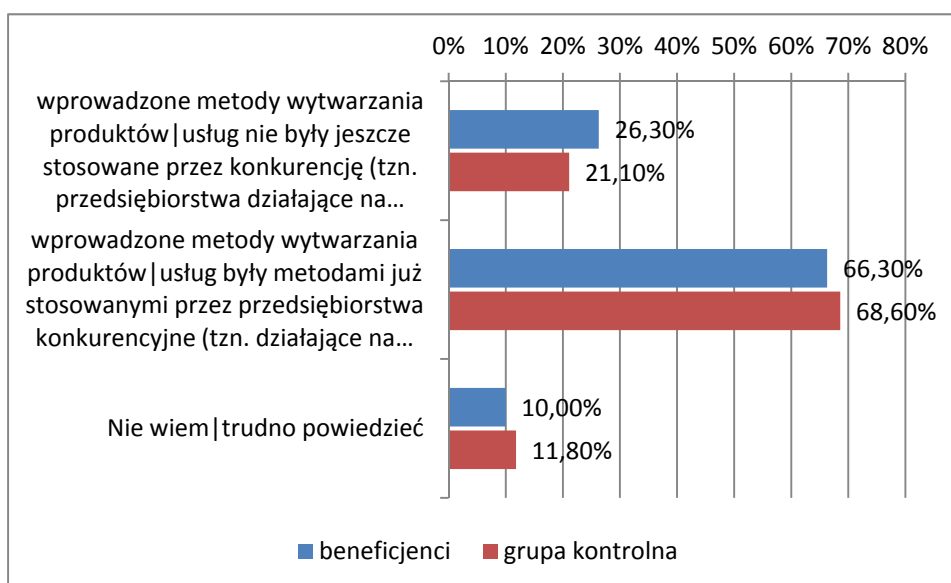
W pierwszej kolejności zbadaliśmy, w jakim stopniu narzędzia inżynierii finansowej wpłynęły na innowacyjność produktową i procesową nowych oferowanych przez przedsiębiorców produktów. O ile w grupie odniesienia, jedynie 34% respondentów zadeklarowało, że nowe produkty nie były wcześniej reprezentowane na rynku, o tyle w grupie klientów funduszy odsetek ten wyniósł nieco ponad 40%. Pozornie różnica jest niewielka, ale należy pamiętać, iż instrumenty zwrotne nie są postrzegane jako narzędzie finansowania innowacji, które – jako szczególnie ryzykowne – gorzej przechodzą proces analizy ryzyka. Taką różnicę należy więc uznać za satysfakcjonującą.

Wykres 53. Efekty innowacji produktowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI

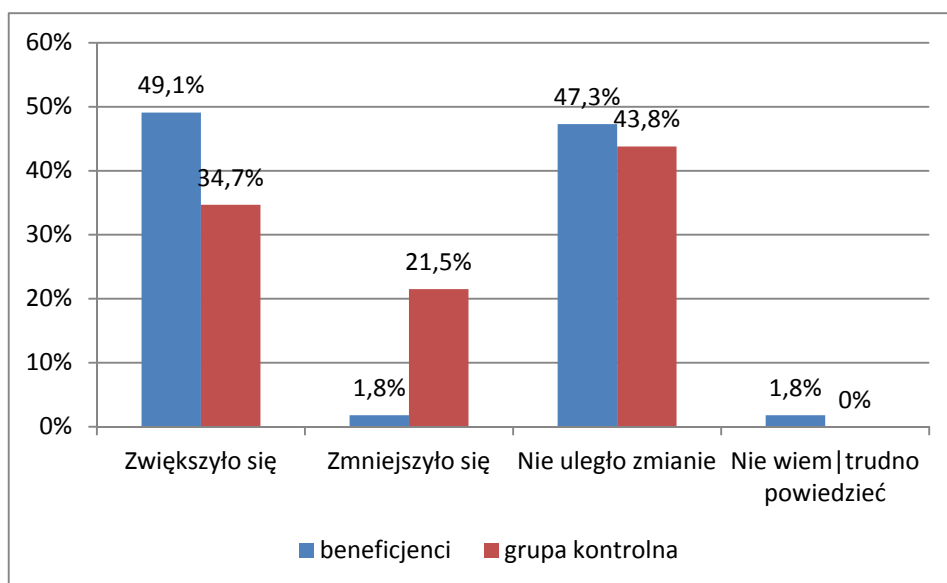
Podobna jest też skala różnic w odniesieniu do innowacyjności procesowej. O ile w grupie odniesienia 21% respondentów twierdzi, że wprowadzone metody wytwarzania były nowe, o tyle w grupie klientów funduszy jest to już 26%. Także tutaj skalę różnicy należy uznać za dowód na rzeczywisty wpływ narzędzi zwrotnych na poziom innowacyjności firm.

Wykres 54. Efekty innowacji procesowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI

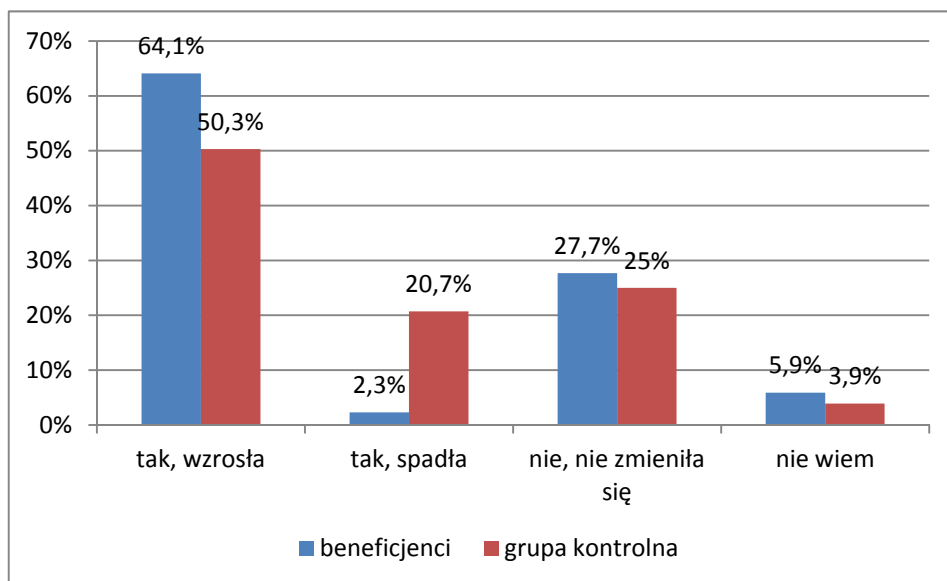
Bardzo wyraźny jest wpływ pożyczek na wzrost zatrudnienia. Dzieje się tak pomimo, iż na żadnym etapie wymóg zatrudnienia dodatkowych pracowników nie był stawiany jako warunek lub choćby czynnik sprzyjający ocenie pozytywnej. Jak widać na rysunku, niemal połowa klientów funduszy deklaruje, że zwiększyła zatrudnienie, podczas gdy w grupie odniesienia odsetek ten wynosi jedynie 35%. Co jednak najważniejsze – w szczególności w okresie spowolnienia gospodarczego – odsetek firm deklaruujących spadek zatrudnienia jest wśród klientów funduszy dziesięciokrotnie mniejszy niż wśród ogółu kredytobiorców (sic!). Prowadzi to do kluczowej konstatacji, iż narzędzia inżynierii finansowej są bardzo sprawnym narzędziem zwiększania zatrudnienia oraz skutecznym narzędziem powstrzymywania negatywnych zjawisk na rynku pracy.

Wykres 55. Zmiana wielkości zatrudnienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI

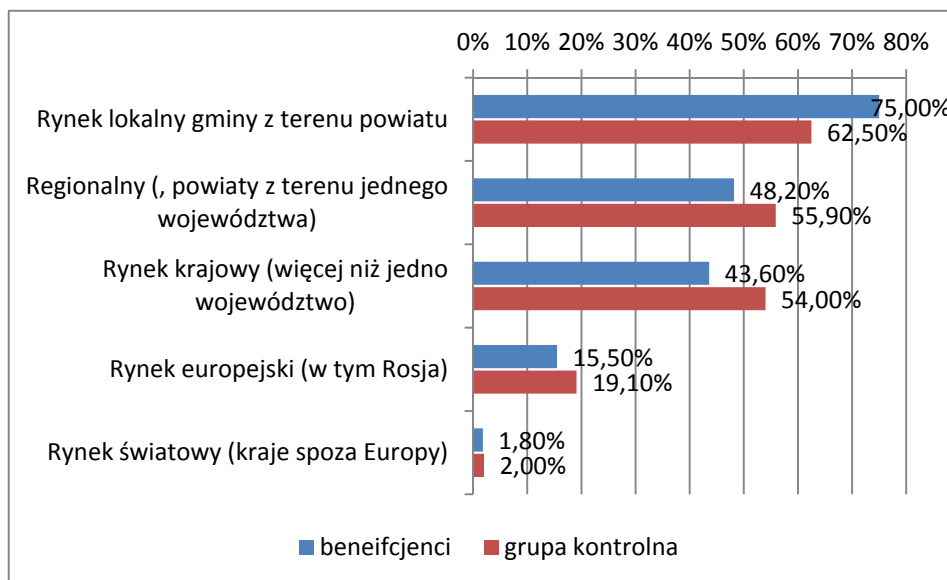
Niemal identycznie kształtuje się sytuacja związana z liczbą klientów. Odsetek wskazań, że się zwiększyła jest wśród klientów funduszy nieco większy, natomiast odsetek wskazań, że się zmniejszyła jest dziesięciokrotnie mniejszy wśród klientów funduszy. Także tu można zatem postawić tezę, że narzędzia inżynierii finansowej bardzo dobrze przeciwdziałają zjawiskom negatywnym, charakterystycznym dla okresu spowolnienia gospodarczego.

Wykres 56. Zmiana liczby klientów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI

Pożyczki i poręczenia nie mają natomiast większego wpływu na rozszerzanie terytorialne rynków zbytu. Obserwujemy wśród klientów funduszy ponadproporcjonalną reprezentację firm działających jedynie na rynku lokalnym. Jest to zrozumiałe wzięwszy pod uwagę ograniczone kwoty dostępnych pożyczek. Są to zatem narzędzia przede wszystkim dla firm działających lokalnie.

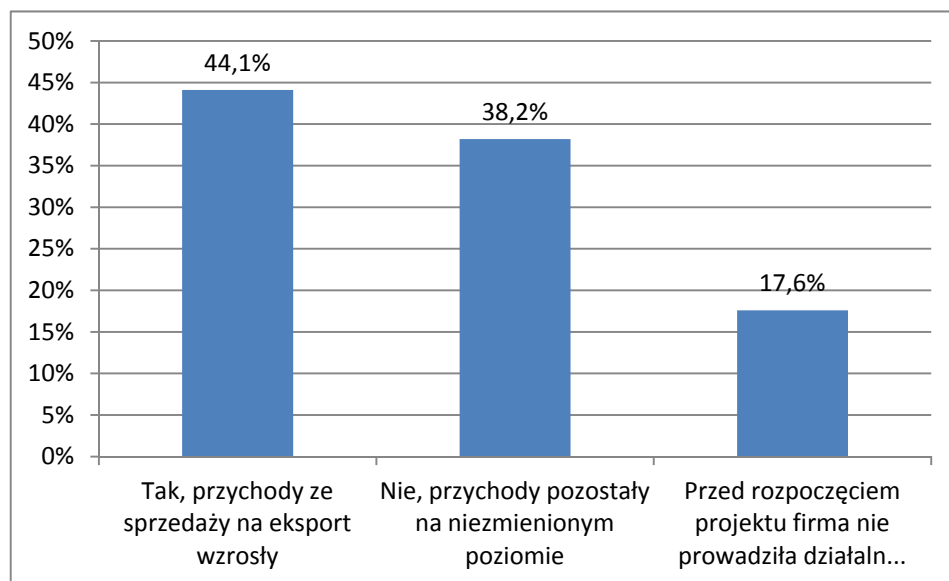

Wykres 57. Zmiana skali obsługiwanego rynku

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI

Jednakże w tej niewielkiej grupie podmiotów objętych badaniem, będących klientami funduszy i prowadzących działalność eksportową, widzimy, po momencie otrzymania wsparcia wzrost skali eksportu. Aż 44% badanych twierdzi, że skala eksportu się zwiększyła, a jedynie około 18% twierdzi,

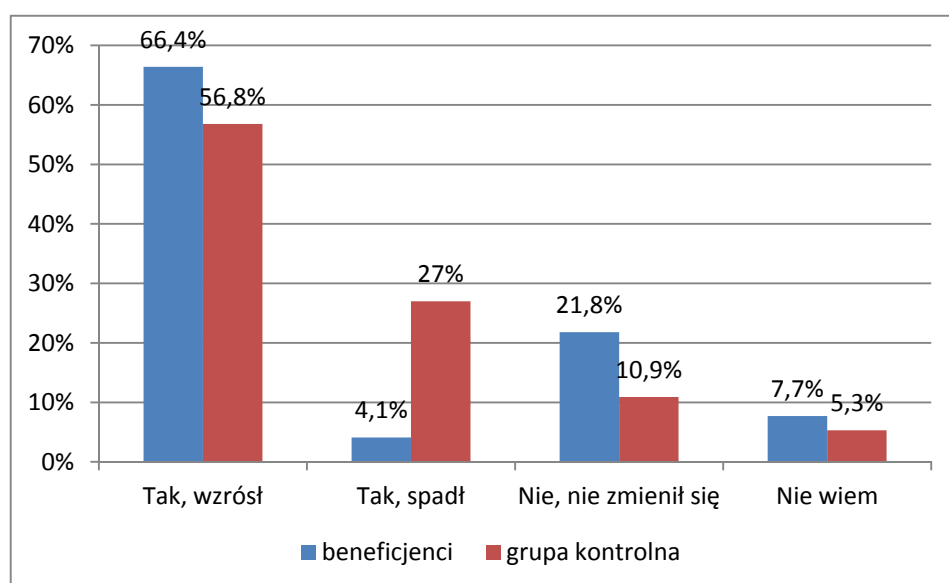
że się zmniejszyła. Pożyczki i poręczenia nie mają zatem mocy kreowania eksporterów, ale mogą być ważnym narzędziem wspierania firm już eksporterami będących.

Wykres 58. Zwiększenie skali eksportu

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI

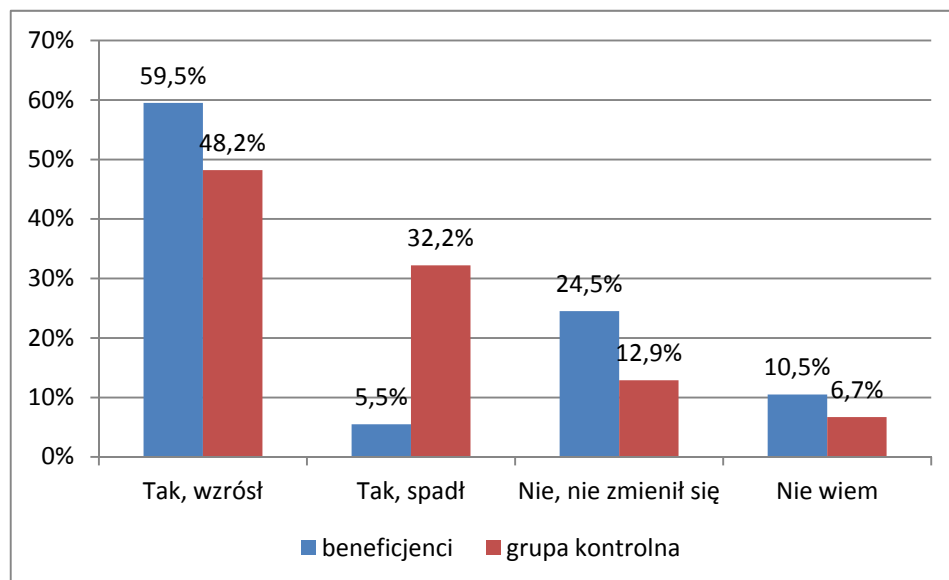
W ostatniej kolejności zbadano wpływ uzyskanego wsparcia na podstawowe mierniki finansowe – przychody ze sprzedaży i zysk netto. Jak można było oczekiwać, wzrost pozycji rynkowej, wzrost zatrudnienia, czy poprawa innowacyjności produktów musiały wiązać się ze wzrostem sprzedaży i zyskowności. Także tutaj widzimy, że o ile różnice liczebności w grupie przedsiębiorców deklarujących wzrost są widoczne, ale nie bardzo duże, o tyle różnice w grupie firm, których sytuacja się pogorszyła są ogromne. Aż 27% firm z grupy kontrolnej twierdzi, że ich przychody się zmniejszyły. W tym samym czasie, spośród grupy klientów funduszy taką opinię formułuje jedynie 4% badanych.

Wykres 59. Zmiany przychodów ze sprzedaży

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI

Podobnie w zakresie zysku netto, wśród firm z grupy odniesienia spadek notuje 32% badanych, a wśród klientów funduszy jedynie 5,5%. Jest to kolejne potwierdzenie na kluczowe znaczenie narzędzi inżynierii finansowej w okresie trudności gospodarczych.

Wykres 60. Zmiany zysku netto

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI

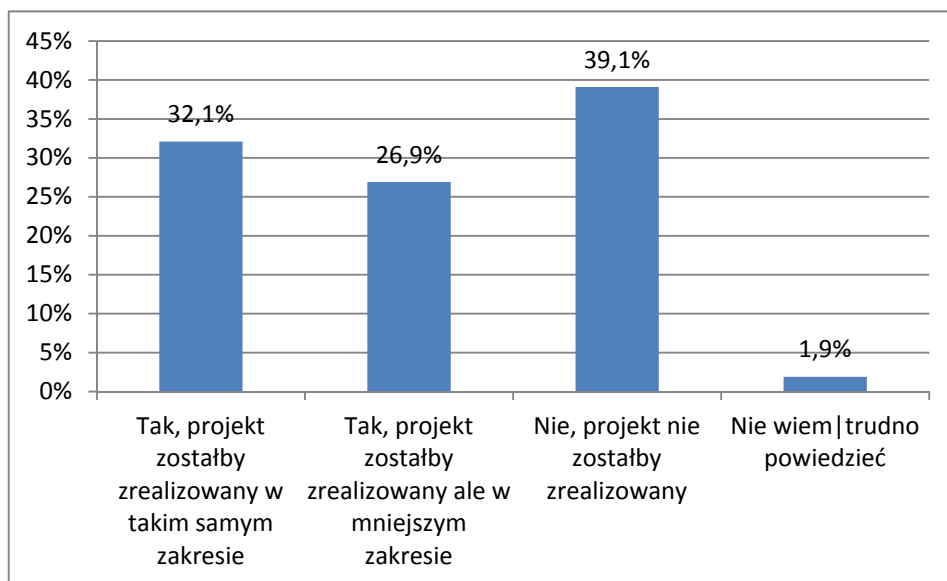
Reasumując, widać jednoznaczny, pozytywny wpływ instrumentów finansowych na konkurencyjność firm. Do zjawisk o charakterze pozytywnym należy dodać – być może jeszcze ważniejszy – fakt kluczowego wpływu narzędzi wsparcia na powstrzymanie zjawisk negatywnych. W wielu przypadkach liczebności firm notujących spadki, pogorszenie, załamanie, itd. były wśród klientów funduszu nawet dziesięciokrotnie mniejsze niż w grupie odniesienia.

Wartość dodana zastosowanych instrumentów

Już wyniki badań przedstawionych w punkcie powyżej wskazują na znaczną wartość dodaną. Należy pamiętać, iż całe badanie oparto na porównaniu grupy klientów funduszy z grupą podmiotów, które aplikowały o inne rodzaje finansowania dłużnego. W obu przypadkach są to zatem podmioty, które podjęły decyzję o finansowaniu dłużnym. W obu przypadkach firmy chciały się rozwijać i miały konkretne potrzeby finansowe. Wyniki firm, które skorzystały z oferty funduszy są jednoznacznie lepsze.

Dodatkowo, zapytaliśmy klientów funduszy wprost, czy gdyby nie otrzymali wsparcia w postaci pożyczki lub poręczenia, to czy zrealizowaliby swoje zamierzenia rozwojowe. Aż blisko 40% badanych odpowiedziało, że plany takie nie zostałyby zrealizowane, a dodatkowe 27% deklaruje, że zostałyby zrealizowane w okrojonym zakresie. Wskazuje to na znaczną skalę wartości dodanej wspartych narzędzi.

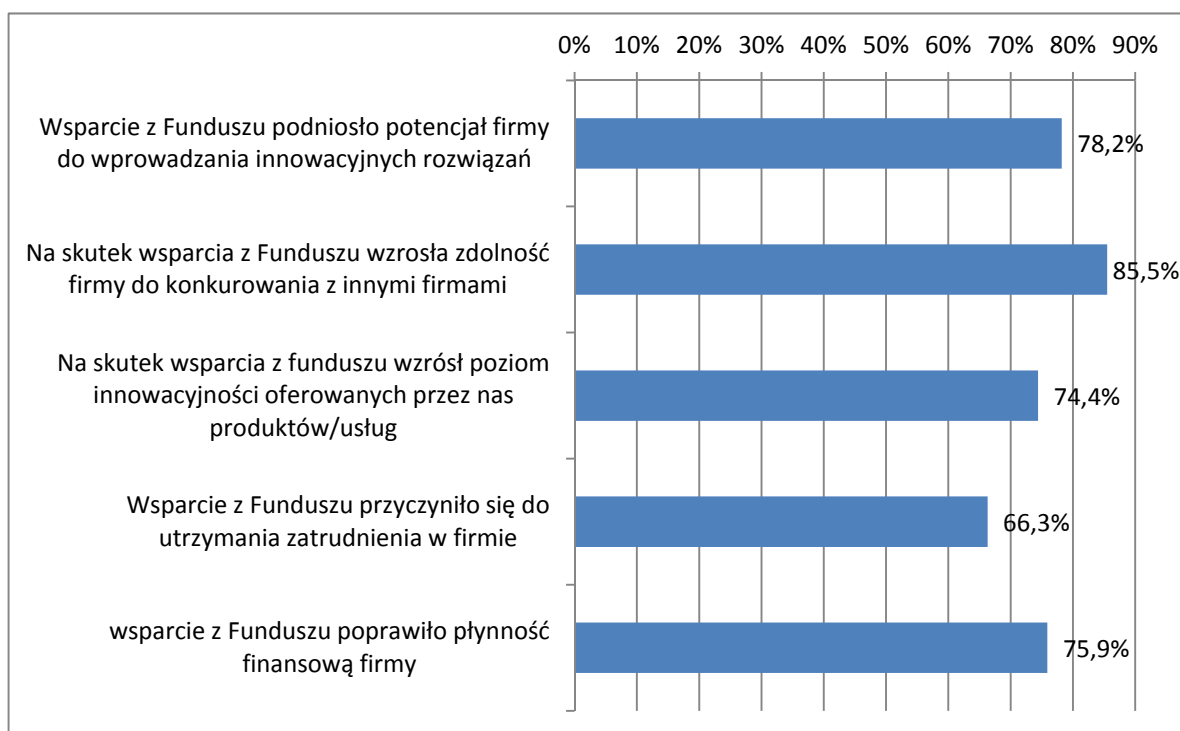

Wykres 61. Możliwość realizacji projektu bez wsparcia

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI

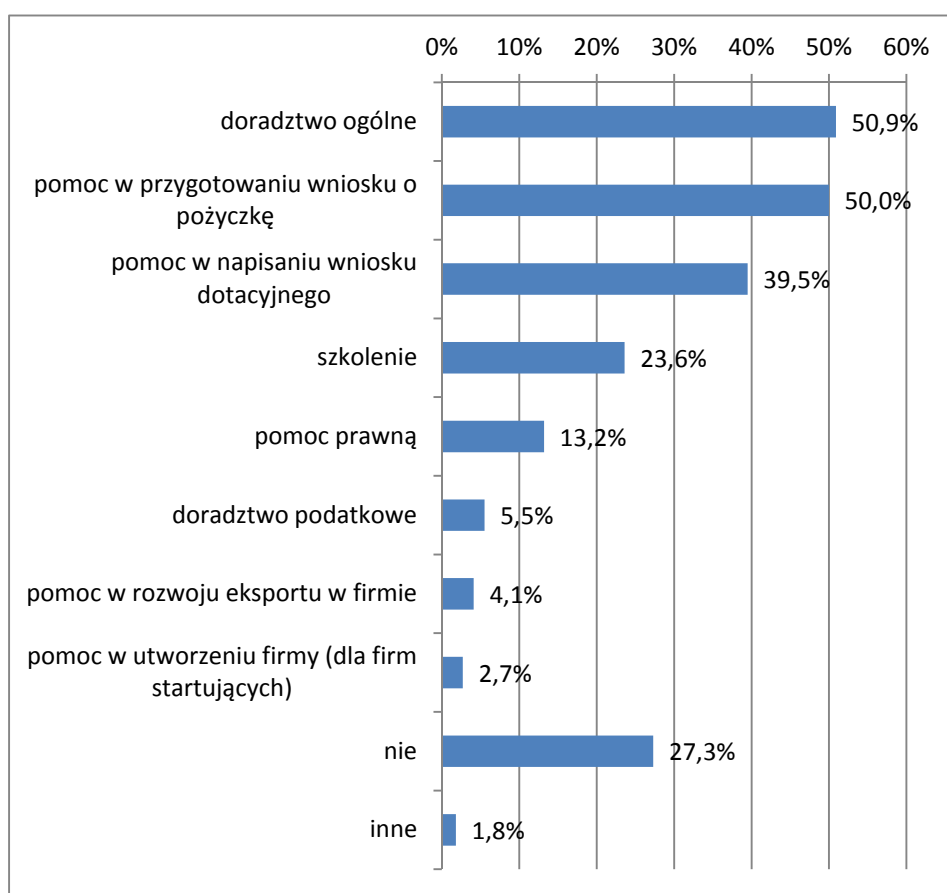
W ramach podsumowania tej części badania poprosiliśmy przedsiębiorców korzystających ze wsparcia funduszy, aby wprost zgodzili się z tezami o wpływie funduszu na rozwój. Wyniki nie pozostawiają żadnych wątpliwości. Ponad 85% respondentów twierdzi, że na skutek wsparcia funduszu wzrosła zdolność firmy do konkurowania z innymi firmami. Szczegółowe wyniki prezentuje wykres nr 62.

Wykres 62. Efekt wartości dodanej

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI

Dodatkowo, warto zwrócić uwagę na nieco inny aspekt wartości dodanej działalności funduszy. Poza oczywistym i mniej oczywistym wpływem narzędzi inżynierii finansowej opisanych powyżej, instytucje prowadzące fundusze, dzięki posiadanym kapitałom, dzięki stabilnemu źródłu finansowania i dzięki kontaktowi z przedsiębiorcami przy okazji świadczenia usług finansowych, mogą także ich wspierać na wiele innych sposobów. Dofinansowanie funduszy, to pośrednio wsparcie także instytucji te fundusze prowadzące. Jak wynika z wykresu, około połowa wszystkich pożyczko- i poręczeniobiorców otrzymała od funduszu (określenie "fundusz" jest tu umowne, de facto chodzi o instytucję prowadzącą fundusz) doradztwo ogólne lub doradztwo w zakresie przygotowania wniosku o finansowanie. Co ciekawe, aż prawie 40% badanych wskazuje, że otrzymała także wsparcie w zakresie napisania wniosku dotacyjnego. Prawie ¼ skorzystała ze szkoleń. Jest to bardzo istotny, dodatkowy efekt. Jedynie nieco ponad 27% klientów funduszy deklaruje, że nie otrzymała żadnego komplementarnego wsparcia.

Wykres 63. Działania komplementarne pośredników finansowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI

Konkurencja pomiędzy instrumentami zwrotnymi a bezzwrotnymi

Konkurencja pomiędzy instrumentami zwrotnymi, a bezzwrotnymi ma dwa istotne wymiary, rządzące się zupełnie innymi prawami:

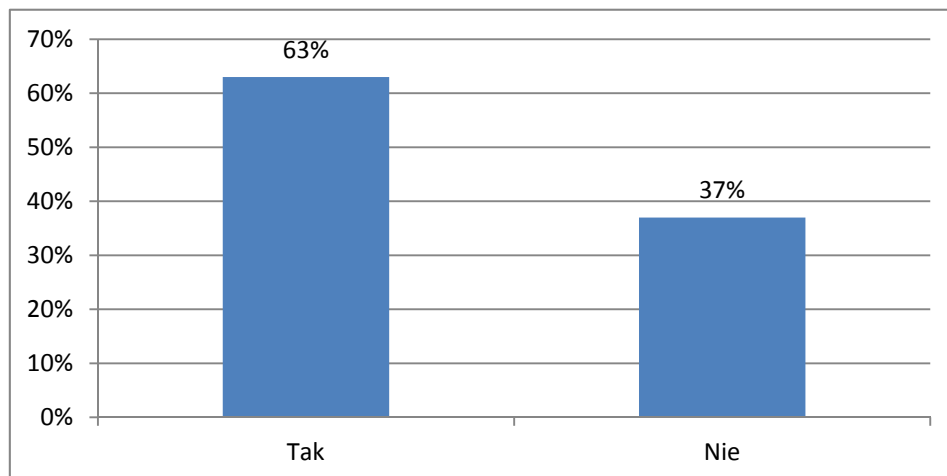
- wymiar rzeczywistego konkurowania
- wymiar psychologiczny, widoczny w zachowaniach i nastawieniu przedsiębiorców.

Wymiar rzeczywisty jest w zasadzie pomijalny. Jak zgodnie twierdzą przedstawiciele funduszy pożyczkowych i poręczeniowych, nie widać żadnych wzrostów lub spadków popytu w zależności od cyklu dostępności narzędzi dotacyjnych. Należy pamiętać, iż dotacje mogą być istotną alternatywą w zasadzie wyłącznie w obszarze osób rozpoczynających działalność gospodarczą (środki z PO KL). W odniesieniu do firm działających na rynku, odsetek korzystających z dotacji jest na tyle znikomy, że nie wpływa na popyt na pożyczki.

Zupełnie inaczej kształtuje się sytuacja w zakresie sfery psychologicznej. Jak wykazano we wcześniejszej części niniejszego raportu, niemal 1/3 przedsiębiorców planujących inwestycje liczy, że sfinansuje je w przyszłości ze środków dotacyjnych. Realnie jest to niemożliwe, ale ogniskuje uwagę przedsiębiorców w pierwszej kolejności na źródłach bezzwrotnych. Dopiero ocena szans na uzyskanie wsparcia sprawia, że zajmują się oni pozyskaniem kapitału dłużnego. W tym względzie, można powiedzieć, że nie sama dostępność dotacji, a ich istnienie w świadomości przedsiębiorców może stanowić problem w promowaniu narzędzi zwrotnych. Zjawisko to jednak trudno uznać za istotny czynnik rozwojowy dla narzędzi inżynierii finansowej w przyszłości.

Konkurencja z ofertą bankową

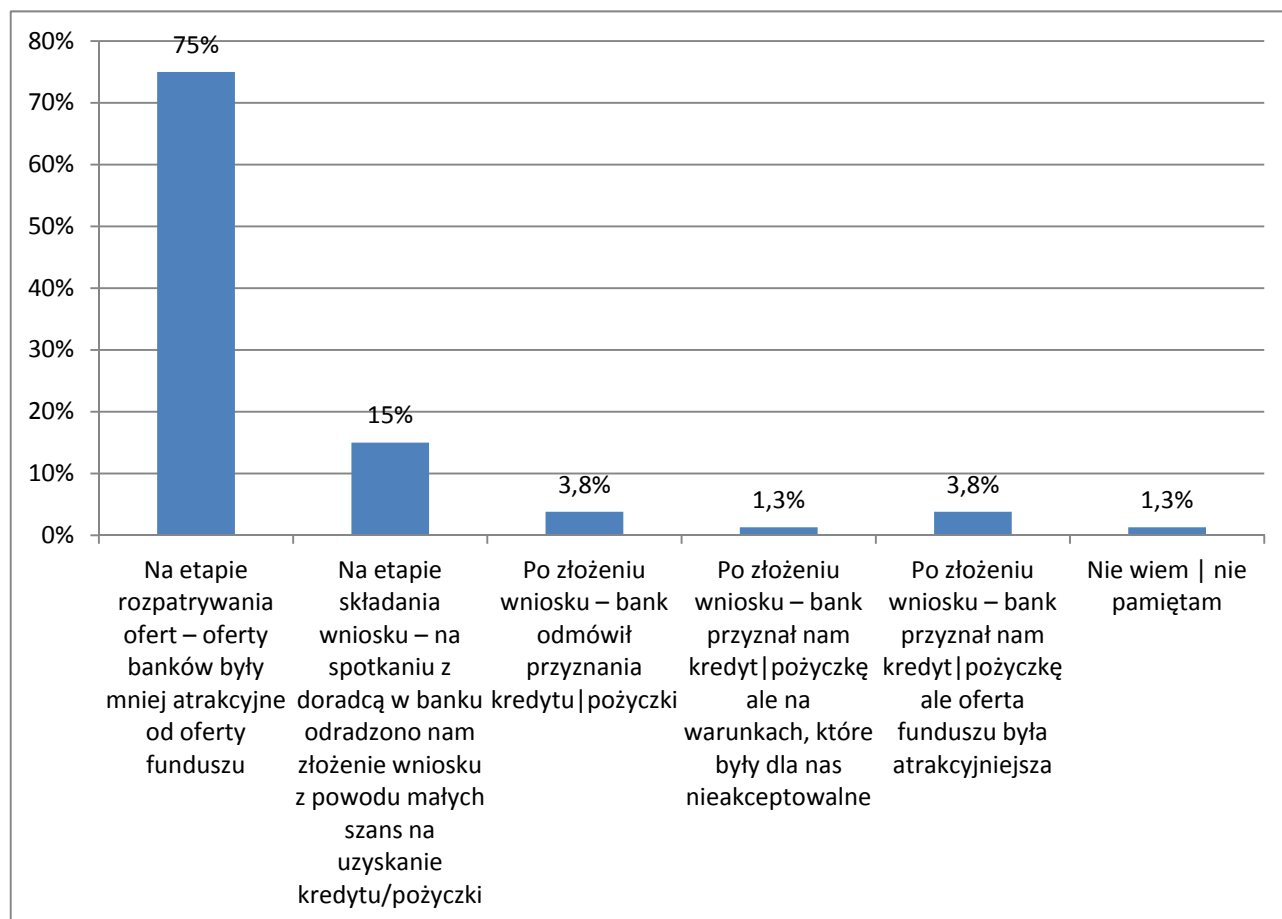
Konkurencyjność oferty funduszy pożyczkowych i banków komercyjnych jest oczywista. Jak podano wcześniej, około 2/3 przedsiębiorców korzystających z pożyczek w województwie warmińsko-mazurskim jest przekonana, że w razie nieotrzymania pożyczki mogłaby skorzystać z kredytu bankowego. Większość z nich, co pokazuje wykres poniżej, rozważało możliwość skorzystania z kredytu zanim wystąpiło o pożyczkę z funduszu.

Wykres 64. Rozważanie możliwości skorzystania z oferty bankowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI

Kluczowe znaczenie w tym kontekście ma moment, w jakim przedsiębiorcy zrezygnowali z ubiegania się o kredyt i skierowali się do funduszy. W aż ¾ przypadków odbyło się to już na etapie wstępnego porównania ofert. Jest to dowód na silną konkurencję oferty funduszy pożyczkowych wobec banków. Do funduszy trafiają zatem przede wszystkim ci przedsiębiorcy, którzy oceniają ofertę funduszy, jako bardziej atrakcyjną, niż banków. Jedynie niecałe 4% beneficjentów wsparcia zaczęło szukać alternatywnego źródła finansowania po otrzymaniu odmowy udzielenia kredytu.

Wykres 65. Etap, na jakim zrezygnowano z rozpatrywania oferty bankowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI

Fakt konkutowania ofert banków i funduszy jest bezsporny. Warto jednak podkreślić, iż konkurencja ta ma miejsce w obszarze małej aktywności banków. Kredyty o wartości kilkuset tysięcy złotych nie są dla banków kluczowe w segmencie przedsiębiorstw. Jednak banki, które zogniskowały swoją uwagę na tej niszy klientów potrafią skutecznie zabiegać o ich względy. Jak pokazały badania jakościowe wśród przedsiębiorców, część z nich otrzymuje od banków oferty kredytowe na poziomie nie odbiegającym znacząco od oferty funduszy. Zjawisko to należy jednak ocenić jednoznacznie pozytywnie. Fundusze wpływają, poprzez fakt posiadania atrakcyjnej oferty, na uelastycznienie banków. Już teraz wiele banków skutecznie konkuruje z funduszami na polu łatwości procedur. Wielu beneficjentów funduszy wskazuje np., że procedury uzyskania i rozliczenia kredytu (zwłaszcza obrotowego) w banku są prostsze niż w funduszu. Obserwujemy zatem zbliżenie się tych dwóch grup podmiotów: z jednej strony banki są coraz bardziej elastyczne jeśli chodzi o procedury, z drugiej strony fundusze wymagają coraz więcej dokumentów, zestawień itd. Jeśli chodzi o zabezpieczenia, przedsiębiorcy także nie widzą różnic na korzyść funduszy. Jedynymi obszarami konkurencji na jakim fundusze wciąż mają znaczną przewagę nad bankami w oczach przedsiębiorców są:

- oprocentowanie i łączny koszt pożyczki,
- podejście do klienta i jakość obsługi.

Z kolei banki osiągają przewagę w zakresie:

- procedur rozliczeniowych,

- możliwości zaproponowania dłuższego okresu kredytowania, a co za tym idzie obniżenia wartości jednostkowej raty kredytowej.

Dopasowanie instrumentów inżynierii finansowej w województwie do luki w finansowaniu

Reasumując tę część analizy należy stwierdzić, iż generalnie instrumenty inżynierii finansowej są dostosowane do potrzeb luki w finansowaniu. Można jednak wskazać także kilka obszarów, w których dopasowanie to, w kontekście oferty bankowej, nie jest idealne i wymaga większych lub mniejszych korekt. Analizę w tym zakresie przedstawiono w ujęciu tabelarycznym.

Tabela 12. Dopasowanie instrumentów inżynierii finansowej w województwie do luki w finansowaniu

Charakterystyka narzędzia	Pożyczki – ocena dopasowania (skala: słabe, średnie, dobre)	Poręczenia – ocena dopasowania (skala: słabe, średnie, dobre)
Zakres przedmiotowy wsparcia	Średnie – brak możliwości finansowania części potrzeb obrotowych firm. Zbyt krótki okres maksymalnej pożyczki. W niektórych przypadkach zbyt mała kwota pożyczki	Słabe – zanotowano wyraźny spadek zainteresowania poręczeniami kredytów bankowych. Występuje potrzeba poręczeń pozabankowych
Zakres kwotowy wsparcia	Średnie – w niektórych przypadkach zbyt mała kwota pożyczki, co dotyczy przede wszystkim kredytów inwestycyjnych i wiąże się także ze zbyt krótkim czasem kredytowania	Słabe – obecnie poręczenia do 200.000 zł trafiają w pustkę, z uwagi na fakt, iż banki kredyty do takich kwot coraz częściej zabezpieczają jedynie zabezpieczeniami osobistymi.
Procedura wsparcia	Słabe – Ocena procedur funduszy na tle banków wypada nie najlepiej. W wielu przypadkach banki potrafią być bardziej elastyczne. Nie wymagają szczegółowych rozliczeń – co dotyczy przede wszystkim kredytów obrotowych	Dobra – fundusze działają w porozumieniu z bankami, bez angażowania klienta
Zakres terytorialny wsparcia	Średnie – brak rozwiniętej sieci na wschodzie, południowym wschodzie województwa	Słabe – brak rozwiniętej sieci na wschodzie województwa
Zakres branżowy wsparcia	Dobre – nie występuje potrzeba dywersyfikacji branżowej	Dobre – nie występuje potrzeba dywersyfikacji branżowej
Zakres wielkości/wieku wspieranych firm	Dobre – nie występuje potrzeba dywersyfikacji wieku/wielkości firm	Słabe – brak możliwości obsługi większych firm z uwagi na zbyt małą kwotę maksymalną poręczenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie całości badań jakościowych i ilościowych oraz opinii eksperckiej autorów

Województwo zachodniopomorskie

Inicjatywa JESSICA w województwie zachodniopomorskim jest wdrażana od 2009 r. Zachodniopomorskie było drugim województwem w Polsce i czwartym regionem w Europie, w którym zdecydowano się na dofinansowanie z zastosowaniem instrumentów finansowych. Każda jednostka samorządu terytorialnego, zainteresowana uzyskaniem wsparcia na projekty rewitalizacyjne ze środków RPO WZ w ramach Inicjatywy JESSICA zobowiązana została do przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji (LPR) zgodnie z Wytycznymi w zakresie opracowania Lokalnych Programów Rewitalizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007 – 2013. Inicjatywa JESSICA jest wdrażana w województwie zachodniopomorskim prawidłowo, bez opóźnień. Zastosowanie instrumentów finansowych przyczyniło się do rozwoju społeczno-gospodarczego województwa zachodniopomorskiego i rozwiązania wielu problemów, szczególnie w zakresie zagospodarowania przestrzennego, mieszkalnictwa oraz dalszego przeznaczenia obszarów zdegradowanych. Środki zakontraktowane dla województwa zachodniopomorskiego w ramach Inicjatywy JESSICA wyniosły 140 mln zł i zostały w całości wykorzystane.

Pierwszym projektem zrealizowanym w ramach Inicjatywy JESSICA w województwie zachodniopomorskim było zrewitalizowanie zniszczonej, powojennej tkanki miejskiej i stworzenie specjalistycznego centrum medycznego. Zrealizowane przedsięwzięcie obejmuje rewitalizację budynku powojennego objętego ochroną konserwatorską. Celem inwestycji było stworzenie specjalistycznego Centrum Medyczno-Diagnostycznego ze Szpitalem jednodniowym oraz Oddziałem rehabilitacji długoterminowej, będącego placówką łączącą usługi diagnostyczne, edukacyjne i profilaktyczne w zakresie zdrowia. Ideą projektu było stworzenie zespołu pracowni diagnostyki obrazowej i laboratoryjnej, korzystających z najnowocześniejszego sprzętu i poradni medycznych lekarzy rodzinnych oraz specjalistów. Całkowity koszt realizacji przedmiotowej inwestycji to 10,67 mln zł z czego 5 mln zł pochodziło ze środków Inicjatywy JESSICA.

W ramach Inicjatywy JESSICA zaplanowano także realizację projektów tj.:

- projekt pt. „Rewitalizacja terenów postoczniovych w Szczecinie poprzez budowę budynku o funkcji biurowo-usługowo-handlowej” zakładający wykonanie prac rewitalizacyjnych na danym obszarze, polegających na rozbiórkach i budowach, w efekcie których powstanie wysokiej klasy budynek o przeznaczeniu biurowo-usługowo-handlowym;
- Gmina Połczyn Zdrój, na mocy umowy podpisanej 1 lipca br. pożyczkę ze środków Inicjatywy JESSICA w wysokości 3 690 000 PLN planuje przeznaczyć na rewitalizację części zabytkowej starówki Połczyna Zdroju, a dokładniej budynku dawnego kina Goplana i jego przebudowę na nowoczesne Centrum Kultury oraz obiekt kongresowo-seminaryjny. Realizacja przedmiotowego projektu stworzy gminie warunki do organizacji zróżnicowanych wydarzeń oraz imprez kulturalnych, zaktywizuje środowiska twórcze i poprawi atrakcyjność turystyczną Połczyna;
- Uzdrowisko Połczyn S.A. 8 lipca br. podpisało z Bankiem umowę, na mocy której, dzięki pożyczce JESSICA w wysokości 3 523 248 PLN, zrewitalizowany zostanie zdegradowany teren Uzdrowiska Sanatoryjnego. Celem projektu jest wzbogacenie programu użytkowego sanatorium, podniesienie jego atrakcyjności w zakresie usług lecznictwa uzdrowiskowego oraz poprawa jakości technicznej i maksymalizacja operacyjności zakładu. W ramach przedmiotowej inwestycji zaplanowano także zmianę sposobu użytkowania niektórych pomieszczeń i przystosowanie ich do pełnienia funkcji

bazy zabiegowej oraz remont ogólnobudowlany, kanalizacyjny, wentylacyjny i elektryczny Uzdrowiska wraz z zakupem wyposażenia gastronomicznego;

- 10 lipca z podpisano umowę z inwestorem WIDOK Kacprzak sp. z o.o. Spółka Komandytowa. Ze środków uzyskanych w ramach pożyczki JESSICA w wysokości 5 260 500 PLN inwestor zamierza przeprowadzić modernizację i rozbudowę obecnie funkcjonującego hotelu Widok w Wałczu i stworzenie centrum rekreacyjno-sportowego.;
- W dniu 28 grudnia 2012 r., pomiędzy Bankiem Ochrony Środowiska S.A. a „Techagra” Sp. z o.o. podpisana została umowa na realizację inwestycji miejskiej w ramach Inicjatywy JESSICA Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013. Projekt spółki Techagra pn. „Rewitalizacja i modernizacja budynku dawnego szpitala miejskiego w Świnoujściu na potrzeby Hotelu Wypoczynkowo-Konferencyjnego z usługami Medical SPA „WEST BALTIC RESORT SPA & WELLNESS”, którego koszt całkowity wynosi 15 044 000 zł, otrzymał pożyczkę w wysokości 4 028 000 zł. Dodatkowo BOŚ S.A. udzieli finansowania uzupełniającego w formie kredytu inwestycyjnego uzupełniającego JESSICA w kwocie 6 742 000 zł oraz kredyt Obrotowy Nieodnawialny w kwocie 1 564 000 zł;
- Minimum 25 mln zł z Inicjatywy JESSICA przeznaczone będzie na realizację I etapu
Park Molo w Świnoujściu. W kompleksie z dwoma 5-gwiazdkowymi hotelami, apartamentami, aquaparkiem i promenadą, powstanie 300 miejsc pracy. To będzie największy projekt dofinansowany z Inicjatywy JESSICA w Polsce. W ramach inwestycji, która zostanie zrealizowana w dwóch etapach, powstaną dwa 5-gwiazdkowe hotele SPA i konferencyjne z rozbudowanymi usługami, budynki apartamentowe, aquapark, promenada oraz pierwsze w kurorcie molo. Całkowity koszt projektu wynosi ponad 250 mln zł (oba etapy).

Wdrożenie Inicjatywy JESSICA w województwie zachodniopomorskim przyczyniło się do zrewitalizowania obszarów zdegradowanych, zniszczonych, które dawniej pełniły określone role przestrzenne, gospodarcze lub społeczne, przyczyniając się jednocześnie do podniesienia poprawy jakości życia mieszkańców i rozwoju społeczno-gospodarczego województw.

Województwo pomorskie

Inicjatywa JESSICA jest w województwie pomorskim jest wdrażana w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013, Działanie 3.3 „Infrastruktura Rozwoju Miast – Wsparcie Pozadotacyjne” w ramach Osi Priorytetowej III „Funkcje miejskie i metropolitalne”. W ramach Inicjatywy JESSICA dla województwa pomorskiego zakontraktowano środki z wysokości 233 mln zł, z czego wydano łącznie 95 381 890,00 zł.

W ramach Inicjatywy JESSICA w województwie pomorskim zrealizowano m.in. projekty tj.:

- Pomorskie Centrum Logistyczne – w ramach projektu o wartości ponad 4 mln zł zaplanowano powstanie zaplecza administracyjno-usługowe. Nowoczesny biurowiec, który powstanie na terenie Pomorskiego Centrum Logistycznego ma mieć powierzchnię ok. 7 tys. m kw. przeznaczoną pod wynajem dla firm i instytucji związanych przede wszystkim z obsługą ładunków kontenerowych przeładowywanych na nabrzeżach głębokowodnego terminala kontenerowego (DCT Gdańsk);
- „Rewitalizacja Dworca PKP i zagospodarowanie terenów przydworcowych w Sopocie” jest następnym projektem finansowanym ze środków inicjatywy JESSICA. Celem inwestycji jest gruntowna rewitalizacja terenów przydworcowych w Sopocie wraz z przebudową ruchu komunikacyjnego na tym obszarze oraz stworzenie atrakcyjnej, nowoczesnej zabudowy

stanowiącej wizytówkę miasta wraz z zieloną przestrzenią publiczną wokół obiektu. Koszt inwestycji to ok. 100 mln zł;

- Projekt „Rewitalizacja Starego Browaru i przystosowanie go do funkcji komercyjnych szansą rozwoju obszaru miejskiego Kościerzyny” zakłada utworzenie w wyremontowanym zabytku m.in. Kościerskiego Muzeum Browarnictwa, placu zabaw dla najmłodszych, a także przestrzeni koncertowo-wystawienniczej. Pożyczka na preferencyjnych warunkach ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013 (w ramach Inicjatywy JESSICA) wyniesie 7,6 mln zł, a kredyt inwestycyjny z Banku Ochrony Środowiska S.A. – 9,1 mln zł;
- Projekt rewitalizacji obszaru powojkowego zlokalizowanego w Gdańsku - Wrzeszczu, przy ul. Juliusza Słowackiego. W wyniku tych prac udostępniona zostanie nowoczesna powierzchnia usługowa, przeznaczona na działalność targowo-wystawienniczą i konferencyjną. Projekt realizowany będzie przez Grupę Inwestycyjną Hossa S.A. Pożyczka w wysokości 19,2 mln zł zostanie przyznana ze środków Unii Europejskiej w ramach Inicjatywy JESSICA;
- Projekt dotyczący zagospodarowania Placu Grunwaldzkiego w Gdyni poprzez budowę siedziby Gdyńskiej Szkoły Filmowej z parkingiem podziemnym oraz budowę kolejki torowej na Kamienną Górę. Koszt tej inwestycji wynosi łącznie 30,6 mln zł netto, a udział pożyczki JESSICA to kwota 21,9 mln zł, z oprocentowaniem na poziomie 0,57% w skali roku.

W ramach Inicjatywy JESSICA w województwie pomorskim zaplanowano realizację szeregu zadań polegających na rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich, a także stworzeniu miejsc, które przyczynią się do zwiększenia atrakcyjności turystycznej oraz inwestycyjnej regionu. Realizacja powyższych zadań wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców oraz rozwój społeczno-gospodarczy województwa.

Województwo wielkopolskie

Województwo wielkopolskie jest województwem, w którym wdrażanie Inicjatywy JESSICA jest najbardziej zaawansowane. W ramach ww. zwrotnego instrumentu finansowania Wielkopolska dostała do wykorzystania środki w wysokości 294 mln zł, z czego do rozdysponowania pozostało jeszcze 36 mln zł. Do zrealizowanych w ramach Inicjatywy JESSICA projektów zaliczamy m.in.

- Rewitalizacja obszarów przemysłowych w centrum Leszna poprzez budowę „Galerii Goplana” pierwsza umowa pożyczki pomiędzy BGK a Spółką Goplana MGC Inwest. - pierwszy w Europie miejski projekt rewitalizacyjny finansowany ze środków UE w ramach Inicjatywy JESSICA;
- Rozwój Poznańskiego Parku Technologiczno-Przemysłowego – etap II (Wielkopolskie Centrum Wspierania Inwestycji);
- Rewitalizacja zdegradowanego obszaru przy ulicy Małachowskiego w Poznaniu oraz budowa Centrum Biurowego Podwale (Machura Bros Corporation);
- Centrum Kultury w Koźminie Wielkopolskim (gmina Koźmin Wlk.);
- Centrum konferencyjno-szkoleniowe w Ostrowie Wielkopolskim („AAD21” S.C. Agata, Andrzej Dąbrowscy).

Inicjatywa JESSICA w województwie wielkopolskim przyczyniła się do zrewitalizowania zdegradowanych i zapomnianych obszarów, przyczyniając się do poprawy jakości życia mieszkańców oraz podniesienia atrakcyjności i konkurencyjności regionu.

Województwo mazowieckie

W ramach Inicjatywy JESSICA województwo mazowieckie otrzymało do rozdysponowania środki w wysokości 155 mln zł, z czego a ramach działania 1.6 – 23 521 764,70 zł (wykorzystano 84,16%), w ramach działania 4.3 – 68 213 117,65 zł (wykorzystano 82,63%), w ramach działania 5.2 – 68 213 117,65 zł (wykorzystano 83,66%). W województwie mazowieckim Inicjatywa JESSICA obejmuje zadania związane z rewitalizacją, budową klastrów oraz efektywnością energetyczną. Jednym z najważniejszych projektów w ramach Inicjatywy JESSICA w mazowieckim było wykorzystanie regionu płockiego do powstania specjalistycznego laboratorium materiałowego, wzorcowni i prototypowni oraz doposażenie centrum szkoleniowego, w którym obecnie prowadzone są szkolenia z zakresu produkcji blachodachówki modułowej. To pierwszy w Europie projekt dotyczący wsparcia rozwoju klastrów. Inicjatywa JESSICA w województwie mazowieckim staje się coraz bardziej rozpowszechniona i zaczyna stanowić jeden z najważniejszych instrumentów finansowych dla inwestycji. Wszelkie działania zmierzające do rewitalizacji obszarów zdegradowanych oraz poprawy efektywności energetycznej wpłyną na poprawę jakości życia mieszkańców oraz rozwój społeczno-gospodarczy regionu.

Województwo śląskie

W województwie śląskim Inicjatywa JESSICA to instrument finansowy, którego alokacja wynosi 233 mln zł, z czego wydano do tej pory 55 120 692,72 zł. Do projektów realizowanych w ramach ww. instrumentu finansowego należą:

- Projekt rozbudowy centrum medycznego w Chorzowie. Celem wartego ponad 72 mln zł przedsięwzięcia jest rewitalizacja nieużytkowanych obszarów w centralnej części miasta oraz powstanie nowoczesnego obiektu, oferującego usługi lecznicze, rehabilitacyjne i sportowe;
- Projekt budowy nowoczesnego centrum hotelowo-konferencyjnego w Dąbrowie Górniczej (za ok. 60 mln zł, z czego ponad 33 mln zł to pożyczka z inicjatywy JESSICA);
- Przekształcenie dawnego Hotelu Śląskiego w centrum Katowic w kompleks turystyczno-kulturalny (za 14,7 mln zł, w tym 6,4 mln zł z pożyczki). 7 mln zł to środki z inicjatywy JESSICA);
- Projekt dotyczący rewitalizacji dawnego kina "Andromeda", które zamieniono na "pasaż kultury" na potrzeby imprez, usług i handlu oraz komplementarny projekt - stworzenie "Mediateki XXI wieku" w niszczącym budynku, gdzie miał powstać Zespół Szkół Muncypalnych. Koszt inwestycji przekracza 42 mln zł, z czego ponad 20 mln zł to pożyczka z inicjatywy JESSICA;
- Projekt przekształcenia basenu w Świętochłowicach w nowoczesny kompleks basenowy, oraz w Czechowicach-Dziedzicach, gdzie budynki dawnej fabryki kabli będą zamienione w kompleks łączący funkcje komercyjne, kulturalne i rekreacyjne.

Wdrożenie Inicjatywy JESSICA w województwie śląskim było niezwykle ważnym etapem prowadzącym do rozwoju społeczno-gospodarczego tego regionu. W związku z bardzo wysokim poziomem degradacji obszarów miejskich w województwie śląskim wdrożenie Inicjatywy JESSICA wpływa na zagospodarowanie przestrzenne zdegradowanych obszarów miejskich i poprawę życia ludności.

Jak wskazano w poprzednim punkcie, w chwili obecnej trudno ocenić dotychczasowe rezultaty stosowanych wobec ES i osób rozpoczynających działalność gospodarczą instrumentów finansowych, gdyż instrumenty te są stosunkowo nowe. Planuje się, że zastosowane w ramach ES Funduszu instrumenty przede wszystkim wpłyną na możliwość urynkowienia i usamodzielnienia podmiotów ekonomii społecznej, a także ich rozwoju pod względem czysto gospodarczym (konkurencyjności), w mniejszym zaś stopniu - innowacyjności. W przypadku podmiotów ekonomii społecznej często trudno mówić o klasycznie rozumianej innowacyjności (wykorzystanie nowych technologii etc.), są one jednak nieraz innowacyjne w rozumieniu nowych metod rozwiązywania problemów społecznych. W przypadku oceny efektywności instrumentów zwrotnych dla PES powinien być brany pod uwagę realny skutek nie tylko pod względem ekonomicznym, ale też społecznym.

Wykorzystane instrumenty w świetle małej oferty komercyjnej i bardzo wysokich wymogów wobec odbiorców instrumentów zwrotnych nie spowodują znaczących zniekształceń na rynku. Instrumenty te mają charakter dodatkowy i skierowane są do instytucji i osób, które innymi drogami prawdopodobnie nie pozyskałyby tego dofinansowania.

Nowe instrumenty dla ES i osób rozpoczynających działalność gospodarczą jeszcze do 2013 r. mogą także konkurować z innymi instrumentami wsparcia, przede wszystkim z dotacjami (w ramach PO KL 6.2 i 8.1.2). Dlatego też rok 2014 (i częściowo 2015), kiedy instrumenty zwrotne będą w coraz większym stopniu zastępować instrumenty dotacyjne, będą latami testu dla tych pierwszych (przede wszystkim ES Funduszu, mikropożyczek z Działania 6.2 PO KL).

Konkurencja między tymi dwoma rodzajami instrumentów jest niezwykle istotna, dlatego należy stworzyć jednoznaczną linię demarkacyjną wskazującą specyfikę wsparcia zwrotnego – w przypadku podmiotów ekonomii społecznej dla proponowanego funduszu pożyczkowego dla podmiotów ES będzie to charakter przedsięwzięcia związany z urynkowieniem (a co za tym idzie, w przeciwieństwie do funduszu ES pożyczki będą mogły uzyskać podmioty, które wcześniej nie prowadziły działalności gospodarczej), w przypadku Social Venture Capital – nastawienie na cele społeczne, a w przypadku pożyczek dla przedsiębiorczości akademickiej – powiązanie z kierunkami studiów.

Wszystkie badania wskazują, że zainteresowanie instrumentami zwrotnymi rośnie w momencie, gdy mniejsza jest dostępność dotacji. Ich zaletą jest większa dostępność i łatwiejsza procedura uzyskania, zaś wadą – dodatkowe koszty. Jeden z badanych pozytywnie ocenia prognozowaną efektywność wydatkowania środków zwrotnych:

Jestem generalnie za zwrotnymi formami pomocy. Wsparcie bezzwrotne jest niedoceniane - nie ceni się darmowych pieniędzy. Środki powinny być zwrotne choćby częściowo.

4.5. Doświadczenia wynikające z przyjętych systemów instytucjonalnych wdrażania instrumentów finansowych

---

4.5.1. Przedsiębiorczość

Modele wdrażania instrumentów inżynierii finansowej, co do zasady, są dwa:

1. **Model centralny**, często oparty o struktury banków komercyjnych, w którym narzędzie jest wdrażane dzięki umowie pomiędzy donatorem a silną instytucją finansową o zasięgu ogólnokrajowym. Taki model ma zastosowanie np. w Niemczech i powoli jest wprowadzany także w Polsce w odniesieniu do poręczeń kredytowych. Jedną umową o charakterze portfelowym może rozwiązać problem zabezpieczeń dla tysięcy pożyczkobiorców.
  - Zalety: Oczywistą zaletą takiego modelu są niskie koszty implementacji. Ma to znaczenie przy poręczeniach, ale także przy pożyczkach, które są włączane do portfeli pożyczkowych działających już instytucji finansowych, co przeważnie powoduje, że instrumenty są obsługiwane niemal bezkosztowo. Istotną zaletą jest także masowość zastosowania narzędzi w takim modelu.
  - Wady: Podstawową wadą może być rosnące ryzyko strat związane z portfelowym charakterem narzędzia oraz oddzieleniem pożyczkobiorcy od pożyczkodawcy. W tym modelu nie wytwarza się relacja osobista fundusz-klient. Może także następować marginalizacja najmniejszych podmiotów, których obsługa nie będzie leżeć w interesie dużego operatora centralnego. Wadą jest także niechęć części przedsiębiorców do instytucji banku, jako źródła kapitału.
2. **Model lokalny**, przeważnie oparty o lokalne Instytucje Otoczenia Biznesu, w którym wybierani są liczni pośrednicy finansowi, którzy następnie w ramach realizacji swojej misji, udzielają finansowania przedsiębiorcom. Model taki jest powszechny we Włoszech, czy Francji. W oparciu o ten model rozwijały się w Polsce od lat 90-tych ubiegłego wieku instrumenty inżynierii finansowej. Model ten obowiązuje powszechnie w pożyczkach na terenie całego kraju.
  - Zalety: Silne, interpersonalne relacje pomiędzy pośrednikiem a pożyczkobiorcą. Możliwość zaoferowania mu dodatkowych usług doradczych, szkoleniowych etc. Wzmacnianie struktur IOB na terenie realizacji projektu. Większa koncentracja na małych firmach. Większe możliwości odzyskiwania utraconych kwot dzięki układom, rozłożeniu spłaty na dłuższe raty, windykacji lokalnych aktywów itd.
  - Wady: Zdecydowanie większe koszty obsługi narzędzi inżynierii finansowej. Często występowanie „białych plam” w dostępie do narzędzi inżynierii finansowej, wszędzie tam, gdzie nie ma odpowiednio silnych struktur IOB. Mniejsza dynamika udzielania finansowania. Większe koszty profesjonalizacji sieci – konieczność szkolenia pracowników, wdrażania systemów oceny itd.
3. Jednocześnie można mówić o działaniu rozwiązania pośredniego. **Model pośredni** zakłada wybór jednego operatora centralnego, który następnie tworzy sieci lokalne. Jest to model, na którym opiera się obecnie program JEREMIE w Polsce. Wykorzystuje on profesjonalizm instytucji centralnej, bankowej oraz bliskość lokalnych IOB do lokalnych przedsiębiorców. W ten sposób minimalizowane są wady obu modeli, a rozwijane ich zalety.

4.5.2. Samorządy miast

Koncepcja instrumentu JESSICA przewiduje finansowanie działań związanych z rozwojem obszarów miejskich za pomocą struktury obejmującej Fundusze Powiernicze i Fundusze Rozwoju Obszarów Miejskich.

Wdrażanie inicjatywy JESSICA można podzielić na cztery lub pięć etapów, w zależności od tego czy zostanie powołany Fundusz Powierniczy.

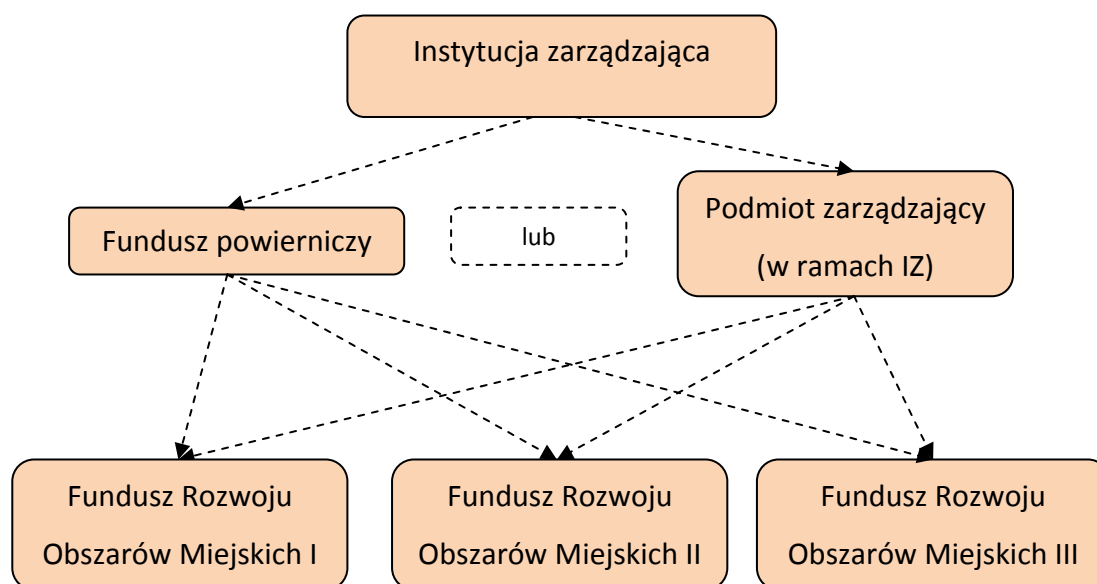
Etap 1 - Studium ewaluacyjne - Memorandum of Understanding (MoU) - złożenie wstępnej deklaracji na temat zainteresowania wdrażaniem inicjatywy JESSICA przez władze regionu.

Etap 2 - Powołanie Funduszu Powierniczego (opcjonalnie) - Podpisanie umowy o Finansowaniu Funduszu Powierniczego pomiędzy Instytucją Zarządzającą a podmiotem, który zarządza tym funduszem; integralną częścią umowy jest strategia inwestycyjna Funduszu Powierniczego.

Etap 3 - Utworzenie Funduszu Rozwoju Obszarów Miejskich (FROM) - składanie Deklaracji Zainteresowania partycypacją w wyborze funduszu lub funduszy FROM, następnie zawarta zostaje umowa o finansowaniu FROM pomiędzy Instytucją Zarządzającą lub Funduszem Powierniczym, a każdym innym funduszem FROM.

Etap 4 - Opracowanie planu operacyjnego FROM - opracowanie planu operacyjnego zgodnego ze strategią przyjętą przez Fundusz Powierniczy bądź Instytucję Zarządzającą. FROM powinien poddać analizie możliwe do realizacji projekty, które muszą być zgodne z wytycznymi inicjatywy oraz strategią inwestycyjną Funduszu Powierniczego.

Etap 5 - Wsparcie finansowe i monitoring wybranych projektów - dokonanie wyboru projektów przez FROM oraz zawarcie umów.

Rysunek 8 Teoretyczny model wdrażania JESSICA

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Studium możliwości wdrożenia inicjatywy JESSICA – Polska Zachodnia”, EBI, styczeń 2009.

Zgodnie z rozwiązaniami przyjętymi w Rozporządzeniu Rady (WE) Nr 1083/2006 (art. 44), w celu realizacji programów operacyjnych kraje członkowskie Unii Europejskiej mogą stosować instrumenty inżynierii finansowej. Instrument JESSICA w ogólnej koncepcji przewiduje finansowanie działań za pomocą struktury obejmującej Fundusze Powiernicze oraz Fundusze Rozwoju Obszarów Miejskich.

Fundusze Powiernicze

Fundusze Powiernicze zostały zdefiniowane w Rozporządzeniu Rady (WE) Nr 1083/2006 (Art. 44) jako fundusze, których celem jest inwestowanie m.in. w Fundusze Rozwoju Obszarów Miejskich.

Zgodnie z przywołanym powyżej art. 44 zorganizowanie Funduszy Powierniczych jest możliwością krajów członkowskich i nie jest to rozwiązanie konieczne. Niemniej pod uwagę należy wziąć zalety utworzenia Funduszu Powierniczego przy wdrażaniu JESSICA. Do zalet tych należą:

- odciążenie administracyjne Instytucji Zarządzającej związane z przejęciem znacznej części obowiązków przez Fundusz Powierniczy;
- doradztwo przy wyborze właściwych Funduszy Rozwoju Obszarów Miejskich;
- ułatwienie w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych (ze względu na fakt, że na mocy Rozporządzenia Rady (WE) Nr 1083/2006 Art. 78 ust. 6 wkład do Funduszy Powierniczych stanowi wydatek kwalifikowany);
- przyspieszenie procedur w EBI w przypadku utworzenia Funduszu Powierniczego, gdyż nie jest wymagane stosowanie procedury przetargowej, jak w przypadku stosowania innego rozwiązania;
- możliwość lokowania środków Funduszu i uzyskiwania w ten sposób wyższych przychodów finansowych.

Fundusze Rozwoju Obszarów Miejskich

Fundusze Rozwoju Obszarów Miejskich zostały zdefiniowane w Art. 44 w Rozporządzeniu Rady (WE) Nr 1083/2006 jako „fundusze inwestujące w partnerstwa publiczno-prywatne oraz inne projekty zawarte w zintegrowanym planie trwałego rozwoju obszarów miejskich”. Nie jest określona forma takiego Funduszu, jednakże powinien to być niezależny podmiot prawa lub wydzielona jednostka finansowa w ramach istniejącej instytucji finansowej. Fundusz Rozwoju Obszarów Miejskich może służyć przez wiele lat, także w następnych okresach programowych.

Zgodnie z wizją Europejskiego Banku Inwestycyjnego koncepcja Funduszy Rozwoju Obszarów Miejskich polega na tym, aby takie fundusze były aktywnymi partnerami i doradcami dla władz miejskich w stymulowaniu rozwoju poszczególnych obszarów.

Powoływanie Funduszy Rozwoju Obszarów Miejskich, wg Banku Rozwoju Rady Europy i Europejskiego Banku Inwestycyjnego, ma na celu:

- stworzenie silniejszych bodźców dla pomyślnego wdrożenia rewitalizacji obszarów miejskich przez koalicję podmiotów prywatnych, publicznych oraz funduszy strukturalnych poprzez profesjonalne zarządzanie środkami;

- wykorzystanie eksperckiej wiedzy w dziedzinie finansów i zarządzania na potrzeby realizacji inwestycji w rozmaite przedsięwzięcia w ramach procesu rewitalizacji, z których część będzie z zasady nierentowna, a pozostałe będą wykazywały zyskowność na różnych poziomach;
- zapewnienie finansowania pomostowego: niezbędne nakłady początkowe są zazwyczaj wysokie, podczas gdy pełne ujawnienie się korzyści z inwestycji (dla konkretnego podmiotu lub dla ogółu społeczeństwa) wymaga długiego okresu;
- realizację przedsięwzięć w obszarze, gdzie podmioty prywatne nie inwestują i na który nie są przeznaczane dotacje sektora publicznego.

Analizując ścieżki wdrożenia JESSICA w pięciu województwach, które dotychczas dokonały implementacji tego instrumentu, zauważalne jest, iż proces ten przebiegał niemal identycznie. W każdym z analizowanych przypadków można wyróżnić:

Etap I – Ocena badań ewaluacyjnych i przeprowadzenie konsultacji społecznych

Wdrożenie Inicjatywy JESSICA zostało poprzedzone badaniami ewaluacyjnymi oceniającymi możliwości, szanse i zagrożenia jakie niesie z sobą ten instrument finansowy oraz konsultacjami społecznymi podczas, których można było zgłaszać uwagi, pytania, wnioski dotyczące Inicjatywy.

Etap II – Wybór członków Rady Inwestycyjnej Funduszu Powierniczego

Zarządy każdego z województw, jako IZ RPO ogłosiły i przeprowadziły nabór na członków Rady Inwestycyjnej Funduszu Powierniczego JESSICA, którzy zapoznali się z założeniami do dokumentacji konkursowej na Fundusze Rozwoju Obszarów Miejskich oraz z powiązaniem mechanizmu JESSICA z systemem dotacyjnym na rewitalizację. Rada Inwestycyjna wydała rekomendację Europejskiemu Bankowi Inwestycyjnemu dotyczącą podjęcia wszelkich niezbędnych działań, w tym wzmocnienia zasobów kadrowych zespołu wdrażającego Działanie JESSICA, w celu jak najefektywniejszej realizacji Działania JESSICA w danym województwie.

Etap III – Wybór Funduszy Rozwoju Obszarów Miejskich

Europejski Bank Inwestycyjny, jako Menadżer Funduszu Powierniczego JESSICA w każdym z województw na lata 2007-2013 ogłaszał konkurs na Fundusze Rozwoju Obszarów Miejskich. W ramach konkursu Menadżer Funduszu Powierniczego JESSICA udzielał wsparcia w postaci środków z przeznaczeniem na pożyczki i wkłady kapitałowe Funduszom Rozwoju Obszarów Miejskich wybranym w oparciu o kryteria określone w Call for Expression of Interest (Zaproszenie do wyrażenia zainteresowania).

Jedynie w omawianym etapie wystąpiły różnice pomiędzy poszczególnymi województwami i dotyczyły one ilości wyłonionych FROM oraz podmiotów, którym powierzono pełnienie tychże funkcji:

- w województwie zachodniopomorskim wybrany został Bank Zachodni WBK dla Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego oraz BOŚ Bank dla pozostałej części województwa;
- w województwie wielkopolskim jako Fundusz Rozwoju Obszarów Miejskich wybrany został Bank Gospodarstwa Krajowego i finansuje on wszystkie projekty realizowane w ramach Inicjatywy JESSICA;
- w województwie pomorskim dla miast na prawach powiatu (Gdańsk, Gdynia, Sopot, Słupsk) jako FROM wybrany został Bank Gospodarstwa Krajowego, który przeprowadza

konkursy wraz ze współpracą z Agencją Rozwoju Pomorza S.A., a dla pozostałych Beneficjentów jako FROM wybrany został BOŚ Bank (podstawowym zadaniem FROM jest identyfikacja, analiza oraz finansowanie projektów miejskich, zgodnych z celami zawartymi w RPO WP za pomocą pożyczek, wkładów kapitałowych ze środków JESSICA);

- w województwie mazowieckim jako FROM został wybrany Bank Gospodarstwa Krajowego, który w podziale środków na projekty typowo rewitalizacyjne i klastrowe współpracuje z Agencją Rozwoju Mazowsza, natomiast przy projektach energetycznych z Mazowiecką Agencją Energetyczną (obie spółki nie tylko doskonale znają specyfikę i zakres tych zagadnień, ale także potrzeby miast na Mazowszu, a taka współpraca usprawnia zarządzanie środkami z funduszu);
- w województwie śląskim jako FROM został wybrany Bank Ochrony Środowiska.

Etap IV – Wybór projektów miejskich

Każda jednostka samorządu terytorialnego, zainteresowana uzyskaniem wsparcia na projekty rewitalizacyjne ze środków danego RPO w ramach Inicjatywy JESSICA zobowiązana jest przygotować Lokalny Program Rewitalizacji zgodnie z Wytycznymi w zakresie opracowania Lokalnych Programów Rewitalizacji. Dokument ten powinien zostać złożony do Instytucji Zarządzającej w celu jego oceny pod kątem spełnienia kryteriów formalnych oraz kryteriów dopuszczających.

Etap V – Realizacja

Fundusz Rozwoju Obszarów Miejskich dla Inicjatywy JESSICA ogłasza nabór wniosków o udzielenie pożyczki na realizację Projektów w ramach Inicjatywy JESSICA wpisanego w RPO. Zainteresowani Beneficjenci składają dokumentację konkursową, a po wyborze i podpisaniu dokumentów o udzielenie pożyczki przystępują do realizacji inwestycji.

Przedstawiciele FROM, z którymi przeprowadzone zostały wywiady pogłębione byli zdania, iż funkcjonujący system wdrażania, a następnie funkcjonowania Funduszy jest odpowiedni. Nie wskazywano na konkretne problemy, których rozwiązanie jest warunkiem koniecznym do sprawnej realizacji JESSICA w okresie programowania 2014 – 2020.

Potwierdzeniem tego jest fakt, iż wdrożenie JESSICA w każdym z pięciu województw odbyło się przy udziale uprzednio utworzonego Funduszu Powierniczego.

Za istotne uznano ścisłą współpracę pomiędzy IZ a FROM w celu jak największego usprawnienia procesu wdrażania instrumentu w województwie. Z kolei kwestię wyboru FROM oraz instytucji, z którymi będzie on współpracował każdorazowo uzależniony jest od potrzeb i możliwości danego województwa.

W przypadku Funduszu ES zastosowano model o charakterze lokalnym, w którym beneficjent (BGK) miał wybrać 5 operatorów w 5 podregionach. Jednakże dla wszystkich 5 podregionów został wybrany ten sam operator, który z kolei – aby dokonać większej regionalizacji – wybrał partnerów lokalnych odpowiedzialnych za dotarcie do podmiotów w poszczególnych podregionach i województwach.

To rozwiązanie jak na razie sprawdza się, jednak przede wszystkim ze względu na bardzo duże zaangażowanie TISE i jego doświadczenie i sieć kontaktów wśród podmiotów ekonomii społecznej. Badani przedstawiciele instytucji udzielających wsparcie bardzo pozytywnie oceniają wdrożony model. Podkreślają, że na poziomie instytucjonalnym (między BGK a TISE) nie występują żadne istotne problemy.

W przypadku programu „Pierwszy biznes – wsparcie w starcie” także zastosowano model lokalny, lecz w tym przypadku w każdym z trzech pilotażowych województw wybrano jednego pośrednika. Pośrednicy ci mają bardzo dobre kontakty z uczelniami, co jest kluczową kwestią w przypadku tego typu wsparcia.

Przydatne mogą być także doświadczenia powiatowych urzędów pracy w zakresie udzielania instrumentów bezzwrotnych (PO KL, Fundusz Pracy), jak i operatorów projektów w ramach działania 6.2, zaś w zakresie instrumentów zwrotnych - doświadczenia powiatowych urzędów pracy z zakresu udzielania pożyczek dla bezrobotnych.

5. Strategia inwestycyjna w zakresie instrumentów finansowych w perspektywie 2014-2020

5.1. Uwarunkowania wdrożenia instrumentów finansowych z zaangażowaniem środków strukturalnych w perspektywie 2014-2020

W perspektywie 2014-2020 zakładany jest wzrost wykorzystania instrumentów finansowych w programach polityki spójności. Jak wynika z komunikatów MRR, KE oczekuje osiągnięcia w przyszłej perspektywie pułapu nawet do 15% całej alokacji w formule finansowania zwrotnego.

Opublikowane do tej pory projekty dokumentów³³ wskazują na znaczne wzmocnienie roli instrumentów finansowych w systemie wykorzystania środków strukturalnych, które mają być głównym instrumentem wsparcia dla przedsiębiorstw i projektów, które mogą przynieść znaczne korzyści finansowe. Instrumenty inżynierii finansowej powinny być elastyczne, po to aby stymulować znaczący udział w instrumentach finansowych prywatnych inwestorów i instytucji finansowych sektora prywatnego, przy odpowiednim podziale ryzyka, tak więc powinny być atrakcyjne dla sektora prywatnego. Przewiduje się, że instrumenty zwrotne będą współistniały z dotacjami i będą mogły być z nimi łączone (dotacjami na spłatę odsetek i dotacjami na opłaty gwarancyjne).

W dokumentach unijnych podkreśla się większą efektywność instrumentów inżynierii finansowej - środki kapitałowe pochodzące z funduszy strukturalnych, zwrócone do instrumentów finansowych z inwestycji lub z uwolnienia środków przewidzianych na umowy gwarancyjne, mają być ponownie wykorzystywane na dalsze inwestycje przez ten sam instrument finansowy lub inne instrumenty finansowe, zgodnie z celami programu lub programów.

Natomiast zyski i inne dochody instrumentów finansowych, takie jak odsetki, opłaty gwarancyjne, dywidendy, zyski kapitałowe lub wszelkie wpływy wygenerowane w wyniku inwestycji, związane ze wsparciem z funduszy strukturalnych, mogą być – w zależności od potrzeb - wykorzystywane na zwrot poniesionych kosztów zarządzania i uiszczenie opłat za zarządzanie

---

³³W ostatnim, piątym raporcie Komisji Europejskiej nt. spójności, który zawiera m.in. propozycje zmian w finansowaniu polityki strukturalnej w ramach budżetu na lata 2014- 2020, jako jeden z pięciu instrumentów służących lepszemu wydatkowaniu środków z funduszy strukturalnych podaje się znacznie większe zastosowanie instrumentów inżynierii finansowej (instrumentów finansowych).

Komisja Europejska opracowała i ogłosiła 6 października 2011 r. projekty rozporządzeń dotyczących funkcjonowania polityki spójności w okresie 2014 – 2020. Ramy systemu zostały zaproponowane w projekcie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1083/2006. Projekt Komisji Europejskiej zakłada znaczne wzmocnienie roli instrumentów finansowych w realizacji interwencji w ramach polityki spójności.

Także Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady „Ramy dla nowej generacji innowacyjnych instrumentów finansowych - unijnych platform instrumentów kapitałowych i dłużnych” z 19 października 2011 r. kładzie silny nacisk na instrumenty finansowe jako narzędzie realizacji polityk unijnych w kontekście Strategii Europa 2020 w ramach przyszłych ram finansowych (budżetu) UE na lata 2014-2020. KE używa przy tym określenia instrumenty innowacyjne, chociaż definiuje je jako „interwencje inne niż zwykle finansowanie za pomocą dotacji”

instrumentem finansowym lub preferencyjne wynagrodzenie inwestorów, którzy zapewniają instrumentowi finansowemu środki będące odpowiednikiem wsparcia z funduszy strukturalnych lub którzy prowadzą wspólne inwestycje na poziomie ostatecznych odbiorców (klientów instrumentu) oraz na dalsze inwestycje, za pośrednictwem tych samych lub innych instrumentów finansowych, zgodnie z celami danego programu lub programów.

Nacisk kładziony jest na unifikację instrumentów finansowych, w tym zwłaszcza poprzez duże preferencje dla instrumentów tworzonych na poziomie Unii, zarządzanych bezpośrednio lub pośrednio przez Komisję (można przewidywać, że będą to przede wszystkim instrumenty wdrażane przez EBI lub EFI)³⁴ – w programach operacyjnych może zostać zaplanowana oddzielna oś priorytetowa o stopie współfinansowania w wysokości do 95%, obejmująca wyłącznie instrumenty finansowe utworzone na poziomie Unii i zarządzane bezpośrednio lub pośrednio przez Komisję.

Instrumenty inżynierii finansowej, podobnie jak w obecnej perspektywie finansowej, w latach 2014-2020 dostępne będą na trzech poziomach:

- w ramach programów ramowych tworzonych na szczeblu UE;
- krajowej (ogólnopolskiej); oraz
- regionalnej.

Na poziomie UE mamy do czynienia z kontynuacją i rozszerzeniem oferty instrumentów inżynierii finansowej. Pokazuje to tabela 13.

---

³⁴Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady „Ramy dla nowej generacji innowacyjnych instrumentów finansowych - unijnych platform instrumentów kapitałowych i dłużnych” z 19 października 2011 r. głosi, że : „Chociaż zgodnie z zasadą zarządzania dzielonego instrumenty na szczeblu UE i instrumenty wdrażane przez państwa członkowskie w ramach programów finansowanych z funduszy strukturalnych podlegają innym zestawom reguł, należy zapewnić najwyższy możliwy poziom spójności między instrumentami w ramach zarządzania dzielonego a instrumentami w ramach zarządzania bezpośredniego oraz należy unikać przypadków nakładania się ich zakresu, aby zapobiec sytuacji, w której szereg instrumentów skierowanych jest do tych samych grup beneficjentów na poziomie UE oraz na poziomie krajowym lub regionalnym, natomiast warunki określone dla tych instrumentów są różne. Należy zachęcać państwa członkowskie do wnoszenia wkładu w instrumenty na szczeblu unijnym przy pomocy ich funduszy strukturalnych lub do stosowania „gotowych rozwiązań” równoważnych z instrumentami UE w połączeniu z wykorzystywaniem silnych bodźców motywujących.

Tabela 13. Porównanie dłużnych instrumentów wsparcia MSP w ramach programów o charakterze ramowym w latach 2007-2013 oraz 2014-2020

Instrumenty dłużne dla przedsiębiorstw z sektora MSP	
w latach 2007-2013	w latach 2014-2020
SME Guarantee Facility (SMEG) – instrument działający w ramach programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji (CIP – Competitiveness and Innovation Framework Programme), udzielanie regwarancji na rzecz działających programów gwarancyjnych, udzielanie gwarancji bezpośrednich na rzecz instytucji finansowych	Loan Guarantee Facility – gwarancje oraz sekurytyzacja kredytów dla wszystkich rodzajów MŚP, instrument umocowany w ramach programu wszechstronnego wsparcia dla MŚP – COSME (Programme for the Competitiveness of enterprises and SMEs)
Risk Sharing Instrument (RSI) – specjalny instrument dla MŚP w ramach mechanizmu finansowania opartego na podziale ryzyka (7. Program Ramowy, RSFF - Risk Sharing Finance Facility), utworzony w 2011 roku	RSI-II Facility – gwarancje kredytów dla MŚP finansujących działalność badawczą i innowacyjną, instrument umocowany w ramach programu ramowego Horyzont 2020 (Horizon 2020 - Framework Programme for Research and Innovation)
brak	Cultural and Creative Sectors Facility – gwarancje kredytów dla sektora twórczego i kulturalnego, instrument umocowany w ramach nowego programu
Instrumenty kapitałowe dla przedsiębiorstw MSP	
GIF 1 – inwestycje w przedsiębiorstwa znajdujące się w następujących etapach rozwoju: seed, start-up i na wczesnym etapie (CIP – Competitiveness and Innovation Framework Programme)	Equity Instruments for Research and Innovation – inwestycje w przedsiębiorstwa znajdujące się na początkowym etapie rozwoju Horyzont 2020 (Horizon 2020 - Framework Programme for Research and Innovation)
GIF 2 – inwestycje w przedsiębiorstwa znajdujące się na etapie ekspansji (CIP – Competitiveness and Innovation Framework Programme)	Equity Facility for Growth – inwestycje w przedsiębiorstwa znajdujące się w fazie ekspansji – COSME (Programme for the Competitiveness of enterprises and SMEs)

Źródło: Za IBnGRZBP Rola banków w absorpcji funduszy unijnych w Polsce – ocena i perspektywy, 2012.

Na poziomie ogólnopolskim i ponadregionalnym w programach polityki spójności 2007-2013 występowały różne narzędzia zwrotne (patrz rozdział 4.1) adresowane do firm technologicznych (kredyt technologiczny - PO IG), firm podejmujących inwestycje wysokiego ryzyka (venture capital – PO IG), podmiotów ekonomii społecznej (pożyczki - PO KL) oraz osób fizycznych planujących rozpocząć własną działalność gospodarczą (pożyczki - PO KL). Oferowano także pożyczki i poręczenia działające w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej³⁵ (wsparcie funduszy pożyczkowych i poręczeniowych). Można się spodziewać kontynuacji tych instrumentów zwrotnych w latach 2014- 2020.

Na poziomie regionalnym dostępne były pożyczki i poręczenia oraz reporeczenia wdrażane bezpośrednio przez Instytucje Zarządzające Regionalnymi Programami Operacyjnymi (umowy podpisane są przez instytucję zarządzającą bezpośrednio z pośrednikami finansowymi) lub za pośrednictwem menadżerów funduszu powierniczego (JEREMIE i JESSICA).

Instrumenty finansowe powinny być planowane wszędzie tam, gdzie zostaną stwierdzone nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku lub nieoptymalny poziom inwestycji oraz zapotrzebowanie na inwestycje. Instrumenty finansowe mają także stwarzać możliwość i zachęcać sektor prywatny do współinwestowania i dzielenia się ryzykiem inwestycyjnym³⁶.

Przeznaczenie instrumentów finansowych w ramach RPO WiM 2014-2020 na wybrane obszary tematyczne musi być uwarunkowane tym, czy będą one najbardziej efektywną formą wsparcia tych obszarów z zaangażowaniem środków strukturalnych, ze szczególnym uwzględnieniem potencjalnego zaspokojenia potrzeb inwestycyjnych przez rynek finansowy. Konieczne jest więc

³⁵ Oddzielny program operacyjny dla pięciu województw Polski Wschodniej będzie kontynuowany w kolejnej perspektywie finansowej – za IBnGR-ZBP, Rola banków w absorpcji funduszy unijnych w Polsce – ocena i perspektywy, 2012, s. 59.

³⁶ w dokumentach unijnych wskazuje się na konieczność preferowania tych instrumentów, które zapewnią największy udział kapitału prywatnego w finansowaniu tego typu projektów, aby umożliwić osiągnięcie maksymalnego poziomu dźwigni finansowej

wpracowanie zestawu **kryteriów**, które będą brane pod uwagę przy budowaniu koncepcji finansowania poszczególnych celów operacyjnych. Kryteria te z jednej strony muszą odzwierciedlać **uwarunkowania wynikające z finansowania ich środkami publicznymi** – te pokazano w Ramce 1, która syntetyzuje postulaty i ograniczenia, które nałożono na instrumenty finansowe w regulacjach UE 2014-2020³⁷ - a z drugiej odwoływać się do aktualnej i przyszłej sytuacji na rynku finansowym.

Należy również dążyć do **unikania nakładania się i niespójności** między instrumentami finansowania realizowanymi przez różne podmioty na różnych szczeblach.

Ramka 1.

Instrumenty finansowe muszą być zaprojektowane w taki sposób aby zapewnić:

- **zgodność interesów:** instrument finansowy musi przyczyniać się do realizacji dobrze zdefiniowanego celu leżącego we wspólnym interesie publicznym i beneficjenta. Zgodność interesów należy wesprzeć takimi mechanizmami, jak: współinwestowanie, wymogi podziału ryzyka lub zachęty finansowe, przy równoczesnym zapobieganiu konfliktom interesów;
- **odpowiedniość:** proponowany instrument finansowy musi być właściwym instrumentem polityki do osiągnięcia celu leżącego we wspólnym interesie, tj. spełniającym poniższe kryteria:
  - musi być ukierunkowany na sytuację, w której pomoc może spowodować istotną poprawę, jaka nie może nastąpić w wyniku działania rynku, czyli **musi istnieć potrzeba interwencji państwa**; np. poprzez usunięcie niedoskonałości lub rozwiązanie problemu;
  - musi występować **efekt zachęty**: pomoc musi zmienić zachowanie odbiorcy pomocy w taki sposób, że angażuje się on w dodatkową działalność, której nie podjąłby bez przyznanej pomocy lub którą podjąłby w ograniczonym lub innym zakresie lub miejscu;
- **proporcjonalność** pomocy (pomoc ograniczona do minimum): kwota pomocy musi być ograniczona do minimum niezbędnego do przyciągnięcia dodatkowych inwestycji lub działalności w danym obszarze

Z drugiej strony instrumenty finansowe powinny:

- mieć **charakter dodatkowy**: co oznacza, że celem instrumentów finansowych nie jest zastąpienie instrumentów finansowych danego państwa członkowskiego, finansowania prywatnego lub innych interwencji finansowych ze strony Unii;
- być **stosowane w przypadkach finansowo opłacalnych**, ale niegenerujących wystarczającego finansowania ze źródeł rynkowych;
- przynosić **efekt mnożnikowy**, tj. służyć uruchomieniu łącznej inwestycji przekraczającej wkład UE;
- być zaprojektowane w taki sposób aby **unikać nadmiernych negatywnych skutków dotyczących konkurencji i wymiany handlowej** i pozostawać w spójności z przepisami dotyczącymi pomocy państwa: negatywne skutki pomocy muszą być wystarczająco ograniczone, aby ogólny wpływ środka był pozytywny.

Źródło: KOMUNIKAT KOMISJI Wytyczne w sprawie pomocy regionalnej na lata 2014 – 2020, Bruksela, dnia 28.6.2013 r. C(2013) 3769 final. oraz ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE, EURATOM) NR 966/2012 z dnia 25 października 2012 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 1605/2002 Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 298/1

W dotychczasowych programach wsparcia, większość instrumentów finansowych współfinansowanych ze środków publicznych stosuje się w odniesieniu do wspierania rozwoju przedsiębiorstw, przede wszystkim MSP.

W innych obszarach, instrumenty zwrotne dostępne są przede wszystkim na działania związane z rewitalizacją (inicjatywa JESSICA) oraz ochroną środowiska (środki NFOŚiGW/WFOŚiGW) i kierowane

³⁷ KOMUNIKAT KOMISJI Wytyczne w sprawie pomocy regionalnej na lata 2014 – 2020, Bruksela, dnia 28.6.2013 r. C(2013) 3769 final. oraz ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE, EURATOM) NR 966/2012 z dnia 25 października 2012 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 1605/2002 Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 298/1

są nie tylko do przedsiębiorstw, ale także podmiotów niekomercyjnych (JST, spółdzielnie mieszkaniowe czy NGOs) i osób fizycznych. Przekładając to na cele tematyczne przyszłej perspektywy finansowej – **instrumenty finansowe są zastosowane obecnie:**

- w ramach **celu tematycznego 3.** (Podnoszenie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw (...)): na poziomie krajowym w formie wsparcia kapitałowego (PO IG 3.1 i 3.2), na poziomie regionów w formie wsparcia dla funduszy pożyczkowych i poręczeniowych w ramach RPO (w niektórych regionach z wykorzystaniem inicjatywy JEREMIE);
- w ramach **celu tematycznego 6.** (Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystywania zasobów): na poziomie krajowym i wojewódzkim ze środków krajowych, w instrumentach zwrotnych oferowanych przez NFOŚiGW i WFOŚiGW;
- w ramach **celu tematycznego 9.** (w zakresie rewitalizacji): na poziomie regionalnym, w niektórych województwach, w ramach środków RPO, oraz (w zakresie walki z wykluczeniem społecznym i walki z ubóstwem) nowo uruchomiony pilotażowy program wsparcia pożyczkowego dla przedsiębiorstw ekonomii społecznej realizowany przez BGK w ramach umowy z MPiPS ze środków EFS³⁸.

W przyszłej perspektywie przewiduje się instrumenty typu post-JESSICA, które poprzez wykorzystanie mechanizmów inżynierii finansowej zmierzają do zmobilizowania i przyciągnięcia dodatkowych środków finansowych na projekty rewitalizacji i rozwoju obszarów miejskich (cel tematyczny 9). Finansowanie dłużne oferowane przez Fundusze Rozwoju Obszarów Miejskich oraz Fundusze Powiernicze daje, w obecnej perspektywie finansowej, możliwość uzupełnienia środków publicznych (unijnych i krajowych) przewidzianych w programach operacyjnych.

W tym kontekście należy nawiązać do wymogu, aby tego typu inwestycje publiczne przyciągały kapitał prywatny po to by dzielić się ryzykiem inwestycyjnym i umożliwić osiągnięcie maksymalnego poziomu dźwigni finansowej.

Partnerstwo sektora publicznego i prywatnego mające na celu realizację przedsięwzięć inwestycyjnych opiera się na założeniu, iż każda ze stron jest w stanie wywiązać się z własnych, powierzonych jej zadań sprawniej niż druga strona. Właściwie każdy typ projektu, niezależnie od sektora (np. infrastruktura, energetyka, zdrowie, oświata, rewitalizacja i inne), o ile tylko daje inwestorowi szansę na stopę zwrotu z zainwestowanych środków, może przyciągnąć inwestorów prywatnych. Jednak realizacja złożonych przedsięwzięć infrastrukturalnych wymagających wysokich nakładów finansowych i generujących niewysoką stopę zwrotu jest opłacalna pod warunkiem długoterminowości współpracy³⁹.

---

³⁸ Pilotażowy program finansowania podmiotów ekonomii społecznej (PES) realizowany przez BGK ma na celu zapewnienie podmiotom ekonomii społecznej dostępu do preferencyjnych pożyczek. Pożyczki te udzielane są w ramach projektu systemowego pt. „Wsparcie inżynierii finansowej na rzecz rozwoju ekonomii społecznej” realizowanego w ramach Działania 1.4 PO KL. Budżet projektu wynosi 30 mln zł, a środki na jego realizację pochodzą z EFS (85%) oraz dotacji celowej budżetu państwa (15%). Udostępnione środki będą mogły być wykorzystane do 30.06.2015 r. Projekt systemowy jest realizowany w całej Polsce w ramach 5 makroregionów (1: kujawsko-pomorskie, łódzkie, mazowieckie - 24% środków, 2: lubelskie, podkarpackie, podlaskie - 11 %, 3: dolnośląskie, lubuskie, wielkopolskie, opolskie - 24 %, 4: pomorskie, warmińsko-mazurskie, zachodniopomorskie - 18%, 5: małopolskie, śląskie, świętokrzyskie - 23%). Rolę pośrednika finansowego dla wszystkich makroregionów BGK powierzył Towarzystwu Inwestycji Społeczno-Ekonomicznych S.A. (TISE).

³⁹ M. Wawrzyniak, A. Jędrzejczak, Partnerstwo Publiczno-Prywatne, IPPP, 2011

Zgodnie z projektem Umowy Partnerstwa, w okresie programowania 2014-2020 możliwe będzie zastosowanie instrumentów finansowych (z zastrzeżeniem, że w trakcie programowania zostanie zidentyfikowana taka konieczność) także w niżej wymienionych celach tematycznych.

Projekt Umowy Partnerstwa dopuszcza także zastosowanie instrumentów finansowych:

- w ramach **celu tematycznego 1.** Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji (pożyczki preferencyjne i wejścia kapitałowe);
- w ramach **celu tematycznego 2.** Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych (wejścia kapitałowe);
- w ramach **celu tematycznego 4.** Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach (pożyczki rynkowe, pożyczki preferencyjne);
- w ramach **celu tematycznego 7.** Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych – w odniesieniu do projektów związanych z zakupem taboru oraz w ograniczonym stopniu – z infrastrukturą lotniskową;
- w ramach **celu tematycznego 8.** Promowanie zatrudnienia i wspieranie mobilności pracowników (pożyczki rynkowe, pożyczki preferencyjne).
- w ramach **celu tematycznego 10.** Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie - pożyczki studenckie.

W tabeli poniżej przedstawiono układ osi priorytetowych projektu RPO WiM 2014-2020 z października 2013 r. oraz odpowiadające im cele tematyczne i priorytety inwestycyjne. W tabeli wskazano także, za tym dokumentem, w których działaniach przewiduje się wykorzystanie instrumentów inżynierii finansowej.

Tabela 14. Układ osi priorytetowych w projekcie RPO WiM 2014-2020 oraz przypisane im cele tematyczne/priorytety inwestycyjne i planowane użycie instrumentów inżynierii finansowej

Oś priorytetowa/ Działanie RPO WiM 2014-2020	Cel tematyczny/priorytet inwestycyjny	Przewidywane wykorzystanie instrumentów inżynierii finansowej ⁴⁰
1. Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur	1. Wsparcie badań naukowych, rozwoju technologicznego;	
1.1 Nauka dla gospodarki	1.1. Wzmacnianie infrastruktury b+r (...);	Nie
1.2 Innowacyjne firmy	1.2. Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje (...)	Tak ⁴¹
1.3 Przedsiębiorczość	3. Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury; i (...)	Tak
1.4 Internacjonalizacja i ekspansja	3.1. Promowanie przedsiębiorczości	
1.5 Nowoczesne firmy	3.2. (...) internacjonalizacja	Nie
1.6 Usługi dla biznesu	3.3. (...) rozwój nowych produktów i usług;	Tak
	3.4. (...)MŚP do udziału w procesach wzrostu i innowacji	Nie
2. Kadry dla gospodarki	10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie;	
2.1 Jakość i dostępność edukacji	10.1 ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej (...);	Nie
2.2 Doskonalenie kwalifikacji kadr	10.3 i 10.3 bis poprawa dostępności i wspieranie uczenia się przez całe życie	Nie
3. Cyfrowy Region	2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych;	
3.1 Handel i usługi oparte na TIK	2.2. Rozwój produktów i usług opartych na tik;	Tak
3.2 Rozwój e-usług publicznych	2.3. E-administracji, e-learningu, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia	Bd
4. Efektywność energetyczna	4. Wsparcie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach;	Bd
4.1. Produkcja i dystrybucja odnawialnych źródeł energii	4.1. Promowanie produkcji i dystrybucji OZE;	
4.2. Efektywność energetyczna i wykorzystanie OZE w przedsiębiorstwach	4.2. Promowanie efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach;	
4.3 Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii w budynkach publicznych	4.3. Wsparcie efektywności energetycznej w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym;	
	4.5. Promowanie strategii niskoemisyjnych (...), w szczególności na obszarach miejskich, w tym wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego;	

⁴⁰ Na podstawie zapisów projektu RPO WiM 2014-2020

⁴¹ Rozwój instrumentów finansowych wyspecjalizowanych w zwiększaniu innowacyjności firm (instrumenty inżynierii finansowej), w tym utworzenie funduszu podwyższonego ryzyka dla podmiotów działających w zakresie związanym z regionalnymi inteligentnymi specjalizacjami

prywatnego	i prywatnego;	
9.4 Rozwój oraz adaptacja do zmian	8.9. Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian;	Bd
9.5 Zdrowie i aktywność	8.10. Aktywne i zdrowe starzenie się	Bd
10 Włączenie społeczne	9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem;	
10.1 Integracja zawodowa	9.4. Aktywna integracja, zatrudnialność;	Bd
10.3 Dostęp do usług społecznych	9.7. Ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług;	Bd
10.4 Rozwój gospodarki społecznej	9.8. Wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych	Tak

Źródło: Projekt RPO WiM 2014-2020 ver. 1 , październik 2013.

5.2. Forma, zakres i skala zastosowania instrumentów finansowych dofinansowanych ze środków publicznych w województwie warmińsko-mazurskim na lata 2014-2020

5.2.1. Przedsiębiorczość

Propozycja narzędzi wsparcia zwrotnego i pośredniego, jako odpowiedź na lukę w finansowaniu

Przeprowadzone badania i analizy, w szczególności zaś analiza ex post doświadczeń realizacji wsparcia narzędzi inżynierii finansowej w ramach RPO Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2013 prowadzą do sformułowania propozycji narzędzi inżynierii finansowej, które odpowiedzą na lukę w finansowaniu występującą obecnie i spodziewaną w latach 2014-2020. Należy podkreślić, iż proponowane narzędzia są w większości rozwinięciem i modyfikacją narzędzia stosowanego do tej pory i nie powinny wiązać się z żadnymi rewolucyjnymi konsekwencjami dla systemu. Proponujemy w latach 2014-2020 uruchomić następujące narzędzia wsparcia:

1. Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne szerokiej grupy mikro, małych i średnich przedsiębiorców z terenu województwa (Działania 1.3, 1.5, 3.1 w projekcie RPO WiM 2014-2020; Cele tematyczne 2, 3; alokacja: 160 mln zł);
2. Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe mikro, małych i średnich przedsiębiorstw z terenu województwa (Działania 1.3, 1.5, 3.1 w projekcie RPO WiM 2014-2020; Cele tematyczne 2, 3; alokacja: 40 mln zł);

3. Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym dla województwa (Działania 1.5, 3.1 w projekcie RPO WiM 2014-2020; Cele tematyczne 2, 3; alokacja: 40 mln zł);
4. Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych (Działania 1.5, 3.1 w projekcie RPO WiM 2014-2020; Cele tematyczne: 2, 3; alokacja: 40 mln zł);
5. Pilotażowy fundusz inwestycyjny podwyższonego ryzyka nastawiony na finansowanie projektów o charakterze innowacyjnym (Działania 1.2, 1.3, 3.1 w projekcie RPO WiM 2014-2020; Cele tematyczne: 1, 2, 3; alokacja: 20 mln zł).

Powyższe narzędzia zostały szczegółowo opisane w kolejnym punkcie niniejszej analizy.

Szczegółowe propozycje działań

W niniejszym punkcie, w formie tabelarycznej, zebrano szczegółowe wskazania w zakresie proponowanych narzędzi inżynierii finansowej na lata 2014-2020 do wdrożenia w województwie warmińsko-mazurskim. Wiele szczegółów zawartych w opisach ma kluczowe znaczenie dla działania proponowanych narzędzi. Dlatego też każde narzędzie musi być analizowane pod kątem wszystkich szczegółowych propozycji.

Karta działania nr 1		
Tytuł działania: Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne szerokiej grupy mikro, małych i średnich przedsiębiorców z terenu województwa		
1	Opis działania	<p>Jest to niejako przedłużenie działania do tej pory realizowanego w ramach RPO. Polega ono na dofinansowaniu funduszy pożyczkowych, które będą udzielały pożyczek lokalnym MSP. Nie planuje się w tym narzędziu szczególnych ograniczeń dostępu. Fundusz ma udzielać pożyczek na cele inwestycyjne oraz na cele obrotowe, ale tylko związane z realizacją inwestycji.</p> <p>Podstawowym narzędziem będzie pożyczka oprocentowana preferencyjnie. To właśnie oprocentowanie ma być głównym obszarem preferencji. Natomiast kwestie związane z analizą ryzyka oraz przyjmowanym zabezpieczeniem powinny być traktowane standardowo.</p>
2	Uzasadnienie realizacji działania	<p>Instrument przeznaczony jest dla firm znajdujących się w luce finansowej w województwie warmińsko-mazurskim. Wykazana w niniejszym raporcie luka w finansowaniu pozwala na założenie, że pożyczki na cele inwestycyjne dla mikro, małych i średnich firm są niezbędnym narzędziem wyrównywania szans firm relatywnie małych i słabych finansowo, ale mających potencjał rozwojowy. Jak jednoznacznie wykazała analiza efektywności, tego typu wsparcie daje bardzo dużo korzyści dla gospodarki regionalnej.</p> <p>Narzędzie tylko w nieznacznym obszarze będzie konkurencyjne wobec oferty bankowej, gdyż gros jego potencjalnych</p>

		beneficjentów nie uzyskaloby lub nie aplikowaloby o kredyt bankowy, gdyż banki nie posiadają adresowanych dla nich produktów (co potwierdzają wyniki badania - klienci nie idą do banków bo nie ma tam dla nich produktu).
3	Cel działania	<p>Podstawowym celem działania jest „Podniesienie konkurencyjności rynkowej lokalnych MSP”.</p> <p>Celowi nadrzędnemu mają służyć cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – „Wzrost liczby klientów lokalnych MSP”, – „Wzrost nakładów inwestycyjnych we wspartych firmach”, – „Wzrost wielkości lokalnych firm wyrażony wzrostem zatrudnienia i obrotów”.
4	Przykładowe typy projektów	<p>Projekty inwestycyjne realizowane przez MSP z terenu województwa oraz projekty rozwojowe zawierające wydatki inwestycyjne i towarzyszące im wydatki obrotowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Inwestycje budowlane/zakup nieruchomości, – Zakup materiałów i półfabrykatów, – Zakup środka transportu, – Zakup wartości niematerialnych i prawnych takich jak patenty, wzory użytkowe, wzory przemysłowe, znaki towarowe, – Zakup licencji, – Zakup oprogramowania komputerowego, – Inne wydatki inwestycyjne.
5	Beneficjenci działania	<p>Beneficjenci działania: pośrednicy finansowi.</p> <p>Odbiorcy ostateczni: MŚP prowadzące działalność gospodarczą na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.</p>
6	Cele tematyczne/priorytety inwestycyjne	<p>Cel tematyczny 3. Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury, Priorytet inwestycyjny 3.1. Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwienie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również przez inkubatory przedsiębiorczości;</p> <p>Cel tematyczny 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych, Priorytet inwestycyjny 2.2. Rozwój produktów i usług opartych na TIK, handlu elektronicznego oraz zwiększanie zapotrzebowania na TIK;</p> <p>Cel tematyczny 3. Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury, Priorytet inwestycyjny 3.3. Wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług.</p>
7	Ścieżki komplementarności z innymi działaniami	PO IR – Priorytet inwestycyjny 3.4. Wspieranie zdolności MŚP do angażowania się w proces wzrostu na rynkach

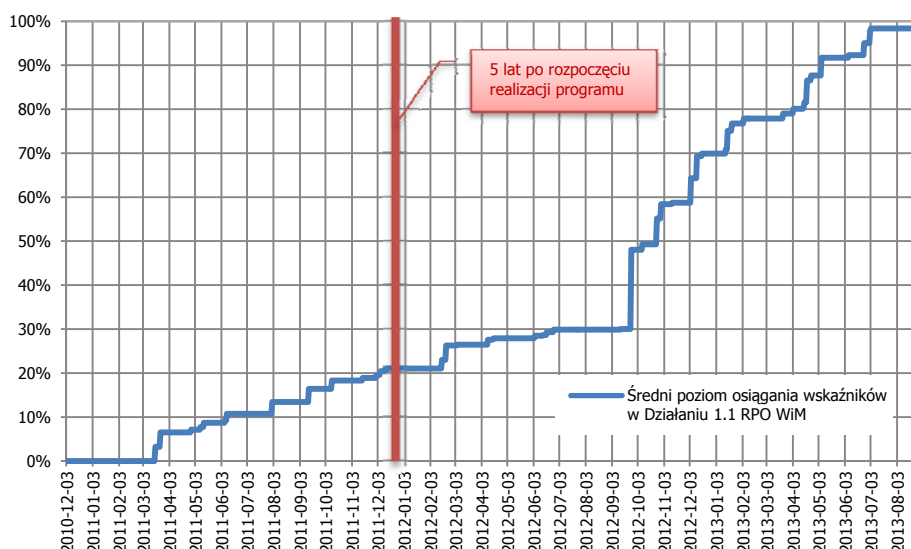
	zaplanowanymi w ramach regionalnego programu operacyjnego na lata 2014-2020 oraz działaniami zaplanowanymi w ramach innych programów krajowych	regionalnych, krajowych i międzynarodowych oraz w procesy innowacji; PO IR – Priorytet inwestycyjny 3.1. Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym poprzez inkubatory przedsiębiorczości.
8	Przykłady potencjalnych komplementarnych projektów możliwych do realizacji przez podmioty/jednostki z województwa warmińsko-mazurskiego w ramach krajowych programów operacyjnych	Dotacyjne wsparcie inwestycyjne na projekty o wysokim poziomie innowacyjności realizowane w ramach PO IR. Projekty badawcze realizowane przez podmioty gospodarcze w ramach PO IR
9	Forma finansowania i jego poziom	Pożyczka na okres do 10 lat o wartości do 1 mln zł, z karencją do 6 miesięcy możliwą nieciągłego wykorzystania w okresie trzech pierwszych lat trwania pożyczki. Możliwe oprocentowanie poniżej progu pomocy publicznej. Decyzja w gestii pośrednika finansowego.
10	Rodzaje wydatków kwalifikowanych	Dokapitalizowanie pośrednie funduszy, koszty zarządzania
11	Tryb naboru wniosków o wsparcie	Konkursowy, otwarty zarówno dla IOB, jak i komercyjnych pośredników finansowych
12	Kryteria oceny projektów	<ul style="list-style-type: none"> – Potencjał finansowy i organizacyjny pośrednika, – Obszar skutecznej obsługi, ze szczególnym uwzględnieniem terenów, na których występuje niedostateczna podaż narzędzi inżynierii finansowej, – Doświadczenie w pełnieniu roli pośrednika finansowego, – Liczba deklarowanych odbiorców ostatecznych wsparcia, – Relacja wnioskowanej kwoty do łącznej spodziewanej sumy udzielonego ostatecznym odbiorcom wsparcia.
13	Nakłady finansowe (wkład unijny, wkład krajowy, wkład prywatny)	Finansowanie pośrednie. Wzmocnienie potencjału pożyczkowego regionalnych pośredników finansowych realizujących projekt. Planowana łączna kwota wydatków na działania w całym okresie budżetowym: 160 mln zł, w tym: <ul style="list-style-type: none"> – wkład unijny: 85% – środki krajowe publiczne: 0% – środki krajowe prywatne: 15%
14	Występowanie pomocy publicznej	Pomoc de minimis przy pożyczkach udzielanych poniżej progu pomocy publicznej
15	Minimalna/maksymalna kwota	Na poziomie odbiorcy ostatecznego: minimalna wartość

	wsparcia (minimalna/ maksymalna wielkość projektu)	wsparcia – 5 tys. zł, maksymalna wartość wsparcia 1 mln zł (maksymalna łączna wartość udzielonego wsparcia jednemu podmiotowi). Na poziomie pośrednika finansowego: minimalna wartość wsparcia – 10 mln zł, maksymalna wartość wsparcia 50 mln zł.			
16	Wskaźniki monitoringu wraz z ich wielkościami docelowymi	Lp.	Wskaźnik	2018	2022
		1	Liczba wspartych funduszy pożyczkowych	2	6
		2	Liczba ostatecznych odbiorców wspartych przez fundusze pożyczkowe	252	1260
		3	Wartość udzielonych pożyczek ogółem	56 mln zł	280 mln zł
		4	Wartość udzielonych pożyczek w części UE	47,6 mln zł	238 mln zł
17	Uzasadnienie wyboru wskaźników monitoringu	Wykorzystano wszystkie wskaźniki z listy WLWK odnoszące się do funduszy pożyczkowych			
18	Szczegółowy sposób/metoda zastosowana przy szacowaniu wartości docelowej	<p>Ad. 1. Zgodnie z zapisami karty, w ramach działania możliwe będzie wsparcie od 4 do 16 funduszy pożyczkowych (przy 160 mln zł i wartości wsparcia od 10 do 50 mln zł). Jednakże zgodnie z danymi Polskiego Związku Funduszy Pożyczkowych⁴², na terenie województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonuje 6 funduszy, stąd taką wartość docelową zaplanowano.</p> <p>Ad 2. Przeciętne potrzeby inwestycyjne przedsiębiorców (por. rozdz. 3.3) kształtują się na poziomie 222 tys. zł. Potwierdza to specyfika działania, bowiem przy kwotach powyżej 500 tys. zł można spodziewać się większej konkurencji ze strony banków, średnie kwoty wsparcia będą niższe. Stąd wartość docelową można wyliczyć bazując na wartości środków przeznaczonych na działanie (160 mln zł), przy czym należy wziąć tu pod uwagę również wskaźnik wykorzystania kapitału przeznaczonego na pożyczki. Szacuje się z dotychczasowych doświadczeń (por. rozdz. 3.1), że wskaźnik ten może wynieść 175%, a więc kapitał przeznaczony na pożyczki wyniesie aż 280 mln zł, co daje ok. 1260 podmiotów (280 mln zł / 222 tys. zł).</p> <p>Ad. 3. Zgodnie z wyliczeniami przedstawionymi wyżej, docelowa wartość wskaźnika wyniesie 280 mln zł.</p> <p>Ad. 4. Zgodnie z założeniami Programu, poziom udzielonych pożyczek w części UE wyniesie 85%, a więc 238 mln zł.</p>			
19	Warunki konieczne do spełnienia, aby zaplanowane cele osiągnąć w pełni	<ul style="list-style-type: none"> – Stworzenie oferty odpowiadającej na rzeczywiste potrzeby regionalnych przedsiębiorców, ze szczególnym uwzględnieniem kwot maksymalnych, czasu trwania pożyczki oraz karencji, – Oferta funduszy nie może konkurować z ofertą bankową w obszarze pożyczek, dlatego fundusze muszą			

⁴² <http://www.pzfp.pl/?p=fundusze#Warmińsko-mazurskie>

		koncentrować ofertę na obsłudze przedsiębiorstw z obszaru luki finansowej tj. osób prowadzących działalność gospodarczą – na poziomie 14%, mikroprzedsiębiorstw – 6%, małych – 4%, o obrocie rocznym do 100 tys. zł – 9-15%, w sekcji PKD: turystyka – aż 36%, rolnictwo – 21%, budownictwo oraz usługi wiedzochłonne – 10-12%, a także mających siedzibę w gminach miejsko-wiejskie – na poziomie 14%.
20	Zadania dla jednostki wdrażającej w celu maksymalizacji stopnia osiągnięcia celów działania	Organizacja otwartego konkursu dla pośredników finansowych, w którym będą mogły wystartować różne podmioty, w tym komercyjne, Zadbanie o wybór pośredników z różnych części województwa, w tym z obszarów gdzie obecnie oferta finansowa jest najsłabiej rozwinięta.

*) wartość wskaźników docelowych osiągniętą w roku 2018 (po 5 latach od rozpoczęcia realizacji Programu) ustalono na poziomie wynikającym z doświadczeń obecnego okresu programowania. W tym celu, z wniosków o płatność dla Działania 1.1, wyciągnięto wielkość osiąganych wskaźników oraz datę zatwierdzenia wniosku o płatność. Następnie określono procentowo udział osiągniętej wartości każdego ze wskaźników w całym okresie, w którym wnioski były zatwierdzane (3 grudnia 2010 – 28 sierpnia 2013 roku). W dalszej kolejności obliczono średni poziom osiągania wszystkich wskaźników w kolejnych dniach okresu i odcięto moment obrazujący okres 5 lat od momentu rozpoczęcia realizacji Programu (koniec 2011 roku).

Wykres 66. Średni poziom osiągania wskaźników w Działaniu 1.1 RPO WiM w okresie 3 grudnia 2010 – 28 sierpnia 2013 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych IZ RPO WiM.

Wyliczenia wskazują, że po 5 latach od rozpoczęcia realizacji Programu (na koniec 2018 roku) należy się **spodziewać uzyskania ok. 20% wartości docelowej wskaźników**. Oczywiście powyższe wyliczenia mają pewne mankamenty, po pierwsze, okres realizacji RPO WiM 2007-2013 nie

rozpoczął się od początku 2007 roku, tylko miał ok. roczne opóźnienie. Z drugiej jednak strony, ponieważ analizą objęto wszystkie wskaźniki z poziomu działań⁴³, nie były dostępne ich wartości docelowe, dlatego założono, że poziom z 28 sierpnia 2013 roku wynosi 100% wartości wskaźnika, co nie jest prawdą. Niemniej, oba uproszczenia analizy wzajemnie się równoważą (pierwsze podwyższa poziom realizacji wskaźnika, drugie – obniża).

Według danych ze sprawozdania rocznego za 2011 rok, sześć wskaźników produktu opisujących Działanie 1.1 uzyskało bardzo zróżnicowany poziom realizacji:

Tabela 15. Poziom realizacji wskaźników produktu dla Działania 1.1 RPO WiM na dzień 31 grudnia 2011 roku.

Działanie 1.1 Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw	Realizacja	Wartość docelowa	% wykonania
1. Liczba projektów współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami, a jednostkami badawczymi	7	110	6%
2. Liczba projektów z zakresu bezpośredniego wsparcia inwestycyjnego dla przedsiębiorstw. W zależności od wielkości przedsięwzięcia	437	685	64%
3. W tym w przedsiębiorstwach innowacyjnych	106	112	95%
4. Liczba MSP, które otrzymały wsparcie na promocję produktów i procesów przyjaznych środowisku	155	78	199%
5. Liczba projektów BRT w MŚP	0	30	0%
7. Liczba projektów z zakresu bezpośredniego wsparcia inwestycyjnego dla przedsiębiorstw przez pierwsze 2 lata po rozpoczęciu działalności	60	97	62%
Średni poziom realizacji	-	-	71%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Tabeli IV sprawozdania rocznego z realizacji RPO WiM za 2011 rok.

Według danych ze sprawozdania rocznego, średni poziom realizacji wskaźników po 5 roku realizacji Programu wyniósł aż 71%. Mimo, że sprawozdanie zawiera wyłącznie projekty zakończone, dla których zatwierdzono wnioski o płatność końcową, to jednak zawiera ono poważny błąd szacunkowy – wartości docelowe. Poziom realizacji wskaźników odnoszone są do określonych ex-ante wartości docelowych, które mogą nie odzwierciedlać realnego poziomu osiągnięć na koniec 2015 roku. Można to zauważyć np. w przypadku wskaźnika 4 (199% realizacji wartości docelowej). Stąd lepsza do prognozy poziomu realizacji wskaźników jest ogólna charakterystyka osiąganych wskaźników (wykres 66), która pokazuje realny poziom osiągania wskaźników w okresie realizacji Programu, mimo wskazanych mankamentów.

Karta działania nr 2

Tytuł działania: Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe mikro, małych i średnich przedsiębiorców z terenu województwa

⁴³ analizą objęto wskaźniki: Liczba zakupionej aparatury naukowo-badawczej, łączna liczba utworzonych miejsc pracy (brutto), Liczba utworzonych miejsc pracy dla kobiet (brutto), Liczba utworzonych miejsc pracy dla mężczyzn (brutto), Liczba utworzonych miejsc pracy w zakresie B+RT – etaty badawcze, Liczba projektów badawczych i celowych zrealizowanych przy wykorzystaniu wspartej infrastruktury, Liczba instytucji korzystających z zakupionej aparatury badawczej, Liczba projektów z zakresu bezpośredniego wsparcia inwestycyjnego dla przedsiębiorstw, Liczba projektów z zakresu bezpośredniego wsparcia inwestycyjnego dla przedsiębiorstw - Średnie przedsiębiorstwa, Liczba projektów z zakresu bezpośredniego wsparcia inwestycyjnego dla przedsiębiorstw - przedsiębiorstwa innowacyjne, Liczba wspartych przedsiębiorstw, Liczba wdrożonych technologii, Wartość zakupionych środków trwałych/wartości niematerialnych i prawnych służących wdrożeniu projektu, Liczba nowych produktów / usług, Liczba projektów współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami a jednostkami badawczymi, Liczba wspartych parków technologicznych i przemysłowych oraz inkubatorów przedsiębiorczości, Liczba projektów BRT w MŚP, Liczba projektów z zakresu bezpośredniego wsparcia inwestycyjnego dla przedsiębiorstw przez pierwsze 2 lata po rozpoczęciu działalności, Liczba projektów z zakresu bezpośredniego wsparcia inwestycyjnego dla przedsiębiorstw - Małe przedsiębiorstwa, Liczba wspartych powiązań kooperacyjnych, Liczba przedsiębiorstw zaangażowanych w powiązania kooperacyjne, Liczba instytucji otoczenia biznesu zaangażowanych w powiązania kooperacyjne.

1	Opis działania	<p>Jest to odpowiedź na podstawowe problemy związane z wdrażaniem dotychczasowego narzędzia wsparcia. Proponujemy wydzielenie specjalnego funduszu, który mógłby działać, jako wydzielony księgowo fundusz u pośredników i byłby zogniskowany wyłącznie na finansowaniu potrzeb obrotowych przedsiębiorców – niezależnych od inwestycji. Fundusz taki prowadziłby wydzieloną sprawozdawczość i rządziłby się innymi zasadami niż fundusz inwestycyjny. W niektórych elementach byłby nieco bardziej elastyczny, ale wsparcie byłoby mniej intensywne.</p> <p>Podstawowym narzędziem będzie pożyczka oprocentowana na zasadach rynkowych. Kluczowa preferencja dotyczyć będzie strony formalnej związanej z szybkością udzielenia oraz łatwością rozliczenia. Fundusz przyjmowałby standardowe zabezpieczenia dla kredytów obrotowych.</p> <p>Narzędzie przewiduje pewien próg kwotowy, do którego przedsiębiorca nie będzie musiał rozliczać szczegółowo wydatkowania uzyskanej kwoty. Proóg ten proponujemy ustanowić na poziomie 50.000 zł bez względu na kwotę pożyczki (jeśli kwota pożyczki będzie większa, nadwyżkę przedsiębiorca będzie musiał rozliczyć na dotychczasowych zasadach).</p>
2	Uzasadnienie realizacji działania	<p>Wykazana w niniejszym raporcie luka w finansowaniu działalności obrotowej nie jest obecnie likwidowana przez fundusze pożyczkowe lub jest likwidowana jedynie w ograniczonym zakresie. Fundusze nie mogą finansować takich wydatków jak czynsze czy wynagrodzenia. Jak pokazują doświadczenia, szczególnie w okresie kryzysu tego typu finansowanie jest firmom bardzo potrzebne i nie wynika z trudnej sytuacji a z okresowych braków płynności.</p> <p>Narzędzie będzie likwidowało lukę jaką odczuwają przedsiębiorcy okresowo tracący płynność finansową, którzy mają problemy z uzyskaniem finansowania bankowego.</p>
3	Cel działania	<p>Podstawowym celem działania jest „Pomoc przedsiębiorcom w elastycznym reagowaniu na wyzwania rynkowe”.</p> <p>Celowi nadrzędnemu mają służyć cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – „Wzrost wskaźnika przeżywalności w sektorze MSP” – „Wzrost obrotów lokalnych MSP” – „Wzrost liczby klientów lokalnych MSP”.
4	Przykładowe typy projektów	<p>Finansowanie dłużne potrzeb obrotowych związanych z działalnością rynkową firmy. Pożyczka może uzupełniać pożyczkę inwestycyjną z instrumentu 1. Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne szerokiej grupy mikro, małych i średnich przedsiębiorców województwa warmińsko-mazurskiego.</p>

5	Beneficjenci działania	Beneficjenci działania: pośrednicy finansowi Odbiorcy ostateczni: MŚP prowadzące działalność gospodarczą na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.
6	Cele tematyczne/priorytety inwestycyjne	Cel tematyczny 3. Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury, Priorytet inwestycyjny 3.1. Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwienie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również przez inkubatory przedsiębiorczości; Cel tematyczny 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych, Priorytet inwestycyjny 2.2. Rozwój produktów i usług opartych na TIK, handlu elektronicznego oraz zwiększanie zapotrzebowania na TIK; Cel tematyczny 3. Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury, Priorytet inwestycyjny 3.3. Wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług.
7	Ścieżki komplementarności z innymi działaniami zaplanowanymi w ramach regionalnego programu operacyjnego na lata 2014-2020 oraz działaniami zaplanowanymi w ramach innych programów krajowych	PO IR – Priorytet inwestycyjny 3.4. Wspieranie zdolności MŚP do angażowania się w proces wzrostu na rynkach regionalnych, krajowych i międzynarodowych oraz w procesy innowacji; PO IR – Priorytet inwestycyjny 3.1. Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwanie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym poprzez inkubatory przedsiębiorczości.
8	Przykłady potencjalnych komplementarnych projektów możliwych do realizacji przez podmioty/jednostki z województwa warmińsko-mazurskiego w ramach krajowych programów operacyjnych	Projekty inwestycyjne typu seed capital w ramach PO IR na etapie potrzeby na finansowanie obrotowe. Projekty doradcze.
9	Forma finansowania i jego poziom	Pożyczka na okres do 3 lat o wartości do 200.000 zł, z karencją do 3 miesięcy możliwą nieciągłego wykorzystania w okresie pierwszego roku trwania pożyczki. Oprocentowanie powyżej progu pomocy publicznej. Na poziomie pośrednika finansowego: pożyczka z możliwością przedłużania okresu pożyczkowego.
10	Rodzaje wydatków	Dokapitalizowanie pośrednie funduszy, koszty zarządzania

	kwalfikowanych																					
11	Tryb naboru wniosków o wsparcie	Konkursowy, otwarty zarówno dla IOB, jak i komercyjnych pośredników finansowych																				
12	Kryteria oceny projektów	<ul style="list-style-type: none"> – Potencjał finansowy i organizacyjny pośrednika, – Obszar skutecznej obsługi, ze szczególnym uwzględnieniem terenów, na których występuje niedostateczna podaż narzędzi inżynierii finansowej, – Doświadczenie w pełnieniu roli pośrednika finansowego, – Liczba deklarowanych odbiorców ostatecznych wsparcia, – Relacja wnioskowanej kwoty do łącznej spodziewanej sumy udzielonego ostatecznym odbiorcom wsparcia.																				
13	Nakłady finansowe (wkład unijny, wkład krajowy, wkład prywatny)	Finansowanie pośrednie. Wzmocnienie potencjału pożyczkowego regionalnych pośredników finansowych realizujących projekt. Planowana łączna kwota wydatków na działania w całym okresie budżetowym: 40 mln zł, w tym: <ul style="list-style-type: none"> – wkład unijny: 85% – środki krajowe publiczne: 0% – środki krajowe prywatne: 15%																				
14	Występowanie pomocy publicznej	Brak, pożyczki udzielane powyżej progu pomocy																				
15	Minimalna/maksymalna kwota wsparcia (minimalna/maksymalna wielkość projektu)	Na poziomie odbiorcy ostatecznego: minimalna wartość wsparcia – 5 tys. zł, maksymalna wartość wsparcia 200.000 zł (maksymalna łączna wartość udzielonego wsparcia jednemu podmiotowi). Na poziomie pośrednika finansowego: minimalna wartość wsparcia – 3 mln zł, maksymalna wartość wsparcia 10 mln zł.																				
16	Wskaźniki monitoringu wraz z ich wielkościami docelowymi	<table><tr><td>Lp.</td><td>Wskaźnik</td><td>2018</td><td>2022</td></tr><tr><td>1</td><td>Liczba wspartych funduszy pożyczkowych</td><td>2</td><td>6</td></tr><tr><td>2</td><td>Liczba ostatecznych odbiorców wspartych przez fundusze pożyczkowe</td><td>94</td><td>470</td></tr><tr><td>3</td><td>Wartość udzielonych pożyczek ogółem</td><td>16 mln zł</td><td>80 mln zł</td></tr><tr><td>4</td><td>Wartość udzielonych pożyczek w części UE</td><td>13,6 mln zł</td><td>68 mln zł</td></tr></table>	Lp.	Wskaźnik	2018	2022	1	Liczba wspartych funduszy pożyczkowych	2	6	2	Liczba ostatecznych odbiorców wspartych przez fundusze pożyczkowe	94	470	3	Wartość udzielonych pożyczek ogółem	16 mln zł	80 mln zł	4	Wartość udzielonych pożyczek w części UE	13,6 mln zł	68 mln zł
Lp.	Wskaźnik	2018	2022																			
1	Liczba wspartych funduszy pożyczkowych	2	6																			
2	Liczba ostatecznych odbiorców wspartych przez fundusze pożyczkowe	94	470																			
3	Wartość udzielonych pożyczek ogółem	16 mln zł	80 mln zł																			
4	Wartość udzielonych pożyczek w części UE	13,6 mln zł	68 mln zł																			
17	Uzasadnienie wyboru wskaźników monitoringu	Wykorzystano wszystkie wskaźniki z listy WLWK odnoszące się do funduszy pożyczkowych																				
18	Szczegółowy sposób/metoda zastosowana przy szacowaniu wartości docelowej	Ad. 1. Zgodnie z zapisami karty, w ramach działania możliwe będzie wsparcie od 4 do 14 funduszy pożyczkowych (przy 40 mln zł i wartości wsparcia od 3 do 10 mln zł). Jednakże zgodnie z danymi Polskiego Związku Funduszy Pożyczkowych ⁴⁴ , na terenie województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonuje 6 funduszy, stąd taką wartość docelową zaplanowano.																				

⁴⁴ j.w.

		<p>Ad 2. W tym działaniu lepiej wykorzystać wielkość finansowania, której przedsiębiorcy nie uzyskali (por. rozdz. 3.3), bowiem dotyczy ona zarówno wartości nakładów inwestycyjnych, jak i wartości działań operacyjnych – wielkość ta ukształtowała się na poziomie 170 tys. zł. Stąd wartość docelową można wyliczyć bazując na wartości środków przeznaczonych na działanie (40 mln zł), przy czym należy wziąć tu pod uwagę również wskaźnik wykorzystania kapitału przeznaczonego na pożyczki. Szacuje się z dotychczasowych doświadczeń (por. rozdz. 3.1), że wskaźnik ten może wynieść 200% (pożyczki obrotowe charakteryzują się bowiem krótszym okresem, dzięki czemu kapitał funduszu może się więcej razy obrócić), a więc kapitał przeznaczony na pożyczki obrotowe wyniesie aż 80 mln zł, co daje ok. 470 podmiotów (80 mln zł/ 170 tys. zł).</p> <p>Ad. 3. Zgodnie z wyliczeniami przedstawionymi wyżej, docelowa wartość wskaźnika wyniesie 80 mln zł.</p> <p>Ad. 4. Zgodnie z założeniami Programu, poziom udzielonych pożyczek w części UE wyniesie 85%, a więc 68 mln zł.</p>
19	Warunki konieczne do spełnienia, aby zaplanowane cele osiągnąć w pełni	<ul style="list-style-type: none"> – Stworzenie oferty odpowiadającej na rzeczywiste potrzeby regionalnych przedsiębiorców, ze szczególnym uwzględnieniem sposobu rozliczania zaciągniętej pożyczki na cele obrotowe oraz dopuszczenia możliwości finansowania wszelkich potrzeb obrotowych wynikających z działalności gospodarczej. – Oferta funduszy nie może konkurować z ofertą bankową w obszarze kredytów w rachunkach bieżących, dlatego konieczne jest utrzymanie limitów kwotowych maksymalnej pożyczki i koncentrowanie oferty na przedsiębiorstwach z obszaru luki finansowej tj. osób prowadzących działalność gospodarczą – na poziomie 14%, mikroprzedsiębiorstw – 6%, małych – 4%, o obrocie rocznym do 100 tys. zł – 9-15%, w sekcji PKD: turystyka – aż 36%, rolnictwo – 21%, budownictwo oraz usługi wiedzochłonne – 10-12%, a także mających siedzibę w gminach miejsko-wiejskie – na poziomie 14%.
20	Zadania dla jednostki wdrażającej w celu maksymalizacji stopnia osiągnięcia celów działania	<p>Organizacja otwartego konkursu dla pośredników finansowych, w którym będą mogły wystartować różne podmioty, w tym komercyjne.</p> <p>Zadbanie o wybór pośredników z różnych części województwa, w tym z obszarów gdzie obecnie oferta finansowa jest najsłabiej rozwinięta.</p>

Karta działania nr 3

Tytuł działania: Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie

projektów o szczególnym potencjale rozwojowym dla województwa

1	Opis działania	<p>Jest to narzędzie pośrednie pomiędzy narzędziami zwrotnymi a bezzwrotnymi. Zakłada ono szczególnie intensywne wsparcie w postaci dotacji równej części zobowiązania głównego oraz odsetek po wcześniejszym spłaceniu pozostałej części przez odbiorcę ostatecznego. Narzędzie to ma mieć zastosowanie w odniesieniu do projektów o szczególnym znaczeniu rozwojowym. Możliwość skorzystania z tego narzędzia będzie determinowana przez spełnienie odpowiednich kryteriów (mogą to być kryteria dotyczące poziomu innowacyjności projektu, efektu ekologicznego, wprowadzania odnawialnych źródeł energii, wzrostu eksportu itd.).</p> <p>Pożyczka będzie przyznawana na zasadach nie odbiegających od zasad rynkowych. Nie przewiduje się szczególnych preferencji w zakresie oprocentowania, zabezpieczenia, ani procedur oceny. W momencie rozpatrywania wniosku o pożyczkę udzielana będzie promesa premii za sukces (dotacja) pod warunkiem osiągnięcia wskaźników zawartych we wniosku oraz systematycznej spłaty zobowiązania wraz z odsetkami do momentu wyznaczonego terminu przekazania premii pozostałej części zobowiązania.</p> <p>Z uwagi na pośredni charakter, narzędzie podlegać będzie wszelkim restrykcjom rozliczeniowym charakterystycznym dla narzędzi dotacyjnych.</p> <p>Narzędzie obejmować będzie finansowanie projektów rozwojowych zawierających zarówno wydatki inwestycyjne, jak i obrotowe związane bezpośrednio z inwestycją.</p>
2	Uzasadnienie realizacji działania	<p>Redukcja narzędzi dotacyjnych zmniejszy możliwości Władz Regionalnych w zakresie kreowania projektów o dużym potencjale. Wprowadzenie kredytów z premią za sukces pozwoli na intensywne wsparcie projektów o szczególnie dużym potencjale rozwojowym. Kluczowe znaczenie będzie tu miało sformułowanie szczegółowych kryteriów oceny wniosków oraz obszarów interwencji.</p> <p>Wprowadzenie kredytów z premią za sukces w miejsce części dotacji jest działaniem charakteryzującym się bardzo dużą efektywnością finansową. Podmiot udzielający pożyczki przejmie wszelkie obowiązki związane z oceną wniosku. Co więcej, przedsiębiorca będzie musiał udowodnić swoją skuteczność spłacając część kredytu. Interwencja w postaci dotacji będzie następować po osiągnięciu wstępnego sukcesu przez projekt.</p>
3	Cel działania	<p>Podstawowym celem działania jest „Intensywne wsparcie projektów o szczególnym znaczeniu gospodarczym dla lokalnej gospodarki”.</p>

		<p>Celowi nadrzędnemu mają służyć cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – „Wzrost konkurencji lokalnych firm na rynkach ponadregionalnych” – „Wzrost innowacyjności MSP z terenu województwa” – „Wprowadzanie przez MSP z terenu województwa nowych produktów i procesów”.
4	Przykładowe typy projektów	<p>Kredyt z premią na wprowadzenie do produkcji nowych produktów, nieznanych na rynku regionalnym, a wykazujących się dużym potencjałem rozwojowym.</p> <p>Kredyt z premią na wdrożenie nowych produktów opartych na technologiach informacyjno-komunikacyjnych.</p> <p>Kredyt z premią na zastąpienie tradycyjnych źródeł energii źródłami odnawialnymi.</p> <p>Kredyt z premią na inwestycje w gospodarkę odpadami, gospodarkę wodną.</p>
5	Beneficjenci działania	<p>Beneficjenci działania: pośrednicy finansowi</p> <p>Odbiorcy ostateczni: MŚP prowadzące działalność gospodarczą na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.</p>
6	Cele tematyczne/priorytety inwestycyjne	<p>Cel tematyczny 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych, Priorytet inwestycyjny 2.2. Rozwój produktów i usług opartych na TIK, handlu elektronicznego oraz zwiększanie zapotrzebowania na TIK;</p> <p>Cel tematyczny 3. Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury, Priorytet inwestycyjny 3.3. Wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług;</p>
7	Ścieżki komplementarności z innymi działaniami zaplanowanymi w ramach regionalnego programu operacyjnego na lata 2014-2020 oraz działaniami zaplanowanymi w ramach innych programów krajowych	<p>PO IR – Priorytet inwestycyjny 1.2. Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje oraz rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i instytucjami szkolnictwa wyższego, w szczególności w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych, ekoinnowacji (...);</p> <p>PO IR – Priorytet inwestycyjny 3.2. Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu internacjonalizacji.</p>
8	Przykłady potencjalnych komplementarnych projektów możliwych do realizacji przez podmioty/jednostki z województwa warmińsko-mazurskiego w ramach	<p>Projekty doradcze i szkoleniowe w ramach programów operacyjnych</p> <p>Projekty inwestycyjne o wysokim poziomie innowacyjności w ramach PO IR</p>

	krajowych programów operacyjnych													
9	Forma finansowania i jego poziom	Pożyczka na okres do 5 lat o wartości do 1 mln zł z karencją do 6 miesięcy możliwą do wykorzystania w sposób nieciągły w ciągu trzech pierwszych lat trwania pożyczki. Pożyczka oprocentowana powyżej poziomu pomocy publicznej. Dotacja do 50% pożyczki, jednak nie więcej niż 300.000 zł po momencie spłaty przez pożyczkobiorcę pozostałej kwoty zobowiązania wraz z odsetkami. Na poziomie pośrednika finansowego dotacja.												
10	Rodzaje wydatków kwalifikowanych	Dokapitalizowanie pośrednie funduszy, koszty zarządzania												
11	Tryb naboru wniosków o wsparcie	Konkursowy, otwarty na wybór pośredników, operatorów funduszu dotacyjnego.												
12	Kryteria oceny projektów	<ul style="list-style-type: none"> – Potencjał finansowy i organizacyjny pośrednika, – Obszar skutecznej obsługi, ze szczególnym uwzględnieniem terenów, na których występuje niedostateczna podaż narzędzi inżynierii finansowej, – Doświadczenie w pełnieniu roli pośrednika finansowego, – Liczba deklarowanych odbiorców ostatecznych wsparcia, – Doświadczenie w ocenie wniosków o wysokim poziomie innowacyjności.												
13	Nakłady finansowe (wkład unijny, wkład krajowy, wkład prywatny)	Finansowanie pośrednie dla operatora. Operator nie musi być pożyczkodawcą. Może dotować pożyczki udzielane przez wybranych pożyczkodawców. Planowana łączna kwota wydatków na działania w całym okresie budżetowym: 40 mln zł (bez udziału własnego), w tym: <ul style="list-style-type: none"> – wkład unijny: 85% – środki krajowe publiczne: 0% – środki krajowe prywatne: 15%												
14	Występowanie pomocy publicznej	Pomoc <i>de minimis</i> w momencie wypłacenia premii												
15	Minimalna/maksymalna kwota wsparcia (minimalna/maksymalna wielkość projektu)	Na poziomie odbiorcy ostatecznego: minimalna wartość wsparcia – 5 tys. zł, maksymalna wartość wsparcia w postaci dotacji 300 tys. zł (maksymalna łączna wartość udzielonego wsparcia jednemu podmiotowi). Wsparcie jednego lub kilku operatorów kwotą do 40 mln zł, w tym 35 mln zł na dofinansowanie umorzeń kredytów/pożyczek.												
16	Wskaźniki monitoringu wraz z ich wielkościami docelowymi	<table><tr><th>Lp.</th><th>Wskaźnik</th><th>2018</th><th>2022</th></tr><tr><td>1</td><td>Liczba wspartych funduszy pożyczkowych</td><td>1</td><td>1</td></tr><tr><td>2</td><td>Liczba ostatecznych odbiorców wspartych przez fundusze pożyczkowe</td><td>23</td><td>117</td></tr></table>	Lp.	Wskaźnik	2018	2022	1	Liczba wspartych funduszy pożyczkowych	1	1	2	Liczba ostatecznych odbiorców wspartych przez fundusze pożyczkowe	23	117
Lp.	Wskaźnik	2018	2022											
1	Liczba wspartych funduszy pożyczkowych	1	1											
2	Liczba ostatecznych odbiorców wspartych przez fundusze pożyczkowe	23	117											

		3	Wartość udzielonego wsparcia ogółem	8 mln zł	40 mln zł
		4	Wartość udzielonego wsparcia w części UE	6,8 mln zł	34 mln zł
17	Uzasadnienie wyboru wskaźników monitoringu	Wykorzystano wszystkie wskaźniki z listy WLWK odnoszące się do funduszy pożyczkowych			
18	Szczegółowy sposób/metoda zastosowana przy szacowaniu wartości docelowej	<p>Ad. 1. Zgodnie z zapisami karty, w ramach działania możliwe będzie wsparcie nawet do 40 mln zł. Zatem może się okazać, że dofinansowanie uzyska tylko jeden fundusz (nie ma ograniczeń), dlatego należy przyjąć taki scenariusz. W przypadku bowiem założenia wartości docelowej na poziomie np. 2 należałoby wprowadzić maksymalną wartość dofinansowania funduszu na poziomie 20 mln zł.</p> <p>Ad 2. Przeciętne potrzeby inwestycyjne przedsiębiorców (por. rozdz. 3.3) kształtują się na poziomie 222 tys. zł. Jednak w przypadku przedsięwzięć o szczególnym znaczeniu rozwojowym należy się liczyć z zapotrzebowaniem na znacznie większe kwoty. Dlatego można założyć, że wszyscy beneficjenci będą się ubiegali o maksymalną kwotę premii tj. 300 tys. zł. Na umorzenie przeznaczono 35 mln zł. Zatem wartość docelowa wskaźnika wyniesie ok. 117 podmiotów (35 mln zł/300 tys. zł). Ad. 3. Zgodnie z wyliczeniami przedstawionymi wyżej, docelowa wartość wskaźnika wyniesie 40 mln zł.</p> <p>Ad. 4. Zgodnie z założeniami Programu, poziom udzielonych pożyczek w części UE wyniesie 85%, a więc 34 mln zł.</p>			
19	Warunki konieczne do spełnienia, aby zaplanowane cele osiągnąć w pełni	<ul style="list-style-type: none"> – Stworzenie wydajnego systemu oceny zasadności wsparcia – Stworzenie wydajnego systemu monitoringu terminowości spłat zobowiązań – Stworzenie odpowiedniego, przejrzystego i jednoznacznego systemu kryteriów oceny wniosków – Zadbanie o wybór projektów, które okażą się sukcesem rynkowym i w efekcie zapewnią przychody niezbędne do spłacenia części pożyczki/kredytu umarzalnego, dlatego konieczne jest stworzenie kryteriów oceny badających nie tylko aspekty wartości merytorycznej projektu, ale także jego finansowych możliwości realizacji przez wnioskodawcę 			
20	Zadania dla jednostki wdrażającej w celu maksymalizacji stopnia osiągnięcia celów działania	Wybór pośrednika posiadającego – o ile to możliwe – doświadczenia zarówno we wsparciu o charakterze zwrotnym, jak i bezzwrotnym.			

Karta działania nr 4

Tytuł działania: Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych

1	Opis działania	<p>Jest to niejako przedłużenie działania do tej pory realizowanego w ramach RPO. Polega ono na dofinansowaniu funduszy poręczeniowych, które będą udzielały poręczeń zarówno kredytów bankowych, jak i innych zobowiązań. W szczególności chodzi tu o wadia i gwarancje należytego wykonania robót budowlanych wynikających z Prawa zamówień publicznych, jak i np. leasingu w formie dobezpieczenia leasingodawcy w przypadku szybkiej utraty wartości leasingu w początkowej fazie jego użytkowania.</p> <p>Część funduszy z terenu województwa ma już doświadczenia z realizacją tego typu poręczeń w ramach środków własnych.</p>
2	Uzasadnienie realizacji działania	<p>Banki coraz częściej korzystają albo z poręczeń portfelowych podpisywanych na poziomie central bankowych, albo rezygnują z zabezpieczeń majątkowych kredytów o mniejszej wartości. Jednocześnie lokalni mali przedsiębiorcy nie są w stanie startować w niektórych przetargach z uwagi na zbyt wysokie progi wadiów i konieczność przedstawienia gwarancji, jakich żaden bank nie chce im wystawić. To wpływa negatywnie na równość szans (zwłaszcza w zestawieniu z ogólnokrajowymi lub międzynarodowymi dużymi podmiotami).</p> <p>Jednocześnie leasing środków trwałych wciąż nie rozwija się tak jakby mógł. Powszechny jest leasing środków transportu lub prostych, powtarzalnych urządzeń. Leasing urządzeń specjalistycznych trafia na przeszkodę w postaci wysokiego spadku wartości urządzeń specjalistycznych w pierwszym okresie użytkowania (co się wiąże z trudnościami ich zbytu na rynku wtórnym). W efekcie, fundusze leasingowe żądają wysokich wkładów własnych, które stanowią problem dla lokalnych MSP.</p>
3	Cel działania	<p>Podstawowym celem działania jest „Ułatwienie dostępu lokalnych MSP do różnych źródeł kapitału oraz wyrównanie szans w przebiegu zamówień publicznych”.</p> <p>Celowi nadrzędnemu mają służyć cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – „Wzrost nakładów inwestycyjnych dzięki kredytom i leasingowi” – „Poprawa pozycji lokalnych MSP na rynku prac realizowanych w oparciu o Pzp” – „Wzrost wielkości lokalnych firm wyrażony wzrostem zatrudnienia i obrotów”.
4	Przykładowe typy projektów	<p>Gwarancja należytego wykonania prac remontowo-budowlanych. Leasing specjalistycznej obrabiarki cyfrowej do metali lekkich.</p> <p>Poręczenie kredytu bankowego.</p>
5	Beneficjenci działania	Beneficjenci działania: pośrednicy finansowi

		Odbiorcy ostateczni: MŚP prowadzące działalność gospodarczą na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.
6	Cele tematyczne/priorytety inwestycyjne	<p>Cel tematyczny 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych, Priorytet inwestycyjny 2.2. Rozwój produktów i usług opartych na TIK, handlu elektronicznego oraz zwiększanie zapotrzebowania na TIK;</p> <p>Cel tematyczny 3. Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury, Priorytet inwestycyjny 3.3. Wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług;</p>
7	Ścieżki komplementarności z innymi działaniami zaplanowanymi w ramach regionalnego programu operacyjnego na lata 2014-2020 oraz działaniami zaplanowanymi w ramach innych programów krajowych	<p>PO IR – Priorytet inwestycyjny 3.4. Wspieranie zdolności MŚP do angażowania się w proces wzrostu na rynkach regionalnych, krajowych i międzynarodowych oraz w procesy innowacji;</p> <p>PO IR – Priorytet inwestycyjny 3.1. Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym poprzez inkubatory przedsiębiorczości.</p>
8	Przykłady potencjalnych komplementarnych projektów możliwych do realizacji przez podmioty/jednostki z województwa warmińsko-mazurskiego w ramach krajowych programów operacyjnych	<p>Projekty dotacyjne przedsięwzięć o wysokim potencjale innowacyjnym w ramach PO IR.</p> <p>Projekty badawcze realizowane przez podmioty gospodarcze w ramach PO IR.</p> <p>Projekty związane z budową i rozbudową infrastruktury w zakresie wsparcia wykonawców.</p>
9	Forma finansowania i jego poziom	<p>Poręczenie do 70% zobowiązania w przypadku kredytu. Gwarancja do 100% wymaganego poziomu wynikającego z Pzp. Do 100% wadium. Do 30% wartości początkowej przedmiotu leasingu.</p> <p>Prowizja pośrednika poniżej progu pomocy publicznej.</p> <p>Na poziomie pośrednika finansowego: pożyczka z możliwością przedłużania okresu pożyczkowego.</p>
10	Rodzaje wydatków kwalifikowanych	Dokapitalizowanie pośrednie funduszy, koszty zarządzania
11	Tryb naboru wniosków o wsparcie	Konkursowy, zamknięty dla funduszy poręczeniowych
12	Kryteria oceny projektów	<ul style="list-style-type: none"> – Potencjał finansowy i organizacyjny pośrednika, – Obszar skutecznej obsługi, ze szczególnym uwzględnieniem terenów, na których występuje niedostateczna podaż narzędzi inżynierii finansowej,

		<ul style="list-style-type: none"> – Doświadczenie w pełnieniu roli pośrednika finansowego, – Liczba deklarowanych odbiorców ostatecznych wsparcia, – Relacja wnioskowanej kwoty do łącznej spodziewanej sumy udzielonego ostatecznym odbiorcom wsparcia.																				
13	Nakłady finansowe (wkład unijny, wkład krajowy, wkład prywatny)	Finansowanie pośrednie. Wzmocnienie potencjału poręczeniowego regionalnych pośredników finansowych realizujących projekt. Planowana łączna kwota wydatków na działania w całym okresie budżetowym: 40 mln zł (założenie 10% udziału własnego pośrednika), w tym: <ul style="list-style-type: none"> – wkład unijny: 85% – środki krajowe publiczne: 0% – środki krajowe prywatne: 15%																				
14	Występowanie pomocy publicznej	Brak																				
15	Minimalna/maksymalna kwota wsparcia (minimalna/maksymalna wielkość projektu)	Na poziomie odbiorcy ostatecznego: minimalna wartość wsparcia – brak, maksymalna wartość poręczenia 500 tys. zł (maksymalna łączna wartość udzielonego wsparcia jednemu podmiotowi). Na poziomie pośrednika finansowego: minimalna wartość wsparcia – 2 mln zł, maksymalna wartość wsparcia 40 mln zł.																				
16	Wskaźniki monitoringu wraz z ich wielkościami docelowymi	<table><tr><th>Lp.</th><th>Wskaźnik</th><th>2018</th><th>2022</th></tr><tr><td>1</td><td>Liczba wspartych funduszy pożyczkowych</td><td>1</td><td>2</td></tr><tr><td>2</td><td>Liczba ostatecznych odbiorców wspartych przez fundusze pożyczkowe</td><td>36</td><td>180</td></tr><tr><td>3</td><td>Wartość udzielonych poręczeń ogółem</td><td>8 mln zł</td><td>40 mln zł</td></tr><tr><td>4</td><td>Wartość udzielonych poręczeń w części UE</td><td>6,8 mln zł</td><td>34 mln zł</td></tr></table>	Lp.	Wskaźnik	2018	2022	1	Liczba wspartych funduszy pożyczkowych	1	2	2	Liczba ostatecznych odbiorców wspartych przez fundusze pożyczkowe	36	180	3	Wartość udzielonych poręczeń ogółem	8 mln zł	40 mln zł	4	Wartość udzielonych poręczeń w części UE	6,8 mln zł	34 mln zł
Lp.	Wskaźnik	2018	2022																			
1	Liczba wspartych funduszy pożyczkowych	1	2																			
2	Liczba ostatecznych odbiorców wspartych przez fundusze pożyczkowe	36	180																			
3	Wartość udzielonych poręczeń ogółem	8 mln zł	40 mln zł																			
4	Wartość udzielonych poręczeń w części UE	6,8 mln zł	34 mln zł																			
17	Uzasadnienie wyboru wskaźników monitoringu	Wykorzystano wszystkie wskaźniki z listy WLWK odnoszące się do funduszy pożyczkowych																				
18	Szczegółowy sposób/metoda zastosowana przy szacowaniu wartości docelowej	<p>Ad. 1. Zgodnie z zapisami karty, w ramach działania możliwe będzie wsparcie nawet do 40 mln zł. Zatem może się okazać, że dofinansowanie uzyska tylko jeden fundusz (nie ma ograniczeń), dlatego należy przyjąć taki scenariusz. W przypadku bowiem założenia wartości docelowej na poziomie np. 2 należałoby wprowadzić maksymalną wartość dofinansowania funduszu na poziomie 20 mln zł.</p> <p>Ad 2. Przeciętne potrzeby inwestycyjne przedsiębiorców (por. rozdz. 3.3) kształtują się na poziomie 222 tys. zł. Stąd wartość docelową można wyliczyć bazując na wartości środków przeznaczonych na działanie (40 mln zł) i średnim poziomie finansowania zewnętrznego. Zatem wartość docelowa wyniesie ok. 180 podmiotów (40 mln zł / 222 tys. zł). Przewiduje się, że połowa poręczeń będzie dotyczyć wadium lub gwarancji należytego wykonania umowy, a po jednej czwartej części –</p>																				

		<p>poręczeń kredytowych i umów leasingowych.</p> <p>Ad. 3. Zgodnie z wyliczeniami przedstawionymi wyżej, docelowa wartość wskaźnika wyniesie 40 mln zł.</p> <p>Ad. 4. Zgodnie z założeniami Programu, poziom udzielonych poręczeń w części UE wyniesie 85%, a więc 34 mln zł.</p>
19	Warunki konieczne do spełnienia, aby zaplanowane cele osiągnąć w pełni	<ul style="list-style-type: none"> – Nawiązanie współpracy z funduszami leasingowymi, – Przeznaczenie środków na promocję nowych narzędzi, które obecnie nie są lub są bardzo mało znane w regionie, – Stworzenie wydajnego systemu oceny wniosków, – Zachowanie proponowanych limitów kwotowych na poszczególne narzędzia w celu dywersyfikacji portfela poręczeń i gwarancji, aby uniknąć zbytniego poziomu strat funduszy.
20	Zadania dla jednostki wdrażającej w celu maksymalizacji stopnia osiągnięcia celów działania	<p>Zorganizowanie otwartego konkursu na pośredników finansowych, w którym mogłyby startować różne podmioty, w tym komercyjne.</p> <p>Zapewnienie równomiernego dostępu do narzędzia także na obszarach województwa na których dotychczas narzędzie było słabo reprezentowane.</p>

Karta działania nr 5

Tytuł działania: Pilotażowy fundusz inwestycyjny podwyższonego ryzyka nastawiony na finansowanie projektów o charakterze innowacyjnym

1	Opis działania	<p>Jest to narzędzie nieobecne dotychczas na poziomie regionalnym. Jego istotą jest stworzenie funduszu inwestycyjnego wysokiego ryzyka nastawionego na finansowanie projektów o wysokim potencjale innowacyjnym we wstępnej fazie rozwoju. Pośrednik finansowy byłby odpowiedzialny za wyszukiwanie ciekawych, rozwojowych pomysłów i zakładanie z pomysłodawcą spółki prawa handlowego w celu realizacji innowacyjnego projektu, w szczególności nastawionego na wprowadzenie na rynek nowych produktów</p> <p>Wejście kapitałowe będzie realizowane na czas określony, na z góry ustalonych zasadach wyjścia. Docelowo, fundusz będzie odsprzedawał swoje udziały pomysłodawcy, tak, aby pozostał on na końcu jedynym właścicielem firmy (i poszukiwał kolejnego finansowania na rynku publicznym lub dłużnym).</p>
2	Uzasadnienie realizacji działania	<p>Jak wynika z badań ilościowych i jakościowych, najmniejszy odsetek korzystania z finansowania dłużnego występuje w grupie firm mikro i nowotworzonych – w sposób oczywisty firmy te mają największe problemy z przedstawieniem odpowiedniego zabezpieczenia. O ile w systemie bankowym</p>

		<p>firmy działające której niż rok, a nawet dwa, są wykluczane z finansowania, o tyle w przypadku funduszy pożyczkowych występuje możliwość udzielenia pożyczki firmie nowej. Nie jest natomiast zlikwidowana bariera w postaci konieczności przedstawienia odpowiednich zabezpieczeń. To właśnie zabezpieczenia są – według danych zebranych w trakcie badań jakościowych – podstawowym problemem firm nowotworzonych. Dotyczy to w szczególności firm technologicznych, tworzonych w oparciu o unikatową technologię. Firmy takie mają znaczne potrzeby finansowania, a nie mają zdolności do zabezpieczenia wymaganej kwoty finansowania dłużnego – ani bank, ani nawet fundusz pożyczkowy nie udzieli pożyczki pod zabezpieczenie w postaci nie sprawdzonej, nie wdrożonej rynkowo nowej technologii.</p> <p>Projekty o szczególnym potencjale innowacyjnym trafiają w szczególnie uciążliwą lukę w finansowaniu. Z jednej strony poziom innowacyjności rozwiązania stwarza szanse rozwojowe, z drugiej jednak powoduje, iż projekt automatycznie trafia do najwyższej grupy ryzyka we wszystkich systemach scoringowych banków i innych instytucji finansowych. Tego typu projekty nie mają możliwości uzyskania wsparcia innego niż dotacyjne.</p> <p>Z drugiej strony, w krajach o wysokiej innowacyjności gospodarki istnieją struktury kapitałowe poszukujące i finansujące tego typu projekty w nadziei uzyskania znacznych zysków. Rynek inwestorów prywatnych w Polsce także się rozwija. Jest on jednak wciąż w początkowej fazie rozwoju. Należy też pamiętać, iż inwestorzy prywatni są zainteresowani przede wszystkim swoim zyskiem. To może prowadzić do marginalizacji udziału pomysłodawcy w przyszłej firmie. Proponowane rozwiązanie finansowane ze środków publicznych pozwoli na finalne pozostawienie firm w rękach ich pomysłodawców.</p>
3	Cel działania	<p>Podstawowym celem działania jest „Powstawanie i rozwój nowych firm w oparciu o innowacyjny produkt”.</p> <p>Celowi nadrzędnemu mają służyć cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – „Wzrost liczby firm o wysokim potencjale innowacyjnym”, – „Wzrost nakładów na działalność badawczo-rozwojową w lokalnych firmach”, – „Wzrost liczby firm typu spin-off i spin-out”.
4	Przykładowe typy projektów	Wejście kapitałowe w spółkę zajmującą się wdrożeniem do produkcji unikalnego rozwiązania technicznego
5	Beneficjenci działania	<p>Beneficjenci działania: pośrednik finansowy</p> <p>Odbiorcy ostateczni: MŚP z terenu województwa warmińsko-mazurskiego, ze szczególnym uwzględnieniem firm</p>

		produkcyjnych i firm technologicznych na wczesnym etapie rozwoju lub prowadzących działalność B+R, w tym firm tworzonych przez naukowców (spin-off) ⁴⁵ .
6	Cele tematyczne/priorytety inwestycyjne	<p>Cel tematyczny 1. Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji, Priorytet inwestycyjny 1.2. Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, budowanie sieci współpracy pomiędzy firmami, ośrodkami naukowo badawczymi, ośrodkami akademickimi w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych (...);</p> <p>Cel tematyczny 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych, Priorytet inwestycyjny 2.2. Rozwój produktów i usług opartych na TIK, handlu elektronicznego oraz zwiększanie zapotrzebowania na TIK;</p> <p>Cel tematyczny 3. Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury, Priorytet inwestycyjny 3.1. Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwienie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również przez inkubatory przedsiębiorczości.</p>
7	Ścieżki komplementarności z innymi działaniami zaplanowanymi w ramach regionalnego programu operacyjnego na lata 2014-2020 oraz działaniami zaplanowanymi w ramach innych programów krajowych	<p>PO IR – Priorytet inwestycyjny 1.2. Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje oraz rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i instytucjami szkolnictwa wyższego, w szczególności w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych, ekoinnowacji (...);</p> <p>PO IR – Priorytet inwestycyjny 3.2. Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu internacjonalizacji.</p>
8	Przykłady potencjalnych komplementarnych projektów możliwych do realizacji przez podmioty/jednostki z województwa warmińsko-mazurskiego w ramach krajowych programów operacyjnych	<p>Projekty inwestycyjne typu seed capital realizowane w ramach PO IR.</p> <p>Projekty pożyczkowe i poręczeniowe z innych niż regionalne źródeł.</p> <p>Projekty doradcze i szkoleniowe dla nowopowstałych firm</p> <p>Projekty wspierające działania badawcze w firmach typu spin off.</p>
9	Forma finansowania i jego	Wejście kapitałowe w wysokości maksimum 500 tys. zł przy

⁴⁵ Szczegółowe określenie grupy odbiorców ostatecznych wsparcia jest bezzasadne na tym etapie przygotowywania narzędzia. Należy pamiętać, iż wejścia kapitałowe to narzędzie dość niszowe w polskich, a tym bardziej w warmińsko-mazurskich realiach gospodarczych. Jedynie nieznaczny odsetek firm w regionie posiada strukturę kapitałową. Ograniczanie branżowe lub strukturalne wejść kapitałowych jest bezzasadne i może jedynie wpłynąć negatywnie na działalność pośrednika finansowego, a co za tym idzie skuteczność wdrażania narzędzia.

	poziom	objęciu nie więcej niż 50% ⁴⁶ udziałów w spółce, z maksymalnym czasem wyjścia z inwestycji 5 lat. Na poziomie pośrednika finansowego: dotacja.			
10	Rodzaje wydatków kwalifikowanych	Dokapitalizowanie pośrednie funduszy, koszty zarządzania			
11	Tryb naboru wniosków o wsparcie	Konkursowy, otwarty zarówno dla IOB, jak i komercyjnych funduszy inwestycyjnych			
12	Kryteria oceny projektów	<ul style="list-style-type: none"> – Potencjał finansowy i organizacyjny pośrednika, – Doświadczenie w finansowaniu kapitałowym, – Stopień rozeznania w środowisku akademickim i biznesowym, – Doświadczenie w ocenie wniosków o wysokim poziomie innowacyjności,, – Zaproponowane zapisy umowy inwestycyjnej (w tym polityka wyjścia).			
13	Nakłady finansowe (wkład unijny, wkład krajowy, wkład prywatny)	Finansowanie pośrednie. Planowana łączna kwota wydatków na działania w całym okresie budżetowym: 20 mln zł, w tym: <ul style="list-style-type: none"> – wkład unijny: 85% – środki krajowe publiczne: 0% – środki krajowe prywatne: 15%			
14	Występowanie pomocy publicznej	Pomoc <i>de minimis</i> dla podmiotów tworzonych w wysokości wejścia kapitałowego			
15	Minimalna/maksymalna kwota wsparcia (minimalna/maksymalna wielkość projektu)	Na poziomie odbiorcy ostatecznego: minimalna wartość wsparcia – brak, maksymalna wartość wsparcia 500 tys. zł. Wybór jednego pośrednika finansowego – operatora funduszu inwestycyjnego w kwocie 20 mln zł.			
16	Wskaźniki monitoringu wraz z ich wielkościami docelowymi	Lp.	Wskaźnik	2018	2022
		1	Liczba wspartych funduszy kapitału podwyższonego ryzyka	1	1
		2	Liczba przedsiębiorstw wspartych przez fundusze kapitału podwyższonego ryzyka	10	50
		3	Wartość inwestycji kapitałowych ogółem w przedsiębiorstwa wsparte przez fundusze kapitału podwyższonego ryzyka	4 mln zł	20 mln zł
		4	Wartość inwestycji kapitałowych ogółem w przedsiębiorstwa wsparte przez fundusze kapitału podwyższonego ryzyka w części UE	3,4 mln zł	17 mln zł

⁴⁶ Proponowany procentowy udział pośrednika finansowego w projekcie odbiorcy końcowego wynika z konieczności zachowania mniejszościowego udziału środków wsparcia w spółce i zakłada minimalny udział własny pośrednika (patrz wiersz „Nakłady finansowe”). Możliwe jest zwiększenie limitu procentowej puli udziałów do objęcia przez pośrednika. W takim przypadku konieczne będzie jednak odpowiednie zwiększenie udziału pośrednika finansowego w kapitale inwestycyjnym. Dla przykładu, finansowanie nawet 99% inwestycji odbiorcy końcowego byłoby możliwe w sytuacji jeśli pośrednik finansowy deklarowałby zapewnienie 50% udziału własnego (gdyż udział środków publicznych nie przekraczałby per saldo 50%). Kwestia ta może pozostawać otwarta na etapie konkursu wyboru pośrednika finansowego. Każdy z potencjalnych pośredników mógłby wtedy zadeklarować, czy chce zapewnić większy udział własny w kapitale narzędzia, a w zamian móc obejmować większą pulę udziałów, czy też ograniczać się będzie do wejść mniejszościowych zapewniając jedynie minimalny udział własny w projekcie.

17	Uzasadnienie wyboru wskaźników monitoringu	Wykorzystano wszystkie wskaźniki z listy WLWK odnoszące się do funduszy pożyczkowych
18	Szczegółowy sposób/metoda zastosowana przy szacowaniu wartości docelowej	<p>Ad. 1. Zgodnie z zapisami karty, w ramach działania możliwe będzie wsparcie nawet do 20 mln zł. Zakłada się jednak, że całą pulą środków będzie dysponował 1 fundusz, stąd wartość docelowa wyniesie 1 szt.</p> <p>Ad 2. Przeciętne potrzeby inwestycyjne przedsiębiorców (por. rozdz. 3.3) kształtują się na poziomie 222 tys. zł. Jednakże badania wskazują, że w przypadku przedsiębiorców prowadzących działalność innowacyjną te potrzeby są niemal dwukrotnie wyższe i wynoszą ok. 400 tys. zł. Stąd wartość docelowa tego wskaźnika wyniesie 50 szt. Planuje się, że zostanie udzielonych minimum 40 wejść kapitałowych i minimum 10 wyjść kapitałowych (utrzymanie minimum 75% wartości udziałów w porównaniu do wartości nominalnej – maksymalnie 25%-owa dekapitalizacja). Stąd kapitał przeznaczony na te działania będzie zamrożony i jedynie w takiej wysokości zaangażowany.</p> <p>Ad. 3. Zgodnie z wyliczeniami przedstawionymi wyżej, docelowa wartość wskaźnika wyniesie 20 mln zł.</p> <p>Ad. 4. Zgodnie z założeniami Programu, poziom udzielonych poręczeń w części UE wyniesie 85%, a więc: 17 mln zł.</p>
19	Warunki konieczne do spełnienia, aby zaplanowane cele osiągnąć w pełni	<ul style="list-style-type: none"> – Wybór odpowiedniego pośrednika finansowego, posiadającego doświadczenie w realizacji wejść kapitałowych lub posiadającego kadry z odpowiednim doświadczeniem, – Określenie jasnej polityki wyjścia, przyjaznej dla pomysłodawców, – Przewycięzenie niechęci przedsiębiorców i/lub pomysłodawców do wchodzenia w spółki i „dzielenia” się własnym projektem z innymi podmiotami poprzez prowadzenie nie tylko akcji promocyjnej, ale także edukacyjnej w zakresie bezpieczeństwa stosowania narzędzi kapitałowych, podkreślanie publicznego charakteru funduszu i jego celów ekonomicznych a nie nastawienia na zysk, a także przygotowanie zrozumiałych dla wszystkich i korzystnych dla pomysłodawcy zasad wyjścia z inwestycji.
20	Zadania dla jednostki wdrażającej w celu maksymalizacji stopnia osiągnięcia celów działania	<p>Aktywizacja środowisk akademickich i ich integracja wokół idei finansowania kapitałowego.</p> <p>Wybór pośrednika posiadającego doświadczenie w działaniach o charakterze kapitałowym.</p> <p>Otwarty konkurs z możliwością startowania także podmiotów komercyjnych.</p>

Jednostki samorządu terytorialnego w opracowywanych wieloletnich programach inwestycyjnych oraz lokalnych programach rewitalizacji wskazują listę potencjalnych projektów, które należałoby zrealizować aby poprawić poziom życia lokalnej społeczności. Projekty często bywają ambitne lecz niestety zawsze pojawia się problem ograniczonych zasobów finansowych. Na terenie całego kraju występuje duże zapotrzebowanie na projekty inwestycyjne zarówno w ramach budowania infrastruktury technicznej jak i infrastruktury społecznej. Szczególnym zainteresowaniem cieszą się projekty z zakresu rewitalizacji miast. Zapotrzebowanie na prace rewitalizacyjne jest typowe zarówno dla wiodących polskich miast jak i średnich oraz małych miejscowości. Potrzeby w tym zakresie są ogromne ponieważ obszary wymagające rewitalizacji to zdegradowane części ośrodków miejskich, obszary powojenne i poprzemysłowe, które na terenie naszego kraju stanowią stosunkowo duży odsetek powierzchni miast. Problem ten dotyczy również podmiotów oraz jednostek samorządu terytorialnego zlokalizowanych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

Na bazie dokonanych w ramach opracowania analiz oszacowano lukę finansową na poziomie ok. 75%. Lukę tę mogą wypełnić odpowiednio skonstruowane, przyjazne dla beneficjenta instrumenty finansowe. W chwili obecnej barierą w tym zakresie jest konstrukcja tych instrumentów. Niski stopień wykorzystania instrumentów inżynierii finansowej wynika z następujących przesłanek:

- krótkiego okresu kredytowania,
- wysokich kosztów kredytowania,
- braku możliwości umorzenia części rat odsetkowych lub kapitałowych ze względu na znaczny pozytywny wpływ społeczny inwestycji,
- wysokich kosztów zabezpieczenia.

Zgodnie z wynikami badań ankietowych respondenci wymienili następujące elementy mogące skłonić ich do skorzystania z mechanizmów finansowania zwrotnego:

- długi okres kredytowania,
- niskie oprocentowanie,
- możliwość łączenia z innymi formami wsparcia,
- dłuższa karencja,
- możliwość umorzenia części odsetek lub też części raty kapitałowej.

Za kluczowe należy uznać zaproponowanie i wdrożenie zwrotnych instrumentów finansowych w obszarach, w których możliwe jest zrealizowanie zakładanych celów bez stosowania instrumentów dotacyjnych (bezzwrotnych). Innymi słowy, zwrotne instrumenty finansowe typu JESSICA należy wdrażać tam, gdzie możliwe jest osiągnięcie dochodów w ramach poszczególnych projektów. Zagwarantuje to optymalizację wydatków ponoszonych na realizację poszczególnych celów tematycznych.

Proponujemy uruchomić następujące finansowanie zwrotne w ramach RPO WiM 2014-2020 w zakresie wsparcie samorządów miast:

6. Fundusz wsparcia rewitalizacji obszarów miejskich (Oś Priorytetowa 7. Obszary wymagające rewitalizacji w projekcie RPO WiM 2014-2020, Cel tematyczny 9; alokacja: 195,30 mln zł).

Karta działania nr 6**Tytuł działania: Wsparcie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności obszarów miejskich (Oś priorytetowa 7 w projekcie RPO WiM 2014-2020)**

1	Opis działania	<p>Działanie ma na celu zwrotne/częściowo zwrotne finansowanie przedsięwzięć wspierających rewitalizację fizyczną, gospodarczą i społeczną ubogich obszarów miejskich. Działanie obejmuje wszelkie zadania związane z rewitalizacją obszarów miejskich (tj. m.in. obszary powojenne, przemysłowe, a także wysoce zdegradowane części miast i obszary wymagające rewitalizacji). Finansowanie jest udzielane w formie pożyczki udzielanej na warunkach dostosowanych do specyfiki przedsięwzięcia.</p> <p>Działanie realizowane jest w ramach inicjatywy JESSICA (Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas) - „Wspólne Europejskie Wsparcie na Rzecz Trwałego i Zrównoważonego Rozwoju Obszarów Miejskich”. JESSICA jest to inicjatywa uruchomiona przez Komisję Europejską i Europejski Bank Inwestycyjny we współpracy z Bankiem Rozwoju Rady Europy w celu wspierania trwałych i zrównoważonych inwestycji, rozwoju i zatrudnienia na obszarach miejskich.</p>
2	Uzasadnienie realizacji działania	<p>W ramach działania będzie możliwe wsparcie przedsięwzięć z zakresu zrównoważonego rozwoju miast – ponadlokalnych i lokalnych ośrodków rozwoju oraz największych miast regionu, pełniących rolę biegunów rozwoju lokalnego, społecznego i gospodarczego, które w rezultacie przemian gospodarczo-społecznych zapoczątkowanych w latach 90. XX wieku ulegały systematycznej degradacji gospodarczej i społecznej. W miastach i na obszarach wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego występują znaczne obszary charakteryzujące się degradacją fragmentów zabudowy (często o dużych walorach historycznych i architektonicznych), wysokim stopniem dekapitalizacji infrastruktury technicznej, niedostępnością transportową oraz koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, które nie wykorzystują potencjalnych możliwości rozwoju i utrudniają wzrost konkurencyjności województwa warmińsko-mazurskiego w skali kraju.</p> <p>Działanie jest zgodne z celem strategicznym Regionalnej Strategii Innowacyjności WiM do 2020 roku: „Budowanie silnego kapitału społecznego i kultury innowacji”.</p> <p>Działanie jest zgodne z celem strategicznym Regionalnej Strategii Innowacji WiM „Tworzenie wizerunku Warmii i Mazur jako regionu otwartego na innowacje”.</p>
3	Cel działania	Wzrost potencjału społeczno-ekonomicznego ponadlokalnych

		<p>i lokalnych ośrodków rozwoju poprzez rewitalizację obszarów problemowych w miastach i dostosowanie ich do wymogów współczesności oraz nadanie nowych funkcji społeczno-gospodarczych zdegradowanym obszarom miejskim i rewitalizacja tych obszarów dla zwiększenia ich atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej oraz poprawy warunków życia mieszkańców.</p>
4	Przykładowe typy projektów	<p>Utworzenie i zarządzanie Funduszem Powierniczym alokującym środki w sposób zwrotny w instrumenty inżynierii finansowej, o którym mowa w art. 44 Rozporządzenia Rady (WE) 1083/2006 z późn. zm., w celu wspomagania realizacji projektów z zakresu rewitalizacji i rozwoju obszarów miejskich objętych Zintegrowanym Planem Rozwoju Obszarów Miejskich (Lokalnym Programem Rewitalizacji).</p> <p>Działanie pozwala na finansowanie rewitalizacji fizycznej, przestrzennej i społecznej obszarów miejskich.</p> <p>Środki mogą być przeznaczone na wszelkie działania zmierzające do rewitalizacji obszarów miejskich, tak aby przyczynić się do poprawy życia mieszkańców i zwiększyć konkurencyjność regionu. Wsparcie udzielane w formie pożyczki na warunkach dostosowanych do specyfiki przedsięwzięcia, która może być częściowo umorzona po osiągnięciu zakładanych efektów rynkowych projektu.</p> <p>Bezpośrednie wsparcie przekazywane za pośrednictwem Funduszu/Funduszy Rozwoju Obszarów Miejskich w formie inwestycji dokonywanych za pomocą zwrotnych instrumentów inżynierii finansowej, w partnerstwa publiczno-prywatne i inne projekty ujęte w Zintegrowanym Planie Rozwoju Obszarów Miejskich.</p> <p>Przykładowe typy projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowa, przebudowa lub renowacja infrastruktury znajdującej się na obszarze zdegradowanym; – budowa, przebudowa lub modernizacja infrastruktury technicznej znajdującej się na obszarze zdegradowanym; – prace konserwatorskie i restauratorskie w rozumieniu ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568); – zakup i instalacja urządzeń poprawiających bezpieczeństwo na obszarze zdegradowanym; – renowacja części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych.
5	Beneficjenci działania	<p>Beneficjenci działania: pośrednicy finansowi.</p> <p>Odbiorcy ostateczni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,

		<ul style="list-style-type: none"> – Podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia, – Podmioty działające na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego wybrane zgodnie z prawem zamówień publicznych, – Podmioty działające w oparciu o umowę/porozumienie zgodne z zapisami ustawy o partnerstwie publiczno – prywatnym, – Szkoły wyższe, – Kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych, – Organizacje pozarządowe, – Jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych, posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej), – Spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, – Przedsiębiorcy, – TBS.
6	Cele tematyczne/priorytety inwestycyjne	<p>Cel tematyczny 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem.</p> <p>Priorytet inwestycyjny: 9.2. Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności obszarów miejskich i wiejskich.</p>
7	Ścieżki komplementarności z innymi działaniami zaplanowanymi w ramach regionalnego programu operacyjnego na lata 2014-2020 oraz działaniami zaplanowanymi w ramach innych programów krajowych	<p>Program Operacyjny „Infrastruktura i Środowisko” na lata 2014-2020</p> <p>Oś priorytetowa VI: Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego</p>
8	Przykłady potencjalnych komplementarnych projektów możliwych do realizacji przez podmioty/jednostki z województwa warmińsko-mazurskiego w ramach krajowych programów operacyjnych	<p>Program Operacyjny „Infrastruktura i Środowisko” na lata 2014-2020</p> <p>Oś priorytetowa VI: Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego</p>
9	Forma finansowania i jego poziom	<p>Finansowanie zwrotne - poziom finansowania 75%.</p> <p>Na poziomie pośrednika finansowego: dotacja.</p>
10	Rodzaje wydatków kwalifikowanych	<p>Wydatkami kwalifikującymi się do objęcia dofinansowaniem są wyłącznie wydatki niezbędne do realizacji projektu i faktycznie poniesione przez beneficjenta. Kryteria kwalifikowalności są zgodne z art. 78 ust. 6 lit. a i d Rozporządzenia Rady (WE) nr</p>

		1083/2006 z późn. zm. i innymi właściwymi dokumentami.								
11	Tryb naboru wniosków o wsparcie	W ramach Poddziałania zostanie powołany Fundusz Powierniczy na podstawie art. 44 Rozporządzenia Rady (WE) 1083/2006 z późn. zm. Z Funduszem Powierniczym zostanie podpisana Umowa o finansowaniu, która zgodnie z ww. rozporządzeniem będzie zawierać m.in. warunki wkładu programu operacyjnego do funduszu powierniczego, strategię inwestycyjną i planowanie, politykę wychodzenia funduszu powierniczego z Funduszy Rozwoju Obszarów Miejskich. Menadżer Funduszu będzie zobowiązany do wyboru na podstawie przygotowanej procedury Funduszu/Funduszy Rozwoju Obszarów Miejskich. Projekty Miejskie realizowane przez grupy docelowe otrzymają wsparcie w formie zwrotnej za pośrednictwem Funduszu/Funduszy Rozwoju Obszarów Miejskich po spełnieniu warunków odpowiednich dla poszczególnych instrumentów. Możliwe jest opcjonalne zastosowanie struktury jednostopniowej.								
12	Kryteria oceny projektów	Wpływ projektu na rozwiązanie problemów obszaru zdegradowanego, efektywność ekonomiczna i społeczna projektu.								
13	Nakłady finansowe (wkład unijny, wkład krajowy, wkład prywatny)	<p>Potrzeby rewitalizacyjne JST zlokalizowanych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego oszacowano na poziomie 520,8 mln zł. Samorządy na realizację tych zadań posiadają około 25% tej kwoty,, co stanowi wartość 130 mln zł. Pozostałe 390,6 mln zł to luka w finansowaniu. Zakładając, że w przyszłej perspektywie budżetowej 50% alokacji przeznaczone będzie na działania zwrotne, wysokość nakładów inwestycyjnych, którą będzie można sfinansować z mechanizmów zwrotnych oszacowano na poziomie 195,30 mln zł, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wkład unijny: 166,00 mln zł, – wkład krajowy: 29,30 mln zł, w tym:<ul style="list-style-type: none"> • krajowe środki publiczne: 14,65 mln zł, • krajowe środki prywatne: 14,65 mln zł.								
14	Występowanie pomocy publicznej	Regionalna pomoc inwestycyjna (finansowanie bezzwrotne i częściowo zwrotne), pomoc <i>de minimis</i> (częściowo finansowanie zwrotne).								
15	Minimalna/maksymalna kwota wsparcia (minimalna/maksymalna wielkość projektu)	Minimalna wartość wsparcia na poziomie projektu – 100 tys. zł, maksymalna wartość wsparcia 10 mln zł								
16	Wskaźniki monitoringu wraz z ich wielkościami docelowymi	<table><tr><th>Lp.</th><th>Wskaźnik</th><th>2018</th><th>2022</th></tr><tr><td>1</td><td>Liczba obiektów rewitalizowanych przez JST na obszarach miejskich</td><td>4</td><td>14</td></tr></table> <p>Przyjęto rozpoczęcie realizacji projektów w 2016 r. tj. po</p>	Lp.	Wskaźnik	2018	2022	1	Liczba obiektów rewitalizowanych przez JST na obszarach miejskich	4	14
Lp.	Wskaźnik	2018	2022							
1	Liczba obiektów rewitalizowanych przez JST na obszarach miejskich	4	14							

		wdrożeniu inicjatywy JESSICA. Zakładany czas zakończenia pierwszych projektów to 2 lata. Zakończenie realizacji innych podjętych projektów, wraz z kolejnymi (nowo rozpoczętymi) nastąpi po 2014 r.
17	Uzasadnienie wyboru wskaźników monitoringu	Wykorzystano wskaźnik z WLWK, który jest najbardziej adekwatny do monitoringu działania.
18	Szczegółowy sposób/metoda zastosowana przy szacowaniu wartości docelowej	Do badania wytypowano 19 miast w województwie, w których możliwa jest realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych z wykorzystaniem instrumentów finansowych. Ostrożnościowo założono relację 1 JST = 1 projekt (większość badanych JST wyraziła zainteresowanie wykorzystaniem JESSICA). Wartość docelową wskaźnika oszacowano przy uwzględnieniu założenia, iż do czasu wdrożenia inicjatywy JESSICA część (25%) planowanych przez JST działań zostanie już zrealizowana poprzez wykorzystanie środków innych niż instrumenty finansowe. Do ustalenia wartości wskaźnika finalnie przyjęto zatem 75% z 19 projektów, tj. 14 projektów.
19	Warunki konieczne do spełnienia, aby zaplanowane cele osiągnąć w pełni	<p>Dla osiągnięcia zaplanowanych celów zaleca się przyjęcie koncepcji instrumentu JESSICA, która przewiduje finansowanie działań związanych z rozwojem obszarów miejskich za pomocą struktury obejmującej Fundusze Powiernicze (opcjonalnie) i Fundusze Rozwoju Obszarów Miejskich.</p> <p>Wskazane zatem jest przeprowadzenie procedury wdrożenia instrumentu finansowego post-JESSICA na terenie województwa warmińsko-mazurskiego zgodnie z wcześniejszymi rekomendacjami, tj. poprzez nawiązanie współpracy z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym, powołanie Funduszu Powierniczego (opcjonalnie), powołanie Funduszu Rozwoju Obszarów Miejskich.</p>
20	Zadania dla jednostki wdrażającej w celu maksymalizacji stopnia osiągnięcia celów działania	<ul style="list-style-type: none"> – weryfikacja (w drodze konkurencyjnego postępowania) potencjału instancjonalnego podmiotów ubiegających się o pełnienie roli FROM na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w okresie programowania 2014 – 2020; – prowadzenie możliwie szeroko zakrojonej kampanii promującej wdrożenie instrumentu finansowego na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Działania promocyjne powinny być prowadzone samodzielnie przez Urząd Marszałkowski, a po wyłonieniu FROM – w porozumieniu z tymże podmiotem – ścisła współpraca IZ z podmiotem pełniącym funkcję FROM już od momentu jej rozpoczęcia, w celu jak największego usprawnienia procesu wdrażania instrumentu w województwie.

5.2.3. Podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorczość akademicka

Proponujemy w latach 2014-2020 uruchomić następujące narzędzia wsparcia:

7. Regionalny fundusz pożyczkowy wspierający urynkowanie warmińsko-mazurskich podmiotów ekonomii społecznej (Działanie 10.3 projektu RPO WiM 2014-2020, Cel tematyczny 9, alokacja: 20 mln zł);
8. Regionalny fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych planujących rozpocząć działalność gospodarczą na terenie województwa warmińsko-mazurskiego (Działanie 9.2 projektu RPO WiM 2014-2020, Cel tematyczny 8; alokacja: 40 mln zł);
9. Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej (Działanie 10.3 projektu RPO WiM 2014-2020, Cel Tematyczny 9; alokacja: 20 mln zł).

Karta działania nr 7		
Tytuł działania: Regionalny fundusz pożyczkowy wspierający urynkowanie warmińsko-mazurskich podmiotów ekonomii społecznej⁴⁷		
1	Opis działania	<p>W ramach działania będzie realizowany 1 projekt systemowy. Wybrany zostanie operator regionalny (preferowane – partnerstwo lub podmiot doświadczony w zakresie wsparcia dla ekonomii społecznej i instrumentów finansowych), który będzie udzielał warmińsko-mazurskim podmiotom ekonomii społecznej pożyczek z premią za sukces na cele rozwojowe.</p> <p>W sytuacji, w której podmiot otrzymujący pożyczkę udowodni – za pomocą założonych pierwotnie wskaźników – iż dokonał planowanego rozwoju, który przełożył się na zakładany wzrost jego przychodów z działalności rynkowej – do 20% pożyczki może zostać dotowane.</p>
2	Uzasadnienie realizacji działania	<p>Dostęp podmiotów ekonomii społecznej do finansowania zewnętrznego, mimo kilku dotychczas stworzonych instrumentów, jest póki co niewystarczający. Mimo iż jedną z istotnych cech ekonomii społecznej jest jej oparcie na zasadach rynkowych, wiele podmiotów ekonomii społecznej opiera się przede wszystkim na dotacjach.</p> <p>Jednocześnie wg danych TISE wśród podmiotów ekonomii społecznej występuje duży popyt na środki zwrotne. Środki te mogą być wykorzystane na rozwój i urynkowanie podmiotów ekonomii społecznej.</p>
3	Cel działania	Rozwój konkurencyjności i urynkowanie podmiotów ekonomii społecznej przy utrzymaniu osiąganych przez nie celów społecznych.
4	Przykładowe typy projektów	projekt systemowy; przykładowe cele pożyczek: rozwój nowych produktów i usług,

⁴⁷ Jako osobne działanie lub projekt systemowy w ramach Działania 10.3 (wg wersji roboczej RPO)

		<p>wejście na nowe rynki, wprowadzenie zmian marketingowych, procesowych, technologicznych lub organizacyjnych służących rozwojowi rynkowemu; zakup sprzętu, wyposażenia, remonty, modernizacje itp.</p> <p>UWAGA: 20% pożyczki może zostać wydane na bieżące koszty prowadzenia działalności, w tym koszty administracyjne, pod warunkiem ich uzasadnienia w stosunku do planowanych celów przedsięwzięcia.</p>
5	Beneficjenci działania	<p>Beneficjenci działania: pośrednicy finansowi – preferowane partnerstwo podmiotu o doświadczeniu w dziedzinie wspierania regionalnej ekonomii społecznej z podmiotem o doświadczeniu w dziedzinie instrumentów zwrotnych lub podmiot łączący doświadczenie na tych dwóch polach.</p> <p>Odbiorcy ostateczni: podmioty ekonomii społecznej z terenu województwa warmińsko-mazurskiego, zamierzające rozpocząć lub rozwinąć działalność gospodarczą na terenie tego województwa w tym w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> – organizacje pozarządowe (w tym nieprowadzące dotąd działalności gospodarczej); – spółdzielnie; – przedsiębiorstwa społeczne.
6	Cele tematyczne/priorytety inwestycyjne	<p>Cel Tematyczny 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem</p> <p>Priorytet Inwestycyjny 9.8. Wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych</p>
7	Ścieżki komplementarności z innymi działaniami zaplanowanymi w ramach regionalnego programu operacyjnego na lata 2014-2020 oraz działaniami zaplanowanymi w ramach innych programów krajowych	<p>PO WER: Oś I Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji</p>
8	Przykłady potencjalnych komplementarnych projektów możliwych do realizacji przez podmioty/jednostki z województwa warmińsko-mazurskiego w ramach krajowych programów operacyjnych	<p>Wsparcie OWES-ów przez akredytacje</p> <p>Wzmocnienie OWES-ów przez rozwój usług niefinansowych</p>
9	Forma finansowania i jego poziom	<p>Finansowanie mieszane (częściowo zwrotne).</p> <p>Poziom finansowania:</p> <p>Na poziomie pośrednika finansowego – dotacja (100%);</p>

		<p>Na poziomie odbiorcy ostatecznego – pożyczka (zwrot od 80 do 100%).</p> <p>Proponowane oprocentowanie: maksymalnie 40% stopy redyskonta weksli NBP.</p>
10	Rodzaje wydatków kwalifikowanych	<p>Na poziomie odbiorcy ostatecznego: Wydatkami kwalifikującymi się do objęcia dofinansowaniem są wyłącznie wydatki niezbędne do realizacji projektu i faktycznie poniesione przez beneficjenta. Kryteria kwalifikowalności są zgodne z art. 78 ust. 6 lit. b Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z późn. zm. i innymi właściwymi dokumentami.</p> <p>Na poziomie odbiorcy ostatecznego: Wydatkami kwalifikującymi się do objęcia dofinansowaniem są wyłącznie wydatki niezbędne do realizacji projektu i faktycznie poniesione przez beneficjenta. Kryteria kwalifikowalności są zgodne z art. 78 ust. 6 lit. d Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z późn. zm. i innymi właściwymi dokumentami.</p>
11	Tryb naboru wniosków o wsparcie	Systemowy
12	Kryteria oceny projektów	<p>(kryteria oceny pożyczkobiorców)</p> <ul style="list-style-type: none"> – wiarygodność biznesplanu; – szansa na urynkowanie; – szansa na przetrwanie i usamodzielnienie przedsiębiorstwa.
13	Nakłady finansowe (wkład unijny, wkład krajowy, wkład prywatny)	<p>Lukę finansową podmiotów ekonomii społecznej na okres 7 lat oszacowano w wysokości 30 000 000 zł, jednakże mając na względzie szybki rozwój tej dziedziny, można oszacować, że wysokość nakładów inwestycyjnych powinna być wyższa o około 20%; oszacowano więc ją na poziomie 36 mln zł dla dwóch działań (7 i 9), w tym dla funduszu pożyczkowego 18 mln zł. Wraz z 10% kosztami zarządzania (2 mln) oznacza to łączną sumę 20 mln zł, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wkład unijny - 85%: 17,00 mln zł, – wkład krajowy (krajowe środki prywatne) – 15%: 3 mln zł (w tym wkład własny pośrednika 5% - 1,0 mln i wkład własny pożyczkobiorców 10% - 2,0 mln zł); <p>W tym dla odbiorcy ostatecznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wkład unijny: 14,45mln zł, – wkład krajowy (krajowe środki prywatne): 2,55 mln zł (w tym wkład własny pośrednika 5% - 0,85 mln zł i wkład własny pożyczkobiorców 10% - 1,7 mln zł); <p>W tym pośrednik (zarządzanie funduszem):</p> <ul style="list-style-type: none"> – wkład unijny: 1,70 mln zł, – wkład krajowy (środki pośrednika): 300 000 zł
14	Występowanie pomocy	Pomoc <i>de minimis</i>

	publicznej				
15	Minimalna/maksymalna kwota wsparcia (minimalna/maksymalna wielkość projektu)	Na poziomie odbiorcy ostatecznego: minimalna wartość pożyczki – 5 tys. zł, maksymalna wartość wsparcia 300 tys. zł. Na poziomie pośrednika: dotacja na zarządzanie w wysokości 2 mln zł.			
16	Wskaźniki monitoringu wraz z ich wielkościami docelowymi	Lp.	Wskaźnik	2018	2022
		1	Liczba wspartych podmiotów ES	100	120
		2	Liczba nowych produktów i usług wprowadzonych przez wsparte podmioty ES	100	120
17	Uzasadnienie wyboru wskaźników monitoringu	Wskaźnik nr 1 – z listy WLWK. Wskaźnik nr 2 – wskazuje na szerszy wpływ pożyczek na działalność podmiotów.			
18	Szczegółowy sposób/metoda zastosowana przy szacowaniu wartości docelowej	Ad.1. Sposób szacowania: Średnia wartość pożyczki 150 tys. zł, całość nakładów – 20 mln zł, w tym zarządzanie – 2 mln zł, 18 mln zł na pożyczki; 18 mln:150 tys. = 120 Ad. 2. Sposób szacowania: średnio 1 nowy produkt/usługa na wsparty podmiot (warunek otrzymania pożyczki)			
19	Warunki konieczne do spełnienia, aby zaplanowane cele osiągnąć w pełni	– właściwy wybór operatora funduszu (najlepiej – partnerstwo podmiotu mającego doświadczenie w zakresie instrumentów zwrotnych z podmiotem mającym doświadczenie w zakresie ekonomii społecznej); – prosta procedura udzielania pożyczek; – trafna ocena szans na urynkowanie podmiotów.			
20	Zadania dla jednostki wdrażającej w celu maksymalizacji stopnia osiągnięcia celów działania	Wypracowanie i wdrożenie – wspólnie z pośrednikiem - efektywnej procedury oceny biznesplanów i usamodzielnienia Kampania promocyjna z wykorzystaniem OWES-ów.			

Karta działania nr 8

Tytuł działania: Regionalny fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych planujących rozpocząć działalność gospodarczą na terenie województwa warmińsko-mazurskiego⁴⁸

1	Opis działania	<p>W ramach działania będzie realizowany 1 projekt systemowy. Wybrany zostanie pośrednik regionalny (preferowana instytucja doświadczona w zakresie wsparcia zwrotnego), który będzie udzielał pożyczek z premią za sukces na cele rozwojowe dla warmińsko-mazurskich studentów, absolwentów, doktorantów i pracowników naukowych województwa warmińsko-mazurskiego. Działalność ta ma być związana z kierunkiem studiów.</p> <p>W przypadku projektów szczególnie innowacyjnych możliwe</p>
---	----------------	--

⁴⁸ Jako osobne działanie lub projekt systemowy w ramach działania 1.3 (wg wersji roboczej RPO)

		będzie umorzenie do 20% pożyczki pod warunkiem udowodnienia, że została wdrożona istotna innowacja na poziomie regionalnym.
2	Uzasadnienie realizacji działania	<p>Badania wskazują na duże zapotrzebowanie na wsparcie zwrotne w ww. grupach przy jednoczesnej jego niewystarczającej dostępności. Dostęp do wsparcia finansowego jest szczególnie ograniczony w przypadku studentów nie posiadających odpowiednich zabezpieczeń i doświadczenia.</p> <p>W ramach niniejszego badania, przeprowadzone analizy wskazały, iż wśród studentów, pracowników naukowych i absolwentów występuje zapotrzebowanie na środki przede wszystkim związane z zakupem sprzętu komputerowego i innego wyposażenia umożliwiającego rozpoczęcie działalności gospodarczej.</p> <p>Grupy studentów, absolwentów i pracowników naukowych są też szczególnie predestynowane do realizacji projektów innowacyjnych (start-upów).</p>
3	Cel działania	Celem działania jest tworzenie i rozwój nowych przedsiębiorstw przez studentów, absolwentów i pracowników naukowych uczelni województwa warmińsko-mazurskiego w branżach związanych z wiedzą i umiejętnościami zdobytymi na uczelni.
4	Przykładowe typy projektów	<p>Realizowany będzie projekt systemowy, w ramach którego wybrany pośrednik będzie udzielał pożyczek;</p> <p>Przykładowe cele pożyczek: podjęcie i rozwój działalności gospodarczej; zakup sprzętu, wyposażenia, remonty, modernizacje itp.</p> <p>UWAGA: 20% pożyczki może zostać wydane na bieżące koszty prowadzenia działalności, w tym koszty administracyjne, pod warunkiem ich uzasadnienia w stosunku do planowanych celów przedsięwzięcia.</p>
5	Beneficjenci działania	<p>Beneficjenci działania: pośrednicy finansowi – preferowane podmioty o doświadczeniu w dziedzinie instrumentów zwrotnych</p> <p>Pożyczkobiorcy: studenci ostatnich lat studiów I i II stopnia uczelni województwa warmińsko-mazurskiego, absolwenci tych uczelni (do 1 roku po zakończeniu studiów), doktoranci, pracownicy naukowcy (tylko w przypadku działalności wykorzystującej rezultaty ich pracy naukowej).</p> <p>Warunek: założenie i prowadzenie działalności na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.</p>
6	Cele tematyczne/priorytety inwestycyjne	Cel Tematyczny 8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników

		Priorytet Inwestycyjny 8.7. Samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy
7	Ścieżki komplementarności z innymi działaniami zaplanowanymi w ramach regionalnego programu operacyjnego na lata 2014-2020 oraz działaniami zaplanowanymi w ramach innych programów krajowych	PO WER Oś II Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju
8	Przykłady potencjalnych komplementarnych projektów możliwych do realizacji przez podmioty/jednostki z województwa warmińsko-mazurskiego w ramach krajowych programów operacyjnych	Projekty zapewniające dostosowanie kształcenia na poziomie wyższym do potrzeb rynku pracy zawierające elementy wsparcia dla przedsiębiorczości
9	Forma finansowania i jego poziom	Finansowanie mieszane (częściowo zwrotne). Poziom finansowania: Na poziomie pośrednika finansowego – dotacja (100%); Na poziomie odbiorcy ostatecznego – pożyczka (zwrot od 80 do 100%). Proponowane oprocentowanie: maksymalnie 25% stopy redyskonta weksli NBP.
10	Rodzaje wydatków kwalifikowanych	Na poziomie pośrednika: Wydatkami kwalifikującymi się do objęcia dofinansowaniem są wyłącznie wydatki niezbędne do realizacji projektu i faktycznie poniesione przez beneficjenta. Kryteria kwalifikowalności są zgodne z art. 78 ust. 6 lit. b Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z późn. zm. i innymi właściwymi dokumentami. Na poziomie odbiorcy ostatecznego: Wydatkami kwalifikującymi się do objęcia dofinansowaniem są wyłącznie wydatki niezbędne do realizacji projektu i faktycznie poniesione przez beneficjenta. Kryteria kwalifikowalności są zgodne z art. 78 ust. 6 lit. d Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z późn. zm. i innymi właściwymi dokumentami.
11	Tryb naboru wniosków o wsparcie	Systemowy
12	Kryteria oceny projektów	(kryteria oceny pożyczkobiorców) – powiązanie z kierunkiem studiów; – wiarygodność biznesplanu; – szansa na przetrwanie przedsiębiorstwa; – powiązanie z regionalnymi specjalizacjami;

		– potencjał innowacyjny.												
13	Nakłady finansowe (wkład unijny, wkład krajowy, wkład prywatny)	<p>Lukę finansową w tej grupie na okres 7 lat oszacowano w wysokości 33,07 mln zł, jednakże mając na względzie rozwój uczelni dziedziny, można oszacować, że wysokość nakładów inwestycyjnych powinna być wyższa (współczynnik korygujący); oszacowano więc ją na poziomie 36 mln zł. Wraz z 10% kosztami zarządzania (2 mln) oznacza to łączną sumę 40 mln zł, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wkład unijny - 85%: 34,00 mln zł, – wkład krajowy (krajowe środki prywatne) – 15%: 6 mln zł (w tym wkład własny pośrednika 5% - 2,0 mln i wkład własny pożyczkobiorców 10% - 4,0 mln zł); <p>W tym dla odbiorcy ostatecznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wkład unijny: 28,9 mln zł, – wkład krajowy (krajowe środki prywatne): 5,1 mln zł (w tym wkład własny pośrednika 5% - 1,7 mln zł i wkład własny pożyczkobiorców 10% - 3,4 mln zł); <p>W tym pośrednik (zarządzanie funduszem):</p> <ul style="list-style-type: none"> – wkład unijny: 3,4 mln zł, – wkład krajowy (środki pośrednika): 600 000 zł												
14	Występowanie pomocy publicznej	Pomoc <i>de minimis</i>												
15	Minimalna/maksymalna kwota wsparcia (minimalna/maksymalna wielkość projektu)	<p>Na poziomie odbiorcy ostatecznego: minimalna wartość wsparcia – 5 tys. zł, maksymalna wartość wsparcia 100 tys. zł (w przypadku projektów szczególnie innowacyjnych).</p> <p>Na poziomie pośrednika: dotacja na zarządzanie w wysokości 4 mln zł.</p>												
16	Wskaźniki monitoringu wraz z ich wielkościami docelowymi	<table><tr><th>Lp.</th><th>Wskaźnik</th><th>2018</th><th>2022</th></tr><tr><td>1</td><td>Liczba nowopowstałych przedsiębiorstw</td><td>600</td><td>720</td></tr><tr><td>2</td><td>% założonych przedsiębiorstw, które przetrwały na terenie województwa WiM 3 lata po uzyskaniu dotacji – 70% (na podstawie podobnych szacunków dla przedsiębiorstw bez wsparcia; szacunek wyższy)</td><td>70%</td><td>70%</td></tr></table>	Lp.	Wskaźnik	2018	2022	1	Liczba nowopowstałych przedsiębiorstw	600	720	2	% założonych przedsiębiorstw, które przetrwały na terenie województwa WiM 3 lata po uzyskaniu dotacji – 70% (na podstawie podobnych szacunków dla przedsiębiorstw bez wsparcia; szacunek wyższy)	70%	70%
Lp.	Wskaźnik	2018	2022											
1	Liczba nowopowstałych przedsiębiorstw	600	720											
2	% założonych przedsiębiorstw, które przetrwały na terenie województwa WiM 3 lata po uzyskaniu dotacji – 70% (na podstawie podobnych szacunków dla przedsiębiorstw bez wsparcia; szacunek wyższy)	70%	70%											
17	Uzasadnienie wyboru wskaźników monitoringu	Liczba nowopowstałych przedsiębiorstw – wskaźnik odnoszący się do podstawowego celu wsparcia. Jednakże z uwagi na konieczność oceny trwałości wsparcia uzupełniony został o wskaźnik nr 2.												
18	Szczegółowy sposób/metoda zastosowana przy szacowaniu wartości docelowej	<p>Ad. 1. Sposób szacowania: Średnia wartość pożyczki 50 tys. zł, całość nakładów – 40 mln zł, w tym zarządzanie – 4 mln zł, 36 mln zł na pożyczki; 36 mln:50 tys. = 720.</p> <p>Ad. 2. Sposób szacowania: Wg diagnozy z Komunikatu Komisji 742/012 „Okolo 50 % z wszystkich nowych przedsiębiorstw nie</p>												

		jest w stanie przetrwać powyżej pięciu pierwszych lat działalności” ; szacunek powiększony ze względu na krótszy okres i selekcję przedsiębiorstw o większych szansach przetrwania.
19	Warunki konieczne do spełnienia, aby zaplanowane cele osiągnąć w pełni	<ul style="list-style-type: none"> – właściwy wybór operatora funduszu (podmiot mający doświadczenie w zakresie instrumentów zwrotnych); – silna współpraca z uczelniami i biurami karier; – prosta procedura udzielania pożyczek; – trafna ocena szans na przetrwanie nowopowstałych przedsiębiorstw.
20	Zadania dla jednostki wdrażającej w celu maksymalizacji stopnia osiągnięcia celów działania	Promocja we współpracy z uczelniami i biurami karier

Karta działania nr 9

Tytuł działania: Fundusz typu Social Venture Capital dla podmiotów ekonomii społecznej z województwa warmińsko-mazurskiego

1	Opis działania	<p>W ramach działania upowszechnione zostaną rozwiązania wypracowane w ramach projektu innowacyjnego „Venture Capital jako nowe i skuteczne narzędzie wsparcia kapitałowego w aktywizacji zawodowej młodzieży powyżej 15 r. życia z terenu woj. warmińsko-mazurskiego”. Stworzony zostanie fundusz Venture Capital dla podmiotów ekonomii społecznej, nastawiony przede wszystkim na cele społeczne tych podmiotów, ale w połączeniu z działaniami rynkowymi.</p> <p>Sposób działania funduszu polega na wsparciu kapitałowym z odroczonej spłatą. Przedsięwzięcia społeczno-rynkowe podmiotów ekonomii społecznej byłyby objęte dokapitalizowaniem, zaś środki te będą mogły zostać spłacone po 3 latach od otrzymania kapitału z odsetkami w granicach 9%. Podmiot dokapitalizowany dodatkowo otrzyma bezpłatne usługi doradcze w obszarze zarządzania, marketingu, finansów itp.</p> <p>W początkach działalności fundusz zostanie dokapitalizowany ze środków RPO, następnie inwestowane będą środki inwestorów prywatnych.</p>
2	Uzasadnienie realizacji działania	<p>Badania w ramach ww. projektu wskazują, iż istnieje ogromne zapotrzebowanie podmiotów ekonomii społecznych na środki nie tylko na działania typowo rynkowe, ale także społeczne.</p> <p>Jednocześnie wzrasta poziom zainteresowania przedsiębiorstw</p>

		<p>modelami typu <i>corporate social responsibility</i>, co pozwoli na pozyskanie przedsiębiorstw zainteresowanych inwestycją w działania rozwiązujące problemy społeczne.</p> <p>Nowoczesną metodą wykorzystującą tego typu rozwiązania jest fundusz Social Venture Capital.</p>
3	Cel działania	Rozwój działań społecznych podmiotów ES w połączeniu z działaniami rynkowymi
4	Przykładowe typy projektów	<p>W ramach działania realizowany będzie projekt systemowy, w ramach którego wybrany zostanie operator funduszu, który z kolei będzie udzielał wsparcia podmiotom ekonomii społecznej.</p> <p>Typy projektów: wszystkie projekty obejmujące rozwój działań społecznych podmiotów ES połączony z działaniami rynkowymi.</p> <p>Przykłady:</p> <ul style="list-style-type: none"> – stworzenie lokalnego klubu aktywizującego osoby wykluczone społecznie przy wykorzystaniu sportu i turystyki aktywnej; – wsparcie dla pracy streetworkerów funkcjonujących przy podmiocie ekonomii społecznej.
5	Beneficjenci działania	<p>Beneficjenci działania: pośrednicy finansowi – preferowane partnerstwo podmiotu o doświadczeniu w dziedzinie wspierania regionalnej ekonomii społecznej z podmiotem o doświadczeniu w dziedzinie instrumentów zwrotnych lub podmiot łączący doświadczenie na tych dwóch polach.</p> <p>Odbiorcy ostateczni: podmioty ekonomii społecznej z terenu województwa warmińsko-mazurskiego, zamierzające rozwinąć działalność społeczną na terenie tego województwa w tym w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> – organizacje pozarządowe (w tym nieprowadzące dotąd działalności gospodarczej); – spółdzielnie; – przedsiębiorstwa społeczne.
6	Cele tematyczne/priorytety inwestycyjne	<p>Cel Tematyczny 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem</p> <p>Priorytet Inwestycyjny 9.8. Wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych</p>
7	Ścieżki komplementarności z innymi działaniami zaplanowanymi w ramach regionalnego programu operacyjnego na lata 2014-2020 oraz działaniami zaplanowanymi w ramach	PO WER: Oś I Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji

	innych programów krajowych	
8	Przykłady potencjalnych komplementarnych projektów możliwych do realizacji przez podmioty/jednostki z województwa warmińsko-mazurskiego w ramach krajowych programów operacyjnych	Wsparcie OWES-ów przez akredytacje Wzmocnienie OWES-ów przez rozwój usług niefinansowych
9	Forma finansowania i jego poziom	Finansowanie zwrotne. Poziom finansowania: Na poziomie pośrednika finansowego – dotacja (100%); Na poziomie odbiorcy ostatecznego – wkład kapitałowy (zwrot 100%) + dywidenda ustalana każdorazowo od planowanych zysków.
10	Rodzaje wydatków kwalifikowanych	Na poziomie pośrednika: Wydatkami kwalifikującymi się do objęcia dofinansowaniem są wyłącznie wydatki niezbędne do realizacji projektu i faktycznie poniesione przez beneficjenta. Kryteria kwalifikowalności są zgodne z art. 78 ust. 6 lit. b Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z późn. zm. i innymi właściwymi dokumentami. Na poziomie odbiorcy ostatecznego: Wydatkami kwalifikującymi się do objęcia dofinansowaniem są wyłącznie wydatki niezbędne do realizacji projektu i faktycznie poniesione przez beneficjenta. Kryteria kwalifikowalności są zgodne z art. 78 ust. 6 lit. d Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z późn. zm. i innymi właściwymi dokumentami.
11	Tryb naboru wniosków o wsparcie	Systemowy
12	Kryteria oceny projektów	<ul style="list-style-type: none"> – łączenie działań społecznych i rynkowych, – innowacyjne podejście do rozwiązywania problemów społecznych, – potencjał rozwojowy w zakresie wsparcia dla osób z grup szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym, – komplementarne usługi doradztwa w zakresie marketingu, finansów i zarządzania, – pozyskanie inwestorów w celu uzyskania trwałości funduszu.
13	Nakłady finansowe (wkład unijny, wkład krajowy, wkład prywatny)	Lukę finansową podmiotów ekonomii społecznej na okres 7 lat oszacowano w wysokości 30 000 000 zł, jednakże mając na względzie szybki rozwój tej dziedziny, można oszacować, że wysokość nakładów inwestycyjnych powinna być wyższa o około 20%; oszacowano więc ją na poziomie 36 mln zł dla dwóch działań (7 i 9), w tym dla Social Venture Capital 18 mln

		<p>zł. Wraz z 10% kosztami zarządzania (2 mln) oznacza to łączną sumę 20 mln zł, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wkład unijny - 85%: 17,00 mln zł, – wkład krajowy (krajowe środki prywatne) – 15%: 3 mln zł (w tym wkład własny pośrednika 5% - 1,0 mln i wkład własny odbiorcy ostatecznego 10% - 2,0 mln zł); <p>W tym dla odbiorcy ostatecznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wkład unijny: 14,45mln zł, – wkład krajowy (krajowe środki prywatne): 2,55 mln zł (w tym wkład własny pośrednika 5% - 0,85 mln zł i wkład własny odbiorcy ostatecznego 10% - 1,7 mln zł); <p>W tym pośrednik (zarządzanie funduszem):</p> <ul style="list-style-type: none"> – wkład unijny: 1,70 mln zł, – wkład krajowy (środki pośrednika): 300 000 zł																
14	Występowanie pomocy publicznej	Pomoc <i>de minimis</i>																
15	Minimalna/maksymalna kwota wsparcia (minimalna/maksymalna wielkość projektu)	<p>Na poziomie odbiorcy ostatecznego: minimalna wartość wsparcia 10 tys. zł, maksymalna wartość wsparcia 500 tys. zł.</p> <p>Na poziomie pośrednika: dotacja na zarządzanie w wysokości 2 mln zł.</p>																
16	Wskaźniki monitoringu wraz z ich wielkościami docelowymi	<table><tr><td>Lp.</td><td>Wskaźnik</td><td>2018</td><td>2022</td></tr><tr><td>1</td><td>Liczba wspartych podmiotów ES</td><td>50</td><td>72</td></tr><tr><td>2</td><td>Liczba nowych usług społecznych wprowadzonych przez wsparte podmioty ES</td><td>50</td><td>72</td></tr><tr><td>3</td><td>Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które otrzymały wsparcie od podmiotów ES, które skorzystały z funduszu</td><td>500</td><td>720</td></tr></table>	Lp.	Wskaźnik	2018	2022	1	Liczba wspartych podmiotów ES	50	72	2	Liczba nowych usług społecznych wprowadzonych przez wsparte podmioty ES	50	72	3	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które otrzymały wsparcie od podmiotów ES, które skorzystały z funduszu	500	720
Lp.	Wskaźnik	2018	2022															
1	Liczba wspartych podmiotów ES	50	72															
2	Liczba nowych usług społecznych wprowadzonych przez wsparte podmioty ES	50	72															
3	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które otrzymały wsparcie od podmiotów ES, które skorzystały z funduszu	500	720															
17	Uzasadnienie wyboru wskaźników monitoringu	Wskaźnik 1 – podstawowy dla działania. Wskaźniki 2 i 3 – związane z nastawieniem funduszu na cele społeczne ES; istotny jest wpływ wspartych poddziałań na osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.																
18	Szczegółowy sposób/metoda zastosowana przy szacowaniu wartości docelowej	<p>Ad 1. Sposób szacowania: Średnia wartość pożyczki 250 000 zł, całość nakładów – 20 mln zł, w tym zarządzanie – 2 mln zł, 18 mln zł na pożyczki; 18 000 000:250 000 = 72</p> <p>Ad 2. Na podstawie założenia: 1 wsparty podmiot – wdrożenie minimum 1 usługi</p> <p>Ad 3. Na podstawie założenia: 1 nowa usługa dla minimum 10 osób zagrożonych wykluczeniem społecznym</p>																
19	Warunki konieczne do spełnienia, aby zaplanowane cele osiągnąć w pełni	<ul style="list-style-type: none"> – właściwy wybór operatora funduszu (najlepiej – partnerstwo podmiotu mającego doświadczenie w zakresie instrumentów zwrotnych z podmiotem mającym																

		doświadczenie w zakresie ekonomii społecznej); – właściwa promocja przybliżająca nowy, nietypowy rodzaj instrumentu.
20	Zadania dla jednostki wdrażającej w celu maksymalizacji stopnia osiągnięcia celów działania	Promocja we współpracy z OWES-ami

5.3. Ocena jakości proponowanych instrumentów finansowych, wartości dodanej spójności/komplementarności, ryzyka zniekształceń rynku

5.3.1. Przedsiębiorczość

W niniejszym rozdziale zostały – w układzie tabelarycznym – zebrane podstawowe informacje o wartościach dodanych, jakie niosą proponowane działania, ale także o ryzyku wystąpienia zjawisk negatywnych, jak również sposobach im przeciwdziałania.

<i>Proponowane działanie</i>	<i>Wartość dodana</i>	<i>Ryzyko negatywnego oddziaływania</i>	<i>Elementy przeciwdziałania ryzyku</i>
1. Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne szerokiej grupy mikro, małych i średnich przedsiębiorców z terenu województwa	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie poziomu inwestycji realizowanych przez przedsiębiorstwa w regionie. • Zwiększenie potencjału rynkowego, zatrudnieniowego i finansowego firm w wyniku zrealizowanych inwestycji. • Wzrost potencjału firm z regionu na rynku ponadregionalnym. 	Występuje niewielkie ryzyko konkurencyjności oferty funduszy z ofertą bankową, w obszarze pożyczek zbliżonych do maksymalnej kwoty możliwego do udzielenia wsparcia, co mogłoby doprowadzić do nieznacznego zachwiania równowagi na rynku podaży pieniądza.	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczanie ilości pożyczek udzielanych w kwotach powyżej 500.000 zł. • Koncentracja funduszy na obsłudze przedsiębiorstw z obszaru luki w finansowaniu – tzn. takich, które nie miałyby możliwości otrzymania kredytu bankowego.
2. Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe mikro, małych i średnich przedsiębiorstw z terenu województwa	<ul style="list-style-type: none"> • Pomoc przedsiębiorstwom w przeciwdziałaniu negatywnym skutkom spowolnienia gospodarczego, ze szczególnym uwzględnieniem łagodzenia skutków okresowych utrat 	Występuje minimalne ryzyko konkurowania oferty funduszy z ofertą banków. Może to dotyczyć przede wszystkim konkurencji z kredytami w rachunku bieżącym.	<ul style="list-style-type: none"> • Oprocentowanie pożyczek obrotowych funduszy na poziomie zbliżonym do rynkowego. • Utrzymanie wskazanych w niniejszym dokumencie limitów

	<p>płynności.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie rozwoju wolumenu sprzedaży regionalnych firm, a co za tym idzie budowy ich pozycji rynkowej 		<p>kwotowych maksymalnej pożyczki</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koncentracja na przedsiębiorstwach z obszaru luki w finansowaniu
<p>3. Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym dla województwa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Intensywne wsparcie projektów o wysokim potencjale podnoszenia konkurencji regionalnych przedsiębiorstw. • Możliwość prowadzenia aktywnej polityki Władz Regionalnych w zakresie stymulowania rozwoju wybranych obszarów gospodarki. • Osiągnięcie efektu reinwestowania – przedsiębiorstwo wsparte poprzez umorzenie często dokonuje kolejnej inwestycji z wykorzystaniem kapitału dłużnego lub własnych – powstałych dzięki umorzeniu – nadwyżek finansowych 	<p>Ryzyko wyboru na etapie selekcji niewłaściwych projektów, które nie okażą się sukcesem rynkowym i w efekcie nie zapewnią przychodów niezbędnych do spłacenia części pożyczki/kredytu umarzalnego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie odpowiednich kryteriów oceny badających nie tylko aspekty wartości merytorycznej projektu, ale także jego finansowych możliwości realizacji przez wnioskodawcę. • Rozważenie możliwości udzielania nieco większej liczby zgód na umorzenie kredytów/pożyczek niż wynikałoby z posiadanych środków w myśl przekonania, że nie w każdym przypadku będzie następować systematyczna spłata – rozwiązanie to powinno być jednak wprowadzone po pewnym czasie działania instrumentu.
<p>4. Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost konkurencyjności lokalnych podmiotów na rynku prac wykonywanych w rygorze Pzp. • Wzrost konkurencyjności lokalnych podmiotów w związku z inwestycjami rozwojowymi dokonanymi dzięki uzyskanemu kredytowi lub leasingowi. • Rozwój oferty lokalnych instytucji 	<p>Główne ryzyko wiąże się z poziomem stratowości narzędzia. Wszystkie proponowane rozwiązania są jednak już znane na rynku, i żadne nie charakteryzuje się stratami większymi niż poręczenia kredytów realizowane obecnie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie wydajnego systemu oceny wniosków. • Utrzymanie proponowanych w niniejszym dokumencie limitów kwotowych na poszczególne narzędzia w celu dywersyfikacji portfela poręczeń i gwarancji.

---

finansowych (banków
i funduszy
leasingowych).

5.   Pilotażowy
fundusz inwestycyjny
podwyższonego ryzyka
nastawiony na
finansowanie projektów
o charakterze
innowacyjnym

- Możliwość wprowadzenia skutecznego narzędzia wsparcia rozwoju projektów innowacyjnych na poziomie regionalnym, a co za tym idzie możliwość wpływania Władz Regionalnych na innowacyjność województwa
- Tworzenie struktur kapitałowych w oparciu o innowacyjne pomysły przygotowanych do wejścia na rynki kapitałowe

Podstawowe ryzyko wiąże się z brakiem struktur kapitałowych zdecydowanej większości przedsiębiorstw oraz z niechęcią przedsiębiorców i/lub pomysłodawców do wchodzenia w spółki i „dzielenia” się własnym projektem z innymi podmiotami.

- Prowadzenie nie tylko akcji promocyjnej, ale także edukacyjnej w zakresie bezpieczeństwa stosowania narzędzi kapitałowych.
- Podkreślanie publicznego charakteru funduszu i jego celów ekonomicznych a nie nastawienia na zysk.
- Przygotowanie zrozumiałych dla wszystkich i korzystnych dla pomysłodawcy zasad wyjścia z inwestycji.

5.3.2. Samorządy miast

<i>Proponowane działanie</i>	<i>Wartość dodana</i>	<i>Ryzyko negatywnego oddziaływania</i>	<i>Elementy przeciwdziałania ryzyku</i>
6. Fundusz wsparcia rewitalizacji obszarów miejskich	Zmniejszenie luki finansowej poprzez ułatwienie dostępu do instrumentów finansowych	Konkurencja z rynkowymi instrumentami skierowanymi do JST Preferowanie przez banki klientów instytucjonalnych zamiast klientów indywidualnych i przedsiębiorców prywatnych - pojawienie się efektu wypierania	Ograniczenia w liczbie uzyskanych pożyczek przez jedną JST w latach 2014-2020 Ograniczenia w wysokości zaciągania potencjalnych pożyczek na 1 projekt Uzależnienie kwoty wsparcia od efektów społecznych, które wystąpią dzięki realizacji projektu (np. poziom oprocentowania uzależniony od liczby utworzonych miejsc pracy)

5.3.3. Podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorczość akademicka

<i>Proponowane działanie</i>	<i>Wartość dodana</i>	<i>Ryzyko negatywnego oddziaływania</i>	<i>Elementy przeciwdziałania ryzyku</i>
7. Regionalny fundusz pożyczkowy wspierający urynkowienie warmińsko-mazurskich podmiotów ekonomii społecznej	Zrównoważony rozwój podmiotów ES na polu rynkowym i społecznym. Zwiększenie udziału podmiotów ES w rynku i ich usamodzielnienie	Konkurencja z rynkowymi instrumentami skierowanymi dla przedsiębiorstw	Możliwość wzięcia tylko jednej tego typu pożyczki, tylko przez podmioty, które udowodnią potrzebę urynkowienia
8. Regionalny fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych planujących rozpocząć działalność gospodarczą na terenie województwa warmińsko-mazurskiego	Rozwój innowacyjności i wykorzystania rezultatów prac naukowych Przeciwdziałanie migracji absolwentów i studentów do innych regionów	Kolidowanie z programem „Pierwszy biznes”	Ścisłe powiązanie z potrzebami regionu i regionalnych uczelni
9. Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej z województwa warmińsko-mazurskiego	Udział inwestorów, wprowadzanie motywacji etycznej, rozwój usług społecznych	Wsparcie przeznaczone na działania czysto społeczne powodują rynkową dezaktywizację podmiotów	Łączenie działań społecznych z rynkowymi

5.4. Ocena potencjalnych efektów zastosowania instrumentów finansowych w RPO WiM 2014-2020

W niniejszym punkcie – w układzie tabelarycznym – zestawiono konieczne do poniesienia na poszczególne narzędzia nakłady finansowe z korzyściami jakie przyniosą oraz systemem weryfikacji tych korzyści w postaci wskaźników oceny efektywności. Przedstawiono także warunki niezbędne do uzyskania zakładanych efektów.

5.4.1. Przedsiębiorczość

<i>Proponowane działanie</i>	<i>Nakłady na działanie</i>	<i>Korzyści/Cele</i>	<i>Wskaźniki monitoringu</i>	<i>Warunki niezbędne do osiągnięcia celów</i>
1. Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne szerokiej grupy mikro, małych i średnich przedsiębiorców z terenu województwa	160 mln zł	<ul style="list-style-type: none"> • Podniesienie konkurencyjności rynkowej lokalnych MSP • Wzrost liczby klientów lokalnych MSP • Wzrost nakładów inwestycyjnych we wspartych firmach • Wzrost wielkości lokalnych firm wyrażony wzrostem zatrudnienia i obrotów 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wspartych funduszy pożyczkowych [6 szt. w 2022, 2 szt. w 2018] • Liczba ostatecznych odbiorców wspartych przez fundusze pożyczkowe [1 260 szt. W 2022 roku i 252 szt. w 2018 roku] • Wartość udzielonych pożyczek ogółem [280 000 000 PLN w 2022 roku, 56 000 000 PLN w 2018] • Wartość udzielonych pożyczek w części UE [238 000 000 PLN w 2022 roku, 47 600 000 PLN w 2018] 	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie oferty odpowiadającej na rzeczywiste potrzeby regionalnych przedsiębiorców, ze szczególnym uwzględnieniem kwot maksymalnych, czasu trwania pożyczki oraz karencji
2. Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe mikro, małych i średnich przedsiębiorstw z terenu województwa	40 mln zł	<ul style="list-style-type: none"> • Pomoc przedsiębiorcom w elastycznym reagowaniu na wyzwania rynkowe • Wzrost wskaźnika przeżywalności w sektorze MSP • Wzrost obrotów lokalnych MSP • Wzrost liczby klientów lokalnych MSP 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wspartych funduszy pożyczkowych [6 szt. w 2022, 2 szt. w 2018] • Liczba ostatecznych odbiorców wspartych przez fundusze pożyczkowe [470 szt. w 2022 roku i 94 szt. w 2018 roku] • Wartość udzielonych pożyczek ogółem [80 000 000 PLN 	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie oferty odpowiadającej na rzeczywiste potrzeby regionalnych przedsiębiorców, ze szczególnym uwzględnieniem sposobu rozliczania zaciągniętej pożyczki na cele obrotowe oraz dopuszczenia możliwości finansowania wszelkich potrzeb obrotowych wynikających

				<p>w 2022 roku, 16 000 000 PLN w 2018]</p> <ul style="list-style-type: none"> Wartość udzielonych pożyczek w części UE [68 000 000 PLN w 2022 roku, 13 600 000 PLN w 2018 roku] 	z działalności gospodarczej
3.	Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym dla województwa	40 mln zł w tym 35 mln na dofinansowanie premii do kredytów/pożyczek	<ul style="list-style-type: none"> Intensywne wsparcie projektów o szczególnym znaczeniu gospodarczym dla lokalnej gospodarki. Wzrost konkurencji lokalnych firm na rynkach ponadregionalnych Wzrost innowacyjności MSP z terenu województwa Wprowadzanie przez MSP z terenu województwa nowych produktów i procesów 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wspartych funduszy pożyczkowych [1 szt. w 2022 roku, 1 szt. w 2018 roku] Liczba ostatecznych odbiorców wspartych przez fundusze pożyczkowe [117 szt. w 2022 roku i 23 szt. w 2018 roku] Wartość udzielonego wsparcia ogółem [40 000 000 PLN w 2022 roku, 8 000 000 PLN w 2018 roku] Wartość udzielonego wsparcia w części UE [34 000 000 PLN w 2022 roku, 6 800 000 PLN w 2018 roku] 	<ul style="list-style-type: none"> Stworzenie wydajnego systemu oceny zasadności wsparcia Stworzenie wydajnego systemu monitoringu terminowości spłat zobowiązań Stworzenie odpowiedniego, przejrzystego i jednoznacznego systemu kryteriów oceny wniosków
4.	Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych	40 mln zł	<ul style="list-style-type: none"> Ułatwienie dostępu lokalnych MSP do różnych źródeł kapitału oraz wyrównanie szans w przebiegu zamówień publicznych Wzrost nakładów inwestycyjnych dzięki kredytom i leasingowi Poprawa pozycji lokalnych MSP na rynku prac realizowanych w 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wspartych funduszy poręczeniowych [1 szt. w 2022 roku, 2 szt. w 2018 roku] Liczba ostatecznych odbiorców wspartych przez fundusze poręczeniowe [180 szt. w 2022 roku, 36 szt. w 2018 roku] Wartość udzielonych poręczeń ogółem [40 000 000 PLN w 2022 	<ul style="list-style-type: none"> Nawiązanie współpracy z funduszami leasingowymi Przeznaczenie środków na promocję nowych narzędzi, które obecnie nie są lub są bardzo mało znane w regionie

		oparciu o Pzp	roku, 8 000 000 PLN w 2018]		
		<ul style="list-style-type: none"> Wzrost wielkości lokalnych firm wyrażony wzrostem zatrudnienia i obrotów	<ul style="list-style-type: none"> Wartość udzielonych poręczeń w części UE [34 000 000 PLN w 2022 roku, 6 800 000 PLN w 2018 roku]		
5.	Pilotażowy fundusz inwestycyjny podwyższonego ryzyka nastawiony na finansowanie projektów o charakterze innowacyjnym	20 mln zł.	<ul style="list-style-type: none"> Powstawanie nowych firm w oparciu o innowacyjny produkt Wzrost liczby firm o wysokim potencjale innowacyjnym Wzrost nakładów na działalność badawczo-rozwojową w lokalnych firmach Wzrost liczby firm typu spin-off i spin-out	<ul style="list-style-type: none"> Zanotowanie minimum 10 wyjść kapitałowych. Utrzymanie minimum 75% wartości udziałów w roku 2020 w porównaniu do wartości nominalnej (maksymalnie 25%-owa dekapitalizacja) Liczba wspartych funduszy kapitału podwyższonego ryzyka [1 szt. w 2022 roku, 1 szt. w 2018 roku] Liczba przedsiębiorstw wspartych przez fundusze kapitału podwyższonego ryzyka [50 szt. w 2022 roku, 10 szt. w 2018 roku] Wartość inwestycji kapitałowych ogółem w przedsiębiorstwa wsparte przez fundusze kapitału podwyższonego ryzyka [20 000 000 PLN w 2022 roku, 4 000 000 PLN w 2018 roku] Wartość inwestycji kapitałowych w części UE w przedsiębiorstwa wsparte przez fundusze kapitału podwyższonego ryzyka	<ul style="list-style-type: none"> Wybór odpowiedniego pośrednika finansowego, posiadającego doświadczenie w realizacji wejść kapitałowych lub posiadającego kadry z odpowiednim doświadczeniem Określenie jasnej polityki wyjścia, przyjaznej dla pomysłodawców.

[17 000 000 PLN w 2022 roku,
3 400 000 PLN w 2018 roku]

5.4.2. Samorządy miast

<i>Proponowane działanie</i>	<i>Nakłady na działanie</i>	<i>Korzyści/Cele</i>	<i>Wskaźniki monitoringu</i>	<i>Warunki niezbędne do osiągnięcia celów</i>
6. Fundusz wsparcia rewitalizacji obszarów miejskich	195,30 mln zł	<p>Wzrost potencjału społeczno-ekonomicznego ponadlokalnych i lokalnych ośrodków rozwoju poprzez rewitalizację obszarów problemowych w miastach i dostosowanie ich do wymogów współczesności oraz nadanie nowych funkcji społeczno-gospodarczych zdegradowanym obszarom miejskim i rewitalizacja tych obszarów dla zwiększenia ich atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej oraz poprawy warunków życia mieszkańców.</p> <p>Wykorzystanie dźwigni finansowej wygenerowanej przez połączenie zasobów publicznych i prywatnych w ramach wykorzystania mechanizmu partnerstwa publiczno-prywatnego. Dzięki wykorzystaniu <i>know-how</i> strony prywatnej oraz zasobów infrastrukturalnych sektora</p>	<ul style="list-style-type: none"> Liczba obiektów rewitalizowanych przez JST na obszarach miejskich - 14 	<ul style="list-style-type: none"> Przeprowadzenie procesu wdrażania inicjatywy JESSCIA (utworzenie Funduszu Powierniczego, powołanie Funduszu Rozwoju Obszarów Miejskich)

publicznego w ramach efektu synergii powstanie wartość dodana w postaci pozytywnych efektów społecznych opartych na rentownej działalności.

5.4.3. Podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorczość akademicka

<i>Proponowane działanie</i>	<i>Nakłady na działanie</i>	<i>Korzyści/Cele</i>	<i>Wskaźniki monitoringu</i>	<i>Warunki niezbędne do osiągnięcia celów</i>
7. Regionalny fundusz pożyczkowy wspierający urynkowienie warmińsko-mazurskich podmiotów ekonomii społecznej	20 mln zł	Rozwój podmiotów ekonomii społecznej przez urynkowienie i usamodzielnienie	<p>PRODUKT:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba wspartych podmiotów ES: 2018 - 100 2020 – 120 2022 - 120 <p>REZULTAT:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba nowych produktów i usług wprowadzonych przez wsparte podmioty ES : 2018 - 100 2020 – 120 2022 - 120 	<ul style="list-style-type: none"> • właściwy wybór pośrednika; • proste procedury pożyczkowe; • efektywny sposób oceny rynkowości rozwiązań;
8. Regionalny fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych planujących rozpocząć działalność gospodarczą na terenie województwa warmińsko-mazurskiego	40 mln zł	Rozwój działalności gospodarczej poprzez powstawanie nowych przedsiębiorstw, typu start-up	<p>PRODUKT:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba nowopowstałych przedsiębiorstw: 2018 - 600 2020 – 720 2022 – 720 <p>REZULTAT:</p> <ul style="list-style-type: none"> - % założonych 	<ul style="list-style-type: none"> • właściwy wybór operatora funduszu (podmiot mający doświadczenie w zakresie instrumentów zwrotnych); • silna współpraca z uczelniami i biurami karier; • prosta procedura udzielania

			<p>przedsiębiorstw, które przetrwały na terenie województwa WiM 3 lata po uzyskaniu dotacji – 70% (na podstawie podobnych szacunków dla przedsiębiorstw bez wsparcia; szacunek wyższy)</p> <p>2018 – 70%</p> <p>2020 – 70%</p> <p>2022 – 70%</p>	<p>pożyczek;</p> <ul style="list-style-type: none"> • trafna ocena szans na przetrwanie nowopowstałych przedsiębiorstw.
9.	Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej z województwa warmińsko-mazurskiego	20 mln zł	<p>Rozwój instytucjonalny podmiotów ekonomii społecznej zwłaszcza w zakresie realizacji celów społecznych</p> <p>PRODUKT:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba wspartych podmiotów ES: 2018 – 50 2020 – 72 2022 – 72 <p>REZULTAT:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba nowych usług społecznych wprowadzonych przez wsparte podmioty ES: 2018 – 50 2020 – 72 2022 – 72 - Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które otrzymały wsparcie od podmiotów ES, które skorzystały z funduszu: 2018 – 500 2020 – 720 2022 – 720 	<ul style="list-style-type: none"> • łączenie działań społecznych i rynkowych; • innowacyjne podejście do rozwiązywania problemów społecznych; • potencjał rozwojowy w zakresie wsparcia dla osób z grup szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym • komplementarne usługi doradztwa w zakresie marketingu, finansów i zarządzania; • pozyskanie inwestorów w celu uzyskania trwałości funduszu.

5.4.4. Efekt dźwigni finansowej

W wyniku przeprowadzonej analizy relacji nakładów finansowych na poszczególne instrumenty finansowe do skali środków wspierających poszczególne obszary, stwierdzono występowanie silnego efektu dźwigni w finansowaniu. Jest ona najbardziej widoczna w odniesieniu do narzędzi wsparcia przedsiębiorczości, gdzie każda złotówka owocuje niemal 2 złotymi rzeczywistego wsparcia. W odniesieniu do rozwoju podmiotów ekonomii społecznej oraz rewitalizacji miast efekt jest nieco mniejszy, ale nadal widać dźwignię finansową na poziomie około 135%. Efekt dźwigni finansowej jest charakterystyczny dla narzędzi inżynierii finansowej i dodatkowo wzmacnia efektywność ich stosowania.

Szczegóły efektu dźwigni finansowej dla poszczególnych obszarów analizy przedstawiają poniższe zestawienia.

Obszar: PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

<i>Proponowane działanie</i>	<i>Nakłady na działanie</i>	<i>Sposób kalkulacji</i>	<i>Efekt dźwigni finansowej Kwota jaka trafi do MSP do roku 2020</i>
1. Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne szerokiej grupy mikro, małych i średnich przedsiębiorców z terenu województwa	160 mln zł w tym 150 mln zł na pożyczki	<ul style="list-style-type: none"> • Uwzględniono 15% udział własny pośredników ($15\% \cdot 160 \text{ mln} = 24 \text{ mln zł}$) • Koszty zarządzania = 6,25 % = 10,4 mln zł • Współczynnik strat funduszu pożyczkowego - 1,5 %⁴⁹ • Wartość inwestycji beneficjenta to ok. 130% udzielonej pożyczki • Przyjęto, że w ciągu 7 lat każda złotówka zostanie pożyczona przeciętnie nie mniej niż 1,5 raza • Wartość wygenerowanych inwestycji prywatnych (kapitał pomnożony przez 1,5 (obróć kapitału), powiększony o dodatkowe środki beneficjenta (dodatkowe 30%) pomniejszony o nieudane inwestycje *straty) = 287, mln zł 	inwestycje MSP = 288,1 mln zł Zaangażowane (nieodzyskane) środki publiczne = 12,6 mln zł Środki prywatne/środki publiczne: 23,5:1
2. Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby	40 mln zł w tym 37,5 mln zł na pożyczki	<ul style="list-style-type: none"> • Uwzględniono 15% udział własny pośredników ($15\% \cdot 40 \text{ mln} =$ 	inwestycje MSP = 55,4 mln zł

⁴⁹Polskie Stowarzyszenie Funduszy Pożyczkowych, RAPORT 2012 Rynek funduszy pożyczkowych w Polsce według stanu na 31.12.2012 roku, Warszawa, 2013, s. 37

obrotowe mikro, małych i średnich przedsiębiorstw z terenu województwa		6 mln zł) <ul style="list-style-type: none"> Koszty zarządzania = 6,25 % = 2,5 mln zł Współczynnik strat funduszu pożyczkowego - 1,5 % Wartość obrotu finansowanego przez beneficjenta nie przekracza udzielonej pożyczki (100%) Przyjęto, że w ciągu 7 lat każda złotówka zostanie pożyczona przeciętnie nie mniej niż 2,3 raza Wartość wygenerowanych inwestycji prywatnych (kapitał pomnożony przez 2,3 (obróć kapitału), pomniejszony o nieudane inwestycje *straty) = 55,4 mln zł 	Zaangażowane (nieodzyskane) środki publiczne = 3,0 mln zł Środki prywatne/środki publiczne: 18,1:1
3. Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym dla województwa	40 mln zł w tym 35 mln na dofinansowanie umorzeń kredytów/ pożyczek	<ul style="list-style-type: none"> Przyjęto, iż umorzenie dotyczyć będzie średnio 40% kwoty kredytu wraz z odsetkami (35 mln / 0,4 = 87,5 mln zł) 	Inwestycje MSP = 87,5 mln zł Zaangażowane środki publiczne 40 mln zł Środki prywatne/środki publiczne: 2,2:1
4. Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych	40 mln zł w tym 37,5 mln zł na poręczenia	<ul style="list-style-type: none"> Uwzględniono 15% udział własny pośredników (15%*40 mln = 6 mln zł) Współczynnik strat funduszu poręczeniowego - 7%⁵⁰ Przyjęto, że w ciągu 7 lat każda złotówka zostanie zaangażowana w poręczenie minimum 1,5 raza Przyjęto, iż przeciętnie poręczanych będzie 70% kwoty zobowiązania Przyjęto wskaźnik kapitałowy multiplikacji na poziomie 3 	Inwestycje MSP = 381,1 mln zł Zaangażowane środki publiczne 7,6 mln zł Środki prywatne/środki publiczne: 50:1
5. Pilotażowy fundusz inwestycyjny	20 mln zł (w całości na	<ul style="list-style-type: none"> Uwzględniono 15% udział własny pośredników (15%*20 mln = 	Inwestycje MSP 40 mln zł

⁵⁰Krajowe Stowarzyszenie Funduszy Poręczeniowych, RAPORT o stanie funduszy poręczeniowych w Polsce– stan na dzień 31 grudnia 2011 r, Warszawa 2012, s. 32

podwyższonego ryzyka nastawiony na finansowanie projektów o charakterze innowacyjnym	wejścia kapitałowe)	3 mln zł) <ul style="list-style-type: none"> • Przyjęto, że w ciągu 7 lat każda złotówka zostanie zainwestowana minimum 1,5 raza ($20 \text{ mln} * 1,5 = 30 \text{ mln zł}$) • Przyjęto, iż fundusz będzie obejmował maksymalnie 75% udziałów, pozostała część będzie udziałem własnym projektodawcy ($30 \text{ mln} / 0,75 = 40 \text{ mln}$) 	Zaangażowane środki publiczne – 20 mln zł Środki prywatne/środki publiczne: 2:1
RAZEM NAKŁADY	300 mln zł	RAZEM EFEKTYWNEGO WSPARCIA	852 mln zł
		Efekt dźwigni	284%

Obszar: SAMORZĄDY MIAST

<i>Proponowane działanie</i>	<i>Nakłady na działanie</i>	<i>Sposób kalkulacji</i>	<i>Efekt dźwigni finansowej Kwota jaka trafi do odbiorców do roku 2020</i>
6. Fundusz wsparcia rewitalizacji obszarów miejskich	195,3 mln zł w tym 193 mln zł na działania rewitalizacyjne	<ul style="list-style-type: none"> • Uwzględniono wkład własny Beneficjentów w wysokości 75%, ($193 \text{ mln} / 0,75 = 257,3 \text{ mln zł}$) 	257,3 mln zł Środki prywatne/środki publiczne: 1:6 ⁵¹
RAZEM NAKŁADY	195,3 mln zł	RAZEM EFEKTYWNEGO WSPARCIA	257,3 mln zł
		Efekt dźwigni	132%

⁵¹ Zakładamy udział środków prywatnych na 15% natomiast pozostała część stanowić będą środki publiczne. Efekt dźwigni zatem to: $15:85 = 1:5,67$ w zaokrągleniu : 1:6.

Obszar: PODMIOTY EKONOMII SPOŁECZNEJ I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ AKADEMICKA

Proponowane działanie	Nakłady na działanie	Sposób kalkulacji	Efekt dźwigni finansowej Kwota jaka trafi do odbiorców do roku 2020
7. Regionalny fundusz pożyczkowy wspierający urynkowanie warmińsko-mazurskich podmiotów ekonomii społecznej	20 mln zł w tym 18 mln zł na pożyczki	<ul style="list-style-type: none"> Koszty zarządzania - 10% Współczynnik strat funduszu pożyczkowego 5 % Wartość inwestycji nie przekracza udzielonej pożyczki (100%) Przyjęto, że w ciągu 7 lat każda złotówka zostanie pożyczona przeciętnie nie mniej niż 1,5 raza Wartość wygenerowanych inwestycji prywatnych (kapitał pomnożony przez 1,5 (obróć kapitału), pomniejszony o nieudane inwestycje *straty) = 25,7 mln zł 	<p>Inwestycje beneficjentów =25,7 mln zł</p> <p>Zaangażowane (nieodzyskane) środki publiczne =2,9 mln zł</p> <p>Środki prywatne/środki publiczne: 9:1</p>
8. Regionalny fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych planujących rozpocząć działalność gospodarczą na terenie województwa warmińsko-mazurskiego	40 mln zł w tym 36 mln zł na pożyczki	<ul style="list-style-type: none"> Koszty zarządzania - 10% Współczynnik strat funduszu pożyczkowego 5 % Wartość inwestycji nie przekracza udzielonej pożyczki (100%) Przyjęto, że w ciągu 7 lat każda złotówka zostanie pożyczona przeciętnie nie mniej niż 1,5 raza Wartość wygenerowanych inwestycji prywatnych (kapitał pomnożony przez 1,5 (obróć kapitału), pomniejszony o nieudane inwestycje *straty) = 51,3 mln zł 	<p>Inwestycje beneficjentów =51,3 mln zł</p> <p>Zaangażowane (nieodzyskane) środki publiczne =5,8 mln zł</p> <p>Środki prywatne/środki publiczne: 9:1</p>
9. Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej z województwa warmińsko-mazurskiego	20 mln zł w tym 18 mln zł na inwestycje	<ul style="list-style-type: none"> Koszty zarządzania - 10% Współczynnik strat funduszu pożyczkowego 5 % Wartość inwestycji nie przekracza udzielonej pożyczki (100%) Przyjęto, że w ciągu 7 lat każda złotówka zostanie pożyczona przeciętnie nie mniej niż 1,5 raza Wartość wygenerowanych inwestycji prywatnych (kapitał pomnożony 	<p>Inwestycje beneficjentów =25,7 mln zł</p> <p>Zaangażowane (nieodzyskane) środki publiczne =2,9 mln zł</p> <p>Środki prywatne/środki publiczne: 9:1</p>

		przez 1,5 (obróć kapitału), pomniejszony o nieudane inwestycje *straty) = 25,7 mln zł	
RAZEM NAKŁADY	80 mln zł	RAZEM EFEKTYWNEGO WSPARCIA	103 mln zł
		Efekt dźwigni	128%

5.5. Model wdrażania instrumentów finansowych w ramach RPO WiM 2014-2020

5.5.1. Przedsiębiorczość

Projektując model wdrażania instrumentów finansowych należy mieć na względzie szczególną sytuację pośredników finansowych w województwie warmińsko-mazurskim. Pamiętać należy, iż w tym województwie działają liczne, relatywnie silne i bardzo doświadczone instytucje prowadzące fundusze od początku ich istnienia w Polsce.

Metody wdrażania i wspierania instrumentów finansowych

Co do zasady, rekomenduje się utrzymanie dotychczasowego modelu wdrażania instrumentów inżynierii finansowej, jednakże przy zastosowaniu kilku korekt, które mogą wpłynąć na poprawę sprawności funkcjonowania nowych narzędzi. I tak:

1. Proponuje się organizację konkursów otwartych, w których – poza IOB – będą mogły uczestniczyć także komercyjne instytucje finansowe, w tym banki. Model taki został z powodzeniem wdrożony np. w województwie pomorskim. Oczywiście, uwaga ta dotyczy dwóch narzędzi pożyczkowych (inwestycyjnego i obrotowego). Przy czym należy dopuścić start w konkursie także konsorcjów ww. instytucji.
2. Należy ustanowić jednego operatora funduszu odpowiedzialnego za dopłaty instytucjom finansującym do kredytów/pożyczek z premią za sukces. Operator taki powinien mieć doświadczenie w zarządzaniu instrumentami finansowymi. Najlepiej jakby posiadał doświadczenie we wdrażaniu zarówno instrumentów dłużnych, jak i dotacyjnych (przynajmniej kilka instytucji w województwie spełnia ten warunek). W przypadku wyboru na operatora podmiotu, który jednocześnie prowadzi fundusz pożyczkowy, należy zadbać o ustanowienie odpowiednich parytetów, tak aby gros umorzeń nie dotyczyło własnego funduszu operatora.
3. Fundusze poręczeń kredytowych należy wybrać w otwartym konkursie spośród IOB. Każdy fundusz uczestniczący w konkursie musi zadeklarować udzielanie wszystkich przewidzianych w projekcie narzędzi (poręczenia kredytów i pożyczek, leasingu i gwarancje należytego wykonania umowy oraz wadia). Możliwe jest także wybranie konsorcjum funduszy poręczeniowych.
4. W przypadku funduszy pożyczkowych oraz poręczeniowych należy rozważyć wprowadzenie specjalnych preferencji w kryteriach oceny dotyczących stworzenia efektywnej sieci dystrybucji narzędzi inżynierii finansowej na terenie całego województwa, ze szczególnym uwzględnieniem jego wschodniej strony. W tym kontekście, należy ewentualnie rozpatrzyć możliwość dopuszczenia do realizacji zadań na terenie województwa pośredników finansowych spoza warmińsko-mazurskiego.
5. Konieczny jest wybór jednego podmiotu odpowiedzialnego za wejścia kapitałowe. Ponieważ narzędzie ma charakter pilotażowy, wybór pośrednika będzie miał kluczowe znaczenie. W województwie działają np. dwa podmioty, które realizują podobne zadania w ramach Działania 3.1. PO IG. Należy rozważyć uwzględnienie ich doświadczeń przy tworzeniu sieci dystrybucyjnej. Nie wydaje się jednak zasadne powierzanie w okresie pilotażowym zadań dystrybucji środków

więcej niż jednemu podmiotowi. Ważne jest, aby podmiot ten współpracował ze środowiskiem akademickim.

Skala zainteresowania instrumentami finansowymi podmiotów pełniących/mogących pełnić rolę operatora wsparcia udzielanego w formie instrumentów finansowych

Wszystkie podmioty realizujące zadania związane z udzielaniem pożyczek w ramach RPO na lata 2007-2013 są jednoznacznie zainteresowane dalszą realizacją zadań na zasadach zbliżonych do opisanych w niniejszym dokumencie. Kluczowe elementy propozycji opisane w raporcie wynikają z ich postulatów lub były dyskutowane z nimi w trakcie badań jakościowych. Można przyjąć, iż zainteresowanie dotychczasowych pośredników jest bardzo duże.

Jak wynika z badań jakościowych, także część banków – zwłaszcza lokalnych banków spółdzielczych – byłaby zainteresowana pełnieniem roli pośrednika finansowego w kolejnym okresie programowania. Rzeczywistą skalę zainteresowania banków jest na tym etapie trudno ocenić. W skali ogólnokrajowej widzimy jednak, iż banki coraz częściej występują w roli pośredników finansowych narzędzi inżynierii finansowej (np. w ramach RPO województwa pomorskiego czy w ramach Działania 6.2. PO KL w województwie podkarpackim).

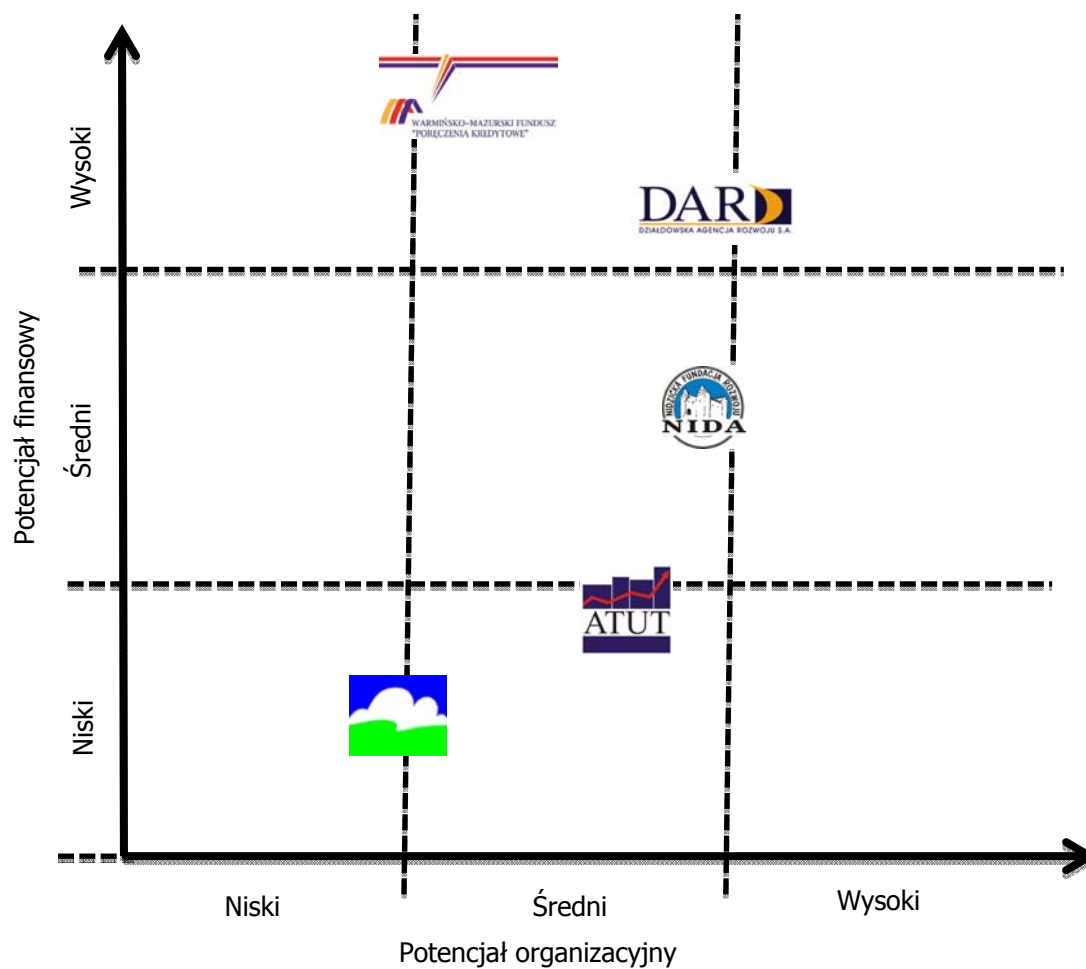
Wśród pośredników – funduszy poręczeń kredytowych, widzimy pewną utratę entuzjazmu dla tego narzędzia w związku z: (i) wejściem poręczeń portfelowych BGK, (ii) brakiem możliwości poręczania pożyczek finansowanych z tych samych środków co poręczenia, nawet jeśli pożyczki są udzielane przez inny podmiot. Dlatego też, kluczowe znaczenie będzie miało poręczanie zobowiązań innych niż bankowe. Tutaj pionierem jest Fundusz Poręczeń Kredytowych DAR SA, jednakże inne fundusze także wyrażają zainteresowanie nowymi narzędziami.

W sposób oczywisty, najbardziej złożone będzie wybranie operatorów do dwóch nowych narzędzi. Nie wydaje się jednak, żeby w województwie o tak rozbudowanej sieci IOB mogły być z tym większe problemy.

Potencjał pośredników finansowych w kontekście potrzeb związanych z wdrażaniem instrumentów finansowych w RPO WiM 2014-2020

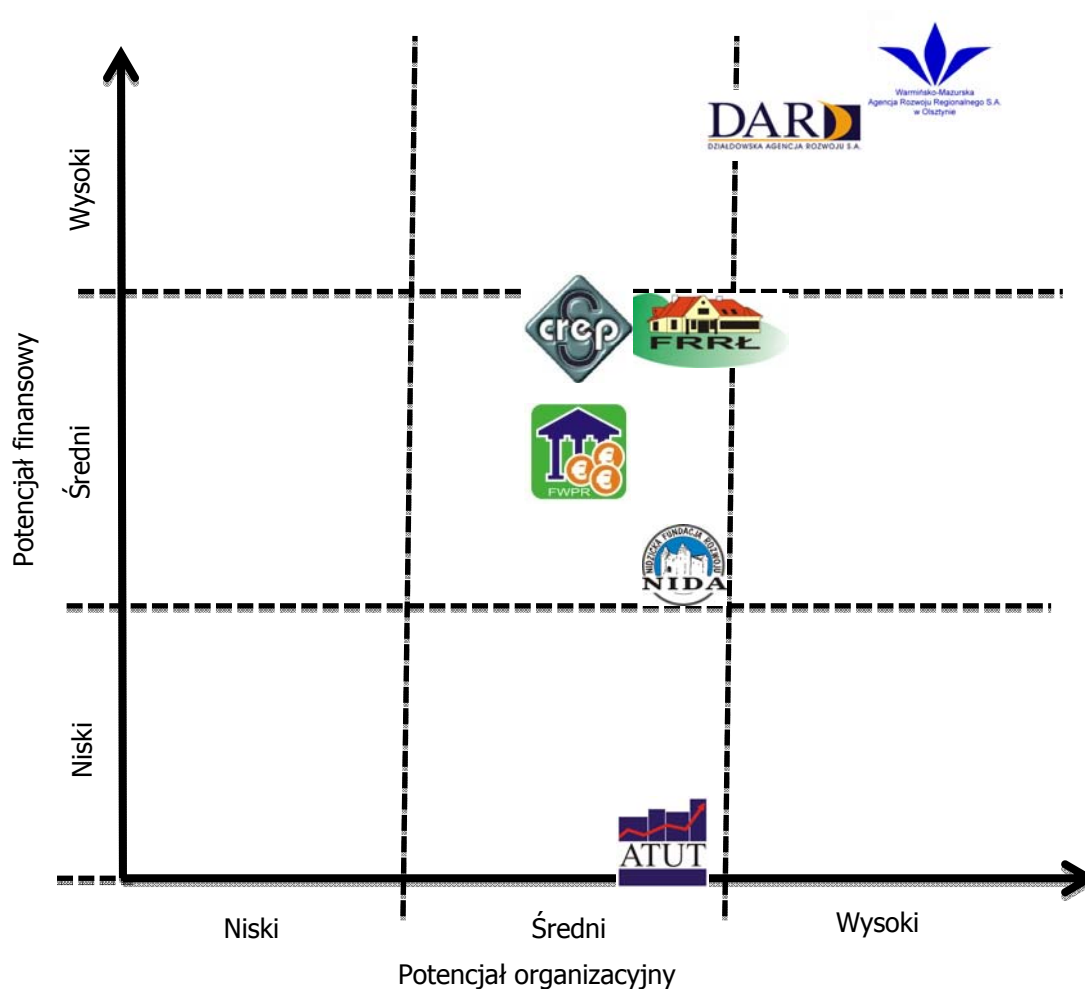
Potencjał pośredników finansowych w województwie jest duży. Warto jednak zwrócić uwagę, iż można mówić o dwóch rodzajach potencjału. Pierwszym jest potencjał finansowy, czyli – najprościej mówiąc – wielkość posiadanego kapitału funduszu (pożyczkowego czy poręczeniowego). Od tego potencjału zależy skala działania i możliwość obsłużenia odpowiedniej liczby podmiotów. Drugim rodzajem potencjału jest potencjał organizacyjny rozumiany jako suma wszystkich aktywności prorozwojowych realizowanych przez podmiot prowadzący fundusz na rzecz środowiska przedsiębiorców – z całą siłą należy podkreślić, iż mówimy tu jedynie o działaniach na rzecz przedsiębiorców, gdyż wiele IOB prowadzi rozbudowane działania na rzecz innych podmiotów (bezrobotnych, przedsiębiorstw ekonomii społecznej itd.).

Poniżej na rysunkach nr 36 (fundusze poręczeniowe) i 37 (fundusze pożyczkowe) spozycjonowano działające w województwie instytucje pełniące rolę pośredników finansowych pod kątem dwóch wymienionych czynników. W odniesieniu do potencjału finansowego wzięto pod uwagę wartość posiadanych instrumentów inżynierii finansowej. Natomiast ocena potencjału organizacyjnego ma charakter ekspercki i została skonstruowana w oparciu o analizę zakresu usług świadczonych przez instytucję na rzecz przedsiębiorców, zatrudnienia odpowiedniego personelu, ilości realizowanych projektów na rzecz MSP itd.

Wykres 67. Analiza potencjału pośredników finansowych - poręczenia

Źródło: opracowanie własne

Wykres 68. Analiza potencjału pośredników finansowych - pożyczki

Źródło: opracowanie własne

5.5.2. Samorządy miast

Wdrażanie inicjatywy JESSICA w województwie warmińsko – mazurskim w okresie programowania 2014 – 2020 może zostać zrealizowane w sposób identyczny, jak realizowano to do tej pory w innych województwach. Wskazane jest zatem powołanie Funduszu Powierniczego, oraz implementacja inicjatywy w 5 etapach:

Etap 1 - Studium ewaluacyjne - Memorandum of Understanding (MoU) - złożenie wstępnej deklaracji na temat zainteresowania wdrażaniem inicjatywy JESSICA przez władze regionu.

Etap 2 - Powołanie Funduszu Powierniczego (opcjonalnie) - Podpisanie umowy o Finansowaniu Funduszu Powierniczego pomiędzy Instytucją Zarządzającą a podmiotem, który zarządza tym funduszem; integralną częścią umowy jest strategia inwestycyjna Funduszu Powierniczego.

Etap 3 - Utworzenie Funduszu Rozwoju Obszarów Miejskich (FROM) - składanie Deklaracji Zainteresowania partycypacją w wyborze funduszu lub funduszy FROM, następnie zawarta zostaje

umowa o finansowaniu FROM pomiędzy Instytucją Zarządzającą lub Funduszem Powierniczym, a każdym innym funduszem FROM.

Etap 4 - Opracowanie planu operacyjnego FROM - opracowanie planu operacyjnego zgodnego ze strategią przyjętą przez Fundusz Powierniczy bądź Instytucję Zarządzającą. FROM powinien poddać analizie możliwe do realizacji projekty, które muszą być zgodne z wytycznymi inicjatywy oraz strategią inwestycyjną Funduszu Powierniczego.

Etap 5 - Wsparcie finansowe i monitoring wybranych projektów - dokonanie wyboru projektów przez FROM oraz zawarcie umów.

5.5.3. Podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorczość akademicka

---

Model wdrażania regionalnego funduszu pożyczkowego wspierającego urynkowienie warmińsko-mazurskich podmiotów ekonomii społecznej – pożyczki częściowo umarżalne polegałyby na realizacji następujących etapów:

Etap 1 - wybrany pośrednik regionalny (preferowane – partnerstwo lub podmiot doświadczony w zakresie wsparcia dla ekonomii społecznej i instrumentów finansowych);

Etap 2 - pośrednik regionalny nawiązuje współpracę z JST i ośrodkami wsparcia ekonomii społecznej w powiatach i gminach;

Etap 3 – odbiorcy ostateczni składają wnioski do pośrednika regionalnego.

Model wdrażania regionalnego funduszu pożyczkowego dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych planujących rozpocząć działalność gospodarczą na terenie województwa warmińsko-mazurskiego:

Etap 1 - wybrany pośrednik regionalny (preferowane – partnerstwo lub podmiot doświadczony w zakresie instrumentów finansowych);

Etap 2 - pośrednik regionalny nawiązuje współpracę ze wszystkimi uczelniami regionów;

Etap 3 – odbiorcy ostateczni składają wnioski bezpośrednio na uczelni (punkty kontaktowe).

6. Tabela wdrażania rekomendacji⁵²

Rekomendacje przedstawione są w formie tabelarycznej określającej konkretne działania do podjęcia, horyzont czasowy i adresata. Rekomendacje mają charakter rekomendacji horyzontalnych (część C).

---

⁵² Tabela wdrażania rekomendacji uwzględnia decyzję Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z 3 marca 2014 r.

Przedsiębiorczość

Diagnoza: Ocena zakresu, skali oraz przyczyn występowania zjawiska luki finansowej w dostępie przedsiębiorstw oraz innych podmiotów województwa warmińsko-mazurskiego do finansowania zewnętrznego wraz z dokonaniem prognozy, czy w najbliższej przyszłości luka może ulec pogłębieniu i jakie mogą być tego przyczyny

Lp.	Wniosek (strona w raporcie)	Rekomendacja (strona w raporcie)	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Status: Stan wdrożenia	Termin realizacji
1.	Jakie jest zapotrzebowanie na zewnętrzne finansowanie zwrotne przedsiębiorców?					
	<p>Przedsiębiorcy najczęściej starają się o kredyty z przedziału 0-500 tys. zł (dwóch na trzech przedsiębiorców wnioskuję o taką kwotę), a spośród nich – najwięcej wniosków opiewa na kwotę od 250 do 500 tys. zł (w przypadku co piątego wniosku).</p> <p>Średnia wartość wniosku o kredyt sięgała 222 tys. zł.</p> <p>Przedsiębiorcy deklarują zapotrzebowanie na następujące kwoty: na wydatki bieżące (które nie są amortyzowane), to znaczy środki obrotowe, zakup wyposażenia, oprogramowania, usług itd. koncentrują się wokół niewielkich kwot – do 50, co najwyżej 100 tys. zł. Natomiast w przypadku zakupów środków trwałych, nieruchomości, środków transportu, udział kwot rzędu 100-500 tys. zł jest wyraźnie większy. W tych grupach inwestycji pojawiają się także kwoty powyżej 500.000 zł, jednakże kwoty powyżej 1 mln zł dotyczą niemal jedynie zakupu nieruchomości.</p> <p>(37-42)</p>	<p>Należy dostosować ofertę finansowania zwrotnego w funduszach pożyczkowych do rodzaju aktywności, na którą przeznaczone jest finansowanie. W szczególności dotyczy to finansowania obrotowego i inwestycyjnego.</p>	<p>Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego</p>	<p>Ustalić górny pułap pożyczek na obrót na poziomie 50 tys. zł</p>	<p>rekomendacja do wdrożenia w całości</p>	<p>Do końca 2014 r.</p>
2.	Kogo dotyczy luka finansowa i kapitałowa (charakterystyka podmiotów)?					
	<p>W luce finansowej w województwie warmińsko-mazurskim znajdują się następujące typy</p>	<p>Należy dostosować kryteria dostępu do pożyczek oferowanych w ramach schematów wsparcia do</p>	<p>Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim</p>	<p>Pożyczki z funduszy pożyczkowych powinny być oferowane w pierwszej</p>	<p>rekomendacja do wdrożenia w całości</p>	<p>Do końca 2014 r.</p>

	<p>przedsiębiorstw:</p> <p>ze względu na wielkość firmy - samozatrudnienie – 14%, mikroprzedsiębiorstwa – 6%, małe – 4%),</p> <p>obróć roczny (do 100 tys. zł – 9-15%),</p> <p>sekcje PKD (turystyka – aż 36%, rolnictwo – 21%, budownictwo – 10-12% oraz usługi wiodochłonne – 10-12%),</p> <p>obszar siedziby (gminy miejsko-wiejskie – 14%).</p> <p>Nie udało się udowodnić wpływu na wielkość luki finansowej następujących czynników: wieku firm, zasięgu działalności, funkcjonowania w sektorach wysokiej i średniowysokiej techniki, zagrożenia wykluczeniem właścicieli przedsiębiorstw.</p> <p>(67-74)</p>	zidentyfikowanych typów przedsiębiorstw	Województwa Warmińsko-Mazurskiego	kolejności (preferencje) podmiotom najmniejszym, ze wskazanych sektorów gospodarki oraz mającym siedzibę na terenach gmin miejsko-wiejskich.		
3.	<i>Jakich kwot dotyczy luka finansowa i kapitałowa?</i>					
A	<p>Lukę finansową w województwie warmińsko-mazurskim oszacowano na poziomie 125-135 mln zł rocznie.</p> <p>Wielkość luki finansowej wyliczonej jako część wartości finansowania zewnętrznego, o które przedsiębiorcy starali się, a nie otrzymali – wynosi 125 mln zł rocznie.</p> <p>(58)</p> <p>Wielkość luki finansowej wyliczonej jako ta część akcji kredytowej, która powinna dotyczyć przedsiębiorców znajdujących się w luce finansowej (których udział w populacji oszacowano na około 17,8%) oszacowano na około 135 mln zł rocznie.</p>	<p>Jeśli przyjąć, iż pożyczki będą się zwalniać w cyklu trzy, trzy i pół letnim, to zapotrzebowanie na dokapitalizowanie systemu funduszy pożyczkowych w województwie warmińsko mazurskim wyniesie około 375 - 405 mln zł na okres 7 lat. Przy założeniu, iż około 120 mln zł już jest w systemie pożyczkowym dochodzimy do zapotrzebowania na dalsze dofinansowanie w kwocie około 260 mln zł.</p>	Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego	<p>Uwzględnienie na etapie przygotowania projektu <i>Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2014 – 2020</i>⁵³ kwoty 260 mln zł (w tym dokapitalizowanie ze środków UE w wysokości 85% oraz wkład krajowy prywatny w wysokości 15%) na fundusze <u>pożyczkowe i inwestycyjne</u> w województwie warmińsko mazurskim w przyszłym RPO WiM. Dodatkowo instrumenty finansowe</p>	Wdrożenie rekomendacji w pełnym zakresie uzależnione od ostatecznego kształtu <i>Regionalnego Programu Operacyjnego województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2014 – 2020</i> możliwych do realizacji typów przedsięwzięć, linii demarkacyjnej	Do końca 2014 r.

⁵³ zwanym dalej RPO WiM

	(62)			należy uzupełnić o fundusz poręczeń i gwarancji (proponowana alokacja 40 mln zł w tym 85% wkładu UE oraz wkład krajowy prywatny w wysokości 15%)		
B	<p>Główna luka kapitałowa w finansowaniu dotyczy przedziałów kwotowych pomiędzy 25.000 a 500.000 zł.</p> <p>Około 20% przedsiębiorców planuje wziąć kredyt w wysokości 25-50.000 zł, a jedynie 6% ocenia, że ma szansę na takie finansowanie. Występuje zatem luka w finansowaniu w tym zakresie. Można przypuszczać, że pożyczek w tym przedziale będzie najwięcej.</p> <p>Niemniej istotna jest luka w finansowaniu w kwotach 51-100.000 zł. Tutaj finansowania oczekuje około 18,8% badanych, a uzyskania kredytu spodziewa się zaledwie 3%. Można zakładać z dużą dozą pewności, iż kwotowo będzie to najszerszy obszar luki w finansowaniu, a co za tym idzie największa wartość pożyczek.</p> <p>Dodatkowo jednak należy zwrócić uwagę także na pożyczki o wartości od 101 do 300.000 zł, na które liczy ponad 25% respondentów, natomiast jedynie 1% twierdzi, że ma szansę taką pożyczkę otrzymać z banku.</p> <p>(65)</p>	Przygotowanie systemu na udzielanie większości pożyczek w wysokości do 500.000 zł.	Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Wprowadzenie normalnego limitu dla pożyczki na poziomie 500.000 zł i uwzględnienie odpowiedniego wyposażenia kapitałowego funduszy	rekomendacja do wdrożenia w całości	Do końca 2014 r.
C	Ostatnią, bardzo ważną grupę kwotową luki kapitałowej w finansowaniu stanowią pożyczki powyżej 300.000 zł sięgające nawet do 1 mln zł. Łącznie około 15% przedsiębiorców zgłasza takie właśnie zapotrzebowania na finansowanie dłużne, podczas gdy żaden z badanych nie liczy na	Wprowadzenie możliwości finansowania na szczególnych zasadach inwestycji od 300 tys. do 1 mln zł.	Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Wprowadzenie pożyczki na cele inwestycyjne w wysokości do 1 mln zł i uwzględnienie odpowiedniego wyposażenia kapitałowego	rekomendacja do wdrożenia w całości	Do końca 2014 r.

	<p>możliwość otrzymania kredytu w takiej kwocie. Ten obszar kapitałowy luki jest o tyle ważny, że obecnie nie jest on pokrywany przez ofertę funduszy pożyczkowych.</p> <p>(65)</p>			funduszy		
4.	<i>Jakie są przyczyny luki finansowej i perspektywy jej zmian?</i>					
	<p>Wśród przyczyn nieubiegania się o finansowanie dłużne znalazło się wiele świadczących o luce w finansowaniu. Są to: zbyt wysokie oprocentowanie – 25,9%, zbyt wysokie wymagania dotyczące zabezpieczeń – 24%, brak zaufania do instytucji udzielającej kredytu – 14,6%, brak historii kredytowej – 12,3%</p> <p>(61)</p> <p>Nie prognozuje się istotnych zmian w luce finansowej w najbliższych latach. Raczej nie wzrośnie skokowo zapotrzebowanie na kapitał (tylko 9,3% firm mówi, że zdecydowanie tak). Firmy uważają także, że coraz łatwiej można otrzymać kredyt w banku. Banki coraz częściej formułują atrakcyjne oferty kredytowe dla mikro i małych firm, w tym także dla firm rozpoczynających działalność.</p> <p>(76)</p>	<p>Monitorowanie zmian potrzeb finansowania w celu unikania konkurowania z ofertą bankową i dopasowania oferty funduszy do potrzeb przedsiębiorców znajdujących się w luce finansowej</p>	<p>Departament Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego⁵⁴ w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego</p>	<p>Cykliczne (coroczne) sondaże wśród przedsiębiorców w celu diagnozowania luki finansowej. Utrzymanie oprocentowania pożyczek na poziomie minimum stopy referencyjnej ogłaszanej przez KE, aby nie stanowiły one pomocy de minimis.</p> <p>W przypadku pożyczek na cele inwestycyjne rozważenie jeszcze na etapie dalszego programowania dopuszczenia oprocentowania poniżej stopy referencyjnej.</p>	<p>rekomendacja do wdrożenia w całości</p>	<p>2015-2020</p>

⁵⁴ Instytucja odpowiedzialna za wdrażanie *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2014 – 2020*

Doświadczenia 2007-2013: Ocena efektywności wsparcia w formie instrumentów finansowych, udzielanego przez pośredników finansowych przedsiębiorcom oraz innym podmiotom z województwa warmińsko-mazurskiego, w tym analiza podaży i popytu, potencjału instytucjonalnego, potrzeb i możliwości absorpcji finansowania zwrotnego w okresie 2007-2013						
Lp.	Wniosek (strona w raporcie)	Rekomendacja (strona w raporcie)	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Status: Stan wdrożenia	Termin realizacji
5.	<i>Czy instrumenty finansowe zastosowane w RPO WiM odpowiadają na potrzeby ostatecznych odbiorców ?</i>					
A	Co do zasady, odbiorcy ostateczni wsparcia funduszy pożyczkowych i poręczeniowych są zadowoleni z uzyskanej pomocy. Odsetki niezadowolonych klientów z wysokości i warunków na jakich uzyskano pożyczkę są bardzo małe (mniejsze niż 10%). (100-108)	Utrzymanie dotychczas oferowanych produktów pożyczkowych	Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Wprowadzenie odpowiednich zapisów do projektu RPO WiM dotyczących utrzymania w kolejnym okresie programowania dwóch podstawowych narzędzi w postaci pożyczek na rozwój oraz poręczeń zgodnie z zawartymi propozycjami zmian	rekomendacja do wdrożenia w całości	Do końca 2014 r.
B	W badaniach jakościowych zarówno przedsiębiorcy, jak i przedstawiciele pośredników finansowych jako istotną ułomność obecnej oferty funduszy pożyczkowych wskazują ograniczone możliwości finansowania obrotowego z pożyczki. Porównanie popytu na takie produkty bankowe z ofertą funduszy w tym zakresie wyraźnie wskazuje na niedopasowanie oferty pożyczkowej do potrzeb klientów. (100-101)	Wprowadzenie pożyczek na cele obrotowe do oferty funduszy pożyczkowych w przyszłej perspektywie finansowej oraz możliwości finansowania w ograniczonym zakresie wydatków obrotowych w ramach pożyczek na cele inwestycyjne	Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Uwzględnienie w projekcie RPO WiM funduszy pożyczkowych na cele obrotowe oraz możliwości finansowania wydatków na cele obrotowe w określonej wielkości w ramach funduszy pożyczkowych na cele inwestycyjne	rekomendacja do wdrożenia w całości	Do końca 2014 r.
C	Obecnie poręczenia do 200.000 zł trafiają w pustkę, z uwagi na fakt, iż banki kredyty do takich kwot coraz częściej zabezpieczają jedynie zabezpieczeniami osobistymi. (133)	Wprowadzenie możliwości udzielania poręczeń kredytów wyższych kwotowo.	Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Wprowadzenie limitu maksymalnego poręczenia na poziomie 500.000 zł lub wyższego (w zależności od wyposażenia kapitałowego pośrednika)	rekomendacja do wdrożenia w całości	Do końca 2014 r.
D	Brak skutecznych narzędzi wspierania przedsiębiorstw znajdujących się w luce finansowej szukających finansowania dla projektów o wysokim potencjale innowacyjnym	Wprowadzenie kredytów/pożyczek z premią za sukces dla części projektów o szczególnym znaczeniu rozwojowym	Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim	Wprowadzenie odpowiednich zapisów do projektu RPO dotyczących utworzenia i działania funduszu odpowiedzialnego za dofinansowanie kredytów umarzalnych	rekomendacja do wdrożenia w całości	Do końca 2014 r.

	i konkurencyjnym (119-133)		Województwa Warmińsko- Mazurskiego	po ich częściowym spłaceniu przez kredyto/pożyczkobiorcę.		
E	Brak skutecznych narzędzi wspierania przedsiębiorstw znajdujących się w luce finansowej szukających finansowania dla inwestycji o najwyższym wskaźniku innowacyjności w związku z wysokim ryzykiem przedsięwzięcia, które nie jest akceptowalne na rynku bankowym (119-133)	Wprowadzenie w przyszłym okresie finansowania pilotażowo narzędzia wsparcia zwrotnego-kapitałowego w celu wyszukiwania i dokapitalizowania firm w oparciu o innowacyjny produkt	Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Nowe działanie w nowym Regionalnym Programie Operacyjnym, przewidujące utworzenie i działanie funduszu odpowiedzialnego za tworzenie i zasilanie kapitałowe spółek do komercjalizacji szczególnie ciekawych pomysłów innowacyjnych	rekomendacja do wdrożenia w całości	Do końca 2014 r.
6.	Jakie bariery i problemy występują u ostatecznych odbiorców wsparcia?					
A	Konieczność rozliczania każdego wydatku obrotowego jest postrzegane jako niepotrzebna formalizacja i minus w stosunku do ofert bankowych (100-104)	Wprowadzenie limitu kwotowego, do którego środki przeznaczone na cele obrotowe nie musiałyby być rozliczane inaczej niż ryczałtowo	Departament Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Wprowadzenie zasad, według których pożyczki z funduszu na finansowanie zadań obrotowych będą rozliczane szczegółowo tylko od pewnej kwoty. Poniżej tej kwoty pożyczkobiorca nie będzie musiał udokumentować wydatków. Należy pamiętać, iż w żaden sposób nie zmniejsza to zwrotności tego narzędzia.	rekomendacja do wdrożenia w całości	Do końca 2014 r.
B	Zbyt krótki okres pożyczkowy, powodujący, iż pożyczkobiorcy są skłonni skorzystać z droższego kredytu bankowego, w zamian za co mogą uzyskać niższą ratę lub ograniczają swoje plany inwestycyjne (103)	Wydłużenie możliwości finansowania projektów inwestycyjnych do 10 lat	Departament Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Maksymalny czas finansowania jest jednym z dwóch podstawowych elementów kształtujących wielkość raty. Dopuszczenie w umowie z pośrednikami możliwości finansowania pożyczek do 10 lat sprawi, iż większy będzie udział kredytów inwestycyjnych o kluczowym znaczeniu dla firm.	rekomendacja do wdrożenia w całości	Do końca 2014 r.
C	Problem sezonowości przychodów utrudnia płynność spłaty zaciągniętych zobowiązań w niektórych firmach (103)	Możliwość wykorzystania sześciomiesięcznej karencji w sposób nieciągły, w dowolnych interwałach w ciągu pierwszych dwóch/trzech lat obowiązywania umowy pożyczki	Departament Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego w Urzędzie	Dopuszczenie swobodnego projektowania i wykorzystywania karencji w spłacie rat kapitałowych nie w jednym ciągu, lecz także w kilku okresach. Limit powinien	rekomendacja do wdrożenia w całości	Do końca 2014 r.

			Marszałkowskim Województwa Warmińsko- Mazurskiego	ustalać w sposób dowolny pośrednik finansowy z pożyczkobiorcą. Pośrednik finansowy, jako podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo środków musi mieć jednak zawsze prawo niezaakceptowania proponowanego przez przedsiębiorcę scenariusza korzystania z karencji		
D	Najmniej pozytywnie oceniane są takie aspekty współpracy przedsiębiorcy z funduszem pożyczkowym jak: wymagane zabezpieczenie i liczba wymaganych dokumentów. (104)	Rekomenduje się uelastyczenie wszystkich form finansowania, ze szczególnym uwzględnieniem znaczącej redukcji wymaganych dokumentów zarówno na etapie aplikacji, jak i rozliczania finansowania.	Departament Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Wprowadzenie do umów z operatorem zapisów umożliwiających wprowadzenie postulowanych zmian regulujących wykorzystanie pożyczki przez przedsiębiorcę.	rekomendacja do wdrożenia w całości	II kw. 2015 r.
7.	<i>Jaka jest wiedza ostatecznych odbiorców o tym instrumencie i skąd pochodzi? Czy są problemy z upowszechnianiem wiedzy o instrumentach?</i>					
	Informacja o dostępnych środkach w ramach funduszy pożyczkowych, według przedsiębiorców jest rozpowszechniona w sposób dostateczny, adekwatny do potrzeb. Mała intensywność promocji, zdaniem operatorów, jest uzasadniona ograniczeniami podaży. (105-106) Nie stwierdzono ograniczeń w zasięgu oddziaływania oferty funduszy w sensie przestrzennym – ostateczni odbiorcy znają siedzibę we wszystkich powiatach województwa chociaż siedziby funduszy skoncentrowane są w zachodniej części województwa. (100-108)	Należy sprofilować działania promocyjne operatorów funduszy aby informacja o dostępnym finansowaniu zwrotnym trafiała precyzyjnie do grupy docelowej, czyli przedsiębiorstw znajdujących się w luce finansowej	Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Przeznaczenie środków w RPO na działania dotyczące promocji przedsiębiorczości pozwalające na finansowanie m.in. skoordynowanej kampanii promującej wykorzystanie pożyczek wśród podmiotów znajdujących się w luce finansowej.	rekomendacja do wdrożenia w całości	Do końca 2014 r.

	Jednak obserwuje się przypadkowość źródeł, z których przedsiębiorcy dowiadują się o ofercie – może to mieć konsekwencje negatywne w przypadku zwiększenia podaży i zdolności trafiań oferty do przedsiębiorstw znajdujących się w luce finansowej. (105)					
8.	<i>Jakie są problemy i bariery z realizacją zadań nałożonych na operatorów wsparcia z ich punktu widzenia?</i>					
A	Utrudnienia w reinwestowaniu środków odblokowywanych z pożyczek/poręczeń, co przeczy istocie narzędzi inżynierii finansowej (116)	Likwidacja barier w zakresie możliwości reinwestowania uwalnianych środków	Departament Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego	O ile wyczerpały się wszelkie możliwości w zakresie przygotowania/ aneksowania umów z pośrednikami finansowymi, w taki sposób, aby mogli oni reinwestować środki (z perspektywy finansowej 2007-2013) uwalniane przez klientów, uwzględnienie możliwości reinwestowania uwalnianych środków na etapie przygotowania umów/ aneksów na realizację pożyczek/ poręczeń w ramach perspektywy finansowej 2014-2020	rekomendacja do wdrożenia w całości,	Rekomendowane jest rozpoczęcie prac w 2014 r.
B	Spadające zainteresowanie banków poręczeniami kredytowymi (102)	Wprowadzenie nowych narzędzi poręczeniowych, na które obserwowany jest rosnący popyt	Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Uwzględnienie w projekcie RPO WiM poszerzonej oferty poręczeń. W szczególności chodzi tu o wadła i gwarancje należytego wykonania robót budowlanych wynikających z Prawa zamówień publicznych, jak i np. leasingu w formie dobezpieczenia leasingodawcy w przypadku szybkiej utraty wartości leasingu w początkowej fazie jego użytkowania.	rekomendacja do wdrożenia w całości, o ile pozwolą na to przepisy w zakresie kwalifikowalności wydatków.	Do końca 2014 r.
C	Poważny problem dla pośredników finansowych stanowi także brak możliwości kredytowania kosztów zarządzania funduszami ze środków kapitałów pożyczkowych/poręczeniowych. Samą zasadę mówiącą o tym, iż koszty zarządzania muszą	Umożliwienie kredytowania kosztów zarządzania pomiędzy cyklami rozliczeniowymi (np. w cyklu rocznym lub kwartalnym)	Departament Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego w Urzędzie Marszałkowskim	Wprowadzenie odpowiednich zapisów do umów z pośrednikami finansowymi	rekomendacja do wdrożenia w całości	Do końca 2014 r.

	być pokryte z przychodów z kapitałów, autorzy opracowania uznają za dobrą. Warto jednak dopuścić możliwość zaliczkowania kosztów zarządzania z kapitałów. (116)		Województwa Warmińsko- Mazurskiego			
9.	<i>Jakie są rezultaty wsparcia zaobserwowane u ostatecznych odbiorców wsparcia?</i>					
	Wsparcie w postaci pożyczek i poręczeń wpłynęło pozytywnie na wszystkie wskaźniki charakteryzujące konkurencyjność przedsiębiorstw (efekt netto - w porównaniu z grupą referencyjną). Ponad 85% respondentów twierdzi, że na skutek wsparcia funduszu wzrosła zdolność firmy do konkurowania z innymi firmami. Najbardziej pozytywny wpływ obserwuje się w przypadku wskaźników zatrudnienia. Niemal połowa klientów funduszy (49%) deklaruje, że zwiększyła zatrudnienie, podczas gdy w grupie odniesienia odsetek ten wynosi jedynie 35%, a także – odsetek firm deklaruujących spadek zatrudnienia jest wśród klientów funduszy dziesięciokrotnie mniejszy niż wśród ogółu ubiegających się o kredyty. (128-133)	Rekomenduje się dalsze rozwijanie systemu regionalnego wsparcia przedsiębiorczości w oparciu o narzędzia pożyczkowe na cele inwestycyjne i towarzyszące im cele obrotowe	Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Działanie polega na dofinansowaniu funduszy pożyczkowych, które będą udzielały pożyczek MSP. Nie planuje się w tym narzędziu szczególnych ograniczeń dostępu. Fundusz ma udzielać pożyczek na cele inwestycyjne oraz na cele obrotowe, ale tylko związane z realizacją inwestycji.	rekomendacja do wdrożenia w całości	Do końca 2014 r.
10.	<i>Jakie problemy i bariery wynikają z przyjętego modelu instytucjonalnego wdrażania instrumentu?</i>					
	W przypadku realizacji zadań wynikających z RPO województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2007-2013 wybrano model lokalny, z pewnymi elementami modelu mieszanego, gdyż umowy zostały podpisane nie tyle z poszczególnymi pośrednikami, ile z liderami dwóch konsorcjów. Obserwuje się koncentrację instytucji tworzących system w zachodniej części województwa. Nie widać obecnie negatywnego wpływu tej sytuacji na	Rekomenduje się zapewnienie równomiernego dostępu do pożyczek na terenie całego województwa	Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Zapewnienie kryterium równomiernego dostępu do pożyczek na terenie całego województwa oraz przedstawienia mierników osiągnięcia tego celu.	rekomendacja do wdrożenia w całości	Do końca 2014 r.

	<p>dostępność pożyczek w zachodniej części województwa ale zwiększenie akcji pożyczkowej w przyszłej perspektywie może wymagać utworzenia nowych kanałów dystrybucji w celu zrównoważenia szans przedsiębiorców do których adresowane jest wsparcie w obu częściach województwa.</p> <p>(114-116)</p>					
--	---	--	--	--	--	--

Strategia inwestycyjna 2014-2020: Określenie zapotrzebowania na instrumenty finansowe, zarówno przez pośredników, jak i docelowych odbiorców wsparcia w województwie warmińsko-mazurskim, wypracowanie rekomendacji w zakresie podziału alokacji w ramach RPO WIM 2014 – 2020 pomiędzy działania oparte o finansowanie zwrotne i bezzwrotne oraz zalecanego systemu instytucjonalnego

Lp.	Wniosek (strona w raporcie)	Rekomendacja (strona w raporcie)	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Status: Stan wdrożenia	Termin realizacji
11.	Jakie powinny być nakłady na poszczególne instrumenty inżynierii finansowej proponowane w przyszłej perspektywie finansowej					
	Łączny nakład na działania związane z instrumentami inżynierii finansowej powinien wynieść w latach 2014-2020 około 300 mln zł. (62-63)	Rekomenduje się wsparcie pięciu proponowanych narzędzi inżynierii finansowej kwotą 300 mln zł.	Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego	<p>Wprowadzenie odpowiednich zapisów do RPO WIM umożliwiających: Dokapitalizowanie funduszy pożyczkowych na cele inwestycyjne kwotą 136 mln zł ze środków UE</p> <p>Zakładany montaż finansowy : 85 % wkład UE + 15 % wkład krajowy prywatny (136 mln zł + 24 mln zł = 160 mln zł)</p> <p>Dokapitalizowanie funduszy pożyczkowych na cele obrotowe kwotą 34 mln zł ze środków UE</p> <p>Zakładany montaż finansowy: 85 % wkład UE + 15 % wkład krajowy prywatny (34 mln zł + 6 mln zł = 40 mln zł)</p> <p>Dokapitalizowanie funduszy poręczeniowych i gwarancyjnych kwotą 34 mln zł ze środków UE</p> <p>Zakładany montaż finansowy: 85 % wkład UE + 15 % wkład krajowy prywatny (34 mln zł + 6 mln zł = 40 mln zł)</p>	Wdrożenie rekomendacji w pełnym zakresie uzależnione od ostatecznego kształtu RPO WiM - możliwych do realizacji typów przedsięwzięć, linii demarkacyjnej.	Do końca 2014 r.

				<p>Dokapitalizowanie funduszy pożyczek z premią za sukces kwotą 34 mln zł ze środków UE</p> <p>Zakładany montaż finansowy:</p> <p>85 % wkład UE + 15 % wkład krajowy prywatny (34 mln zł + 6 mln zł = 40 mln zł)</p> <p>Dokapitalizowanie funduszu kapitałowego kwotą 17 mln zł ze środków UE</p> <p>Zakładany montaż finansowy:</p> <p>85 % wkład UE + 15 % wkład krajowy prywatny (17 mln zł + 3 mln zł = 20 mln zł)</p>		
12.	<i>Jakie ryzyka zniekształceń rynku wiążą się z wprowadzeniem proponowanych instrumentów inżynierii finansowej?</i>					
	<p>Podstawowe ryzyko wiąże się z przejmowaniem klientów bankowych do systemu pożyczkowego, czyli finansowanie przedsiębiorstw nie znajdujących się w luce finansowej.</p> <p>(54)</p>	<p>Kluczowe znaczenie ma utrzymanie poziomu oprocentowania pożyczek na poziomie sprawiającym, iż system pożyczkowy będzie trafiał do firm z obszaru luki w finansowaniu a nie będzie drenował rynku kredytów komercyjnych. Wyjątek mogą stanowić pożyczki na cele inwestycyjne, których wpływ na gospodarkę regionalną będzie kluczowy. Tani kredyt inwestycyjny jest narzędziem niezwykle skutecznym w pobudzaniu koniunktury. Z kolei kredyt obrotowy i na inne cele powinien pozostać na poziomie powyżej progu pomocy</p>	<p>Departament Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego</p>	<p>Wprowadzenie do umowy z pośrednikami zapisów określających oprocentowanie pożyczek na poziomie minimum stopy referencyjnej ogłaszanej przez KE, aby nie stanowiły one pomocy de minimis.</p> <p>W przypadku pożyczek na cele inwestycyjne rozważenie jeszcze na etapie dalszego programowania dopuszczenia oprocentowania poniżej stopy referencyjnej.</p>	<p>rekomendacja do wdrożenia w całości</p>	<p>Do końca 2014 r.</p>

		publicznej, tak aby nie konkurował z ofertą bankową.				
13.	<i>Jaki model instytucjonalny wdrażania proponowany jest w przyszłej perspektywie finansowej?</i>					
	Instytucje realizujące zadania pośredników finansowych wykonują je w sposób adekwatny do powierzonych im zadań. Obecny model wdrażania jest skuteczny i efektywny i przy pewnych korektach może stanowić punkt wyjścia do rozwoju systemu w przyszłym okresie projektowym. (113-116)	Proponuje się utrzymanie systemu konkursowego dla pośredników finansowych, przy dopuszczeniu do konkursu także komercyjnych instytucji finansowych co mogłoby wpłynąć pozytywnie na likwidację „białych plam” w dostępie do narzędzi finansowych w niektórych częściach województwa, gdzie obiektywnie brak jest odpowiednich instytucji otoczenia biznesu – ich rolę mogą odgrywać podmioty komercyjne (np. banki), co wynika z doświadczeń innych województw (np. pomorskiego, czy podkarpackiego w odniesieniu do działania 6.2. PO KL)	Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Wprowadzenie do zasad działań możliwie szerokiego spectrum podmiotów mogących składać wnioski w konkursie na pośredników finansowych. Jak uczą doświadczenia na poziomie ogólnokrajowym oraz w niektórych innych województwach, pełnienie roli pośrednika przez firmy komercyjne wcale nie wiąże się z większym ryzykiem, mniejszą dbałością o odbiorcę ostatecznego, czy większymi kosztami.	Wdrożenie rekomendacji uzależnione od wyników uzupełniającego badania. Z uwagi na ogólny charakter zrealizowanego badania w zakresie modelu wdrażania funduszy, planowane jest pogłębione badanie, którego wyniki ostatecznie posłużą wypracowaniu propozycji najbardziej efektywnego modelu/ modeli wdrażania funduszy.	Do końca 2014 r.
14.	<i>Czy potencjał instytucjonalny operatorów funduszy 2007-2013 jest wystarczający do obsłużenia środków proponowanych na perspektywę 2014-2020?</i>					
	W województwie warmińsko-mazurskim funkcjonuje jedna z najstarszych i najlepiej rozwiniętych sieci podmiotów zajmujących się dystrybucją narzędzi inżynierii finansowej. To na terenie województwa zostało udzielone (przez Fundację Rozwoju Nida) niemal 20 lat temu pierwsze w Polsce poręczenie kredytowe przez instytucje wsparcia. Potencjał organizacyjny operatorów funduszy jest wystarczający. Natomiast słabością systemu instytucjonalnego jest brak sieci	Proponuje się utrzymanie systemu konkursowego dla pośredników finansowych, przy dopuszczeniu do konkursu także komercyjnych instytucji finansowych. Natomiast należy rozważyć możliwość wprowadzenia specjalnych narzędzi mających na celu lepszą dystrybucję pożyczek w poszczególnych częściach województwa.	Departament Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Wprowadzenia na etapie konkursu dla pośredników wymogu przedstawienia sposobu dystrybucji pożyczek na terenie całego województwa.	rekomendacja do wdrożenia w całości	Do końca 2015 r.

	dystrybucyjnej we wschodniej części województwa. (113-116)					
--	---	--	--	--	--	--

Samorządy miast

Diagnoza: Ocena zakresu, skali oraz przyczyn występowania zjawiska luki finansowej w dostępie przedsiębiorstw oraz innych podmiotów województwa warmińsko-mazurskiego do finansowania zewnętrznego wraz z dokonaniem prognozy, czy w najbliższej przyszłości luka może ulec pogłębieniu i jakie mogą być tego przyczyny						
Lp.	Wniosek (strona w raporcie)	Rekomendacja (strona w raporcie)	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Status: Stan wdrożenia	Termin realizacji
15.	<i>Jakie jest zapotrzebowanie na zewnętrzne finansowanie zwrotne?</i>					
	W badaniu ankietowym większość respondentów wskazała, iż reprezentowane przez nich JST posiadają nie więcej niż 25% nakładów inwestycyjnych na projekty w obszarze rewitalizacji w ramach środków własnych. Tym samym luka finansowa oscyluje wokół poziomu 75% nakładów inwestycyjnych. Zgodnie z deklaracjami JST, przewidywana wysokość nakładów inwestycyjnych przeznaczonych na rewitalizację oscyluje w granicach 520 mln zł. Tym samym samorządom brakuje około 390 mln zł na ich realizację. Zakładając, że w nowej perspektywie budżetowej alokacja środków unijnych w 50% przypadać będzie na zwrotne instrumenty finansowe, zapotrzebowanie na tego typu środki pieniężne wyniesie około 200 mln zł. Kwota ta jest zgodna z wynikami przeprowadzonych badań oraz analizą Lokalnych Programów Rozwoju i Lokalnych Programów Rewitalizacji poszczególnych JST województwa warmińsko-mazurskiego. (77-84)	Rekomenduje się w przyszłym okresie programowania stworzenie mechanizmu finansowego, dzięki któremu zwiększy się alokacja środków pieniężnych przeznaczonych na zewnętrzne finansowanie zwrotne dla JST, dzięki czemu mogłyby zostać zrealizowane projekty inwestycyjne z zakresu rewitalizacji.	Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Uwzględnienie w projekcie RPO WiM zewnętrznego finansowania zwrotnego/częściowo zwrotnego dedykowanego JST celem umożliwienia finansowania inwestycji rewitalizacyjnych	rekomendacja do wdrożenia w całości	Do końca 2014 r.
16.	<i>Kogo dotyczy luka finansowa i kapitałowa (charakterystyka podmiotów)?</i>					
	W okresie programowym 2007-2013 dostępne w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych środki na inwestycje nie	Rekomenduje się wsparcie realizacji projektów z zakresu rewitalizacji, zwrotnymi instrumentami finansowymi.	Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim	Uwzględnienie w projekcie RPO WiM zewnętrznego finansowania	rekomendacja do wdrożenia w całości	Do końca 2014 r.

	<p>pozwoły na zrealizowanie wszystkich planowanych przez miasta projektów. W przypadku każdego programu dotacyjnego kwoty wsparcia, o które ubiegali się wnioskodawcy, kilkakrotnie przewyższały wartość dostępnych funduszy. Ponadto barierą w ubieganiu się o te środki były często ograniczone środki własne miast. W przypadku JST luka finansowa dotyczy braku optymalnego poziomu dostępu samorządów do środków pochodzących z finansowania zewnętrznego. W odniesieniu do JST ze względu na zakres zadań publicznych nie można mówić o występowaniu luki kapitałowej.</p> <p>(77-84)</p>		Województwa Warmińsko-Mazurskiego	zwrotnego/częściowo zwrotnego dedykowanego JST celem umożliwienia finansowania inwestycji rewitalizacyjnych		
17.	<i>Jakich kwot dotyczy luka finansowa i kapitałowa?</i>					
	<p>Średnie zapotrzebowanie JST na finansowanie zewnętrzne w celu sfinansowania inwestycji rewitalizacyjnych oszacowane na podstawie uzyskanych wyników badań oscyluje w granicach 12 mln zł na jedną JST. Łączne zapotrzebowanie na środki 19 badanych samorządów oscyluje w granicach 230 mln zł.</p> <p>(52)</p>	<p>Rekomenduje się w przyszłym okresie programowania stworzenie mechanizmu finansowego, dzięki któremu zwiększy się alokacja środków pieniężnych przeznaczonych na zewnętrzne finansowanie zwrotne dla JST, dzięki czemu mogłyby zostać zrealizowane planowane przez te samorzady projekty. Możliwym rozwiązaniem jest przeznaczenie tych środków do grupy samorządów zgłaszających największe potrzeby.</p>	Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Uwzględnienie w projekcie RPO WiM zewnętrznego finansowania zwrotnego/częściowo zwrotnego dedykowanego JST celem umożliwienia finansowania inwestycji rewitalizacyjnych	rekomendacja do wdrożenia w całości	Do końca 2014 r.
18.	<i>Jakie są przyczyny luki finansowej i perspektywy jej zmian?</i>					
	<p>Do przyczyn występowania luki finansowej można zaliczyć:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Niewystarczającą alokację środków unijnych w perspektywie budżetowej 2007-2013, ➤ Niedostateczne rozpoznanie rynku w 	<p>Rekomenduje się w przyszłym okresie programowania stworzenie mechanizmu finansowego, dzięki któremu zwiększy się alokacja środków pieniężnych przeznaczonych na zewnętrzne finansowanie zwrotne dla JST, dzięki czemu mogłyby zostać zrealizowane</p>	Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Uwzględnienie w projekcie RPO WiM zewnętrznego finansowania zwrotnego/częściowo zwrotnego dedykowanego JST celem umożliwienia finansowania inwestycji	rekomendacja do wdrożenia w całości	Do końca 2014 r.

	<p>zakresie potrzeb inwestycyjnych samorządów,</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Nieodpowiednią kampanię informacyjną o możliwych formach dofinansowania przedsięwzięć inwestycyjnych, ➤ Skupienie uwagi jedynie na projektach rokujących wysoką stopę zwrotu z zaangażowanego kapitału własnego, ➤ Niski stopień wykorzystania instrumentów inżynierii finansowej. <p>Występowanie luki finansowej w dostępie do finansowania zewnętrznego przyczyni się do pogłębienia degradacji najbiedniejszych miast i regionów. Województwo warmińsko-mazurskie charakteryzuje się jednym z najniższych w kraju średnim PKB przypadającym na jednego mieszkańca. Ponadto, jednostka ta dotknięta jest wysokim poziomem bezrobocia oraz problemami związanymi z wykluczeniem społecznym. Brak środków na inwestycje w kolejnej perspektywie budżetowej, a tym samym dalsze istnienie luki finansowej doprowadzi do pogłębienia istniejących na terenie województwa problemów oraz stagnacji całego regionu.</p> <p>(77-79)</p>	<p>planowane przez te samorzady projekty. Mechanizm ten powinien być oparty o zgodne ze stanem faktycznym rozpoznanie potrzeb inwestycyjnych. Rekomenduje się przeprowadzenie kampanii informacyjnej, dzięki której zainteresowane podmioty będą mogły pozyskać wiedzę na temat możliwych form dofinansowania przedsięwzięć inwestycyjnych.</p>		rewitalizacyjnych		
--	--	---	--	-------------------	--	--

Doświadczenia 2007-2013: Ocena efektywności wsparcia w formie instrumentów finansowych, udzielanego przez pośredników finansowych przedsiębiorcom oraz innym podmiotom z województwa warmińsko-mazurskiego, w tym analiza podaży i popytu, potencjału instytucjonalnego, potrzeb i możliwości absorpcji finansowania zwrotnego w okresie 2007-2013						
Lp.	Wniosek (strona w raporcie)	Rekomendacja (strona w raporcie)	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Status: Stan wdrożenia	Termin realizacji
19.	<i>Czy instrumenty finansowe zastosowane w RPO WiM odpowiadają na potrzeby ostatecznych odbiorców</i>					
	W obecnym okresie programowania 2007 – 2013 w województwie warmińsko – mazurskim inicjatywa JESSICA nie była wdrażana. (91-93)	Rekomenduje się wprowadzenie instrumentu typu post-Jessica w okresie programowania 2014 – 2020.	Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko – Mazurskiego	Wprowadzenie zapisów umożliwiających wdrożenie instrumentu finansowego typu post-JESSICA na terenie województwa warmińsko – mazurskiego poprzez nawiązanie współpracy z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym, powołanie Funduszu Powierniczego (opcjonalnie), powołanie Funduszu Rozwoju Obszarów Miejskich.	rekomendacja do wykorzystania częściowo, tj. bez przesądzania na tym etapie o modelu wdrożenia. Na dalszym etapie prac programowych rozważenie wdrożenia prostszego aniżeli Jessica instrumentu wsparcia, a także zaangażowania w realizację instrumentu innych instytucji prowadzących instrumenty inżynierii finansowej (konieczność wykonania pogłębionego badania m.in. w zakresie najbardziej efektywnego systemu/ systemów wdrażania funduszy, którego wyniki ostatecznie posłużą wypracowaniu rekomendowanego modelu/ modeli instytucjonalnych).	Do końca 2014 r.
20.	<i>Jakie bariery i problemy występują u ostatecznych odbiorców wsparcia?</i>					
	Największymi problemami oraz barierami, które utrudniają wykorzystanie instrumentów finansowych przez jednostki	Wskazane jest prowadzenie możliwie szeroko zakrojonej kampanii promującej wdrożenie instrumentu	Departament Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego w Urzędzie	Zorganizowanie serii konferencji i spotkań informacyjnych dotyczących inicjatywy post-JESSICA; utworzenie	rekomendacja do wykorzystania częściowo, tj. bez przesądzania na	Rekomendowane jest rozpoczęcie realizacji w I – II

	<p>samorządu terytorialnego są:</p> <ul style="list-style-type: none"> – brak informacji na temat dostępnych produktów finansowych; – restrykcje nałożone przez Ministerstwo Finansów – chociażby w formie maksymalnego możliwego zadłużenia przez gminy; – zła sytuacja ekonomiczna oraz rosnący dług publiczny. <p>Wśród problemów występujących w dotychczasowym wdrażaniu inicjatywy JESSICA w Polsce i zdiagnozowanych w trakcie przeprowadzonych badań i analiz (por. M.Górka, Wdrażanie JESSICA, studium problemów) wymienia się także:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ brak dostosowania rodzaju projektów do wymagań mechanizmu pożyczkowego - projekty o charakterze niedochodowym, trudne do realizacji w oparciu o pożyczkę, odpowiednie do realizacji w systemie dotacyjnym; ➤ brak odpowiednich analiz na etapie przygotowawczym do realizacji (analizy opłacalności inwestycyjnej) – uniemożliwia to ocenę poziomu dochodowości projektów. Z drugiej strony występuje równoległy brak dokumentów umożliwiających przedsiębiorcom ocenę możliwości inwestycyjnych gminy; ➤ niedostateczny poziom konsultacji społecznych – duża liczba projektów lub koncepcji projektowych nie jest skonsultowana społecznie, zbyt duże ryzyko wynikające z protestów 	<p>finansowego na terenie województwa warmińsko – mazurskiego. Działania promocyjne powinny być prowadzone samodzielnie przez Urząd Marszałkowski, a po wyłonieniu FROM – w porozumieniu z tymże podmiotem. Informowanie potencjalnych wnioskodawców powinno mieć pozytywny wpływ na szybkość i jakość wykorzystywania środków udostępnionych w ramach instrumentu.</p> <p>Ponadto powinna zostać dopuszczona możliwość wdrażania projektów w oparciu o Ustawę o partnerstwie publiczno – prywatnym.</p> <p>Dla umożliwienia właściwego przygotowania do realizacji projektów za kwalifikowalne powinny zostać uznane koszty przygotowana dokumentacji aplikacyjnej (analizy, ekspertyzy, projekty techniczne), a także koszty związane z projektami realizowanymi w ramach ppp (analizy przed-inwestycyjne, koszty badań rynkowych).</p>	<p>Marszałkowskim Województwa Warmińsko– Mazurskiego</p>	<p>strony internetowej (podstrona RPO WiM 2014 – 2020) poświęconej inicjatywie; wydruk materiałów promocyjnych (ulotki, plakaty, materiały biurowe itp.</p>	<p>tym etapie o modelu wdrożenia. Na dalszym etapie prac programowych rozważenie wdrożenia prostszego aniżeli Jessica instrumentu wsparcia, a także zaangażowania w realizację instrumentu innych instytucji prowadzących instrumenty inżynierii finansowej (konieczność wykonania pogłębionego badania m.in. w zakresie najbardziej efektywnego systemu/ systemów wdrażania funduszy, którego wyniki ostatecznie posłużą wypracowaniu rekomendowanego modelu/ modeli instytucjonalnych).</p>	<p>kw. 2015 r.</p>
--	---	---	--	---	---	--------------------

	<p>społecznych, przedłużających się procedur związanych z pozwoleniami na realizację inwestycji;</p> <p>➤ brak odpowiedniej dokumentacji technicznej (projekty techniczne, koncepcje przestrzenne, programy funkcjonalno – użytkowe).</p> <p>(108-112, 116-118)</p>					
21.	<i>Jaka jest wiedza ostatecznych odbiorców o tym instrumencie i skąd pochodzi? Czy są problemy z upowszechnianiem wiedzy o instrumentach?</i>					
	<p>Z przeprowadzanych ankiet oraz wywiadów z przedstawicielami FROM jasno wynika, że cała wiedza, którą samorządy posiadają na temat instrumentów finansowych pozyskiwana jest ze stron internetowych danych programów, bądź z otrzymywanych ulotek.</p> <p>(110-111)</p>	<p>Pożądaną i najbardziej efektywną formą informowania samorządów o możliwości pozyskiwania zwrotnych środków finansowych są spotkania/konferencje wprowadzające w głąb tematyki. Należy mieć na uwadze, że strony informujące o danym instrumencie zwrotnym powinny być bardziej przejrzyste, zachęcające do dalszego zgłębiania wiedzy. Dzięki szkoleniom daje się zaobserwować znaczny wzrost zainteresowania tematyką instrumentów finansowych – w tym przypadku środków finansowych z inicjatywy JESSICA.</p> <p>Jednostki samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorcy określają jako bardzo przydatne spotkania z przedstawicielami FROM, na których to można było zadawać pytania i otrzymywać kompetentne odpowiedzi.</p>	<p>Departament Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego</p>	<p>Zorganizowanie serii konferencji i spotkań informacyjnych dotyczących inicjatywy post-JESSICA; utworzenie strony internetowej (podstrona RPO WiM 2014 – 2020) poświęconej inicjatywie; wydruk materiałów promocyjnych (ulotki, plakaty, materiały biurowe itp.).</p>	<p>rekomendacja do wykorzystania częściowo, tj. bez przesądzania na tym etapie o modelu wdrożenia. Na dalszym etapie prac programowych rozważenie wdrożenia prostszego aniżeli Jessica instrumentu wsparcia, a także zaangażowania w realizację instrumentu innych instytucji prowadzących instrumenty inżynierii finansowej (konieczność wykonania pogłębionego badania m.in. w zakresie najbardziej efektywnego systemu/ systemów wdrażania funduszy, którego wyniki ostatecznie posłużą wypracowaniu rekomendowanego modelu/ modeli instytucjonalnych).</p>	<p>Rekomendowane jest rozpoczęcie realizacji w I – II kw. 2015 r.</p>

22.	Jakie są problemy i bariery z realizacją zadań nałożonych na operatorów wsparcia z ich punktu widzenia? Jakie problemy i bariery wynikają z przyjętego modelu instytucjonalnego wdrażania instrumentu?					
	<p>Powodem początkowych niepowodzeń w zakresie rozdysponowywania środków pochodzących z JESSICA była niewystarczająca współpraca inwestorów prywatnych z władzami miast w zakresie inwestycji rewitalizacyjnych.</p> <p>Z punktu widzenia możliwości instytucjonalnych podmiotów pełniących dotychczas funkcje FROM (BGK S.A., BOŚ S.A.) ankietowani przedstawiciele nie wskazywali istotnych ograniczeń. Zauważalnym problemem był stosunkowo krótki czas wdrożenia inicjatywy w poszczególnych województwach.</p> <p>(108-112)</p>	<p>Rekomenduje się ścisłą współpracę IZ z podmiotem pełniącym funkcję FROM już od momentu jej rozpoczęcia, w celu jak największego usprawnienia procesu wdrażania instrumentu w województwie. Z kolei kwestia wyboru FROM oraz instytucji, z którymi będzie on współpracował każdorazowo uzależniona jest od potrzeb i możliwości danego województwa wskazanych na etapie postępowania wyłaniającego FROM.</p>	<p>Departament Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego</p>	<p>Stworzenie regulaminów / wytycznych dla grup roboczych powołanych do wdrożenia danego instrumentu finansowego.</p> <p>Za wskazane należy uznać wdrożenie inicjatywy post-JESSICA zgodnie z dotychczas wdrażanym modelem, tj. nawiązanie współpracy z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym, powołanie Funduszu Powierniczego (opcjonalnie), powołanie Funduszu Rozwoju Obszarów Miejskich.</p>	<p>rekomendacja do wykorzystania częściowo, tj. bez przesądzania na tym etapie o modelu wdrożenia. Na dalszym etapie prac programowych rozważenie wdrożenia prostszego aniżeli Jessica instrumentu wsparcia, a także zaangażowania w realizację instrumentu innych instytucji prowadzących instrumenty inżynierii finansowej (konieczność wykonania pogłębionego badania m.in. w zakresie najbardziej efektywnego systemu/ systemów wdrażania funduszy, którego wyniki ostatecznie posłużą wypracowaniu rekomendowanego modelu/ modeli instytucjonalnych).</p>	<p>Do końca 2014 r.</p>

Strategia inwestycyjna 2014-2020: Określenie zapotrzebowania na instrumenty finansowe, zarówno przez pośredników, jak i docelowych odbiorców wsparcia w województwie warmińsko-mazurskim, wypracowanie rekomendacji w zakresie podziału alokacji w ramach RPO WiM 2014 – 2020 pomiędzy działania oparte o finansowanie zwrotne i bezzwrotne oraz zalecanego systemu instytucjonalnego

Lp.	Wniosek (strona w raporcie)	Rekomendacja (strona w raporcie)	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Status: Stan wdrożenia	Termin realizacji
23.	Jakie powinny być nakłady na poszczególne instrumenty inżynierii finansowej proponowane w przyszłej perspektywie finansowej?					
	<p>W odniesieniu do JST wsparcie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności obszarów miejskich powinno oscylować w granicach 195,30 mln zł</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wkład unijny: 166,00 mln zł ➤ wkład krajowy: 29,30mln zł, w tym: krajowe środki publiczne: 14,65 mln zł krajowe środki prywatne: 14,65 mln zł. (81, 180) 	<p>Rekomenduje się w przyszłym okresie programowania stworzenie mechanizmu finansowego, dzięki któremu zwiększy się alokacja środków pieniężnych przeznaczonych na zewnętrzne finansowanie zwrotne dla JST, dzięki czemu mogłyby zostać zrealizowane planowane przez te samorządy projekty. Planowana alokacja powinna oscylować w granicach 195 mln zł.</p>	<p>Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego</p>	<p>Uwzględnienie w projekcie RPO WiM zewnętrznego finansowania zwrotnego/częściowo zwrotnego dedykowanego JST celem umożliwienia finansowania inwestycji rewitalizacyjnych</p>	<p>rekomendacja do wdrożenia w całości</p>	<p>Do końca 2014 r.</p>
24.	Jakie ryzyka zniekształceń rynku wiążą się z wprowadzeniem proponowanych instrumentów inżynierii finansowej?					
	<p>Z wprowadzeniem proponowanych instrumentów inżynierii finansowej wiążą się następujące ryzyka zniekształceń rynku:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaburzenia w konkurencyjności oprocentowania kredytów komercyjnych - wprowadzenie proponowanych instrumentów może wpłynąć na spadek popytu zgłaszanego przez potencjalnych inwestorów na kredyty komercyjne. Tym samym instytucje finansowe będą zmuszone obniżyć oprocentowanie depozytów i kredytów co będzie miało wpływ na politykę pieniężną, - udzielanie pomocy na zasadach selektywnych jedynie pewnej wąskiej uprzywilejowanej grupie podmiotów - dostęp do 	<p>Rekomenduje się opracowanie dodatkowej opinii prawnej oraz przeprowadzenie badania, które zdiagnozuje prawdopodobieństwo oraz konsekwencje wystąpienia przedstawionych ryzyk. Celem badania będzie określenie wpływu pojawienia się preferencyjnych instrumentów finansowych na rynek kredytów komercyjnych oraz określenie wszystkich korzyści oraz kosztów ich wprowadzenia.</p>	<p>Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego</p>	<p>Przeprowadzenie analizy prawdopodobieństwa wystąpienia ryzyk i oceny i ich konsekwencji.</p>	<p>rekomendacja do wdrożenia w całości</p>	<p>II kw. 2015 r.</p>

	<p>preferencyjnych zwrotnych źródeł finansowania inwestycji będzie ograniczony i skierowany jedynie do podmiotów spełniających określone kryteria. Może to doprowadzić do poprawy ich konkurencyjności na tle innych podmiotów, którzy nie otrzymają takiego wsparcia. Może być to źródłem, niepokoi społecznych oraz powodem do zmiany ustawodawstwa.</p> <p>(83-84, 108-112)</p>					
25.	<i>Jaki model instytucjonalny wdrażania proponowany jest w przyszłej perspektywie finansowej?</i>					
	<p>Wdrażanie inicjatywy typu post-JESSICA można podzielić na cztery lub pięć etapów, w zależności od tego czy zostanie powołany Fundusz Powierniczy.</p> <p>Etap 1 - Studium ewaluacyjne - Memorandum of Understanding (MoU) - złożenie wstępnej deklaracji na temat zainteresowania wdrażaniem inicjatywy JESSICA przez władze regionu.</p> <p>Etap 2 - Powołanie Funduszu Powierniczego (opcjonalnie) - Podpisanie umowy o Finansowaniu Funduszu Powierniczego pomiędzy Instytucją Zarządzającą a podmiotem, który zarządza tym funduszem; integralną częścią umowy jest strategia inwestycyjna Funduszu Powierniczego.</p> <p>Etap 3 - Utworzenie Funduszu Rozwoju Obszarów Miejskich (FROM) - składanie Deklaracji Zainteresowania partycypacją w wyborze funduszu lub funduszy FROM, następnie zawarta zostaje umowa o finansowaniu FROM pomiędzy Instytucją Zarządzającą lub Funduszem Powierniczym, a każdym innym funduszem FROM.</p>	<p>Ponownie za istotną należy uznać ścisłą współpracę pomiędzy IZ a FROM w celu jak największego usprawnienia procesu wdrażania instrumentu w województwie. Z kolei kwestia wyboru FROM oraz instytucji, z którymi będzie on współpracował każdorazowo uzależniona jest od potrzeb i możliwości danego województwa wskazanych na etapie postępowania wyłaniającego FROM.</p>	<p>Departament Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego</p>	<p>Zaleca się przyjęcie koncepcji instrumentu JESSICA, która przewiduje finansowanie działań związanych z rozwojem obszarów miejskich za pomocą struktury obejmującej Fundusze Powiernicze i Fundusze Rozwoju Obszarów Miejskich.</p> <p>Wskazane zatem jest przeprowadzenie procedury wdrożenia instrumentu finansowego post-JESSICA na terenie województwa warmińsko – mazurskiego zgodnie z wcześniejszymi rekomendacjami, tj. poprzez nawiązanie współpracy z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym, powołanie Funduszu Powierniczego (opcjonalnie), powołanie Funduszu Rozwoju Obszarów Miejskich.</p>	<p>rekomendacja do wykorzystania częściowo, tj. bez przesądzania na tym etapie o modelu wdrożenia. Na dalszym etapie prac programowych rozważenie wdrożenia prostszego aniżeli Jessica instrumentu wsparcia, a także zaangażowania w realizację instrumentu innych instytucji prowadzących instrumenty inżynierii finansowej (konieczność wykonania pogłębionego badania m.in. w zakresie najbardziej efektywnego systemu/ systemów wdrażania funduszy, którego</p>	<p>Rekomendowane jest rozpoczęcie realizacji w I kw. 2015 r.</p>

	<p>Etap 4 - Opracowanie planu operacyjnego FROM - opracowanie planu operacyjnego zgodnego ze strategią przyjętą przez Fundusz Powierniczy bądź Instytucję Zarządzającą. FROM powinien poddać analizie możliwe do realizacji projekty, które muszą być zgodne z wytycznymi inicjatywy oraz strategią inwestycyjną Funduszu Powierniczego.</p> <p>Etap 5 - Wsparcie finansowe i monitoring wybranych projektów - dokonanie wyboru projektów przez FROM oraz zawarcie umów.</p> <p>(140)</p>				wyniki ostatecznie posłużą wypracowaniu rekomendowanego modelu/ modeli instytucjonalnych).	
26.	<i>Czy potencjał instytucjonalny operatorów funduszy 2007-2013 jest wystarczający do obsłużenia środków proponowanych na perspektywę 2014-2020?</i>					
	<p>Potencjał instytucjonalny podmiotów pełniących dotychczas funkcję FROM uznać należy za wystarczający do dalszej realizacji działań w okresie programowania 2014 – 2020. Podmioty te (BGK S.A., BOŚ S.A.) są wyspecjalizowanymi organizacjami posiadającymi odpowiednie zasoby kadrowe, finansowe i administracyjne pozwalające na dalsze wdrażanie inicjatywy post-JESSICA w kolejnych województwach.</p> <p>(134-137, 140-143)</p>	<p>Za istotną należy uznać weryfikację potencjału instytucjonalnego podmiotów ubiegających się o pełnienie roli FROM na terenie województwa warmińsko – mazurskiego w okresie programowania 2014 – 2020.</p>	<p>Departament Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko – Mazurskiego</p>	<p>Wskazane jest sprecyzowanie potrzeb IZ RPO WiM 2014 – 2020 w zakresie współpracy z FROM na etapie wyłaniania podmiotu pełniącego tę funkcję. Zalecane jest zatem przeprowadzenie analizy prawnej, a następnie opracowanie specyfikacji pozwalającej na szczegółową weryfikację zdolności podmiotu do pełnienia tejże funkcji.</p>	<p>rekomendacja do wykorzystania częściowo, tj. bez przesądzania na tym etapie o modelu wdrożenia. Na dalszym etapie prac programowych rozważenie wdrożenia prostszego aniżeli Jessica instrumentu wsparcia, a także zaangażowania w realizację instrumentu innych instytucji prowadzących instrumenty inżynierii finansowej (konieczność wykonania</p>	<p>Rekomendowane jest rozpoczęcie realizacji w I-II kw. 2015 r.</p>

					pogłębionego badania m.in. w zakresie najbardziej efektywnego systemu/ systemów wdrażania funduszy, którego wyniki ostatecznie posłużą wypracowaniu rekomendowanego modelu/ modeli instytucjonalnych).	
--	--	--	--	--	--	--

Podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorczość akademicka

Diagnoza: Ocena zakresu, skali oraz przyczyn występowania zjawiska luki finansowej w dostępie przedsiębiorstw oraz innych podmiotów województwa warmińsko-mazurskiego do finansowania zewnętrznego wraz z dokonaniem prognozy, czy w najbliższej przyszłości luka może ulec pogłębieniu i jakie mogą być tego przyczyny

Lp.	Wniosek (strona w raporcie)	Rekomendacja (strona w raporcie)	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Status: Stan wdrożenia	Termin realizacji
27.	Jakie jest zapotrzebowanie na zewnętrzne finansowanie zwrotne?					
	<p>Wśród podmiotów ekonomii społecznej dominują organizacje pozarządowe, które w dużej mierze nie są urynkowane, nie prowadzą działalności gospodarczej, ich samoocena sytuacji finansowej jest bardzo słaba, a zapotrzebowanie na zewnętrzne finansowanie – relatywnie duże.</p> <p>Rośnie także zapotrzebowanie na dofinansowanie wśród studentów i absolwentów i pracowników naukowych (coraz większe zainteresowanie rozpoczynaniem własnej działalności gospodarczej) przy jednoczesnym niedostatku środków na finansowanie start-up'ów</p> <p>(52-53)</p>	<p>Zapewnienie źródła finansowania zwrotnego podmiotom ES bazującego na doświadczeniach ES Funduszu i źródła dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych bazującego na doświadczeniach programu „Pierwszy biznes – wsparcie na starcie).</p>	<p>Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego</p>	<p>Zaprogramowanie w RPO WiM funduszy regionalnych dla ES oraz studentów, absolwentów i pracowników naukowych</p> <p>Montaż finansowy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wkład unijny - 85%: - wkład krajowy (krajowe środki prywatne) – 15%: (w tym wkład własny pośrednika 5% i wkład własny pożyczkobiorców 10%). 	<p>Rekomendacja obecnie niemożliwa do uwzględnienia.</p> <p>Zgodnie z przesłanym przez MiIR projektem linii demarkacyjnej (wersja z 19.02.14) wsparcie podmiotów ekonomii społecznej na poziomie regionalnym planowane jest wyłącznie poprzez dotacje. Stąd na obecnym etapie prac rekomendacja w zakresie zaprogramowania funduszy zwrotnych/ częściowo zwrotnych dla podmiotów ES w RPO WiM nie jest możliwa. W przypadku zmiany katalogu możliwych form wsparcia z poziomu regionalnego, zgłoszone propozycje rozstrzygnąć na etapie prac nad kolejną wersją RPO WiM, czy Uszczegółowienia.</p> <p>W przypadku wsparcia dedykowanego studentom,</p>	<p>Do końca 2014 r.</p>

					absolwentom i pracownikom naukowym - konieczność dokonania pogłębionego badania.	
28.	Kogo dotyczy luka finansowa i kapitałowa (charakterystyka podmiotów)?					
	Luka finansowa dotyczy podmiotów ekonomii społecznej, które mają potencjał „urynkowienia”, czyli w głównej mierze podmiotów mających charakter spółdzielni prowadzących działalność gospodarczą. Występuje także luka finansowa wśród studentów i absolwentów rozpoczynających działalność gospodarczą, przede wszystkim wśród osób z prowincji województwa (rejonu północne i wschodnie) (85-86)	Wspieranie podmiotów ES, których planowane przedsięwzięcia charakteryzują się rentownością i przyczynią się do uniezależniania tych podmiotów od środków publicznych. Preferencje dla studentów i absolwentów z obszarów peryferyjnych	Departament Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Ustalenie zasad przyznawania pożyczek zgodnie z rekomendacją.	Rekomendacja w chwili obecnej niemożliwa do wdrożenia. Jw.	Do końca 2014 r.
29.	Jakich kwot dotyczy luka finansowa i kapitałowa?					
	W przypadku podmiotów ekonomii społecznej wstępne szacunki wykazują lukę w wysokości około 30 mln zł. Oszacowanie luki finansowej wśród studentów i absolwentów zamierzających założyć działalność wymaga dodatkowego badania reprezentatywnego. Pojedyncze badane osoby wskazywały na zapotrzebowanie od 5.000 do 30.000 zł. (85-86)	Zapewnienie źródła finansowania zwrotnego podmiotom ES bazującego na doświadczeniach ES Funduszu i źródła dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych bazującego na doświadczeniach programu „Pierwszy biznes – wsparcie na starcie).	Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Zaprogramowanie w RPO WiM 2014-2020 funduszy regionalnych dla ES oraz studentów, absolwentów i pracowników naukowych Montaż finansowy: - wkład unijny - 85%: - wkład krajowy (krajowe środki prywatne) – 15%: (w tym wkład własny pośrednika 5% i wkład własny pożyczkobiorców 10%).	Rekomendacja w chwili obecnej niemożliwa do wdrożenia. Jw.	Do końca 2014 r.
30.	Jakie są przyczyny luki finansowej i perspektywy jej zmian?					
	Przyczyną luki finansowej wśród podmiotów ekonomii społecznej jest ich	Zapewnienie źródła finansowania zwrotnego podmiotom ES	Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie	Zaprogramowanie w RPO WiM 2014-2020 funduszy regionalnych dla ES oraz	Rekomendacja obecnie niemożliwa do wdrożenia.	Do końca 2014 r.

	<p>niewystarczająca samodzielność, w dużej mierze nie mają one rynkowych źródeł finansowania i zależne są od dotacji, grantów i składek członkowskich. Brakuje także instrumentów finansowych skierowanych specjalnie do nich.</p> <p>Luka ta nie będzie się pogłębiać pod warunkiem, że organizacje te będą dążyły do rynkowych źródeł utrzymania i pod warunkiem dostępności środków zewnętrznych).</p> <p>W przypadku studentów i absolwentów luka finansowa wynika z braku zgromadzonego kapitału, doświadczenia zawodowego i historii kredytowej i w związku z tym – braku zainteresowania instytucji komercyjnych przyznawaniem finansowania. Luka ta będzie się pogłębiać, jeżeli nie zostaną zastosowane nowe instrumenty wsparcia.</p> <p>(85-86)</p>	<p>bazującego na doświadczeniach ES Funduszu i źródła dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych bazującego na doświadczeniach programu „Pierwszy biznes – wsparcie na starcie</p>	<p>Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego</p>	<p>studentów, absolwentów i pracowników naukowych</p> <p>Montaż finansowy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wkład unijny - 85%: - wkład krajowy (krajowe środki prywatne) – 15%: (w tym wkład własny pośrednika 5% i wkład własny pożyczkobiorców 10%). 	<p>Jw.</p>	
--	--	--	---	---	------------	--

Doświadczenia 2007-2013: Ocena efektywności wsparcia w formie instrumentów finansowych, udzielanego przez pośredników finansowych przedsiębiorcom oraz innym podmiotom z województwa warmińsko-mazurskiego, w tym analiza podaży i popytu, potencjału instytucjonalnego, potrzeb i możliwości absorpcji finansowania zwrotnego w okresie 2007-2013

Lp.	Wniosek (strona w raporcie)	Rekomendacja (strona w raporcie)	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Status: Stan wdrożenia	Termin realizacji
31.	Czy instrumenty finansowe zastosowane w RPO WiM odpowiadają na potrzeby ostatecznych odbiorców ?					
	<p>W przypadku podmiotów ekonomii społecznej, jak wynika z ich relacji, wdrażany przez BGK i TISE Fundusz ES odpowiada ich potrzebom.</p> <p>W przypadku studentów i absolwentów rozpoczynających działalność gospodarczą brakowało dotąd instrumentów finansowych, zaś instrumenty komercyjne nie zaspokajają potrzeb tej grupy (brak dostępu)</p> <p>(112-113)</p>	<p>Zapewnienie źródła finansowania zwrotnego podmiotom ES bazującego na doświadczeniach ES Funduszu i źródła dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych bazującego na doświadczeniach programu „Pierwszy biznes – wsparcie na starcie)</p>	<p>Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego</p>	<p>Zaprogramowanie w RPO WiM 2014-2020 funduszy regionalnych dla ES oraz studentów, absolwentów i pracowników naukowych</p> <p>Montaż finansowy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wkład unijny - 85%: - wkład krajowy (krajowe środki prywatne) – 15%: (w tym wkład własny pośrednika 5% i wkład własny pożyczkobiorców 10%). 	<p>Rekomendacja obecnie niemożliwa do wdrożenia.</p> <p>Jw.</p>	<p>Do końca 2014 r.</p>
32.	Jakie bariery i problemy występują u ostatecznych odbiorców wsparcia?					
	<p>Do najważniejszych barier, utrudniających wykorzystanie instrumentów finansowych po stronie PES należą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niechęć do zaciągania długów; • obawa przed niespłaceniem pożyczki; • brak czasu na wypełnianie skomplikowanych dokumentów. <p>W przypadku ES Funduszu istniała także bariera związana z koniecznością prowadzenia przez pożyczkobiorcę działalności gospodarczej przez co najmniej 12 miesięcy</p> <p>Do najważniejszych barier, utrudniających</p>	<p>Należy upraszczać procedury przyznawania pożyczek.</p> <p>Należy prowadzić działania zmieniające świadomość potencjalnych pożyczkobiorców z mentalności „dotacyjnej” w kierunku mentalności „rynkowej”</p>	<p>Departament Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego</p>	<p>Wybór operatora/ operatorów działających w sposób niebiurokratyczny (na podstawie jakości przedstawionego planu działania i deklarowanej sprawności procedur/harmonogramu).</p> <p>Kampania informacyjna i promocyjna dot. pożyczek wskazująca korzyści dla każdej z grup i przykłady dobrych praktyk.</p>	<p>Rekomendacja obecnie niemożliwa do wdrożenia.</p> <p>Jw.</p>	<p>Do końca 2014 r.</p>

	<p>wykorzystanie instrumentów finansowych po stronie studentów i absolwentów zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą należą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak środków na opłaty, prowizje i odsetki, • niechęć do tego typu instrumentów, <p>zaś w przypadku pracowników naukowych – brak czasu.</p> <p>(112-113)</p>					
33.	<i>Jaka jest wiedza ostatecznych odbiorców o tym instrumencie i skąd pochodzi? Czy są problemy z upowszechnianiem wiedzy o instrumentach?</i>					
	<p>W przypadku podmiotów ekonomii społecznej głównym źródłem informacji są bezpośrednie kontakty (informacja od innych tego typu podmiotów), zaś w przypadku osób pragnących założyć działalność gospodarczą – przede wszystkim internet (newslettery, portale dla studentów i absolwentów), ale także informacje z uczelni i jej jednostek (biura karier, centra transferu technologii).</p> <p>(113)</p>	<p>Podmioty ekonomii społecznej powinny otrzymywać bezpośrednią i klarowną informację o możliwościach pożyczek.</p> <p>Informacja o pożyczkach powinna być dostępna bezpośrednio na uczelniach.</p>	<p>Departament Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego</p>	<p>Stworzenie stanowiska mobilnego doradcy pożyczkowego dla ES, np. w instytucji mającej dobry kontakt z lokalnymi podmiotami.</p> <p>Prowadzenie przez uczelnie działań informacyjno-promocyjnych dot. mechanizmów wsparcia.</p>	<p>Rekomendacja obecnie niemożliwa do wdrożenia.</p> <p>Jw.</p>	<p>Do końca 2014 r.</p>
34.	<i>Jakie są problemy i bariery z realizacją zadań nałożonych na operatorów wsparcia z ich punktu widzenia?</i>					
	<p>W przypadku ES Funduszu zarówno operator jak i beneficjent bardzo pozytywnie oceniają system wdrażania; problemem jest tu jedynie różny poziom aktywności partnerów regionalnych.</p> <p>(118-119)</p>	<p>Rekomenduje się wykorzystanie doświadczeń Funduszu ES i „Pierwszego Biznesu” przy tworzeniu instrumentów finansowych.</p> <p>Konieczne jest nawiązanie ścisłej współpracy z ośrodkami wsparcia ekonomii społecznej na poziomie regionalnym i powiatowym, a tam, gdzie to możliwe – gminnym (na wzór współpracy między TISE a partnerami regionalnymi). OWES będą prowadzić działania informacyjne i promocyjne dla</p>	<p>Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego</p>	<p>Wdrożenie nowych instrumentów – funduszy pożyczkowych i Social Venture Capital w oparciu o doświadczenia TISE w zakresie wdrażania ES Funduszu (współpraca z partnerami lokalnymi, których zadaniem jest udzielenie każdemu podmiotowi wnioskującemu o pożyczkę pomocy przy wypełnieniu wniosku, identyfikacji wszystkich</p>	<p>Rekomendacja obecnie niemożliwa do wdrożenia.</p> <p>Jw.</p>	<p>Do końca 2014 r.</p>

		podmiotów ES – będą udzielać informacji na temat wypełniania wniosku i ułatwiać komunikację między pożyczkobiorcami a pośrednikiem, np. poprzez przekazywanie skanów wypełnionych dokumentów itp.		niezbędnych załączników i dokumentów do wniosku oraz wstępnej weryfikacji założeń przedsięwzięcia) i BGK (współpraca z uczelniami w ramach „Pierwszego biznesu”). Projektowanie wsparcia dla ES przy współudziale OWES-ów z województwa.		
35.	<i>Jakie są rezultaty wsparcia zaobserwowane u ostatecznych odbiorców wsparcia?</i>					
	<p>Popyt na instrumenty z funduszu ES jest bardzo duży, także w województwie warmińsko-mazurskim. Instrument ten wpływa przede wszystkim na konkurencyjność i urynkowienie podmiotów. Może stanowić dobry instrument wspierania terenów peryferyjnych. Instrument nie zniekształca rynku, gdyż instrumenty komercyjne dedykowane dla ES praktycznie nie istnieją.</p> <p>(138)</p>	Zapewnienie źródła finansowania zwrotnego podmiotom ES bazującego na doświadczeniach ES Funduszu i źródła dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych bazującego na doświadczeniach programu „Pierwszy biznes – wsparcie na starcie	Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego	<p>Zaprogramowanie w RPO WiM 2014-2020 funduszy regionalnych dla ES oraz studentów, absolwentów i pracowników naukowych</p> <p>Montaż finansowy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wkład unijny - 85%: - wkład krajowy (krajowe środki prywatne) – 15%: (w tym wkład własny pośrednika 5% i wkład własny pożyczkobiorców 10%). 	<p>Rekomendacja obecnie niemożliwa do wdrożenia.</p> <p>Jw.</p>	Do końca 2014 r.
36.	<i>Jakie problemy i bariery wynikają z przyjętego modelu instytucjonalnego wdrażania instrumentu?</i>					
	<p>Model instytucjonalny jest oceniany bardzo dobrze. Poza ograniczeniem zakresu podmiotów ES ubiegających się o pożyczki do tych prowadzących działalność gospodarczą nie występują większe bariery.</p> <p>(144)</p>	Pożyczki dostępne także dla tych podmiotów ES, które nie prowadzą jeszcze działalności gospodarczej, ale planują ją rozpocząć	Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Określenie kryteriów dostępu zgodnie z rekomendacją	<p>Rekomendacja obecnie niemożliwa do wdrożenia.</p> <p>Jw.</p>	Do końca 2014 r.

Strategia inwestycyjna 2014-2020: Określenie zapotrzebowania na instrumenty finansowe, zarówno przez pośredników, jak i docelowych odbiorców wsparcia w województwie warmińsko-mazurskim, wypracowanie rekomendacji w zakresie podziału alokacji w ramach RPO WiM 2014 – 2020 pomiędzy działania oparte o finansowanie zwrotne i bezzwrotne oraz zalecanego systemu instytucjonalnego

Lp.	Wniosek (strona w raporcie)	Rekomendacja (strona w raporcie)	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Status: Stan wdrożenia	Termin realizacji
37.	Jakie powinny być nakłady na poszczególne instrumenty inżynierii finansowej proponowane w przyszłej perspektywie finansowej?					
	<p>W przypadku podmiotów ES powinno zostać wspartych ponad 120 najbardziej rozwojowych podmiotów, a więc łączna kwota na pożyczki szacunkowo powinna wynieść około 20 mln zł (przy założeniu średniej wartości pożyczki ok. 150 tys. zł).</p> <p>20 mln zł przeznaczyć należy dla Social Venture Capital, które umożliwią ponad 70 wejść kapitałowych (średnia wartość 250 tys. zł).</p> <p>W przypadku osób rozpoczynających działalność gospodarczą wsparcie powinno dotyczyć około 720 osób, a zatem szacunkowa wartość środków (przy założeniu średniego wsparcia na poziomie 50 tys. zł) powinna wynieść ok. 40 mln zł.</p> <p>(85-86, 182-193)</p>	<p>Zapewnienie źródła finansowania zwrotnego podmiotom ES bazującego na doświadczeniach ES Funduszu i źródła dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych bazującego na doświadczeniach programu „Pierwszy biznes – wsparcie na starcie</p>	<p>Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego</p>	<p>Zaprogramowanie w RPO WiM 2014-2020 funduszy regionalnych dla ES oraz studentów, absolwentów i pracowników naukowych umożliwiających wsparcie 120 podmiotów ES z funduszu pożyczkowego, 72 podmiotów ES z Social Venture Capital, 720 studentów/absolwentów/pracowników naukowych.</p> <p>Montaż finansowy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wkład unijny - 85%: - wkład krajowy (krajowe środki prywatne) – 15%: (w tym wkład własny pośrednika 5% i wkład własny odbiorców ostatecznych 10%). 	<p>Rekomendacja obecnie niemożliwa do wdrożenia.</p> <p>Jw.</p>	<p>Do końca 2014 r.</p>
38.	Jakie ryzyka zniekształceń rynku wiążą się z wprowadzeniem proponowanych instrumentów inżynierii finansowej?					
	<p>W przypadku funduszu dla ES może potencjalnie wystąpić konkurencja z rynkowymi instrumentami skierowanymi dla przedsiębiorstw. Można ten problem zniwelować poprzez możliwość wzięcia tylko jednej tego typu pożyczki, tylko przez podmioty, które udowodnią potrzebę i potencjał urynkwienia i jednoczesny brak możliwości otrzymania</p>	<p>Stworzenie mechanizmów zapobiegających konkurowaniu różnych instrumentów w przypadku ES</p>	<p>Departament Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-</p>	<p>Możliwość wzięcia tylko jednej tego typu pożyczki, tylko przez podmioty, które udowodnią potrzebę i potencjał urynkwienia.</p>	<p>Rekomendacja obecnie niemożliwa do wdrożenia.</p> <p>Jw.</p>	<p>Do końca 2014 r.</p>

	funduszy z innych źródeł. Fundusz dla rozpoczynających działalność studentów, absolwentów i pracowników naukowych może potencjalnie kolidować z programem „Pierwszy biznes”, lecz w świetle ocenianej przez respondentów luki finansowej nie jest to duże ryzyko. (138, 144)		Mazurskiego			
39.	<i>Jaki model instytucjonalny wdrażania proponowany jest w przyszłej perspektywie finansowej?</i>					
A	W przypadku podmiotów ES możliwe jest wzorowanie modelu instytucjonalnego na modelu ES Funduszu (TISE + BGK). Jako operator musi być wybrana instytucja lub partnerstwo, które łączy znajomość instrumentów finansowych z rozeznanie w dziedzinie podmiotów ES (112-113,182-185)	Opracowanie instytucjonalnego modelu wdrażania pożyczkowego wzorowanego na modelu ES Funduszu (TISE+BGK)	Departament Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Wybór operatora łączącego znajomość instrumentów finansowych i podmiotów ES – Kryteria wyboru operatora powinny być następujące: - realizacja minimum 1 przedsięwzięcia mającego na celu udzielanie zwrotnego wsparcia finansowego; - realizacja minimum 1 przedsięwzięcia związanego ze wspieraniem podmiotów ekonomii społecznej lub współpracą z nimi.	Rekomendacja obecnie niemożliwa do wdrożenia. Jw.	Do końca 2014 r.
B	W przypadku studentów, absolwentów i pracowników naukowych możliwe jest zbudowanie modelu podobnego jak w przypadku „Pierwszego biznesu”, przy czym w działania muszą zostać zaangażowane uczelnie, przede wszystkim zaś biura karier. (112-113, 182-185)	Opracowanie instytucjonalnego modelu wdrażania pożyczkowego wzorowanego na modelu „Pierwszy biznes – wsparcie na starcie” (BGK)	Departament Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Wybór operatora posiadającego doświadczenie w zakresie instrumentów finansowych. Kryterium wyboru operatora: - realizacja minimum 1 przedsięwzięcia mającego na celu udzielanie zwrotnego wsparcia finansowego; Obligatoryjne nawiązanie współpracy z uczelniami przez pośrednika w ramach działania.	Rekomendacja obecnie niemożliwa do wdrożenia. Jw.	Do końca 2014 r.

40.	<i>Czy potencjał instytucjonalny operatorów funduszy 2007-2013 jest wystarczający do obsłużenia środków proponowanych na perspektywę 2014-2020?</i>					
	<p>Brak jest obecnie operatorów pożyczek dla PES.</p> <p>W przypadku osób rozpoczynających działalność gospodarczą wdrażanie może być powierzone, np. instytucjom rynku pracy, które dysponują odpowiednim potencjałem do wdrażania tego typu instrumentu.</p> <p>(112-113)</p>	<p>Możliwe jest powierzenie roli pośrednika pożyczek dla PES fundusze pożyczkowym z województwa.</p> <p>Wdrażanie pożyczek dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą powinno być powierzone, np. instytucjom rynku pracy specjalizującym się we wspieraniu osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem z rynku pracy.</p>	<p>Departament Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego</p>	<p>Wybór operatora łączącego znajomość instrumentów finansowych i podmiotów ES – kryteria dostępu: minimum 1 usługa w każdym z ww. zakresów.</p> <p>Powierzenie wdrażania pożyczek dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą, np. instytucjom rynku pracy specjalizującym się we wspieraniu osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem z rynku pracy.</p>	<p>Rekomendacja obecnie niemożliwa do wdrożenia.</p> <p>Jw.</p>	<p>Do końca 2014 r.</p>

7. Rezultaty realizacji III etapu umowy w zakresie działań doradczo-ekspertkich

---

Efektom działań doradczo-ekspertkich w ramach III etapu realizacji umowy mającego na celu pomoc w zaimplementowaniu wyników badania na potrzeby RPO WiM 2014-2020 jest poniższa propozycja uwzględnienia zaproponowanych instrumentów finansowych w regionalnym programie operacyjnym.

Punktem wyjścia do proponowanej implementacji instrumentów jest rozróżnienie sytuacji usuwania barier dostępu i stosowanie efektu zachęty.

Z punktu widzenia programowania interwencji publicznej należy dokonać dość precyzyjnego rozróżnienia pomiędzy podmiotami, które nie mają dostępu do finansowania zwrotnego a przedsięwzięciami (projektami), które ze względu na swoją specyfikę takiego finansowania na rynku bankowym nie znajdują.

W pierwszym przypadku konieczne jest usunięcie barier w dostępie do finansowania zewnętrznego. W drugim przypadku dodatkowo konieczne jest wbudowanie mechanizmu zachęty, czyli skłonienia podmiotu do takiego zachowania, które jest korzystne z punktu widzenia interesu społecznego, a którego nie podjąłby wyłącznie na własne ryzyko.

Pojawia się tu pojęcie efektów zewnętrznych i dobra publicznego⁵⁵ (patrz Ramka 2), które powinny być drogowskazem przy projektowaniu mechanizmów zachęty, czyli preferencji w dostępie do finansowania zewnętrznego. Jeśli nie da się wykazać istnienia interesu publicznego w planowanej interwencji można z góry przewidzieć, że preferencyjny instrument będzie nietrafnie działał tj. powodował efekt jałowej straty (czyli trafiał do podmiotów, które i tak zrealizowałyby dane przedsięwzięcie) i jednocześnie powodował zniekształcenia rynku.

O ile w przypadku luki finansowej powinniśmy zaoferować grupom defaworyzowanym instrumenty zwrotne na zasadach umożliwiających im dostęp do finansowania, którego nie oferuje sektor bankowy, o tyle w przypadku świadomej „zachęty” (polityki publicznej stymulującej określone zachowania beneficjentów) w mechanizm finansowania zwrotnego powinny być wbudowane mechanizmy podnoszące znacznie atrakcyjność takiego finansowania. Przykładem może być działający obecnie na szczeblu krajowym Kredyt technologiczny, który podwyższone ryzyko przedsiębiorcy w przypadku projektu innowacyjnego równoważy „premią za sukces”, stymulując w ten sposób określone zachowania przedsiębiorców. Jednocześnie premia (w istocie dotacja) zmienia sytuację klienta w ocenie banku, który wyżej dzięki temu ocenia szanse na zwrot udzielonego kredytu.

Efekty zewnętrzne – występują w przypadku przedsiębiorstw, które nie są w stanie zawłaszczyć pełni korzyści, jakie ich produkty wywołują w skali całej gospodarki. Finansowanie przedsiębiorstwa, które nie otrzymuje zwrotu z korzyści społecznej inwestycji, jest mniej opłacalne niż finansowanie przedsiębiorstwa, którego produkt jest tak samo użyteczny, ale firma jest w stanie uzyskać zapłatę od wszystkich, którzy z tego produktu korzystają. Przykładowo prowadzenie działalności innowacyjnej wiąże się z występowaniem pozytywnych efektów zewnętrznych – z owoców pracy innowatora korzystają inne przedsiębiorstwa, a za ich pośrednictwem – konsumenci, dostawcy i partnerzy biznesowi, etc.. Korzyść prywatna (tzn. taką, którą osiąga jej

---

⁵⁵ IBS, Ocena luki finansowej w zakresie dostępu polskich przedsiębiorstw do finansowania zewnętrznego. Wnioski i rekomendacje dla procesu programowania polityki spójności w okresie 2014-2020, MRR, Warszawa, czerwiec 2013 r., s. 8

autor lub twórca) z innowacji jest na ogół mniejsza od korzyści społecznych. Z samej natury informacji, jej niematerialności i idealnej kopiowalności wynika, że niemożliwe jest adekwatne jej wycenienie, zaś skonstruowanie praw własności intelektualnej i praw patentowych w sposób, który w pełni odzwierciedlałby proces obiegu informacji w gospodarce, nie jest możliwe⁵⁶. Gdyby adekwatna wycena wiedzy (informacji, innowacji) była możliwa, w praktyce likwidowałoby to wszystkie wyróżniające cechy innowacji i korzyści odnoszone z nich przez społeczeństwo. Z tych powodów, pojedynczy innowator nie jest więc w stanie adekwatnie wycenić swojej pracy. Stąd, część innowacji nigdy nie powstaje, choć w idealnym świecie tak powinno się stać.

Dobra publiczne – są to dobra, które są niekonkurencyjne w konsumpcji – tzn. konsumpcja dobra przez jedną osobę nie umniejsza możliwości korzystania innych osób z tego samego dobra – i jednocześnie nie da się wyłączyć ich z konsumpcji – tzn. legalnie odmówić jakiejś osobie korzystania z dobra⁵⁷. Przykładem dobra publicznego może być wdrożenie niskoemisyjnego procesu technologicznego w przedsiębiorstwie – korzyści w postaci mniej zanieczyszczonego środowiska korzysta cała społeczność. Wsparcie przedsiębiorstwa dotacją lub inną formą pomocy najczęściej o charakterze finansowym sprawia, że projekt realizowany przy wsparciu zewnętrznym nabiera częściowo cech dobra publicznego. Przedsiębiorca nie musi się już obawiać, że konkurencja skorzysta ze swoistej „renty zapóźnienia” przejmując efekty przedsięwzięcia bez stosownych nakładów, bo nakłady pokrywa w dużej części publiczny grantodawca.

Polityki publiczne powinny więc stosować efekt zachęty wszędzie tam gdzie mamy do czynienia z niesprawnością rynku⁵⁸ lub dobrem publicznym”.

Przykładem podmiotów, które mają utrudniony dostęp do finansowania zwrotnego są mikroprzedsiębiorstwa o krótkim stażu na rynku. W tym przypadku interwencja powinna usuwać bariery dostępu.

Przykładem projektów dających efekty zewnętrzne mogą być projekty innowacyjne.

Przykładem projektów mających charakter dobra publicznego są np. projekty z zakresu ochrony środowiska realizowane przez przedsiębiorstwa. W tych przypadkach konieczne są zachęty (preferencje). Przy czym stopień preferencyjności powinien być uzależniony od stopnia ryzyka rynkowego danego projektu (wspomniana zasada proporcjonalności).

Za przykład inwestycji publicznych (projektów), które mogą być finansowane na zasadach rynkowych i preferencyjnych mogą posłużyć projekty rewitalizacyjne samorządów miast. Część z tych projektów rokuje w dłuższym okresie pewien zwrot z inwestycji, dlatego mogą być przedmiotem finansowania zwrotnego a także powinny przyciągać kapitał prywatny, np. w formule Partnerstwa

⁵⁶ Arrow, Kenneth J. (1962), "Economic Welfare and the Allocation of Resources to Invention," in R.R. Nelson (ed.), The Rate and Direction of Economic Activity, Princeton University Press, N.Y.

⁵⁷ IBS, Ocena luki finansowej w zakresie dostępu polskich przedsiębiorstw do finansowania zewnętrznego. Wnioski i rekomendacje dla procesu programowania polityki spójności w okresie 2014-2020, MRR, Warszawa, czerwiec 2013 r, s. 8

⁵⁸ Oprócz trudności z wyceną innowacji wskazywane są liczne powody, dla których mechanizm rynkowy w kontekście innowacji jest zawodny – jeszcze w większym stopniu niż w przypadku przeciętnych inwestorów zjawisko racjonowania kredytu dotyczy projektów innowacyjnych. Produkty wysiłków innowacyjnych są niepewne, zwrot z wielu rodzajów innowacji, zwłaszcza z badań stosowanych/ prac badawczo-rozwojowych, ma długoterminowy i rozproszony charakter, nie przynosząc tym samym przedsiębiorstwu klasycznego zwrotu z inwestycji. Ponadto, w przypadku innowacyjnych firm rozpoczynających działalność, opartych na kapitale ludzkim, problemem staje się pozyskanie kapitału początkowego, którego dostępność w klasycznym systemie bankowym jest dla tego rodzaju podmiotów mocno ograniczona.

Inne uzasadnienia dla interwencji państwa w obszarze tworzenia innowacji i wspierania działalności badawczo-rozwojowej obejmują m.in.: charakter badań naukowych i wiedzy w ogólności, które należy uznać za dobro publiczne, i jako takie - niepodzielne i niekonkurencyjne; Konieczność zapewnienia otwartości i pełnej dostępności wyników badań podstawowych, co ma prowadzić do szybkiej i efektywnej dyfuzji nowoczesnych technologii; Ryzyko utrzymywania ważnych odkryć w tajemnicy przez podmioty prywatne, ze stratą dla całego społeczeństwa; Awersja przedsiębiorców do ryzyka; Wynikającą ze zorientowania firm sektora prywatnego na maksymalizację zysku, przewagę innowacji krótkoterminowych nad długoterminowymi; Zbyt wysokie dla małych i średnich firm koszty prowadzenia własnej działalności badawczo-rozwojowej.

Publiczno-Prywatnego⁵⁹. Te które generują dobro publiczne a nie rokują takiego zwrotu powinny być w pełni finansowane ze środków bezzwrotnych.

W raporcie rekomenduje się 9 instrumentów zwrotnych:

1. Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne szerokiej grupy mikro, małych i średnich przedsiębiorców z terenu województwa (Działania 1.3, 1.5, 3.1 w projekcie RPO WiM 2014-2020);
2. Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe mikro, małych i średnich przedsiębiorstw z terenu województwa (Działania 1.3, 1.5, 3.1 w projekcie RPO WiM 2014-2020);
3. Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym dla województwa (Działania 1.5, 3.1 w projekcie RPO WiM 2014-2020);
4. Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych (Działania 1.5, 3.1 w projekcie RPO WiM 2014-2020);
5. Pilotażowy fundusz inwestycyjny podwyższonego ryzyka nastawiony na finansowanie projektów o charakterze innowacyjnym (Działania 1.2, 1.3, 3.1 w projekcie RPO WiM 2014-2020);
6. Fundusz wsparcia rewitalizacji obszarów miejskich (Priorytet 7. Obszary wymagające rewitalizacji w projekcie RPO WiM 2014-2020);
7. Regionalny fundusz pożyczkowy wspierający urynkowanie warmińsko-mazurskich podmiotów ekonomii społecznej (Działanie 10.3 projektu RPO WiM 2014-2020);
8. Regionalny fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych planujących rozpocząć działalność gospodarczą na terenie województwa warmińsko-mazurskiego (Działanie 9.2 projektu RPO WiM 2014-2020);
9. Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej z województwa warmińsko-mazurskiego (Działanie 10.3 projektu RPO WiM 2014-2020).

W efekcie zaproponowano następujące przyporządkowanie proponowanych instrumentów zwrotnych do priorytetów i działań w projekcie RPO WiM:

---

⁵⁹ W przyszłej perspektywie przewiduje się instrumenty typu *post-JESSICA*, które poprzez wykorzystanie mechanizmów inżynierii finansowej zmierzają do zmobilizowania i przyciągnięcia dodatkowych środków finansowych na projekty rewitalizacji i rozwoju obszarów miejskich. Finansowanie dłużne oferowane przez Fundusze Rozwoju Obszarów Miejskich oraz Fundusze Powiernicze daje, w obecnej perspektywie finansowej, możliwość uzupełnienia środków publicznych (unijnych i krajowych) przewidzianych w programach operacyjnych.

W tym kontekście należy nawiązać do wymagania obecnej perspektywy, aby tego typu inwestycje publiczne przyciągały kapitał prywatny, po to by dzielić się ryzykiem inwestycyjnym i umożliwić osiągnięcie maksymalnego poziomu dźwigni finansowej.

Partnerstwo sektora publicznego i prywatnego mające na celu realizację przedsięwzięć inwestycyjnych opiera się na założeniu, iż każda ze stron jest w stanie wywiązać się z własnych, powierzonych jej zadań sprawniej niż druga strona. Właściwie każdy typ projektu, niezależnie od sektora (np. infrastruktura, energetyka, zdrowie, oświata, rewitalizacja i inne), o ile tylko daje inwestorowi szansę na stopę zwrotu z zainwestowanych środków, może przyciągnąć inwestorów prywatnych. Jednak realizacja złożonych przedsięwzięć infrastrukturalnych wymagających wysokich nakładów finansowych i generujących niewysoką stopę zwrotu jest opłacalna pod warunkiem długoterminowości współpracy.

Tabela 16. Układ osi priorytetowych w projekcie RPO WiM 2014-2020 oraz przypisane im cele tematyczne/priorytety inwestycyjne i proponowane użycie instrumentów inżynierii finansowej

Oś priorytetowa/ Działanie RPO WiM 2014-2020	Cel tematyczny/priorytet inwestycyjny	Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne MSP	Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe MSP	Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym	Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych	Pilotażowy fundusz inwestycyjny podwyższonego ryzyka (projekty o charakterze innowacyjnym)	Fundusz wspierania rewitalizacji obszarów miejskich	Fundusz pożyczkowy dla podmiotów ekonomii społecznej	Fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej
1. Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur 1.1 Nauka dla gospodarki 1.2 Innowacyjne firmy 1.3 Przedsiębiorczość 1.4 Internacjonalizacja i ekspansja 1.5 Nowoczesne firmy	1. Wsparcie badań naukowych, rozwoju technologicznego; 1.1. Wzmacnianie infrastruktury B+R (...); 1.2. Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje (...) 3. Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury; i (...) 3.1. Promowanie przedsiębiorczości 3.2. (...) internacjonalizacja 3.3. (...) rozwój nowych produktów i usług;	Tak	Tak			Tak				
		Tak	Tak	Tak	Tak					

Oś priorytetowa/ Działanie RPO WiM 2014-2020	Cel tematyczny/priorytet inwestycyjny	Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne MSP	Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe MSP	Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym	Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych	Pilotażowy fundusz inwestycyjny podwyższonego ryzyka (projekty o charakterze innowacyjnym)	Fundusz wspierania rewitalizacji obszarów miejskich	Fundusz pożyczkowy dla podmiotów ekonomii społecznej	Fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej
1.6 Usługi dla biznesu	3.4. (...)MŚP do udziału w procesach wzrostu i innowacji									
2. Kadry dla gospodarki 2.1 Jakość i dostępność edukacji 2.2 Doskonalenie kwalifikacji kadr	10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie; 10.1 ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej (...); 10.3 i 10. 3 bis poprawa dostępności i wspieranie uczenia się przez całe życie									
3. Cyfrowy region 3.1 Handel i usługi oparte na TIK 3.2 Rozwój e-usług publicznych	2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych; 2.2. Rozwój produktów i usług opartych na tik; 2.3. E-administracji, e-learningu, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak				
4. Efektywność energetyczna 4.1. Produkcja i dystrybucja	4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach; 4.1. Promowanie produkcji i dystrybucji OZE;									

Oś priorytetowa/ Działanie RPO WiM 2014-2020	Cel tematyczny/priorytet inwestycyjny	Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne MSP	Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe MSP	Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym	Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych	Pilotażowy fundusz inwestycyjny podwyższonego ryzyka (projekty o charakterze innowacyjnym)	Fundusz wspierania rewitalizacji obszarów miejskich	Fundusz pożyczkowy dla podmiotów ekonomii społecznej	Fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej
<p>odnawialnych źródeł energii</p> <p>4.2. Efektywność energetyczna i wykorzystanie OZE w przedsiębiorstwach</p> <p>4.3 Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym</p> <p>4.4 Wytwarzanie energii elektrycznej i ciepła w wysokosprawnej kogeneracji</p> <p>4.5 Zrównoważony transport miejski</p>	<p>4.2. Promowanie efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach;</p> <p>4.3. Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym;</p> <p>4.7. Promowanie wytwarzania energii elektrycznej;</p> <p>4.5. Promowanie strategii niskoemisyjnych (...), w szczególności na obszarach miejskich, w tym wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego;</p>									
5. Środowisko przyrodnicze	6. Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie									

Oś priorytetowa/ Działanie RPO WiM 2014-2020	Cel tematyczny/priorytet inwestycyjny	Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne MSP	Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe MSP	Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym	Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych	Pilotażowy fundusz inwestycyjny podwyższonego ryzyka (projekty o charakterze innowacyjnym)	Fundusz wspierania rewitalizacji obszarów miejskich	Fundusz pożyczkowy dla podmiotów ekonomii społecznej	Fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej
i racjonalne wykorzystanie zasobów 5.1 Gospodarka odpadami 5.2 Gospodarka wodna 5.3 Dziedzictwo kulturowe 5.4 Racjonalne wykorzystanie zasobów 5.5 Zapobieganie i zarządzanie ryzykiem	efektywności wykorzystania zasobów; 6.1. Inwestycje (...) w gospodarkę odpadami; 6.2. Inwestycje (...) w gospodarkę wodną; 6.3. Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego; 6.4. Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej 5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem; 5.2. Promowanie inwestycji zapewniających odporność na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi									
6. Infrastruktura transportowa 6.1. Infrastruktura	7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych;									

Oś priorytetowa/ Działanie RPO WiM 2014-2020	Cel tematyczny/priorytet inwestycyjny	Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne MSP	Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe MSP	Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym	Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych	Pilotażowy fundusz inwestycyjny podwyższonego ryzyka (projekty o charakterze innowacyjnym)	Fundusz wspierania rewitalizacji obszarów miejskich	Fundusz pożyczkowy dla podmiotów ekonomii społecznej	Fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej
drogowa 6.2. Komunikacja i transport wodny 6.3. Infrastruktura kolejowa	7.2. Zwiększanie mobilności regionalnej (...); 7.3. Rozwój przyjaznych dla środowiska i niskoemisyjnych systemów transportu; 7.4. Rozwój i rehabilitacja systemu transportu kolejowego									
7. Obszary wymagające rewitalizacji	9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem; 9.2. Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności obszarów miejskich i wiejskich						Tak			
8. Dostęp do wysokiej jakości usług publicznych 8.1 Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i socjalną 8.2 Inwestycje w infrastrukturę	9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem; 9.1. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną; 10. Inwestowanie w edukację, umiejętności									

Oś priorytetowa/ Działanie RPO WiM 2014-2020	Cel tematyczny/priorytet inwestycyjny	Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne MSP	Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe MSP	Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym	Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych	Pilotażowy fundusz inwestycyjny podwyższonego ryzyka (projekty o charakterze innowacyjnym)	Fundusz wspierania rewitalizacji obszarów miejskich	Fundusz pożyczkowy dla podmiotów ekonomii społecznej	Fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej
edukacyjną i szkoleniową	i uczenie się przez całe życie; 10.4 inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej									
9. Regionalny rynek pracy 9.1 Zwiększenie zatrudnienia 9.2 Nowe miejsca pracy 9.3 Godzenie pracy i życia prywatnego 9.4 Rozwój oraz adaptacja do zmian 9.5 Zdrowie i aktywność	8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników; zatrudnienia i mobilności pracowników 8.5. Zapewnianie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo; 8.7. Samo-zatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy; 8.8. Równouprawnienie płci oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego; 8.9. Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian; 8.10. Aktywne i zdrowe starzenie się								Tak	
10 Włączenie społeczne	9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem;									

Oś priorytetowa/ Działanie RPO WiM 2014-2020	Cel tematyczny/priorytet inwestycyjny	Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne MSP	Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe MSP	Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym	Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych	Pilotażowy fundusz inwestycyjny podwyższonego ryzyka (projekty o charakterze innowacyjnym)	Fundusz wspierania rewitalizacji obszarów miejskich	Fundusz pożyczkowy dla podmiotów ekonomii społecznej	Fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej
10.1 Integracja zawodowa 10.2 Dostęp do usług społecznych 10.3 Rozwój gospodarki społecznej	9.4. Aktywna integracja, zatrudnialność; 9.7. Ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług; 9.8. Wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych							Tak		Tak

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Tabela 17. Szacowane zapotrzebowanie finansowe w ramach działań i priorytetów inwestycyjnych projektu RPO WiM na lata 2014-2020 w kontekście proponowanych instrumentów finansowych

Oś priorytetowa/ Działanie RPO WiM 2014-2020	Cel tematyczny/priorytet inwestycyjny	Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne MSP	Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe MSP	Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym	Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych	Pilotażowy fundusz inwestycyjny podwyższonego ryzyka (projekty o charakterze innowacyjnym)	Fundusz wspierania rewitalizacji obszarów miejskich	Fundusz pożyczkowy dla podmiotów ekonomii społecznej	Fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej
1. Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur	1. Wsparcie badań naukowych, rozwoju technologicznego;									
1.1 Nauka dla gospodarki	1.1. Wzmacnianie infrastruktury B+R (...);									
1.2 Innowacyjne firmy	1.2. Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje (...)					5 mln zł				
1.3 Przedsiębiorczość	3. Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury; i (...)	10 mln zł	3 mln zł			13 mln zł				
	3.1. Promowanie przedsiębiorczości									
1.4 Internacjonalizacja i ekspansja	3.2. (...) internacjonalizacja									
1.5 Nowoczesne firmy	3.3. (...) rozwój nowych produktów i usług;	140 mln zł	34 mln zł	35 mln zł	37 mln zł					
1.6 Usługi dla biznesu	3.4. (...)MŚP do udziału w procesach wzrostu									

Oś priorytetowa/ Działanie RPO WiM 2014-2020	Cel tematyczny/priorytet inwestycyjny	Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne MSP	Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe MSP	Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym	Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych	Pilotażowy fundusz inwestycyjny podwyższonego ryzyka (projekty o charakterze innowacyjnym)	Fundusz wspierania rewitalizacji obszarów miejskich	Fundusz pożyczkowy dla podmiotów ekonomii społecznej	Fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej
	i innowacji									
2. Kadry dla gospodarki 2.1 Jakość i dostępność edukacji 2.2 Doskonalenie kwalifikacji kadr	10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie; 10.1 ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej (...); 10.3 i 10.3 bis poprawa dostępności i wspieranie uczenia się przez całe życie									
3. Cyfrowy region 3.1 Handel i usługi oparte na TIK 3.2 Rozwój e-usług publicznych	2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych; 2.2. Rozwój produktów i usług opartych na tik; 2.3. E-administracji, e-learningu, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia	10 mln zł	3 mln zł	5 mln zł	3 mln zł	2 mln zł				
4. Efektywność energetyczna	4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach;			b/d ⁶⁰	b/d ⁶¹					

⁶⁰ Nie szacowano zapotrzebowania na finansowanie zewnętrzne dla tego sektora w tym badaniu.

⁶¹ Jak w przypisie powyżej.

Oś priorytetowa/ Działanie RPO WiM 2014-2020	Cel tematyczny/priorytet inwestycyjny	Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne MSP	Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe MSP	Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym	Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych	Pilotażowy fundusz inwestycyjny podwyższonego ryzyka (projekty o charakterze innowacyjnym)	Fundusz wspierania rewitalizacji obszarów miejskich	Fundusz pożyczkowy dla podmiotów ekonomii społecznej	Fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej
<p>4.1. Produkcja i dystrybucja odnawialnych źródeł energii</p> <p>4.2. Efektywność energetyczna i wykorzystanie OZE w przedsiębiorstwach</p> <p>4.3 Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym</p> <p>4.4 Wytwarzanie energii elektrycznej i ciepła w wysokosprawnej kogeneracji</p> <p>4.5 Zrównoważony transport miejski</p>	<p>4.1. Promowanie produkcji i dystrybucji OZE;</p> <p>4.2. Promowanie efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach;</p> <p>4.3. Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym;</p> <p>4.7. Promowanie wytwarzania energii elektrycznej;</p> <p>4.5. Promowanie strategii niskoemisyjnych (...), w szczególności na obszarach miejskich, w tym wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego;</p>									

Oś priorytetowa/ Działanie RPO WiM 2014-2020	Cel tematyczny/priorytet inwestycyjny	Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne MSP	Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe MSP	Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym	Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych	Pilotażowy fundusz inwestycyjny podwyższonego ryzyka (projekty o charakterze innowacyjnym)	Fundusz wspierania rewitalizacji obszarów miejskich	Fundusz pożyczkowy dla podmiotów ekonomii społecznej	Fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej
5. Środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów 5.1 Gospodarka odpadami 5.2 Gospodarka wodna 5.3 Dziedzictwo kulturowe 5.4 Racjonalne wykorzystanie zasobów 5.5 Zapobieganie i zarządzanie ryzykiem	6. Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów; 6.1. Inwestycje (...) w gospodarkę odpadami; 6.2. Inwestycje (...) w gospodarkę wodną; 6.3. Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego; 6.4. Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej 5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem;			b/d ⁶²	b/d ⁶³					

⁶² Nie szacowano zapotrzebowania na finansowanie zewnętrzne dla tego sektora w tym badaniu.

⁶³ Jak w przypisie powyżej.

Oś priorytetowa/ Działanie RPO WiM 2014-2020	Cel tematyczny/priorytet inwestycyjny	Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne MSP	Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe MSP	Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym	Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych	Pilotażowy fundusz inwestycyjny podwyższonego ryzyka (projekty o charakterze innowacyjnym)	Fundusz wspierania rewitalizacji obszarów miejskich	Fundusz pożyczkowy dla podmiotów ekonomii społecznej	Fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej
	5.2. Promowanie inwestycji zapewniających odporność na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi									
6. Infrastruktura transportowa 6.1. Infrastruktura drogowa 6.2. Komunikacja i transport wodny 6.3. Infrastruktura kolejowa	7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych; 7.2. Zwiększanie mobilności regionalnej (...); 7.3. Rozwój przyjaznych dla środowiska i niskoemisyjnych systemów transportu; 7.4. Rozwój i rehabilitacja systemu transportu kolejowego									
7. Obszary wymagające rewitalizacji	9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem; 9.2. Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności obszarów miejskich i wiejskich						195,3 mln zł			
8. Dostęp do wysokiej jakości usług	9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem;									

Oś priorytetowa/ Działanie RPO WiM 2014-2020	Cel tematyczny/priorytet inwestycyjny	Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne MSP	Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe MSP	Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym	Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych	Pilotażowy fundusz inwestycyjny podwyższonego ryzyka (projekty o charakterze innowacyjnym)	Fundusz wspierania rewitalizacji obszarów miejskich	Fundusz pożyczkowy dla podmiotów ekonomii społecznej	Fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej
publicznych 8.1 Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i socjalną 8.2 Inwestycje w infrastrukturę edukacyjną i szkoleniową	9.1. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną; 10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie; 10.4 inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej									
9. Regionalny rynek pracy 9.1 Zwiększenie zatrudnienia 9.2 Nowe miejsca pracy 9.3 Godzenie pracy i życia prywatnego 9.4 Rozwój oraz	8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników; zatrudnienia i mobilności pracowników 8.5. Zapewnianie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo; 8.7. Samo-zatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy; 8.8. Równouprawnienie płci oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego; 8.9. Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw								40 mln zł	

Oś priorytetowa/ Działanie RPO WiM 2014-2020	Cel tematyczny/priorytet inwestycyjny	Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne MSP	Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe MSP	Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym	Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych	Pilotażowy fundusz inwestycyjny podwyższonego ryzyka (projekty o charakterze innowacyjnym)	Fundusz wspierania rewitalizacji obszarów miejskich	Fundusz pożyczkowy dla podmiotów ekonomii społecznej	Fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej
adaptacja do zmian 9.5 Zdrowie i aktywność	i przedsiębiorców do zmian; 8.10. Aktywne i zdrowe starzenie się									
10 Włączenie społeczne 10.1 Integracja zawodowa 10.2 Dostęp do usług społecznych 10.3 Rozwój gospodarki społecznej	9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem; 9.4. Aktywna integracja, zatrudnialność; 9.7. Ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług; 9.8.Wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych							20 mln zł		20 mln zł
NAKŁADY FINANSOWE RAZEM		160 mln zł	40 mln zł	40 mln zł	40 mln zł	20 mln zł	195,3 mln zł	20 mln zł	40 mln zł	20 mln zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Tabela 18. Katalog beneficjentów pomocy w ramach działań i priorytetów inwestycyjnych projektu RPO WiM na lata 2014-2020 w kontekście proponowanych instrumentów finansowych

Oś priorytetowa/ Działanie RPO WiM 2014-2020	Cel tematyczny/priorytet inwestycyjny	Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne MSP	Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe MSP	Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym	Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych	Pilotażowy fundusz inwestycyjny podwyższonego ryzyka (projekty o charakterze innowacyjnym)	Fundusz wspierania rewitalizacji obszarów miejskich	Fundusz pożyczkowy dla podmiotów ekonomii społecznej	Fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej
1. Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur	1. Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego;									
1.1 Nauka dla gospodarki	1.1. Wzmacnianie infrastruktury B+R (...);									
1.2 Innowacyjne firmy	1.2. Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje (...)					MŚP				
1.3 Przedsiębiorczość	3. Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury; i (...)	MŚP	MŚP			MŚP				
	3.1. Promowanie przedsiębiorczości									
1.4 Internacjonalizacja i ekspansja	3.2. (...) internacjonalizacja									
1.5 Nowoczesne firmy	3.3. (...) rozwój nowych produktów i usług;	MŚP	MŚP	MŚP	MŚP					

Oś priorytetowa/ Działanie RPO WiM 2014-2020	Cel tematyczny/priorytet inwestycyjny	Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne MSP	Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe MSP	Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym	Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych	Pilotażowy fundusz inwestycyjny podwyższonego ryzyka (projekty o charakterze innowacyjnym)	Fundusz wspierania rewitalizacji obszarów miejskich	Fundusz pożyczkowy dla podmiotów ekonomii społecznej	Fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej
1.6 Usługi dla biznesu	3.4. (...)MŚP do udziału w procesach wzrostu i innowacji									
2. Kadry dla gospodarki 2.1 Jakość i dostępność edukacji 2.2 Doskonalenie kwalifikacji kadr	10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie; 10.1 ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej (...); 10.3 i 10.3 bis poprawa dostępności i wspieranie uczenia się przez całe życie									
3. Cyfrowy region 3.1 Handel i usługi oparte na TIK 3.2 Rozwój e-usług publicznych	2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych; 2.2. Rozwój produktów i usług opartych na tik; 2.3. E-administracji, e-learningu, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia	MŚP	MŚP	MŚP	MŚP	MŚP				
4. Efektywność energetyczna 4.1. Produkcja i dystrybucja	4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach; 4.1. Promowanie produkcji i dystrybucji OZE; 4.2. Promowanie efektywności energetycznej									

Oś priorytetowa/ Działanie RPO WiM 2014-2020	Cel tematyczny/priorytet inwestycyjny	Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne MSP	Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe MSP	Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym	Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych	Pilotażowy fundusz inwestycyjny podwyższonego ryzyka (projekty o charakterze innowacyjnym)	Fundusz wspierania rewitalizacji obszarów miejskich	Fundusz pożyczkowy dla podmiotów ekonomii społecznej	Fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej
<p>odnawialnych źródeł energii</p> <p>4.2. Efektywność energetyczna i wykorzystanie OZE w przedsiębiorstwach</p> <p>4.3 Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym</p> <p>4.4 Wytwarzanie energii elektrycznej i ciepła w wysokosprawnej kogeneracji</p> <p>4.5 transport publiczny</p>	<p>w przedsiębiorstwach;</p> <p>4.3. Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym;</p> <p>4.5. Promowanie strategii niskoemisyjnych (...), w szczególności na obszarach miejskich, w tym wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego;</p> <p>4.7. Promowanie wytwarzania energii elektrycznej;</p>									
5. Środowisko przyrodnicze i racjonalne	6. Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów;									

Oś priorytetowa/ Działanie RPO WiM 2014-2020	Cel tematyczny/priorytet inwestycyjny	Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne MSP	Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe MSP	Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym	Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych	Pilotażowy fundusz inwestycyjny podwyższonego ryzyka (projekty o charakterze innowacyjnym)	Fundusz wspierania rewitalizacji obszarów miejskich	Fundusz pożyczkowy dla podmiotów ekonomii społecznej	Fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej
wykorzystanie zasobów 5.1 Gospodarka odpadami 5.2 Gospodarka wodna 5.3 Dziedzictwo kulturowe 5.4 Racjonalne wykorzystanie zasobów 5.5 Zapobieganie i zarządzanie ryzykiem	6.1. Inwestycje (...) w gospodarkę odpadami; 6.2. Inwestycje (...) w gospodarkę wodną; 6.3. Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego; 6.4. Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej 5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem; 5.2. Promowanie inwestycji zapewniających odporność na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi									
6. Infrastruktura transportowa 6.1. Infrastruktura drogowa	7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych; 7.2. Zwiększanie mobilności regionalnej (...);									

Oś priorytetowa/ Działanie RPO WiM 2014-2020	Cel tematyczny/priorytet inwestycyjny	Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne MSP	Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe MSP	Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym	Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych	Pilotażowy fundusz inwestycyjny podwyższonego ryzyka (projekty o charakterze innowacyjnym)	Fundusz wspierania rewitalizacji obszarów miejskich	Fundusz pożyczkowy dla podmiotów ekonomii społecznej	Fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej
6.2. Komunikacja i transport wodny 6.3. Infrastruktura kolejowa	7.3. Rozwój przyjaznych dla środowiska i niskoemisyjnych systemów transportu; 7.4. Rozwój i rehabilitacja systemu transportu kolejowego									
7. Obszary wymagające rewitalizacji	9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem; 9.2. Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności obszarów miejskich i wiejskich						- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, - podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,			

Oś priorytetowa/ Działanie RPO WiM 2014-2020	Cel tematyczny/priorytet inwestycyjny	Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne MSP	Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe MSP	Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym	Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych	Pilotażowy fundusz inwestycyjny podwyższonego ryzyka (projekty o charakterze innowacyjnym)	Fundusz wspierania rewitalizacji obszarów miejskich	Fundusz pożyczkowy dla podmiotów ekonomii społecznej	Fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej
							<ul style="list-style-type: none"> - podmioty działające na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego o wybrane zgodnie z prawem zamówień publicznych, - podmioty działające w oparciu o umowę/porożumienie zgodne z zapisami ustawy o partnerstwie publiczno – prywatnym, - szkoły wyższe, 			

Oś priorytetowa/ Działanie RPO WiM 2014-2020	Cel tematyczny/priorytet inwestycyjny	Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne MSP	Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe MSP	Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym	Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych	Pilotażowy fundusz inwestycyjny podwyższonego ryzyka (projekty o charakterze innowacyjnym)	Fundusz wspierania rewitalizacji obszarów miejskich	Fundusz pożyczkowy dla podmiotów ekonomii społecznej	Fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej
							<ul style="list-style-type: none"> - kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych, - organizacje pozarządowe, - Jjdnostki zaliczane do sektora finansów publicznych, posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej), - spółdzielnie mieszkaniow 			

Oś priorytetowa/ Działanie RPO WiM 2014-2020	Cel tematyczny/priorytet inwestycyjny	Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne MSP	Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe MSP	Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym	Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych	Pilotażowy fundusz inwestycyjny podwyższonego ryzyka (projekty o charakterze innowacyjnym)	Fundusz wspierania rewitalizacji obszarów miejskich	Fundusz pożyczkowy dla podmiotów ekonomii społecznej	Fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej
							e, wspólnoty mieszkaniowe, e, - przedsiębiorcy, -TBS.			
8. Dostęp do wysokiej jakości usług publicznych 8.1 Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i socjalną 8.2 Inwestycje w infrastrukturę edukacyjną i szkoleniową	9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem; 9.1. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną; 10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie; 10.4 inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej									
9. Regionalny rynek	8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności									

Oś priorytetowa/ Działanie RPO WiM 2014-2020	Cel tematyczny/priorytet inwestycyjny	Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne MSP	Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe MSP	Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym	Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych	Pilotażowy fundusz inwestycyjny podwyższonego ryzyka (projekty o charakterze innowacyjnym)	Fundusz wspierania rewitalizacji obszarów miejskich	Fundusz pożyczkowy dla podmiotów ekonomii społecznej	Fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej
pracy 9.1 Zwiększenie zatrudnienia 9.2 Nowe miejsca pracy 9.3 Godzenie pracy i życia prywatnego 9.4 Rozwój oraz adaptacja do zmian 9.5 Zdrowie i aktywność	pracowników; zatrudnienia i mobilności pracowników 8.5. Zapewnianie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo; 8.7. Samo-zatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy; 8.8. Równouprawnienie płci oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego; 8.9. Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian; 8.10. Aktywne i zdrowe starzenie się								Studenci, absolwenci, pracownicy naukowi	
10 Włączenie społeczne 10.1 Integracja zawodowa	9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem; 9.4. Aktywna integracja, zatrudnialność; 9.7. Ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych									

Oś priorytetowa/ Działanie RPO WiM 2014-2020	Cel tematyczny/priorytet inwestycyjny	Fundusze pożyczkowe wspierające plany inwestycyjne MSP	Fundusze pożyczkowe wspierające potrzeby obrotowe MSP	Fundusz pożyczek z premią za sukces nastawionych na finansowanie projektów o szczególnym potencjale rozwojowym	Fundusz poręczeń i gwarancji zobowiązań bankowych i pozabankowych	Pilotażowy fundusz inwestycyjny podwyższonego ryzyka (projekty o charakterze innowacyjnym)	Fundusz wspierania rewitalizacji obszarów miejskich	Fundusz pożyczkowy dla podmiotów ekonomii społecznej	Fundusz pożyczkowy dla studentów, absolwentów i pracowników naukowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Fundusz typu Social Venture Capital skierowany do podmiotów ekonomii społecznej
10.2 Dostęp do usług społecznych 10.3 Rozwój gospodarki społecznej	oraz wysokiej jakości usług; 9.8.Wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych							PES		PES

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

